B.I.R. 1201

SINAEA

ISTORIA SANTEI MONASTIRI

LUCRATA DUPRE

DOCUMENTELE VEKI SI NOUI

SI ADAUSA CU

TRADITIUNILE LOCALE RESPECTIVE

în ţilele

Majestăţeĭ Sale CAROL I, Regele Românieĭ

şi ale

Majestăţeĭ Sêle ELISABETA, Regina Românieĭ.

INSTITUTUL DE ISTORIE ROMÂNĂ
UNIVERSITATEA DIN CLUJ
BIBLIOTECA

Cu bine-cuvêntarea Inalt Prea Sânţitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ al Ungro-Vlachieĭ, Ecsarchŭ laturilor, Loco-ţiitorŭ al Cesarieĭ Capadocieĭ, Prezêdinte al S-luĭ Sinodŭ, Primatŭ al Românieĭ, Cavalerŭ al mai multorŭ ordine,

D. D. GALINIC MICLESCU

de

Archimandritul Genadie Enacénu.

BUCURESCI

14, TIPOGRAFIA STEFAN MIHALESCU, STRADA COVACI, 14

1881

Maiestate!

Providința divină a predestinată, ca o-ta mô-năstire din România, Sinaea, să fie tot-de-una unŭ centru al vieței românescĭ. Sichastriĭ religiuneĭ creștine a Românilor aŭ sĕmĕnatŭ pre aceste locurĭ primele semințe ale cultureĭ creștino-române. Charitatea creștină a fostŭ și este aicĭ întronată, oferindŭ călătorului, încă din timpurile cele maĭ antice, siguranța și ospitalitatea cea maĭ întinsă. Cu plinirea timpurilor, Providința divină a reservatŭ pentru *Maiestățile Vóstre* decretul supremŭ, ca o-ta mônăstire Sinaea să devinĕ și unŭ centru de civilisațiune al poporului românescŭ.

Lucrând istoria o-teĭ mônăstirĭ Sinaea și espunênd fasele, prin care a trecutŭ acestŭ sântŭ stabilimentŭ, rogŭ cu cea maĭ profundă umilință

pre *Maiestățile Vóstre Regale*, să-'mĭ acordați Inalta Vóstră permisiune, ca să proaducŭ și să depunŭ acésta modestă lucrare la treptele tronului *Aleșilor* Provedinței divine, zĕmânêndŭ pentru tot-de-una

Al Maĭestăților Vóstre

Cu cea maĭ profundă umilință prea plecatŭ și în totul supusŭ servitorŭ,

Autorul.

PREFAȚĂ

Stabilimentele religióse ale Românilor, și în special o-dele Mônăstirĭ, aŭ urmăritŭ și aŭ realisatŭ tot-o-dată maĭ multe scopurĭ. Începute tot-dé-una cu unŭ scopŭ religiosŭ, și servindŭ ca focare ale moralităței și ale instrucțiuneĭ religióse creștine; adăpostindŭ pre persónele, care, din diferite împrejurărĭ, se predaŭ asceseĭ crestine; ele în acelașĭ timpŭ presentaŭ călătorului, fatigatŭ și supusŭ la atâtea necesităț și pericule, ospitalitatea cea maĭ întinsă și cea maĭ frățéscă. In timpurile însĕ de bejănĭ și răsmiriț[1]) asiguraŭ, averea Românilor și viĕța persónelor, necapabile de a purta arma apărăreĭ.

---

[1]) *Vorbă slavonă de la* бѣжать=*a fugi. In special a fugi din'naintea órdelor barbarice, séŭ a armatelor inimice.— Răsmiriță de la* размириться= *a se turbura, împrașția. In totul turburarea, séŭ împrăștiarea poporuluĭ în timpŭ de resbelŭ.*

Mônăstirile, mai ales cele vechi, în Ţéra românéscă aŭ fostŭ situate astŭ-felŭ, ca să potĕ realisa cu plinitate scopul fundaţiuneĭ lor, şi ele tóte sûntŭ puse la adăpostul unor fortăreţe ale natureĭ.

Intâia fortăreţă şi cea mai sigură a Ţerilor române sûntŭ munţiĭ Carpaţi. In evul mediu acéstă fortăreţă a conservatŭ limba, datinele, portul şi în genere viéţa românéscă, ĭar mai pre urmă mônăstirile din munţiĭ Carpaţi aŭ adăpostitŭ totŭ, ce era mai iubitŭ şi mai scumpŭ inimeĭ românescĕ. Şi în adevĕrŭ, mônăstirile Némţul, Secul, Agapia şi chiar Varaticul, din districtul Némţuluĭ, presintă, pre lângă nisce locaţe de o pietate creştină mai înaltă, şi locurile cele mai adăpostite şi mai ferite de incursiunile barbarice şi de armatele inimice. Aicĭ, în mônăstirea Némţuluĭ, locuia în seculul al XV-lea sichastrul Teoctist, cu care Domnitorul Moldoveĭ, Ştefan celŭ mare, s'a consultatŭ în timpul resbelului cu Albert, Regele Polonieĭ, şi

care sichastru a devenitu mai în urmă Metropolitu al Moldoveĭ. Tot în fortăreţele Némţuluĭ, Elena Dómna, Mama luĭ Ştefan, şi-a găsitu adăpostul seu şi a totu, ce era maĭ debilu şi maĭ scumpu inimeĭ Moldovenilor. Venindu în jos prin munţiĭ Carpaţi, nu găsimu nouĭ mônăstirile românescĭ din districtul Buzeuluĭ, construite în acelaşĭ condiţiuni, ca şi mônăstirile din districtul Némţuluĭ? Dar Oltenia, prima şi cea maĭ veke cărare a românismuluĭ kătrĕ văile fertile ale Dunăreĭ, ce aspectu ni presintă ea cu multele, frumósele şi strategicile eĭ mônăstiri? Cozia este o fortăreaţă din cele maĭ tarĭ, pre carea Mircea a fundat'o, pentru ca să serviăscă, ca focarĭ de cultură, moralitate şi naţionalitate pentru Teodosiĭ şi ca adăpostu Ţereĭ în contra barbarilor din Bugéy şi a inimicilor despre Vestu. Bistriţa ne-a conservatu şi pĕnĕ astă-dĭ cavernele eĭ cu uşĭ de feru, care aĭ servitu Ţereĭ, ca ascunzĕtorĭ pentru avutul si partea eĭ

ceu debilă. Însuşĭ Tismĕna, acestŭ aşedĕmentŭ al s-luĭ Nicodim, nu presinta ea posiţiunea ceа mаĭ tare pentru poporul, care se putea ascepta la atacurĭ din partea năvălitorilor? Da, mônăstirile Românilor cele din munţĭ presintă pĕnĕ la una condiţiunile de moralitatea creştină cea maĭ înaltă, şi tot-o-dată ospitalitatea şi adăpostul celŭ maĭ sigurŭ societăţeĭ în timpurile de necesitate.

La alegerea loculuĭ pentru construcţiunea mônăstirilor, Româniĭ aŭ observatŭ aceste condiţiunĭ şi kĭar pentru mônăstirile din locurile plane, din şesurĭ. Ore mônăstirea Caldăruşénilor, restaurată de Mateĭ Basarab pre o insulă, în mijlocul unor pădurĭ seculare, nu presintă ea pentru monachul românŭ unŭ puntŭ, propriu pentru ascesă, şi pentru societate unŭ adăpostŭ destul de sigurŭ? Însuşĭ Mateĭ Basarab, după maĭ multe lupte cu Vasilie Lupul, s'a retrasŭ în acestŭ asilŭ, şi reorganizându-şĭ armata, a eşitŭ din noŭ în contra rivalului seŭ. Kĭar

mônastirea Cernica, carea este cea mai apropiată de Bucureşti, este fundată de chatmanul Cernica într'unu punctu adăpostitu. Pădurile Cernikăi, pêne la începutul secululuĭ curentu, presentaŭ sêlbătăciunea cea mai înfiorătore, ĭar insula, în carea este situată Biserica S-luĭ Nicolaŭ, tot-o-dată şi cea mai vekiŭ, devine inaccesibilă comunicaţiuneĭ, décă i-se rădică podurile şi i-se nimicescu puntile, ce o unescu cu uscatul. Isolaţiunea de societate eraŭ prescripţiunile monachismuluĭ, şi cu stabilimentele pentru ascesa creştină, Românĭ uniaŭ în vekime şi idea, de a adăposti în timpurĭ grele cultura, averea şi laturea debilă a societăţeĭ.

Să arătămu în fine tot aicĭ şi scopul ultimarŭ al fundatorului mônăstireĭ Sinaea. Spătarul Michaĭ Cantacuzin, fundatorul, nu ţicemu al mônăstireĭ Sinaea, dar al Bisericeĭ celeĭ vekĭ din mônastirea Sinaea, se esprimă pre faţă în actul seŭ de fundaţiune: „Am zidităŭ din temelie şi am înălţatŭ

unŭ skitŭzoriŭ, numindu-se Sinaea, după asĕmănarea Sinaeĭ ceĭ marĭ întru slava şi lauda luĭ D-ţeŭ şi întru cinstea adormireĭ stăpâneĭ nóstre, Măiceĭ sfinţieĭ Sele, pe apa Praoveĭ la pustiŭ sub muntele Bucecĭuluĭ. Unde mai 'naintea zidireĭ acestia se afla sichastri acolo, la pustia acésta, şi ne putêndŭ trai de tălcharĭ, de vreme ce pe acele vremĭ lŏcaşurile tălcharilor maĭ osebit din alte locurĭ acolo le era. A fi zidirea acésta sichastrilor acelora, şi altora după dînşiĭ, umbrire şi limanŭ de odichnă şi de adăpostire, ca să se jertvĭască Mielului luĭ D-ţeŭ celuĭ curatŭ, acolo la acestŭ locŭ, unde fusese cuĭbul şi lŏcaşul tălcharilor maĭ 'nainte" etc. Adecă, din cele, ce ni spune Spătarul Michaĭ Cantacuzin resultă, că mônăstirea Sinaea a fostŭ fundată, ca şi tôte celelalte mônăstirĭ românescĭ, cu scopul, de a servi, ca focarŭ pentru moralitatea creştină, séŭ dupre afirmaţiunile fundatorului, la acéstă mônăstire „se aflaŭ şi maĭ 'nainte de zidirea

ce sichastri" şi el a zidit'o, ca să servéscă „umbrire şi limanŭ de odichnă şi de adăpostire celor ce se jertvescŭ Mielului lui D-deŭ." Şi mănăstirea Sinaea, ca tóte celelalte mănăstiri din Ţeră, a servitŭ societăţeĭ românescĭ, ca asilŭ şi ajutătóre în timpiŭ de restrişte.[1] Aşa familia Racoviţăşcilor Smaranda, Dumitrake şi Michalake, într'unŭ zapisŭ,[2] datŭ egumenuluĭ Iustin, éca cum se esprimă şi în acésta privinţă: „Încredinţat-amŭ cu acéstă adevĕrată carte a nóstra, carea o damŭ la mâna S-Sale părintelui Iustin, Archimandritu şi egumenu sfintei mănăstiri Sinaea, din plaiul Prachova, fiind întărită cu iscăliturile şi peceţile nóstre, precum săse scie, că aflându-ne noĭ bĕjănăriţi cu tótă familia nóstră la Braşov, în diastima[3] de doĭ anĭ dĕ dile, şi avêndŭ mare

---

[1]) *Vorba restrişte este, dupre opiniunea nóstră, curat românéscă, şi compusă din res=lucru, cu sensul de realŭ, în adever şi tristă. In totul restrişte însemnéză tristeţă mare, generală.*

[2]) *Vorbă slavonă dela* за=*pentru şi* писать=*ascrie. In totul înscrisŭ, contractŭ.*

[3]) *Diastimă vorbă grécă dela* διὰ=*pentru şi* ἵστημι=*stau. In totul aceia, ce se află în lungul a doŭ estremurĭ; adecă intervalŭ, distanţă.*

strîmtorare şi lipsă pentru kelluélă, ne-am rugatŭ dĕ părintele Justin, ca să facĕ orĭ-ce mijlocŭ şi să găsĭască banĭ, ca să ne maĭ împrumuteze, precum şi când ne aflamŭ în Bucureştĭ ne-a împrumutatŭ." Iar Ieromonachul Ioasaf, staritul mônăstireĭ Sinaea, într' o petiţiune, adresată Loco-ţiitorului de Metropolitŭ, Neofit, ĭca cum represintă pre mônăstirea Sinaia din punctul de privire al ospitalităţeĭ, faţă cu familiea Racoviţă: „Dar pĕ lângă aceste, maĭ în toţĭ anĭĭ vinŭ (Racoviţăscĭĭ) la mitochul Slobodia de lôngă Câmpina, ce este kelarŭ [1]) al skitului cu totŭ calabalâcul [2]) Dumnĕlor, cu arnăuţĭ, cu ţiganĭ, cu vizitiĭ, cu rôndaşĭ, şi în silă şi cu bătăĭ ni mănâncă tôte strânsurile şi adunăturile nóstre, adecă fênŭ, mălaiŭ, porumbŭ, grăunţe, pesce, fasule, legumĭ, vinurĭ, rakiurĭ, încă

---

[1]) *Vorbă românéscă de la kele, şi însemnéză întâiŭ persóna, ce conservă keile unei case şi ale averei eĭ, apoĭ, cum e şi aicĭ, locul de conservatŭ al bucatelor, care se află puse sub keĭ.*

[2]) *Vorbă turcéscă şi însemnéză bagajŭ.*

şi bă facĭ cu vinură, şi cu acésta tot-de-una sûntemĭ muritorĭ de fóme, fiindă că altĭ locĭ, unde ase strînge cele trebuincióse pentru hrana nóstră, nu avemĭ, de cât la Slobodia, şi de acolo pĕ cară le aducemĭ sus, la mônăstirea Sinaea.“ Prin urmare, şi mônăstirea Sinaea, vorbindĭ numaĭ în trăsurĭ generice, represintă acelèşĭ condiţiunĭ de esistenţă, şi ea, ca tóte stabilimentele românescĭ de acestŭ felĭ, a fostŭ fundată pentru scopurĭ de pietate creştină, şi la necesităţĭ a presentatĭ şi ca societăţeĭ azilĭ şi ajutorĭ. Dar maĭ special în cursul acesteĭ istorĭ.

Autorul.

ISTORIA

SÂNTEĬ MONASTIRĬ SINAEA

Cea maĭ naturală împărţire a materiilor, de care dispunemŭ, respectiv de istoria s-teĭ mônăstirĭ Sinaea, este aceia, dupre care acestŭ s-tŭ lŏcaşŭ a întratŭ într'o fasă, séŭ în alta. S-ta mônăstire Sinaea, ca maĭ tóte fundaţiunile religióse şi marĭ ale Românilor, are unŭ începutŭ pre-istoricŭ; de aicĭ şi în cursul acesteĭ istoriĭ, ni se impune necesarminte epocha pre-istorică a mônăstireĭ Sinaea. Apoĭ vine partea istorică, unde noĭ vomŭ cunósce maĭ de aprópe acestŭ stabilimentŭ, şi îĭ vomŭ aprecia organisaţiunea luĭ cu tóte condiţiunile de esistenţă. In fine, pentru ca să putemŭ avea o icónă complectă a acesteĭ localităţĭ, vomŭ presenta în trăsurĭ generale şi starea eĭ actuală. Cu modul acesta vomŭ distribui materiile istorieĭ s-teĭ mônăstirĭ Sinaea în treĭ părţĭ: A. **Epocha pre-istorică.** B. **Epocha Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin** şi C. **Epocha actualităţeĭ.**

Şi fiind că dispunemŭ şi de unŭ materialŭ curat tradiţionalŭ, vomŭ avea la fie-care secţiune *şi partea tradiţională,* dispunênd'o dupre cuprinderea părţilor de maĭ sus [1]).

A.

EPOCHA PRE-ISTORICĂ

Cu mult înaintea mônăstireĭ Sinaea, viéţa monachală a èsistatŭ în munţiĭ Bucecii. Aicĭ Romînii, ca faţă cu tóte mônăstirile lor, ni se presintă, că eĭ sondaŭ locurile spre văile Dunăreĭ, spre punctu-rile lor de civisaţiune din viitorŭ, prin monachĭ. Monachiĭ din timpurile pre-istorice ale mônăstireĭ Némţuluĭ şi póte şi aĭ Agapieĭ aŭ servitŭ, ca avangardă pentru romînismul, ce s'a pogorîtŭ din munţiĭ Maremureşuluĭ. Monachiĭ monastireĭ Vodiţa, séŭ apele

[1]) Partea tradiţională, relativă la mônăstirea Sinaea, nu s'a intercalatŭ în tecstul acesteĭ istoriĭ, pentru cuvêntul, că adunătorul eĭ, Părintele Ieromonachŭ Doroteĭ, aflătorŭ astădĭ în mônăstirea Ciolanul, din districtul Buzeŭ, a cerutŭ, ca să i-se păstreze caracterul propriŭ. De aceia noĭ cu recunoscinţa datorită, respectămŭ dorinţa Sânţieĭ Séle, şi presentămŭ lectorilor noştri partea tradiţională sub capitulele respective şi în modŭ separatŭ.

Éca şi trăsurile generale ale persóneĭ, ce a adunatŭ materialul tradiţionalŭ, relativŭ la mônăstirea Sinaea, precum şi modul, cum el l'a adunatŭ, şi pre care noĭ le presentămŭ lectorilor noştri kiar cu espresiunile adunătoruluĭ de tradiţiunĭ:

«Eŭ, Ieromonachul Doroteĭ, venind şi statornicindu-mĕ în viéţa de obşte, în acéstă mônăstire Sinaea, în vêrsta copilărieĭ mele, unde pe lôngă puţină sciinţă de carte, ce o aveam, am fostŭ datŭ a maĭ învĕţa la unŭ Ieromonachŭ Sava, care avea sciinţă de învĕţătură, atât în limba cea românéscă, cât şi în cea elinéscă. Acestŭ Ieromonachŭ, avea vêrsta de anĭ 68 şi multe mĭ-aŭ descoperitŭ

de la Turnul-Severinului [1]), aŭ căutatŭ pentru Românii din Timişéna locurĭ de păşunĭ maĭ abundente, de ogóre maĭ întinse şi în genere de viéţă maĭ comodă. In fine Românii din Transilvania, propriu ḑisă, aŭ cutezatŭ, ca să străbatĕ spre văĭ maĭ întâĭ prin monachiĭ, ce se opriaŭ în munţiĭ Bucecii, de unde apoĭ treptat şi cu încetul se sondaŭ locurile maĭ puţin asigurate. De aceia în acéstă parte a istorieĭ nóstre vomŭ vorbi despre: I. *Inceputul vieţeĭ monachale în munţiĭ Bucecii* şi II. *Numirile sânteĭ mônăstirĭ Sinaea.*

I.

Inceputul vieţeĭ monachale în munţiĭ Bucecii. — Nu putemŭ cu precisiune să determinămŭ data începutuluĭ vieţeĭ monachale din munţiĭ Bucecii şi specialminte din locul, unde astă-ḑĭ este situată s-ta mônăstire Sinaea. Dar cu tóte acestea, datele isto-

din aniĭ trecuţĭ. Aseminea unŭ duchovnicŭ, Sichastru Schimnicŭ, de anĭ 80, care a locuitŭ în mônăstire anĭ 67. Unŭ bătrînŭ Bucur, care, călugĕrindu-se, s'a numitŭ Bogoslov. Acesta a fostŭ din copilărie servitorŭ şi omŭ credinciosŭ al mônăsireĭ şi aŭ veţuitŭ atât în mônăstirea Sinaea, cât şi în skitul Lespiḑele, ce este lôngă satul Comarnic, anĭ 75. Acestĭ bătrînĭ multe şi vrednice de creḑutŭ arătându-'mĭ mie, auḑite şi vĕḑute de dînşiĭ; cum s'aŭ începutŭ lŏcuirea de sichastri într'acele pustietăţĭ din munţiĭ aceştia din vekime şi în urmă după vremĭ.... Şi pre cât eĭ îmĭ spunéŭ, eŭ maĭ mult iscodiamŭ să aflu; ba încă şi însĕmnam ceía, ce auḑiamŭ, la care şi eĭ mĕ îndemnaŭ pentru ţinere de minte.»

[1]) Mônăstirea Apele, séu dupre numirea veke, Vodiţa, astă-ḑĭ nu maĭ esistă. Ea a fostŭ fundată de către s-tul Nicodim, fratele despotuluĭ Lazar al Serbieĭ, la anulŭ 1342, în unire cu Domnitorul Munteniei Vladislau. Locul, unde acéstă mônăstire a esistatŭ, pare

rice, de care dispunemŭ, ne autorizá, ca sá ne urcámŭ pre treptele timpuluĭ pênĕ pre la începutulŭ secululuĭ al XVI-lea, fórĕ ca tot-'o-dată sá putemŭ şi aicĭ indica cu precisiune începutul vieţeĭ monachale în munţiĭ, cum se numescŭ astă-dĭ, aĭ Sinaeĭ. Aşa, Spătarul Michaĭ Cantacuzin, fundatorul mônăstireĭ Sinaea, nu cunoscea nicĭ el începutul vieţeĭ monachale din munţiĭ Bucecĭi. Éca cum se esprimă el la 1715 prin actulŭ de fundaţiune, séŭ Aşeşĕmêntul, cum se maĭ numesce elŭ, alŭ mônăstireĭ Sinaea: «Unde maĭ înaintea zidereĭ aceştia se afla sichastri acolo la pustia acésta, şi neputênd trăi de tâlharĭ, de vreme ce pe acele vremĭ, lŏcaşurile tâlcharilor, maĭ osebitŭ de alte locurĭ, acolo era.» [1]) De la 1702 avemŭ doĕ documente, ce se referă la acéstă cestiune, şi care sûntŭ emanate, unulŭ din partea Patriarchuluĭ Dositeĭ al Ierusalemuluĭ şi al doilea din partea Patriarchuluĭ de Constantinupolŭ,

---

a fi rîul Tierna, adecă Cerneţul de astă-dĭ, séŭ póte kĭar Mehadia. Căcĭ Mehadia se numĭa în vekime Apele, adecă pre slavonesce водици. Şi acéstă numire a provenitŭ de la Calpurniu Iulian, care nĭ-a lăsatŭ unŭ monumentŭ de pétră, în memoria însănĕtoşareĭ soţieĭ séle, Iulia Egula. Éca ce se scrie pre acéstă pétră: Diis et numinibus=(cu ajutorul) Deilor şi a proprietăţilor (din ape). Şi: «Virtute Aquarum=cu puterea Apelor.» Paschalis Cariophylus, 1737 Vindobonae. cfr. Jurnaluluĭ «Biserica orthodoxă română» Anul IV, fasc. X et sequ.

[1]) Documentele mônăstireĭ Sinaea No. 1, anul 1715, Spăt. Michaĭ Cantacuzin. Noĭ avemŭ la dispositiune o copie, căcĭ originalul a fostŭ nimicitŭ de către egumenul Dionisie Tirulois. Despre acésta maĭ jos.

Gavriil. Ambele din acelaşĭ anŭ şi cu data, celŭ întâiŭ de la Iulie 15, ĭar al doilea de la Octomvrie în 18. Prin amândoĕ aceste documente patriarchale, obţinute de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin, pentru confirmarea legaturilor séle, se vede, că viéţa monachală esista în munţiĭ Bucecii cu mult înaintea secululuĭ alŭ XVIII-lea [1]). La 1698, luna Martie, Spătarul Michaĭ Cantacuzin, terminândŭ edificarea mônăstireĭ Sinaea, rógă pre Patriarchul Ierusalemuluĭ, Dositeĭ, care se afla în Bucureştĭ, să dea unŭ actŭ de confirmaţiune al fundaţiunilor séle. Prin actul citatŭ, şi care este celŭ originalŭ, învestitŭ cu sigiliul celŭ mare al patriarchieĭ de Ierusalem, éca cum se esprimă Patriarchul Dositeĭ în privinţa vieţeĭ monachale din munţiĭ Bucecii, la finele secululuĭ al XVII-lea: «Fiindŭ că prea onorabilul, de bunul némŭ şi prea măritul boerŭ, marele Spătarŭ Cantacuzin, D. Michail, mişcatŭ de zelul sântŭ, a rădicatŭ din pământŭ şi kĭar din temelie şi a *preînoitŭ s-ta mônăstire, supra-numită Sinaea*, aflătóre aprópe de rîul Prachova, şi de chotarele Dacieĭ Mediteranee, adecă Ardélul, de sub muntele Bucécul (Bucecii), şi onorând'o cu numele s-teĭ Adormirĭ a Stăpâneĭ nóstre, Născătóreĭ de D-ḑeŭ şi pururea Fecióreĭ Maria, a voitŭ, ca să o întăriască şi cu

[1]) Documentele mônăstirei Sinaea No. 2 şi 3. Documentul cu No. 3, tractéză şi despre monastirea s-lor Treĭ-ierarchĭ din Bucureştĭ, supra-numită Colţa, şi carea, cum se vede şi de aicĭ, ea este fundată tot de Spătarul Michaĭ Cantacuzin.

veniturile necesare, pentru *întreţinerea părinţilor, ce se îndeletnicescŭ acolo*, precum şi pentru înputernicirea perpetuă a acesteĭ mônăstirĭ.» [1])

Nu numaĭ la finele secululuĭ al XVII-lea esista viéţa monachală în munţiĭ Bucecĭĭ, dar, cum vomŭ vedea acum imediat, esistŭ probe istorice, că monachiĭ locuiaŭ munţiĭ Bucecĭĭ şi la începutul acestuĭ seculŭ, precum kĭar şi la finele secululuĭ al XVI-lea. La 7134 (1626) Iω. Alecsandru, fiul luĭ Radu voevodŭ, dă chrisovŭ s-teĭ mônăstirĭ Molomocul, prin care confirmă nisce daniĭ, făcute mônăstireĭ de cătrĕ Iane Gĭormănescu, şi care daniĭ se compunéŭ din cincĭ pogóne vie, la délul Cernăteştiĭ, ḑece stupĭ, unŭ paharŭ de argintŭ şi unŭ locŭ, pre care fusese zidită o Biserică de pétră, şi carea s'a ruinatŭ de cutremurŭ pre timpul luĭ Michnea voevodŭ [2]). Michnea voevodŭ la 6089 (1581), dă în fine unŭ chrisovŭ, prin care confirmă s-teĭ mônăstirĭ a Sântuluĭ Nicolaŭ, unde se numesce locul Molomoţ, doĕ vaduri

---

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 4 este originalŭ al Patr. Dositeĭ, edatŭ în Bucureşti la 1698, luna Martie, în limba grécă, şi învestitŭ cu sigiliul şi subsĕmnătura autografă a Patriarchuluĭ.

[2]) Noĭ nu am pututŭ găsi acestŭ documentŭ, dar ne-am servitŭ aicĭ de unŭ catalogŭ de documente al mônăstireĭ, făcutŭ pre timpul stariţuluĭ Ioasaf. Ce se atinge de numirea Molomocul, séŭ Molomoţul, cum se maĭ numia el, apoĭ acésta provine de acolo, că délul, pre care este construită mônăstirea Sinaea se numea în timpurile pre-istorice Molomocul séŭ Molomoţul. Astă-ḑĭ, începêndŭ încă de pre timpurile Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, acestŭ munte se numesce Furnica.

de móră [1]). Cu modul acesta, noĭ putemŭ să stabilimŭ aicĭ, fŏră ca să fimŭ în eróre, că *viéța monachală pre locurile mônăstireĭ Sinaea esista cu mult înaintea Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, și că aceste locurĭ se póte să fi adăpostitŭ monachĭ încă din seculul al XIV-lea,* când s'aŭ fundatŭ cele maĭ multe mônăstirĭ din Țérile române.

II.

Numirile sânteĭ mônăstirĭ Sinaea. – Mônăstirea Sinaea în documentele, de care dispunemŭ noĭ, ni se presintă cu doŏ feliurĭ de numirĭ. De o parte trebue să ne ocupe numirile, ce a avutŭ acestŭ locŭ pĕnĕ la epocha Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, ĭar de ceĭalaltă vine numirea de Sinaea, pre carea ĭ-a acordat'o fundatorul eĭ și care numire cată să ni dea de cugetatŭ puțin.

Inainte de epocha Spătaruluĭ Cantacuzin, 1695, locurile, pre care esistă și pĕnĕ astă-ḑĭ s-ta mônăstire Sinaea, se numiaŭ «*Molomoc*» séŭ «*Molomoț.*» Acésta este numirea cea maĭ vekĭe, ce nĭ-aŭ conservatŭ documentele, și ea provine de la numirea vekĭe a déluluĭ, pre care este situată s-ta mônăstire Sinaea. Tot din seculul al XVII-lea, noĭ avemŭ o altă nu-

[1]) Pre délul mônăstireĭ Sinaea, numitŭ în vekime Molomoț, ĭar astă-ḑĭ Furnica, se află și pĕnĕ astă-ḑĭ resturile Bisericeĭ cu patronul S-luĭ Nicolaŭ. Aceste resturĭ sûntŭ astă-ḑĭ însemnate prin o cruce cu inscripțiune, pre carea o vomŭ da maĭ jos, ĭar patronul acesteĭ Biserică ruinate se serbéză astă-ḑĭ în Biserica cea mare din mônăstirea Sinaea.

mire, care proveniă de la patronul Bisericeĭ, aflătóre pre délul Molomoţuluĭ; adică «*mônăstirea s-luĭ Nicolaŭ de la locul, ce se kĭamă Molomoţul.*» In fine documentele de la finele secululuĭ alŭ XVII-lea şi începutul celuĭ al XVIII-lea nĭ-a conservatŭ numirea, provenită de la numele genericŭ al munţilor, ce compunŭ localitatea, cunoscută astă-dĭ cu numirea de Sinaea. Aşa Patriarchul Dositeĭ o numesce la 1698 «*mônăstirea Bucécul*» [1]). Spătarul Michaĭ Cantacuzin, vorbind despre sichastriĭ de pre locurile mônăstireĭ Sinaea, numesce acestŭ locŭ «*pustie sub muntele Buceciuluĭ* [2]).»

Venindŭ în fine la numirea Sinaea, se vede în modul celŭ maĭ clarŭ, că acéstă numire este aplicată pentru prima dată asupra locurilor mônăstireĭ Sinaea, nu maĭ târdiŭ de data fundăreĭ acesteĭ mônăstirĭ, care dată nu este maĭ timpurie, de anulŭ 1695 şi ea este aplicată personal de cătrĕ fundatorul acesteĭ s-te mônăstirĭ; adecă de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin. Asupra acestuĭ punctŭ tóte documentele sûntŭ de acordŭ şi nu maĭ rĕmâne nicĭ o îndoélă, că numirea este luată de fundatorŭ de la mônăstirea Sinaea din Orientŭ. Aceia însĕ, ce póte fi discutabilŭ, sûntŭ motivele, ce aŭ determinatŭ pre fundatorŭ, ca să aplice acéstă numire streină asupra uneĭ mônăstirĭ, construite în Ţéra sa.

Maĭ întâiŭ stabilimŭ, că la Romănĭ era acestŭ

[1]) Docum. No. 4, citatŭ maĭ sus.
[2]) Docum. môn. Sinaea No. 1.

usŭ în vekime, de a se numi mônăstirile, construite în Ţéră, cu numirĭ streine. Astŭ-feliŭ Tisména şĭ-a primitŭ numirea de la o mônăstire din Podoliea, Cernica de la o localitate din Bulgaria prin chatmanul Cernica, ĭar starițul Paisie, reorganisătorul mônăstireĭ Némţuluĭ, a întrodusŭ în Moldova maĭ multe numirĭ de aceste. Făcêndŭ asemenea şi Spătarul Michaĭ Cantacuzin, ne întrebămŭ din noŭ, care să fi fostŭ motivul, pentru care el a aplicatŭ numirea de Sinaea asupra mônăstireĭ, construită de dînsul în munţiĭ Bucecĭĭ? S'a avutŭ óre de basă condițiunile de asĕmĕnare architectonică dintre mônăstirea Sinaea şi cea zidită de fundatorŭ? S'a pusŭ în comparaţiune topografia acestor doĕ mônăstirĭ? Maĭ 'nainte de a ne pronunţa şi noĭ asupra acesteĭ cestiunĭ, să facemŭ ecstracte din documente, relative la cestiunea, ce ne ocupă.

Prima autoritate şi în acéstă cestiune este Spătarul Michaĭ Cantacuzin; şi écă cum se esprimă fundatorul în acéstă materie: «Şi eŭ robul luĭ D-ḑeŭ celŭ maĭ micŭ, Michaĭ Spătaru Cantacuzin, am luatŭ pre D-ḑeŭ într'ajutorŭ şi din tótă virtutea şi din tótă inima şi cu tot sufletul, şi cât mĭ-aŭ fostŭ putinţa nevoindu-mĕ, nu din ceva al mieŭ, ci din cele ce m'aŭ miluitŭ ĭar prea bunul D-ḑeŭ şi stăpânŭ, am zidităŭ din temelie şi am înălţatŭ unŭ skitişorŭ, numindu-se Sinaea, *după asĕmĕnarea Sinăeĭ ceĭ marĭ*, întru slava şi lauda luĭ D-ḑeŭ şi întru cinstea Adormireĭ Stăpâneĭ nóstre, Maĭceĭ

Sfinţieĭ Séle, pe apa Prachoveĭ, la pustie, sub muntele Buceciuluĭ.» [1]) Patriarchul de Constantinupolŭ, Gavriil, în documentul, pre care îlŭ dă la 1702 Octomvrie 18, şi prin care confirmă fundaţiunea luĭ Cantacuzin, în privinţa acesteĭ cestiunĭ, se esprimă astŭ-feliŭ: «Drept aceia, şi prea cinstitul şi de tot bunŭ némnŭ Spătarul celŭ mare al prea luminóseĭ domniĭ ţerĭĭ rumâneşti, kirio Michail Cantacuzin, al cumpătăreĭ nóstre iubitŭ fiiŭ duchovnicescŭ, întimpinându-ne pre noĭ în Odriu (Adrianupolŭ), când ne aflamŭ acolo, ne-aŭ povestitŭ în mijlocul soboruluĭ, cum-că din dumneḑeéscă râvnă aŭ râdicatŭ din temelie în Ţéra rumânéscă, pentru spăsenia (mântuirea) sufletuluĭ Dumnéluĭ, şi pomenire ne'ncetată luĭ şi părinţilor Dumnéluĭ, o sfântă şi cinstită mônăstire, ce se numesce a Prea Sfinteĭ Stăpâneĭ nóstre şi de D-ḑeŭ Născătóre, în muntele de acolo, ce se kĭamă Bucecĭ, pre margenea rîuluĭ Praoveĭ, pre carea şi Sinaea aŭ numit'o, bine făcênd, *îndemnându-se de multă dragostea şi cucernicia luĭ, ce avea către s-tul şi de D-ḑeŭ umblatŭ muntele Sinaiĭ.*» [2]) In fine Patriarchul Dositeĭ al Ierusalemuluĭ, dând o altă gramată, pentru confirmarea fundaţiuneĭ luĭ Cantacuzin, este şi maĭ esplicitŭ în acéstă cestiune, când ḑice: «Pre lôngă aceste şi prea onorabilul şi

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 1.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 2. Acestŭ documentŭ esistă numaĭ în traducţiunea românéscă, făcută pre la începutulŭ secululuĭ XVIII-lea.

de bunul némŭ boerŭ marele Spătarŭ, D. Michail Cantacuzin, a rădicatŭ din temelie unŭ asemenea sĕmnŭ, adecă o mônăstire, cu numele prea onorateĭ Stăpâneĭ nóstre, Născătóreĭ de D-ḑeŭ, în muntele, ce se numesce Bucecii, lôngă rîul Prachova, pre carea a numit'o Sinaea, şi acésta s'a făcutŭ nu pentru întăia dată şi ca unŭ ce noŭ, ci dupre datina veke şi străbună.» După aceste P. S. Dositeĭ, numerând maĭ multe Biserică din Constantinupolŭ, care s'aŭ numitŭ cu numirile Bisericilor din Palestina, adaugă: «Pentru aceste decĭ, şi prea nobilul boerŭ, amintitŭ maĭ sus, a *numitŭ mônăstirea acésta Sinaea, fiind că este situată în munţĭ*, dupre cum s'a ḑisŭ, şi are necesitate de ajutorŭ şi administraţiune, pentru susţinerea eĭ, pentru ajutorul şi *paza eĭ de choţiile, ce se facŭ aicĭ tot-de-una* etc.» [1])

Din cele espuse maĭ sus resultă, că Spătarul Michaĭ Cantacuzin nu fŏrĕ unŭ motivŭ a aplicatŭ numirea de Sinaea monastireĭ, construită de dînsul în munţiĭ Bucecii. Maĭ întăiŭ este sciutŭ, şi despre acésta vom vorbi în detaliu maĭ jos, că Spătarul Michaĭ Cantacuzin a călătoritŭ pre la locurile sânte şi specialminte pre la mônăstirea Sinaea cea mare; şi acésta a pututŭ să provóce în sufletul luĭ dorinţa şi se vede că kĭar votul, de a construi în Ţéra sa o mônăstire cu numirea de Sinaea. După aceste,

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 2. Documentul acesta esistă în originalŭ, adeveritŭ kĭar de Patriarchul Dositeĭ şi învestitŭ cu sigiliul patriarchalŭ.

se mai scie, că mônăstirea Sinaea din Orientŭ este situată pre vêrful munteluĭ Horib, că comunicaţiunea acesteĭ mônăstirĭ este fórte dificilă, şi in fine, ca şi Sinaea cea mare este bântuită de triburile arabe, care şi pênĕ astă-dĭ primescŭ din mônăstirea Sinaea raţiĭ de îndestulare şi îmblânzire. Aceste ḑicemŭ circumstante semine aŭ pututŭ ĭarăşĭ să determine pre Spătarul Michaĭ Cantacuzin, ca să-şĭ numĭascĕ mônăstirea din munţiĭ Bucecĭi cu numirea de Sinaea. Prin urmare, *mônăstirea nóstră Sinaea îşĭ datoresce numirea sa respectuluĭ celuĭ mare al fundatoruluĭ pentru mônăstirea Sinaea din Orientŭ, precum şi condiţiunilor topografice de asĕmĕnare.*

Partea tradiţională. «Pe la anul 1650, se dovedesce începutul de lŏcuire a sichastrilor, printre culmea munţilor, în care astă-dĭ se află zidită mônăstirea Sinaea; adecă între şirul munţilor despre Rĕsaritŭ, numitŭ Gîrbova, şi despre Apusŭ, numitŭ Bucecĭi. Aicĭ pre timpurile acele se aflaŭ păduri marĭ, din vécurĭ ne umblate de ómenĭ, pustietăţĭ, pline de chĭare serbatice, – cerbĭ, căprióre, urşĭ, porcĭ, zimbri şi altele, care şi după zidirea mônăstireĭ, aceĭ bătrînĭ mĭ-aŭ spusŭ, că aŭ fostŭ venindŭ ḑiua turme pĕ lôngă zidurĭ, şi dormindŭ nóptea, ne sfiindu-se de ómenĭ. Printr'aceste pustietăţĭ, începuse a se încuĭba vara o mulţime de tâlcharĭ, care, eşindŭ pĕ munţĭ, când în România, când în Transilvania, jefuiaŭ omenirea şi se trăgéŭ ĭar în acele păduri. Şi niminea nu îndrăsnia să mérgă acolo, pentru rîsipirea culcuşuluĭ lor şi multŭ reŭ suferiaŭ din partea lor sichastriĭ. Printr'acestĭ munţĭ era o potecă strîmtă, cât putea merge omul călare, transportându-se de la oraşul Câmpina din România peste graniţă în Transilvania, la cetatea Braşovuluĭ. Acéstă

potecă aŭ fostŭ trecêndŭ în apropiere, pĕ lôngă unde adĭ este mônăstirea, pĕ care o aŭ apucat'o şi unii din aceĭ bătrînĭ călugĕrĭ.

Iar în pólele munţilor despre Rumânia, de unde se începe strîmtorile asupra munţilor, în apropiere de satul Comarnic, lôngă apa Prachoveĭ, se afla unŭ schituleţŭ [1]) de pusnicĭ [2]), maĭ de mulţĭ anĭ înfiinţatŭ, avêndŭ şi o bisericuţă de lemnŭ, numită Lespidele, care se vede şi astă-dĭ în apropiere de paza plaiurilorŭ, în timpul acesta, numitŭ posada [3]) veke. Din care skitŭ, unii din călugĕrĭ, doritorĭ de linişte pusnicéscă, s'aŭ trasŭ prin acele pustietăţĭ marĭ, supt muntele Buceciul, fie care făcêndu-şĭ câte o mică colibă [4]), în care îşĭ îndeplinea datoriile pusnicescĭ, şi din când în când se pogorîa la skitul Lispédele, împărtăşindu-se cu s-tele taĭne ale luĭ Christos, şi de unde îşĭ primiaŭ şi cele ale chraneĭ trupescĭ, povăţuindu-se şi sufletesce de la acelŭ stariţŭ. Dar greutatea drumuluĭ călătorieĭ din acea pustie la skitŭ şi înapoĭerea, maĭ vêrtos în timpŭ de ĭarnă, le era fórte cu greŭ şi periculosŭ; aŭ kibzuitŭ cu staritul lor, Lespedénul, să-şĭ facĕ o mică bisericuţă de lemnŭ în acea pustie, rônduindu-li şi unŭ preotŭ călugĕrŭ acolo, să sĕvêrşiască s-ta liturgie, Sâmbăta, Dumineca şi în praznice [5]), unde adunându-se

[1]) Diminutivul de la skitŭ. Acésta este vorbă slavonă скитъ, şi însemnéză ermitagiŭ, mônăstire.

[2]) Vorba pusnicŭ póte fi derivată de la slavinescele пустыня=deşertŭ, şi постъ=ajunare. De aceia în literatura nóstră ascetică, ómenii, ce se retrăgéŭ din lume şi mônăstirĭ, spre a duce o viéţă singuratică, se numescŭ une-orĭ pusnicĭ, adecă trăitorĭ în pustie, şi alte-orĭ postnicĭ, trăitorĭ în ajunare.

[3]) Vorbă slavonă de la verbul посадить=a pune, a aşeda. De unde посада=aşedare; adecă locul, unde se aşedaŭ călugĕriĭ, venindŭ în munţĭ.

[4]) Vorba colibă este slavonă şi însĕmnéză o tendă de frunzarŭ

[5]) Vorba praznicŭ este slavonă. Ea vine de la adiectivul праздный=vidŭ, deşertŭ, timpŭ liberŭ de ocupaţiunĭ.

pusniciĭ să se impărtăşiască, ca să scape de greutatea călătorieĭ. Insă, ne avêndŭ mijlóce, a pune în lucrare pentru acea mică bisericuţă, era la nedomirire. Iar unŭ vătavŭ de tălcharĭ, ce era cu tovarîşiĭ luĭ, chaĭducind printr'aceĭ munţĭ, numele Nicolae Grozea, născutŭ în satul Brebul, fiind plaĭaşŭ de plaiŭ, ş'aŭ luatŭ cariera acésta de tălcharie; şi mergêndŭ pe la aceĭ sichastriĭ [1], de la care s'aŭ informatŭ de dorinţa, a clădi o mică biserică într'acea pustie şi nevoia lipseĭ de ajutorŭ, la care el lĭ-aŭ datŭ ajutorŭ prin banĭ, să începĕ lucrarea. Şi cu bine-cuvêntarea stariţuluĭ lor, Lespedénul, s'aŭ începutŭ şi luândŭ sĕvêrşirea acea biserică de lemnŭ, rădicată în numele s-luĭ ierarchŭ Nicolae, şi vre o câte-va kilióre micĭ, lângă dînsa, în lăuntrul grădineĭ, în pólele munteluĭ, numitŭ Furnica, de-asupra, unde este astă-dĭ mônăstirea Sinaea. Din acelŭ materialŭ de la biserică am apucatŭ şi eŭ la locului acela, din care şi o pétră cu inscripţie pe dînsa, s'aŭ întrebuinţatŭ a se pune la Biserica din noŭ făcută la 1841. Acestŭ skiţŭ, numitŭ s-tul Nicolae, se dovedesce a fi clădităŭ maĭ înainte cu 30 de anĭ, de cât mônăstirea Sinaea [2]. Luând sĕvêrşire micul skitŭ, rônduindu-le şi unŭ preutŭ schimnicŭ [3], pentru sĕvêrşirea s-teĭ liturgiĭ, care sta nelipsitŭ lângă Biserică în postŭ şi în rugăciune, ĭar sichastriĭ prin pustie nevoindu-se, fie-care de osebĭ în a sa colibă, îndeplinindu-şĭ datoriile către milostivul D-dĕŭ, Sâmbăta se adunaŭ cu toţiĭ, şi sĕvêrşind privighere de tótă nóptea, Dumineca după sĕvêrşirea s-teĭ liturgiĭ

[1] Vorba sichastru vine de la grecescul ἡσυχαστὴς = trăitorŭ în linişce, eremitŭ.

[2] Dupre afirmările tradiţiuneĭ ar urma, că Biserica S-luĭ Nicolaŭ de dé-supra Sinaeĭ s'ar fi clădităŭ cam pre la 1660; documentele însĕ, probézĕ, că acéstă Biserică a esistatŭ cu multŭ naintea acesteĭ date.

[3] In Biserica ortodocsă schima este trépta cea maĭ superióră în călugĕrie, ĭar schimnicŭ este purtătorul schimeĭ. Despre treptele monachale ortodocse maĭ jos.

împărtășindu-se cu s-tele taĭne, tot-o-dată luându și cele pentru chrană, posmagŭ pe șése dile și blagoslovenie de la duchovnicul, îngrijitorul Bisericeĭ, se porniaŭ la pustie, rĕmânênd preotul cu altŭ călugĕrașŭ, pentru serviciul Bisericeĭ. Iară bătrînulŭ îngrijitorŭ avea obiceiŭ, în privigherele séle de mĭedul nopțeĭ, de se pogora din skitŭ pe culmea déluluĭ, printr'o strîmtă cărărue, unde adĭ supt acelŭ malŭ este zidită Sinaea și multe rugăciunĭ sĕvêrșia la acelŭ locŭ. Ĭară la August în 15 dile, la Adomirea Maĭceĭ Domnuluĭ, urmându obiceiul sĕŭ de privighere și după maĭ multe rugăciunĭ sĕvêrșite în locŭlŭ acela, în mĭedulŭ nopțeĭ, și obositŭ fiindŭ, s'aŭ pusŭ jos și s'aŭ răpitŭ într'unŭ somnŭ subțire. Tot-o-dată se pomenesce într'o armonie de cântare, și în desceptarea sa privesce jos, în locul, unde este Biserica Sinaea, în care locŭ aŭ fostŭ o mică poeniță, plină de rugĭ și copăceĭ căduțĭ și vede o lumină mare, doĕ cete de tinerĭ, îmbrăcațĭ în chaĭne albe, cu lumînărĭ aprinse în mânĭ, una în drépta și alta în stânga, strălucind ca radele sóreluĭ, și avêndŭ în cântarea armonieĭ troparul și condacul Adormireĭ. Și privindŭ elŭ înspăimêntatŭ acea dulce cântare, pĕnĕ aŭ luatŭ sĕvêrșire troparele, s'aŭ lipsitŭ acea lumină, rĕmânênd întunerecul nopțeĭ. Așa bătrînul preotŭ, diminéța svêrșindŭ s-ta liturgie după obiceiŭ, aŭ arĕtatŭ acea vedenie și la ceĭ l'alțĭ pusnicĭ, adunațĭ la slujbă din pustie și toțĭ cu unŭ glasŭ aŭ dișŭ, că este de la D-dĕŭ acea arătată vedenie și nu trebue tăcută. Așa bătrînul vĕdĕtorŭ, mergênd la starițul skituluĭ Lespedelor, ĭ-a arătatŭ vedenia și s'aŭ încredințatŭ, că dumnedeéscă este, și după acésta i s'aŭ înlesnitŭ bătrînuluĭ călĕtoria, a merge la București, ca să facĕ cunoscutŭ la s-ta Mitropolie pentru vedenia arĕtată [1]). Și înfățișându-se

[1]) Aicĭ adunătorul tradițiuneĭ își manifestéză părerea de reŭ, că n'a cercetatŭ de la bătrînii, mențonațĭ maĭ sus, despre anul, când s'a petrecutŭ duca preutuluĭ la Metropolie, precum și numele Metropolituluĭ de atuncĭ. Judecând dupre data zidireĭ mônăstireĭ Sinaeĭ putemŭ să stabilimŭ, că acestŭ actŭ s'a petrecutŭ între anĭ 1680 și 1690, ĭar Metropolitŭ la acéstă dată era Teodosie.

bătrînul pusnicŭ înaintea Mitropolituluĭ, i-aŭ spusŭ arĕtata vedenie, la care ĭ-aŭ dișŭ, că acéstă vedenie, de va fi adevĕrŭ, cum îmĭ spuĭ, póte să fie o provedință dumnedeéscă; căcĭ astă-dĭ treĭ dile, de când unŭ boerŭ alŭ Rumânieĭ aŭ venitŭ la mine, arătându-'mĭ, că este multŭ doritoriŭ, a face unŭ sfântŭ lŏcașŭ de călugĕrĭ pusnicĭ, în pămêntul și între munțiĭ Rumânieĭ, numitŭ Sinaea, dupre numele Sinaeĭ de la s-tele locurĭ, aflătóre în muntele Horiv.

Și poruncind a ședea bătrînul în Mitropolie, pĕnĕ va însciința pĕ acelŭ boerŭ, la care trămițênd, a poftitŭ pĕ Dumnéluĭ Michaĭ Spătarul Cantacuzin, și venind la Prea osfinția Sa, ĭ-aŭ înfățișatŭ pĕ bătrînul călugĕrŭ, spuindu-ĭ și vedenia, de dînsul vĕdută între munțiĭ Carpaților aĭ Rumânieĭ, pĕ apa Prachoveĭ, supt muntele Buceciu. Și audind boerul Michaĭ, mult s'aŭ bucuratŭ și tot-o-dată aŭ chotărîtŭ să mérgă împreună cu bătrînul sichastru, să vadĕ positia loculuĭ, arătatŭ prin vedenie. Și fără întârdiere, pornind din București cu poștia pĕnĕ la micul orașelŭ Câmpina, de unde s'aŭ înlesnitŭ călătoria, călărĭ pĕ caĭ, însoțindu-lŭ și vataful de aicĭ al plaiuluĭ. Și pornindu-se prin strîmtorile munților, numite Orățiĭ [1]) aŭ venitŭ pĕnĕ la fața loculuĭ, împreună cu bătrînul călugĕrŭ, și arătându-ĭ positia, unde vedenia i s'aŭ arătatŭ, în acea poeniță, și micul șețŭ, aflatŭ încurcatŭ cu copacĭ, căduțĭ, împrejuratĭ cu arborĭ, bradĭ fórte frumoșĭ și unŭ aerŭ, plinŭ de unŭ mirosŭ nespusŭ. Aicĭ în partea despre Méđă-nópte se află unŭ părĭu limpede, curgêndŭ despre Apusul sóreluĭ cu unŭ sunetŭ veselitorŭ din munțiĭ Buceciul și numitŭ Pelesŭ; altŭ pârĭu, avêndŭ curgerea despre Rĕsăritŭ, din munțiĭ Gîrbova, numitŭ valea rĭurată, séŭ valea

[1]) Vorbă vekĭe românéscă, derivată din ὄρος — munte, limită chotarŭ. Și în adevĕrŭ, că locul numitŭ și pĕnĕ astă-dĭ orățiĭ de cătrĕ locuitorĭĭ Prahoveĭ, este locŭ montosŭ și tot-o-dată limita munților Prahoveĭ despre câmpŭ.

rea, avêndŭ cursul amândoĕ fața în față și lovindu-se în capete în matca Prachoveĭ, ce-șĭ are cursul despre Médă-nópte, trăgêndu-se prin capetele acestor păraie asupra Ameduluĭ de ḑi, și astŭ-feliŭ pogorîndu-se în Rumânia, séŭ Valachia. In acéstă posiție plimbându-se boearul Michaĭ Spătarul Cantacuzin și observândŭ posiția loculuĭ și curgerea acelor frumóse pâraĭe, ce formaŭ minunata cruce, precum și împrejurarea munților, a délurilor și a pădurilor de brădetŭ, împodobindŭ pustia cea mare, ce se vedea în acéștĭ munțĭ marĭ, fórte mult ĭ-aŭ plăcutŭ, în cât l'aŭ adusŭ într'unŭ simțŭ umiliciosŭ sufletescŭ. Și venindŭ în acea mică poeniță, în locul, unde vedenia s'aŭ arătatŭ, s'aŭ pusŭ în genunkĭ, rugându-se Milostivuluĭ D-ḑeŭ, ca să-ĭ ajute a îndeplini *făgăduéla*, ce aŭ depusŭ înaintea luĭ, aflându-se el în muntele Sinaeĭ celeĭ marĭ, unde s'aŭ datŭ de D-ḑeŭ Savaot legĭ omenireĭ prin Moisi proorocul.

Decĭ gândindu-se el, cum ar putea să-șĭ împliniască dorința, căcĭ greutate mare se prevedea pentru transportul salachorilor cu căruțele și cu productele cele ale chraneĭ, de pĕ la sate, ne fiind drumurĭ pĕnĕ la locul acela între munțĭ; ĭar la a luĭ pregândire vătavul de plaiŭ, ce era în presentŭ cu dînsul, ĭ-aŭ făgăduitŭ, că el ĭĭ va fi în ajutorŭ, îndatorindŭ satele dĕ prin munțĭ, care sûntŭ în apropiere și cunoscŭ posiția munțilorŭ și potŭ a veni la locul acesta. Iar cât pentru materialŭ de zidărie se găsesce cu apropiere în fața loculuĭ. Decĭ la lucrarea zidărieĭ mônăstireĭ aŭ întrebuințatŭ lucrătorĭ cu mânele și cu căruțele de prin satele Teșila și Trestienĭĭ din apa Doftana și din Comarnicŭ, pĕnĕ aŭ luatŭ sĕvêrșire; ĭar cât pentru meșterĭ ĭ-aŭ adusŭ de la Bucureștĭ, unde îșĭ avea în lucrare boearul Michaĭ Spătarul spitalul Colța, care tot de Dumnéluĭ s'aŭ făcutŭ și s'aŭ îndestratŭ cu moșiĭ, cum astă-ḑĭ se vede. Unŭ faptŭ bunŭ în Rumânia, plăcutŭ luĭ D-ḑeŭ și de laudă ómenilor în lumea acésta.

B.

EPOCA SPĂTARULUĬ MICHAĬ CANTACUZIN.

Cu finele secululuĭ alŭ XVII-lea, şi anume cu anulŭ 1695, mônăstirea Sinaea intră în epocha eĭ istorică. De la acéstă dată se póte avea o istorie complectă a mônăstireĭ Sinaea. De aicĭ putemŭ cunósce tóte condiţiunile de esistenţă ale acestuĭ stabilimentŭ religiosŭ românescŭ. Fiindŭ însĕ că mônăstirea Sinaea este organisată dupre dispoşiţiunile speciale ale fundatoruluĭ, cuprinse în Aşeḑĕmêntul luĭ, de aceia credemŭ necesarŭ, ca în acéstă espunere istorică să punemŭ kĭar de la începutŭ actul de fundaţiune, de unde se va vedea maĭ de aprópe dispoşiţiunile fundatoruluĭ pentru sânta mônăstire Sinaea [1].

[1]) Aicĭ este locul, ca să comunicămŭ prea onor. noştri lectorĭ, că de pre Aşeḑĕmêntul Spt. M. Cantacuzin nu maĭ esistŭ, de cât nisce copiĭ, şi că copia cea maĭ veke se păstréză în archiva Eforieĭ spitalelor civile din Bucureşti. Insuşĭ Spt. Cantacuzin a avutŭ prevederea, de a forma maĭ multe copiĭ de pre actul de fundaţiune. Copia din Eforia Spitalelor se datorésce prevedereĭ acestuĭ bărbatŭ de distincţiuue. Iar sórta documentelor originale, écă cum o represintă Staritul Joasaf într'o petiţiune cătrĕ Loco-ţiitorul de Metropolitŭ, Neofit, cam pre la 1829 séŭ 1830:

«Iar de la létŭ (anul) 1752 se vede unŭ chrisovŭ la skitŭ al rĕposatuluĭ întru fericire, Grigorie Ghica voevodŭ, cuprinḑênd, că aŭ mersŭ unŭ Dionisie Tirolois Sacâzlâu şi silnicesce aŭ luatŭ acestŭ skitŭ în stăpânirea sa şi aŭ mâncatŭ veniturile, şi aŭ prăpăditŭ tóte lucrurile skituluĭ. Şi înţelegêndŭ Domnul de atuncĭ urmările luĭ, nicĭ într'unŭ kipŭ n'aŭ pututŭ suferi fapte, ca acelea, şi cu mare mânie l'aŭ lipsitŭ de la acestŭ skitŭ. Dar pĕnĕ ase depărta de acolo, pĕ lângă alte fapte, ce aŭ maĭ făcutŭ, aŭ luatŭ şi chrisóvele, şi scrîsorile skituluĭ, maĭ vêrtos Aşeḑĕmêntul mônăstireĭ,

IZNODŬ NESKIMBATŬ

după cartea rĕposatului Michaĭ Spătarul Cantacuzino.

Marele și prea înaltul D-ḑeŭ, Celŭ în Troița slăvitŭ, celŭ făr de începutŭ și necuprinsŭ, celŭ minunatŭ întru lucrurĭ și înfricoșatŭ întru putere, isvorul darurilor celŭ ne încetatŭ, adâncimea iubireĭ de ómenĭ cea nedeșertată, comóra bunătăților cea ne furată, de la care tótă darea cea bună și totŭ darul desĕvârșitŭ, pogóră, Domnul Domnilor, prin carele împĕrățescŭ Impĕrații și Domniĭ stăpânescŭ pământul, celŭ ce însuși este bunătatea, și însuși înțelepciunea și însuși puterea. Cu asa nemărginită iubire de ómenĭ, în multe kipurĭ milostivindu-se și întru milă cercetândŭ mântuirea némuluĭ omenescŭ, și multe și nenumĕrate mijlóce ne-aŭ arătatŭ și noĭ spre lucrarea faptelor celor bune și mântuitóre de sufletŭ, și pre toțĭ ĭĭ îndémnă și făgăduesce mântuință celor, ce vor vrea să o moșceníască pre dênsa. Și multă și mare cinste aŭ aflatŭ tóte faptele cele bune lóngă cerescul D-ḑeŭ și stăpânŭ. Că pre lucrătoriĭ lor, adecă aĭ faptelor celor bune ĭĭ priimesce cu dînsul și le făgăduesce lor rĕsplătire vecinică ; iar osebit maĭ înaltă și maĭ pre sus este milostenia, că multe-ĭ sûntŭ

și nimenĭ nu sciea, în focŭ le-aŭ băgatŭ, că nu s'aŭ pututŭ a se afla. Dar părințiĭ călugĕrașĭ, încă pĕnĕ a nu se lipsi acestŭ Episcopŭ, cunoscêndu-ĭ faptele cele rĕle, aŭ fostŭ scosŭ unŭ izvodŭ neskimbatŭ, după cartea și Așeḑĕmêntul skituluĭ, ce aŭ făcutŭ Spătarul Michaĭ Cantacuzino, ctitorul, și celŭ din urmă după numitul Episcopŭ, orânduitŭ stariță, kir Nifon, aŭ datŭ atuncea la Măria sa Grigorie vodă Ghica izvodul, ce l'aŭ găsitŭ scosŭ dĕ părințiĭ călugĕrași după celŭ adevĕratŭ testamentŭ, și încredințându-se pĕ acelŭ izvodŭ, ce l'aŭ arătatŭ acelŭ Nifon stariță, și luându pliroforie (informațiune), că ctitorul acestuĭ skitŭ aŭ făcutŭ doĕ Testamenturĭ, unul l'aŭ lăsatŭ la skitul Sinaea și altul la Epitropul de la mônăstirea Colțiĭ, și paravalisându (comparându) acestŭ izvodŭ cu celŭ de la Epitropul Colțiĭ, l'aŭ găsitŭ în tocmaĭ.» Docum. mônăstireĭ Sinaea No. 17.

darurile, prea puternică 'i este puterea, și marĭ 'i sûntŭ sevêrșirile, dupre cum în scripturile cele sânte, și dumnedeescĭ, între cuvintele și prorociile ale cuvêntătorilor de D-deŭ prorocĭ, și întru învĕțăturile cele date de D-deŭ prin purtătorĭĭ de Duchul sântŭ Apostolĭ, și întru dumnedeescile cărțĭ ale purtătorilor de D-deŭ părinți se vestesce. Pentru că milostenia acésta aŭ rugatŭ pre a totŭ țiitorul D-deŭ, și l'aŭ îndemnatŭ cu pornire, spre milostivire pentru noĭ ceĭ căduțĭ pentru neascultare. Ci dară, de vreme ce milostivirea rĕsbate tăria ceriurilor. și răsbesce de ajunge tocma la tronul mărireĭ luĭ D-deŭ. Milostenia, cu care se hrănescŭ lipsițiĭ și strĕiniĭ, care însășĭ aceia se face povață celor, ce o lucrézĕ, și duce tocmai la ceriurĭ înaintea luĭ D-deŭ. Milostenia deslégă legăturile pĕcatelor și gonesce întunerecul, stinge matca foculuĭ și învrednicesce pre ceĭ, ce o facŭ pre dênsa de se aséménă cu D-deŭ, pentru că dice Christos, faceți-vĕ asemenea părinteluĭ vostru celuĭ cerescŭ. Dupre cum acésta o dice celŭ cu gura de aurŭ St. Ion la cuvêntul, ce face pentru milostenie și iarășĭ la acestașŭ cuvêntŭ al milostenieĭ dice St. Ion Zlataustŭ la itică, că dice D-deŭ, că pociŭ și fără de milostenie să te încununezŭ, ci dar voĭŭ să'țĭ fiŭ datorŭ, ca să dobândescĭ și maĭ mare plată, și cu îndrăsnire să fie încununarea ta, că tindŭ mâna mea și 'mĭ este dragŭ să ĭéŭ chrană de la tine și nu 'mĭ este rușine a dice: că am fostŭ flămândŭ și m'ațĭ chrănitŭ, séŭ sĕtosŭ și m'ațĭ adăpatŭ, séŭ bolnavŭ și streinŭ și m'ațĭ căutatŭ, ci 'mĭ pare bine pentru aceste bunătățĭ, ca să fițĭ și voĭ moșteni împărățieĭ ceriurilor. Acestŭ felŭ de daruri și atâta de mare putere are milostenia și iubirea de streinĭ. Cum nu și maĭ mult trebue a fi cinstită; pentru că în legea cea scrisă de D-deŭ, porunca de a doa și asemenea ceĭ întâĭ și mare, care dice: «Să iubescĭ pre de aprópele tĕŭ, ca însuțĭ pre tine,» și acéstă poruncă prin milostenie se sĕvêrșiașce, și întru dînsa se arată, precum și proroculŭ Isaia,

ḑice: pe nemerniciĭ ceĭ fără de case priimeşce-ĭ în casa ta. (Acestea dar şi altele asemenea. D-ḑeŭ, ca unŭ iubitorŭ de ómenĭ, prin sântele scripturĭ arătându-ne:) *Şi eŭ robul luĭ D-ḑeŭ celŭ maĭ micŭ Michaĭ Spătarul Cantacuzin, amŭ luatŭ pre D-ḑeŭ întru ajutorŭ şi din tótă vîrtutea şi din tótă inima, şi cu totŭ sufletul, şi cât ne-aŭ fostŭ putinţa nevoindu-mĕ, nu din ceva al meŭ, ci din cele, ce m'aŭ miluitŭ iar prea bunul D-ḑeŭ şi stăpânŭ: Am zidituŭ din temĕlie şi am înălţatŭ unŭ skitişor, numindu-se Sinaea, după aseměnarea Sinaeĭ ceĭ marĭ, întru slava şi lauda luĭ D-ḑeŭ, şi întru cinstea Adormireĭ Stăpâneĭ nóstre Maiciĭ Sfinţieĭ Sale, pe apa Prachoveĭ la pustie supt muntele Buceciuluĭ.* Unde maĭ înaintea zidireĭ acestia se afla sichastri acolo, la pustia acésta, şi ne putêndŭ trăi de tâlcharĭ, de vreme ce pe acele vremĭ lŏcaşurile tâlcharilor maĭ osebit din alte locurĭ acolo le era. A fi zidirea acésta sichastrilor acelora şi altora după dînşiĭ umbrire şi limanŭ de odichnă şi de adăpostire, ca să se jertfiască Mieluşelul luĭ D-ḑeŭ celŭ curatŭ, acolo la acelŭ locŭ, unde fusese cuibul şi lŏcaşul tâlcharilor maĭ nainte, şi spre maĭ adevĕrată pază a sichastrilor acelora, ce pururea iubescŭ pustiea. Am făcutŭ şi kilióre cu zidiŭ împrejurŭ, pentru a lor odichnă şi pază. Avêndŭ acestŭ obiceiŭ eĭ între dînşiĭ de obşte, uniĭ a lŏcui pe 'n pădurĭ, în pustie afară, alţiĭ în mônăstióră, spre paza şi poslușania skituluĭ. Ca aceĭ după 'n pădurĭ să vie să 'şĭ ea chrana lor din lŏcaşul acestŭ dumneḑeescŭ, ce s'aŭ făcutŭ, rônduindu-se şi obiceiul mônăstióreĭ aceştia sihastresce. Peste totŭ anul a nu mânca dulce, avêndŭ deslegare numaĭ la praznicele cele împărătescĭ, şi ale sfinţilor celor marĭ şi Sâmbetele, şi Duminicele, iar ceĭ de lŏcuescŭ în pustie, în viéţa lor sûntŭ tot în postŭ. Şi când se va întâmpla a muri stariţul, care va fi, altul din streinĭ să nu se puĭe, făr de cât din obşte, din ceĭ din mŏnăstióră, pre care 'l va arăta D-ḑeŭ, ca să'l afle sorţul, de a fi vrednicŭ, şi acésta a se păzi tot

așa, s'aŭ făcutŭ și blestemŭ, după cum arată chrisovul prea fericituluĭ Papeĭ și patriarchŭ al Alicsandriei, Kir Samuil și al prea fericituluĭ patriarchŭ al Ierusalimuluĭ, Kir Chrisant. Și când va fi acéstă întâmplare a morțeĭ, ca să'l alégă din ceĭ din obștea skituluĭ, cine să fie, să se facă știre și Epitropuluĭ s-teĭ mônăstirĭ Trisfetitelor, unde este făcutŭ și spitalul cu săracĭ, care și acéstă sfântă mônăstire și spitalul, din dumnedeésca pronie, cu mila și cu darul sfințieĭ sale celŭ mare iarășĭ noĭ le-amŭ făcutŭ. Unde dar pĕnĕ nu se va face știre la disa și numita s-ta mônăstire, acésta de sus a nóstră, să stea jos lucrul, nicĭ de cum hotărîre, pentru a se pune stariță în locu-ĭ altul, să nu se pótă face. Și la luatul sămeĭ starițuluĭ și la ale skituluĭ, ce vor fi, pentru ca să nu pótă altiĭ a intra streinĭ, am rônduitŭ canonesce, și am hotărîtŭ să fie purtătorŭ de grijă Epitropul sfinteĭ mônăstirĭ Colțiĭ, să ea sama. De vreme ce pe amendoĕ aceste case dumnedeescĭ pre noĭ ne-aŭ învrednicitŭ D-dĕŭ, de le-am făcutŭ. Făcêndu-se doĕ catastișe, unul se rămâĭe la skitŭ iscălitŭ și altul să-l aducă la sânta mônăstire Colțea, și acéstă orônduélă tot-dé-una să se păzéscă, și orânduéla ce am făcut'o, și am orônduit'o de la sfânta mônăstire Colțea a nóstră, să aibă tot-dé-una a o lua staritul, să le fie de kivernisélă, ca să se ajute la slăbiciunile și la neputințele părintilor călugărașĭ, de vreme ce starea skituluĭ este sichăstrește, fiindŭ ziditŭ la locŭ greŭ și de pustie. Dar să fie supt datorie și călugărașiĭ cu staritul dimpreună, atât ceĭ din lăuntru din skitŭ, cum și ceĭ dupre afară din pustie, a se ruga Domnuluĭ Christos necurmat, pentru bună-starea blagorodnicilor Domnĭ, și a Mitropoliților aĭ scaunuluĭ Țerii acestia și pentru tótă țéra acésta și pentru ertarea pĕcatelor ctitorilor, atât a celor rĕposațĭ cât și celor viĭ, și pentru totŭ némulŭ și celŭ de aprópe și cel de departe și pentru toțĭ făcătoriĭ de bine aĭ mônăstireĭ, rugându-mĕ și eŭ plecatul sluga mărielor vóstre de obște

la toţi luminaţii Domni şi pe câţi va mai rôndui D-ḑeŭ, a fi domnŭ şi stăpânitorŭ ţĕriĭ acestia. Ca pentru dragostea prea cinstiteĭ şi slăviteĭ Maĭcii luĭ D-ḑeŭ, întru a căruea nume se cinsteşte acestŭ lŏcaşŭ dumneḑeescŭ. Ca cu stăpânésca milă să'l umbréscă şi să'l păzéscă sub domnescul acoperemêntŭ, pentru ca să aveţi şi măriilor vóstre vecĭnică pomenire şi darul Maĭceĭ luĭ D-ḑeŭ amin. Şi acestŭ aşezĕmêntŭ şi acéstă orônduélă să stea şi să se păzéscă neclătită în vecĭnica pomenire. 1715.

Fiindŭ datele istorice, de care dispunemŭ, de maĭ multe categoriĭ; şi fiindŭ că kĭar unele date biografice ale Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, aŭ să esplice şi maĭ bine istoria s-teĭ mônăstirĭ Sinaea, de aceĭa noĭ distribuimŭ materialulŭ, de care dispunemŭ, cum urméză: I. *Persóna fundatoruluĭ.* II. *Construcţiunile sânteĭ mônăstirĭ Sinaea.* III. *Patronul, séŭ Chramul Bisericilor din sânta mônăstire Sinaea.* IV. *Organisaţiunea mônăstireĭ Sinaea* şi *Raporturile eĭ cu mônăstirea Colţa.* V. *Inḑestrarea mônăstireĭ Sinaea.* VI. *Confirmările fundaţiuneĭ* şi al VII. *Stariţiĭ mônăstireĭ Sinaea.*

I.

Persóna fundatoruluĭ. Familia Cantacuzinilor are pentru Ţéra muntenéscă importanţa cea maĭ mare. Priviţi ca boerĭ aĭ Ţĕreĭ, eĭ tot-de-una aŭ fostŭ în lupte, alăturea cu partidele şi Domnitoriĭ, ce apăraŭ Ţéra. Insuşĭ tatăl Spătaruluĭ Michaĭ, Stolnicul Constantin Cantacuzin, a căzutŭ sacrificiŭ sub intrigele partiduluĭ opusŭ şi de mâna vorniculuĭ Stroilă Leur-

dénul, fiind că Cantacuzin tot-de-una a ţinutŭ cu interesele Ţereĭ, şi a făcutŭ opoziţiune Domnitoruluĭ Grigorie Ghica, care asupria Ţéra. Familia Cantacuzinilor, lucrândŭ pentru resturnarea din tronŭ a luĭ Grigorie Ghica şi aducerea pre tronul ţĕreĭ românescĭ a luĭ Duca voevodŭ, eĭ ĭarăşĭ aŭ începutŭ a fi persecutaţĭ şi de cătrĕ acestŭ Domnitorŭ, şi nevoiţĭ de a 'şĭ scăpa viéţa prin fugă, dintre carii Spătarul Michaĭ şĭ-a scăpatŭ viéţa la Braşov, când se vede, că a făcutŭ cunoscinţă maĭ de aprópe cu locurile şi sichastriĭ din munţiĭ Bucecii.

Nu maĭ puţin familia Cantacuzinilor are importanţă şi pentru literatura românéscă. Fiindŭ una din familiile boerescĭ cele maĭ numeróse şi maĭ culte, ea numĕră între membrii eĭ şi persóne, care s'aŭ ocupatŭ cu literatura şi noĭ datorimŭ acesteĭ familiĭ traducţiunea în românesce a Bibliei şi în parte a Evangelieĭ[1]). Dar Şerban Cantacuzin, fratele Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, devenindŭ Domnitorŭ la 1679 pênĕ la 1689, câte pagine însĕmnate nu ne presintă el în istoria Ţĕreĭ, respectiv de modul administraţiuneĭ Ţĕreĭ şi maĭ ales de renascerea literatureĭ românescĭ, care de la 1654, mórtea luĭ Mateĭ Basarab, se afla într'o stagnaţiune complectă? In genere şi fĕrĕ esageraţiunĭ, se póte afirma, că familia Cantacuzinilor în Ţéra Românéscă, a-jucatŭ cele maĭ însĕmnate roluriĭ istorice positive.

[1]) Jurn. «Biserica orthodoxă română» Anul V, No. 1 şi 2, Metrop. Teodosie.

Priviți acum specialminte în activitatea lor pentru fundațiuni, Cantacuzinilor li se datorește esistența mai multor mônăstiri și Biserici românești. Lăsându Mărgineniĭ, noĭ facemu aicĭ mențiune numaĭ de mônăstirea Cotrocenii, fundată de către Stolnicul Constantin Cantacuzin, tatăl Spătaruluĭ Michaĭ, apoĭ vomu cita mônăstirea S-lor Treĭ-ierarchĭ din București, supra-numită Colța, și mônăstirea Sinaea, care își datoresc esistența și dotațiunea lor Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin. Dar să urmărimu aicĭ în modu specialu firul istoricu, spre a putea cunósce maĭ de aprópe, cum Spătarul Michaĭ a venitu la idea fundăreĭ mônăstireĭ Sinaea.

Spătarul Michaĭ Cantacuzin este, cum am vĕdutu, fiiul Stolniculuĭ Constantin Cantacuzin și a soțieĭ acestuea, Elena. Constantin Cantacuzin, fiindu urmăritu de Grigorie Ghica, și-a scăpatu viéța în pădurile de lôngă București, unde, după o rĕmânere de treĭ dile, a făcutu unu votu Maĭceĭ Domnuluĭ, că, scăpându cu viéță, are să zidéscă în onórea Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ o mônăstire. Lucru, ce s'a și întâmplatu maĭ pre urmă, când Stolnicul Constantin a fundatu mônăstirea supra-numită Cotrocenii, carea astă-dĭ cu încăperile eĭ servesce de reședință de vară pentru *Maĭestățile Lor* ***Regele și Regina*** *Românilor* și unde, încă de pre timpul Domnitoruluĭ Alecsandru Ioan Cuza, s'a fundatu asilul Elena Dómna, aflătoru astă-dĭ sub o îngrijire particulară a *Maĭestățeĭ Séle*, ***Elisabeta Regina*** *Românilor*. Imprejurarea de maĭ sus, cum

vomŭ vedea, a fostŭ chotărîtóre pentru Spătarul Michaĭ Cantacuzin, care a fundatŭ mônăstirea Sinaea în amintirea scăpăreĭ séle la Braşov de urgia luĭ Duca voevod, şi a pus'o, ca şi părintele seŭ, tot sub patronarea Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ. Intre aceste însĕ, Spătarul Michaĭ Cantacuzin a rĕmasŭ orfanŭ de părintele seŭ şi pre la 1680 séŭ 1681, când pre tronul Ţereĭ se afla fratele seŭ, Şerban Cantacuzin, a plecatŭ la înkinăciunea s-lor locurĭ cu maĭcă sa Elena şi cu soră sa Stanca, unde, după ce a visitatŭ Palestina, s'a dusŭ şi pre la muntele Sinaeĭ şi cu acéstă ocasiune a luatŭ chotărîrea, ca, întorcêndu-se în Ţéră, să fundeze o mônăstire la munţiĭ Bucecii, proprietate a luĭ, carea dupre condiţiunile topografice aduce cu topografia mônăstireĭ Sinaea din Orientŭ. Eca prin urmare ambele motive, ce aŭ determinatŭ pre Spătarul Michaĭ Cantacuzin, ca să numĭască mônăstirea sa din munţiĭ Bucecii Sinaea şi tot-o-dată să o pună sub patronarea Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ.

Partea tradiţională. Despre acestŭ boearŭ, Michaĭ Cantacuzin Spătarul, sûnt informatŭ tot de numiţiĭ bătrînĭ călugĕrĭ, că, fiindŭ în dregătoriile Ţereĭ, aŭ fostŭ pârîtŭ de alţĭ boearĭ la Sultanul Ţarigraduluĭ [1]) şi după acea pără ar fi fostŭ ecsilatŭ de Viziru la mônăstirea Sinaea cea mare, de la muntele Horivŭ. Unde şedêndŭ unŭ timpŭ, ne'ncetat s'aŭ

[1]) Ţarigradŭ este vorbă slavonă cu sensul specialŭ, de a representa tot-dé-una Constantinupolul. Literalminte acéstă vorbă însemnéză oraşul Ţaruluĭ şi este compusă din царь=Imperatorŭ şi градъ = oraşŭ.

fostŭ rugându-se luĭ D-ḑeŭ şi Maĭceĭ luĭ Christos, să-ĭ ajute să scape din acelŭ canonŭ sănătosŭ, înapoindu-se la patria sa în Valachia, unde să zidiască şi el o mônăstire de pusnicĭ, în munţiĭ Rumânieĭ, numindu-se Sinaea, după cum şi aceia. Se dovedesce de la înkinătoriĭ hagiĭ, că şi acolo aŭ dăruitŭ multe odóre Bisericeĭ, cu inscripţia pĕ dînsele «Michaĭ Spătariu Cantacuzino din Valachia» séŭ Vlachia, făcêndu-se ctitorŭ cu aceste daniĭ. Şi cu ajutorul luĭ D-ḑeŭ, prin mijlocirea luĭ Şerban Cantacuzin, ce ĭ-aŭ căḑutŭ sórta a fi domnitorŭ în Valachia, scăpându şi venindŭ în patria sa, nu aŭ datŭ uĭtăreĭ făgăduéla, ce aŭ pusŭ înaintea luĭ D-ḑeŭ, ci pĕ dată aŭ şi începutŭ lucrarea pentru spitalul Colţa, în capitala Bucureşti, luându sĕvêrşire. Iar pe de altă parte, căutându posiţie plăcută prin toţĭ munţiĭ Principatelor Rumânieĭ, asemenea să fie cu munţiĭ Sinăeĭ de la s-tele locurĭ. Şi din purtarea de grijă a luĭ D-ḑeŭ, la a luĭ dorinţă, ĭ-aŭ descoperitŭ, arătându-ĭ locul prin acelŭ bătrînŭ pusnicŭ, care s'aŭ înfăţişatŭ de Mitropolitul Dumisale.

II.

Construcţiunile s-teĭ monăstirĭ Sinaea. Există între părinţiĭ mônăstireĭ Sinaea o tradiţiune, că cea maĭ veke construcţiune din munţiĭ Bucecĭĭ ar fi o Bisericuţă, ce astă-ḑĭ nu maĭ există, cu patronul s-teĭ Ana. Acéstă tradiţiune represintă în adevĕrŭ esistenţa uneĭ Bisericuţe în munţiĭ Bucecĭĭ şi care a datŭ locŭ numireĭ «poteca s-teĭ Ana»; dar urmele construcţiuneĭ de la Bisericuţa s-ta Ana denotă o construcţiune posterióră şi ele represintă maĭ mult o casă de rugăciune a unuĭ ascetŭ, ce locuia în acelŭ locŭ, de cât o Biserică comună a ascetilorŭ din

munţii Bucecii. Fără îndoială, cea mai veke construcţiune din munţii Bucecii, în carii astă-di se află mônăstirea Sinaea, este Biserica s-lui Nicolaŭ, despre care menţionéză chrisovul lui Michnea voevodŭ de la 1581 [1]) şi a căria urme daŭ dovedi palpabile, că aici a fostŭ o Biserică de pétră destul de spaţiósă şi capabilă, de a încăpea pre toţi părinţii sichastri, carii se nevoiaŭ în aceste locuri. Din estractul documentului citatŭ se vede, că la anul 1581 acéstă Biserică represintă o mônăstire complectă cu părinţi, pre carii Michnea îi dăruesce cu doĕ vaduri de móră. Pre lângă aceste, însuşi terenul cu întinderea şi urmele, ce mai păstréză, denotă că aici aŭ fostŭ locuinţi omenesci, capabile de a adăposti câte-va ḑecimi de ómeni. Ne avêndŭ alte date în privinţa Bisericeĭ, ce a preesistatŭ s-teĭ mônăstiri Sinaea, noi ne limităm a nota aici, că acéstă construcţiune se afla tot pre muntele Furnica, pre care se află mônăstirea Sinaea, mai în vêrful munteluĭ, spre Apusŭ şi că atât data precisă a construcţiuneĭ, cât şi a ruinăreĭ eĭ trebue să ni rĕmână necunoscută, din causa lipseĭ citatelor positive. Noi presupunemŭ, că acéstă construcţiune este ruinată şi kĭar pre timpul Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, care în actele, rĕmase de la dînsul, nu face nici o menţiune, deşi în tóte cestiunile Spătarul Michaĭ ni se presintă destul de specificŭ. Deşi, cum am ḑisŭ, documentele

[1]) Doc. mon. Sinaea No. 18.

nu autoriză pre nimine ase pronunța asupra epocei de construcțiune și de ruinare a acestei Biserici, cu tóte aceste părinții mônăstirei Sinaea, punêndŭ o cruce monumentală pre locul altaruluĭ acestei Biserici, se esprimă la 1858 asupra ruinărei acestei Biserici în următorul modŭ: «Pentru vecînica pomenire s'aŭ înălțatŭ acum acéstă sfântă cruce, în locul sfintei și dumnedeesceĭ Biserici, cu chramul sfântuluĭ Nicolaŭ, ce s'aŭ ruinatŭ în resmirița anuluĭ 1788, ĭar la 1858 Septemvrie 1, Luni, s'aŭ sfințitŭ; *ĭar acum ca să nu rĕmâĭe în viitorŭ necunoscutŭ acestŭ sfântŭ lŏcașŭ, s'aŭ înălțatŭ aicĭ acestŭ sfântŭ monumentŭ de smeritul Victorŭ schimonachŭ din mônăstirea Sinaea* [1]).

Construcțiunile, datorite Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, sûntŭ acele, care se află și pênĕ astă-dĭ împrejmuite de zidiŭ și care se numescŭ cetate. Ele se compunŭ dintr'o Biserică, situată în mijlocul curței și din kiliĭ, care represintă cu spațiul, ce-lŭ

[1]) Acestŭ monumentŭ, relativ la ruinarea Bisericeĭ s-luĭ Nicolaŭ, datézā, cum vedemŭ, de la 1858 și el se bazeză pre vre o tradițiune, care este nefundată. Pre lôngă aceste, acéstă cruce monumentală, lungă de 1 $^1/_2$ metru și lată de unŭ metru, fiindŭ făcută la 1858 de către unŭ necunoscutŭ, ea maĭ pre urmă a fostŭ adausă în inscripțiunea eĭ de către schimonachul Victorŭ. Partea adausă noĭ o dămŭ cu litere cursive, și ea se vede, că este adausă: maĭ întâĭ din conținutŭ, care represintă o repetițiune acelor dise maĭ sus; al doilea, din caracterul literelor sculptate, care ĭarăși denotă posteritatea; și înfine din particularitatea gramaticală, că aucseliarul verbuluĭ a avea se dă în partea întâĭa cu aŭ (aŭ înălțatŭ, aŭ sfințitŭ), ĭar în a doua cu a (a înăltatŭ).

ocupă, unŭ patru-laterŭ, ĭar cu pĕreţiĭ din fundul caselor formézĕ zidiul, ce încunjură mônăstirea. Tótă construcţiunea este numaĭ de pétră, ĭar cu forma eĭ generală architectonică represintă în miniatură pre mônăstirea Sinaea din Orientŭ. Séŭ, dupre cum se esprimă Spătarul Michaĭ prin Aşeḑemêntul seŭ: «am ziditŭ şi am înălţatŭ unŭ skitişorŭ, numindu-se Sinaea, *după asĕmĕnarea Sinaeĭ ceĭ marĭ.*» Şi maĭ jos: «*am făcutŭ şi kilióre cu zidiŭ împrejur*, pentru a lor (sichastrilor) odichnă şi pază, avêndŭ acestŭ obiceiŭ eĭ între dinşiĭ de obşte, uniĭ a lŏcui prin păduriĭ, în pustie afară, ĭar alţiĭ în mônăstire, spre paza şi posluşania skituluĭ.»

Mônăstirea nóstră Sinaea este dispusă astŭ-felŭ, în cât cele patru zidiuriĭ ale eĭ, care o încunjură, sûntŭ situate pre cele patru puncturiĭ cardinale ale orizontuluĭ, avêndŭ la mijlocul linieĭ despre Rĕsăritŭ clopotniţa, carea este cu puţin maĭ râdicată, de cât zidiurile kiliilor. In fine, spaţiul, în mijlocul căruia se află Biserica, are o lungime de 40 şi o lăţime de 30 metri.

Architectura kiliilor este din cele maĭ simple, fŏrĕ de a putea ḑice, că ea represintă cutare, séŭ cutare stilŭ architectonicŭ. Insăşĭ Biserica cu zidiurile eĭ pare a representa maĭ mult stilul romanicŭ în formele luĭ cele maĭ simple, ĭar ornamentele, compuse din nisce colóne simple, represintă maĭ mult o privaţiune de stilŭ architectonicŭ. Iar cupolele Bisericeĭ, care sûntŭ construite din lemnŭ, parŭ a representa

stilul bizantinŭ în starea luĭ cea maĭ degradată. In genere, s-ta mônăstire Sinaea, construită de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin, nu represintă în partea eĭ architectonică arta ; *ea este de o simplitate comună.*

In privinţa picturilor Bisericeĭ, construite de cătrĕ Spătarul Michaĭ, sûntŭ de observatŭ doĕ stiluri picturale. Fiindŭ făcută tótă pictura acesteĭ Biserică în fresco, ea represintă pictura secululuĭ al XVII-lea şi pre cea a secululuĭ al XVIII-lea. Kenarele de de-asupra ferestrelor din pridvorŭ [1]) care acum sûntŭ astupate prin zidiŭ, represintă stilulŭ pictureĭ românescĭ din secului al XVII-lea, unde se distingŭ caracterele stiluluĭ bizantinŭ nereformatŭ şi influinţa stiluluĭ pictureĭ vekĭ slavice, dupre care martiriĭ ţinŭ tot-dé-una în mânĭ crucĭ cu opt cornurĭ [2]). Acéstă combinaţiune de doĕ stiluri se observă maĭ la tóte picturile Bisericilor românescĭ din Secului al XVII-lea, şi ea este una din probele cele maĭ convingĕtóre, că oraşele românescĭ în cultura lorŭ seculară aŭ fostŭ sub influinţa Bizanţiuluĭ prin mijlocul creştinismuluĭ şi sub influinţa slavismuluĭ prin mijlocul arţilor şi al literatureĭ. De altă parte, în

[1]) Vorbă slavonă, compusă din предъ = nainte şi дворъ = uşă. In totul aceĭa, ce este naintea uşeĭ, întrarea.

[2]) Acestŭ genŭ de pictură se observă prin cele maĭ multe Bisericĭ românescĭ din secului al XVII-lea. Intre altele vomŭ cita aicĭ paraclisul (capela) din s-ta Metropolie a Ungro-Vlachieĭ, unde o parte din picturile acesteĭ Bisericĭ sûntŭ de acelaşĭ genŭ, şi aprópe contimpurane cu cele de la Sinaea.

picturele Bisericeĭ vekĭ ale Sinaeĭ se distinge stilul curat bizantinŭ nereformatŭ, unde sânţiĭ sûntŭ representaţĭ prin nisce forme omenescĭ multŭ maĭ trase, de cât ale omuluĭ naturalŭ. Aceste picturĭ, care umplu tótă Biserica cu pridvorul, dătézĕ de la staritul Isidor şi din anul 1795.

Frontespiciul şi uşoriĭ Bisericeĭ celeĭ vekĭ, sculptate în pétră vênătă din munţiĭ Sinaeĭ, represintă figura luĭ Moisi cu tablele legeĭ la drépta şi a luĭ Aaron cu toiagulŭ înverdĭtŭ la stânga. Sub lespedea, ce desparte pre aceştĭ doĭ profeţĭ, şi pre carea stă inscripţiunea, kĭar de asupra uşeĭ Bisericeĭ, este sculptatŭ vulturul cu doĕ capete, emblema Bizanţiuluĭ, care denotă, că şi architectul din timpul Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin era grecŭ de origine şi dominatŭ de ideea panelenismuluĭ cu centrulŭ în Bizanţiŭ şi cu periferia dincolo de limitele vekiuluĭ imperiŭ romanŭ. Pre uşoriĭ uşiĭ între nisce florĭ, care represintă sculptura ordinară tot a secoluluĭ al XVII-lea, se vĕdŭ la drépta şi la stînga câte unŭ ângerŭ şi sub aceştia câte o figură de omŭ [1]). Tóte aceste cu grosietatea liniilor şi a florilor trădézĕ unŭ productŭ sculpturalŭ din epocha Spătaruluĭ Michaĭ şi încă esecutatŭ de unŭ artistŭ, care se vede a nu se fi bucuratŭ de unŭ geniŭ. Pre frontespiciul acestuĭ monumentŭ lapidarŭ, pre o

[1]) Atât figurile îngerilor, cât şi ale ómenilor de pre uşoriĭ uşeĭ sûntŭ atăcate de o mână impiă. Tradiţiunea spune, că şi aceste stricăciunĭ sûntŭ făcute de cătrĕ armatele turce, care aŭ ocupatŭ mônăstirea pre timpul resbeluluĭ de la 1788.

lespede de pétră, aşedată între profeţiĭ Moisi şi Aaron, egumenul Damascen a pusŭ de s'a săpatŭ inscripţiunea următóre: «Zugrăvitu-s'aŭ acéstă sfântă Biserică în ḑilele prea luminatuluĭ Domnŭ Iω. Alecsandru Constantin Moruz voevodŭ, fiindŭ Mitropolitŭ Prea o sfinţitul Dositeĭ şi s'aŭ sĕvêrşitŭ prin tótă ostenéla şi keltuéla părinteluĭ egumenŭ Damaskin, anul 1795 Septemvrie 16.»

Tot între construcţiunile vekĭ şi anume în rôndul kiliilor despre Méḑă-nópte este unŭ paraclisŭ[1]), operă în privinţa architectureĭ şi a sculptureĭ tot a timpurilor Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin. In privinţa architectureĭ şi a sculptureĭ ne avêndŭ nimicŭ de notatŭ faţă cu paraclisul, fiindŭ situatŭ în rôndul kiliilor şi prin urmare privatŭ, de orĭ-ce artă, noĭ vomŭ observa aicĭ numaĭ pictura acesteĭ capele, care datéză de la 1792, şi anume din timpul stariţuluĭ Isidor [2]). Aicĭ este de notatŭ, că se observă acelaşĭ genŭ de pictură bizantină, care se vede şi în Biserica cea veke. Tot stilul pictureĭ bizantine nereformate se observă pre pĕreţiĭ paraclisuluĭ şi pare kĭar a fi esecutate picturile tot de artistul, care la 1796 a esecutatŭ şi picturile Bisericeĭ celeĭ vekĭ. In genere, paraclisul, ca şi Biserica veke, este în privinţa architectonică opera Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin cu

[1]) Vorba paraclisŭ este grécă şi vine de la verbulŭ παρακαλῶ= rogŭ; în totul casă de rugăciune, capelă. De aceia paraclisele se construiaŭ pre lôngă, séŭ în corpul caselor de locuinţă.

[2]) Conform inscripţiuneĭ murale din paraclisŭ.

starițul Nicodim, contimpuranul sĕŭ, primindŭ o reparațiune la anul 1792 sub stărițiа luĭ Isidor.

Să observămŭ în fine şi partea mônăstireĭ despre Rĕsăritŭ, adecă al doile patru-laterŭ, ce se formézĕ spre Apusŭ din zidul cetățeĭ, spre Méḑă-ḑi şi Méḑă-nópte din doĕ rônduriĭ de kiliĭ, construite de cătrĕ starițiĭ Ioasaf şi Paisie; iar spre Rĕsăritŭ, în fața rîuluĭ Prachova, dintr'unŭ locŭ deskisŭ [1]). Dreptŭ în mijlocul acestuĭ patru-laterŭ se află construită Biserica, pre carea noĭ o numimŭ cea mare a mônăstireĭ Sinaea, şi carea se datorescе inițiativeĭ stariţuluĭ Ioasaf, terminată fiind de cătrĕ starițul Paisie la anul 1846. Acéstă Biserică, privită în architectura eĭ, este de stilŭ maĭ mult romanicŭ. Lumina ce abundézĕ în Biserică, liniile drepte, de care s'a servitŭ architectul la facerea planuluĭ, şi cele patru colóne simple, de care sûntŭ susținute bolțile Bisericeĭ, tóte aceste ni impunŭ, să stabilimŭ, că, pre o temelie în forma cruceĭ, s'a edificatŭ o Biserică de unŭ stilŭ romanicŭ, cu sînuriĭ la drépta şi la stânga Bisericeĭ.

Scupturiĭ fiind fórte puține şi în Biserica cea mare, noĭ vomŭ studia aicĭ pictura acesteĭ Bisericĭ, carea merită tótă atenţiunea nóstră. Genul picturilor din Biserica cea mare a mônăstireĭ Sinaea este semenŭ cu acelŭ, ce se observă prin maĭ multe Bisericĭ românescĭ, zugrăvite pe la finele jumătățeĭ întâia a secululuĭ al XIX-lea, între care vomŭ cita şi Biserica

[1]) Partea despre Prachova deskisă s'a închisŭ maĭ pre urmă printr'o terață de lemnŭ.

de la mônăstirea Agapia, din districtul Némţuluĭ. Genul picturilor acestor doŏ Biserică este acelaşĭ, cu micĭ devierĭ de la regulele arţeĭ în mônăstirea Sinaea. Şi dupre opiniunea nóstră D. Grigorescu, la mônăstirea Agapia şi D. Cătulescu la mônăstirea Sinaea, aŭ combinatŭ fórte nemerit stilul picturilor bizantine cu celŭ renăscutŭ alŭ Occidentuluĭ; şi cu modul acesta se póte ḑice, că în resultatŭ s'a avutŭ unŭ stilŭ de pictură proprie românéscă. Şi în adevĕrŭ, observându-se în modŭ specialŭ picturile din Biserica cea mare a mônăstireĭ Sinaea, se distinge o umplere a formelor umane, care în pictura bizantină ni se presintă prea trase, şi de altă parte nu se vede acea abundenţă de forme umane, ce caracterizază pictura occidentală renăscută. In genere, D. Cătulescu, pictorul Bisericeĭ celeĭ marĭ din mônăstirea Sinaea, cu şcoala din care face parte şi Domnia sa, caută în picturile, eşite din penelul seŭ, ca să redea formele corporale ale Românuluĭ, care de ordinar este proporţionatŭ, atât în privinţa statureĭ, cât şi a musculatureĭ.

Éca şi inscripţiunea, pre care starişlŭ Paisie a pusŭ de s'a gravatŭ pre o lespede de pétră, aşeḑată în frontespiciul Bisericeĭ, de-asupra uşeĭ Bisericeĭ la intrare: «La cursul anilor de la Mântuitorul nostru Christos, 1695, s'aŭ ziditŭ sfânta mônăstire Sinaea de fericitul întru pomenire ctitorŭ, Michaĭ Cantacuzino, marele Spătarŭ, întru cinstea Adormireĭ Prea Sfinteĭ de D-ḑeŭ Născĕtóreĭ, ĭar la létul

1843 s'aŭ maĭ adăugatŭ acéstă sfântă Biserică, în ḑilele Prea luminatuluĭ nostru Domnŭ Georgie Dimitrie Bibescu voevodŭ, cu blagoslovenia Prea o sfinţituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ al Ţĕreĭ, D. D. Neofit, cu keltuéla caseĭ din afierosirile [1]) fericiţilor ctitorĭ [2]) în numele Prea Sfinteĭ Treimĭ şi în cinstea Adormireĭ Prea sfinteĭ Născătóreĭ de D-ḑeŭ, s'aŭ începutŭ zidirea acesteĭ Biserică de roşu, în stăriţia Prea Cuviosuluĭ Ioasaf Archimandritul, întru care anŭ aŭ şi răposatŭ în Domnul, şi s'aŭ desĕvêrşitŭ prin stăruinţa, osîrdia şi ostenéla Prea Cuviosieĭ séle părinteluĭ Paisie, Archimandritul acestuĭ sfântŭ lŏcaşŭ şi tóte podóbele [3]) pre din lăuntru şi afară cu kiliile împrejur, cum se vĕdŭ, anul 1846 August 15.»

In genere, *s-ta mônăstire Sinaea în privinţa construcţiunilor este compusă din doĕ patru-latere, situate unul lôngă altul, din care celŭ întâiŭ are o Biserică şi unŭ paraclisŭ cu kiliile respective, şi care se numesce cetate, ĭar al doilea posedă o Biserică cu doĕ rônduri de case.*

Partea tradiţională. Puindŭ în lucrare şi pentru mônăstirea Sinaea, în locului, ce i s'aŭ arătatŭ în Rumânia supt muntele Buceciul, şi luândŭ sĕvêrşire o mică Biserică de zidiŭ, rădicată în cinstea Maiceĭ Domnuluĭ, dupre cum adĭ se vede, împrejurând'o

---

[1]) Vorbă grécă de la verbul ἀφιερόνω=chărăzescŭ, dăruescŭ.

[2]) Vorbă tot grécă de la verbul κτίζω=construescŭ; ĭar κτήτωρ= proprietarŭ şi fundatorŭ.

[3]) Vorbă slavonă de la подоба=usanţă, asemănare; ĭar în românesce cu accepţiunea de frumuseţă.

cu zidiurĭ în patru colțurĭ, care figuréză o mică cetățue, ĭar prin lăuntru împrejurată cu micĭ kilióre pentru călugĕrĭ. Înălțimea zidărieĭ cetățueĭ pe din afară, la vedere atuncea înfățișa, ca de cincĭ stânjinĭ, și clopotnița de zidiŭ, înălțată în dreptul altaruluĭ Bisericeĭ despre Rĕsăritŭ. Temelia clopotnițeĭ din pământŭ pĕnĕ în linia zidiuluĭ cetățueĭ, cu grosimea începută, ca de treĭ stânjinĭ, ĭară din acea linie la înălțime rădicată zidăria, ca de patru stânjinĭ, unde asupra clopotelor era odae cu ferestre strîmte, ca de fortăreță, ĭar pĕ din afară cu doĕ galeriĭ de lemnŭ, în care vara stăruia arnăuțiĭ, ce se trămitea de la stăpânire, pentru apărarea mônăstireĭ de tâlchăriĭ, străjuindŭ, ca nu fŏrĕ veste să între în lăuntru și să se înkidĕ acolo. Iar pĕ supt acéstă clopotniță era unŭ gangŭ cu boltă de zidiŭ, prin care era pórta mônăstireĭ, care pórtă era cu stâlpĭ de pétră cioplită, înălțimea, ca de doĕ-spre-dece palme domnescĭ, ĭar largul ca de șése palme, cât putea omul merge cu calul împovoratŭ în lăuntru. Și pórta de lemnŭ tufan (stejarŭ) cu grosimea de doĕ palme domnescĭ, care se ținea nóptea și dioa înkisă, și o portiță mică în pórta cea mare, avêndŭ portarŭ stăruitorŭ cu kilia supt acéstă clopotniță. Clopotnița pĕ timpul facereĭ Bisericeĭ cele marĭ, afară de cetățue, din lipsa de buna kibzuire a architectuluĭ, trămisŭ din partea Epitropieĭ Colța, cu părerea de rĕŭ a călugĕrilorŭ s'aŭ dărîmatŭ pĕnĕ în linia zidărieĭ cetățueĭ, supt cuvêntŭ, că în urmă se va face alta din noŭ, în pórta curțeĭ de afară despre drumul Brașovuluĭ.

Și cu ajutorul luĭ D-dĕŭ, luândŭ sĕvêrșire s-tul lŏcașŭ, zidităŭ din noŭ, numităŭ Sinaea, și pĕ la anul 1690 începêndu-se a se trage călugĕriĭ într'acéstă mônăstire din skitul de sus, s-tul Nicolae și de prin alte mônăstirĭ, dorindŭ a fi sichastri prin pădurĭ și supt îngrijire de chrana viețeĭ din acéstă mônăstire. La care făcêndŭ ctitorul și destre pe lôngă ceia, ce

li se da de la mônăstirea Colţa, dupre cum în Aşeḑĕmêntul ctitoricescŭ se prevede, întâiŭ doĕ sforicele de moşie şi a nume Trestienii şi muntele Negraşu, în apa Doftana şi una la câmpŭ pĕ apa Călmăţuiu, numită Batogu, parte de a valma cu unŭ boearŭ Niculescu.

III.

Patronii séŭ Chramurile[1]) *Bisericilor din monăstirea Sinaea.* Fórte de timpuriŭ creştinii s'aŭ deprinsŭ, a construi templurile lor pre mormênturile martirilor şi tot-o-dată a pune aceste templuri sub patronarea lor. Mai pre urmă, când în Biserica creştină diferite persóne aŭ inceputŭ a escela în viéţa morală şi în lupta contra eresiilor, şi aceste persóne aŭ ajunsŭ a fi stimate de cătrĕ creştini, atunci templurile creştinilor aŭ începutŭ a fi puse sub patronarea şi a unor asemene persóne. In fine diversele evenimente din viéţa Mântuitoruluĭ, a Maicei Domnuluĭ, séŭ a Apostolilor aŭ servitŭ, ca patroni, pentru Bisericile creştine. Éca în resumatŭ suma patronilor, carii se întâlnescŭ la Bisericile creştine, şi carii aŭ patronatŭ tot din timpurile antice ale creştinismuluĭ şi persóna creştinilor, precum şi diferitele lor stabilimente religióse şi de bine-facere.

Şi décă, de altă parte, întórcemŭ atenţiunea nóstră asupra motivelor, ce în genere determină pre creştini, de a pune difersele lor stabilimente sub unŭ patronŭ séŭ altul, descoperimŭ, că celŭ întâiŭ motivŭ

[1]) Vorba acéstă este slavonă şi vine de la ḑicerea храмъ=templu. In limba românéscă cu sensul de patronŭ al templuluĭ.

determinativŭ este stima personală, ce fundatorul are pentru unulŭ, séŭ pentru celalaltŭ din sânţiĭ Bisericeĭ creştine. Apoĭ vine raţionamentul comunŭ, dupre care creştiniĭ găsiaŭ o asĕmĕnare între proprietăţile patronuluĭ şi obiectul de protectatŭ. Astŭ feliŭ, Maĭca Domnuluĭ se pune, ca patrónă, pentru credinţa nóstră, că ea este grabnică ajutătóre. S-tul Nicolaŭ este ajutătorul omuluĭ în luptele luĭ cu natura şi elementele eĭ; de aceia şi vedemŭ, kĭar în Bucurestĭ pre s-tul Nicolaŭ patronândŭ cele maĭ multe Biserică de pre malul gârleĭ — s-tul Nicolaŭ din Prundŭ, s-tul Nicolaŭ din Tabacĭ etc. Sântulŭ Georgie este patronul Moldovenilor, pentru curajul luĭ de martirŭ. Şi în fine maĭ citândŭ unŭ singurŭ esemplu, s-tul Demetriu Basarab este patronul oraşuluĭ Bucureştiĭ, pentru stima, ce Româniĭ din Muntenia aŭ faţă cu ascetul din familia cea maĭ ilustră domnitóre a Basarabilor.

Astŭ-feliŭ fiindŭ vederile creştinilor, şi Româniĭ din munţiĭ Bucecĭi s'aŭ condusŭ de aceléşĭ raţionamente, când eĭ aŭ pusŭ Bisericile lor sub patronarea unuĭ sântŭ, séŭ a unuĭ evenimentŭ creştinŭ. Chrisovul luĭ Michnea de la 1581, ni-a conservatŭ numirea celeĭ maĭ vekĭ Biserică din munţiĭ Bucecĭi, ĭar tradiţiunea confirmă acéstă atestaţiune documentală, şi ni spune, că Biserica cea veke din munţiĭ Bucecĭi a fostŭ pusă sub patronarea sântuluĭ Nicolaŭ. Apoĭ în respectul motivuluĭ, ce a determinatŭ pe fundatoriĭ acesteĭ Biserică, adecă pre asceţiĭ din

acéstă pustie, noĭ credemŭ, că acestŭ motivŭ nu póte fi altŭl, de cât lupta, ce sichastriĭ eraŭ necesitaţi să susţină, atât contra elementelor natureĭ, cât şi a choţiilor continue, ce-ĭ bântuiaŭ. Spătarul Michaĭ Cantacuzin este fórte esplicitŭ, când, în respectul traiuluĭ sichastrilor din munţiĭ Bucecii, se esprimă: «Unde, maĭ 'naintea zidireĭ aceştia, se afla sichastri acolo, la pustia acésta şi *ne putêndŭ trăi de tâlcharĭ, de vreme ce pe acele vremĭ lŏcaşurile tâlcharilor maĭ osebit din alte locurĭ, acolo le era.*» [1])

Biserica, cea construită de Spătarul Michaĭ Cantacuzin, şi carea se află în mijlocul patru-laterului vekiŭ, numitŭ cetate, este pusă încă de fundatorul eĭ sub patronarea Maĭceĭ Domnuluĭ şi Biserica acéstă sĕrbéză «*Adormirea Prea Curateĭ Fecĭóre Maria.*» Acésta nĭ-o atestă Aşeḑĕmêntul luĭ Cantacuzin, când se esprimă: «Am ziditŭ din temelie şi am înălţatŭ unŭ skitişorŭ, numindu-se Sinaea, după aseměnarea Sinaeĭ ceĭ marĭ, întru slava şi lauda luĭ D-ḑeŭ şi întru cinstea *Adormireĭ Stăpâneĭ nóstre Maĭceĭ sfinţieĭ séle.*» [2]) Acésta nĭ-o atestă Aşeḑĕmêntul fundatoruluĭ la loculŭ citatŭ, precum şi tóte documentele posterióre [3]). Astă-ḑĭ kĭar patronul Bisericeĭ celeĭ vekĭ din mônăstirea Sinaea este Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ. In respectul însĕ a motivuluĭ specialŭ, ce a determinatŭ pre Spătarul Cantacuzin,

[1]) Veḑĭ locul în docum. de maĭ sus.
[2]) Ibidem.
[3]) Veḑĭ docum. môn. Sinaea sub No. 5, 6, etc.

ca să pună acestu patronu Bisericei celei din nou construite de dînsul, se confirmă privirile nóstre de la începutul acestui capitulu şi istoricesce. Noi am vědutu mai sus, că Maica Domnului devenise patróna întregei familii a Cantacuzinilor. Ea a fostu scăparea şi ajutătórea atât a lui Constantin, cât şi a lui Michaĭ Cantacuzin. Rugăciunile ferbinţi ale tatălui lui Michaĭ Cantacuzin l'au scăpatu pre acela de persecuţiunile lui Grigorie Ghica, ĭar nisce asemenea rugăciuni au ajutatu pre Spătarulu Michaĭ, de a scăpa de urgia lui Duca voevodu, găsindu-şi asilul în Braşov. Tóte aceste circumstanţe au impusu fundatorului mônăstirei Sinaea, ca el, la alegerea patronilor fundaţiunei séle, să prefere pre protectórea şi ajutătórea familiei séle.

Al treilea patronu al Bisericilor din mônăstirea Sinaea, privită în ordinea chronologică, este patronul paraclisului, care s'a construitu pre timpul stariţului Nicodim. Metropolitul Cosma, la 1792 Maĭ 12, dă unu pecetluitu (ordinu) [1]), prin care dispune, ca să se tôrnosïască [2]) paraclisul din mônăstirea Sinaea,

---

[1]) Ordinele administrative, care ni s'au păstratu din partea Domnilor, séu a Metropoliţilor, mai tóte se dau fără subsemnătură şi numai cu sigiliulu (pecetea) respectivă. De aici vorba pecetluitu este identică cu ordinu administrativu.

[2]) Vorba a tôrnosi se întrebuinţéză numai în Ţéra muntenéscă, ĭar în Moldova se dice a sânţi o Biserică. Ea dupre Miklosici vine de la vorba gréca θρόνος=tronu. A întrona icóna patronului Bisericei, séu a întronisi, şi a tôrnosi, care apoi represintă acţiunea sânţirei Bisericei.

dicendŭ: «Cozma Milostiiu Bojiiu[1]) Arch. i Mitrop. Ungr. Fiindŭ că întru Duchul sfântŭ, fratele Sichion, kir Daniil, ne însciinţéză, cum-că paraclisul de la mônăstirea Sinaea ot sud (de la judeţul) Prachova, s'ar fi curăţitŭ [2]) şi l'arŭ fi gătitŭ din tóte, şi că este trebuinţă a se tôrnosi, avêndŭ şi cele trebuincióse, odăjdiĭ [3]), cărţĭ, s-tele vase tóte de plinŭ. După trebuinţa, ce ĭéste, printr'acestŭ pecetluitŭ dămŭ voĭe, şi blagoslovenie (bine cuvêntare), să se tôrnosĭascĕ. Ci dar molitva [4]) ta protopópe al judeţuluĭ, primindŭ pecetluitul nostru acesta, să mergĭ să o tôrnosescĭ. Urmândŭ la tóte întocma, după învĕţăturile, ce aĭ date prin trătaje[5]), sĕvêrşindŭ s-ta liturgie pre sântulŭ antimisŭ [6]), ce va avea s-tele mósce. Acésta scriemŭ, 1792 Maĭ 12 [7]).»

---

[1]) Vorbe slavone, care se traducŭ «cu Mila luĭ D-ĝeŭ.» Ele dispărŭ din titulatura Metropoliţilor Valachieĭ cu începutul secululuĭ al XIX-lea.

[2]) Din aceste vorbe resultă, ca o probă indirectă, că paraclisul este construitŭ maĭ de demult. Documentele, de care dispunemŭ noĭ, nu facŭ nicĭ o menţiune despre esistenţa paraclisuluĭ, dar acéstă lipsă documentală se împlinesce prin architectura paraclisuluĭ.

[3]) Vorbă slavonă de la одежда = vestmêntŭ. Intrebuinţatŭ tot-de-una în pluralŭ „odĕjdiĭ“ pentru vestmintele bisericescĭ. In Moldova acéstă vorbă a eşitŭ din usŭ încă de la începutul secululuĭ presentŭ.

[4]) Vorbă slavonă şi însemnéză rugăciune. Acesta era titlul, ce se acorda preutuluĭ, şi el este întrebuinţatŭ în locul terminuluĭ de astă-ḑĭ «cucernice.»

[5]) Vorbă grécă şi însemnéză caĭetŭ. Ea vine de la grecescul τετράδιον=quarto; adecă caĭetŭ, în care cólă este îndoită în patru şi în asemenea caetŭ se trecŭ instrucţiunile, notele, etc.

[6]) Vorbă grécă din dialectul bizantinŭ, compusă din ἀντί=în locŭ de şi mensa=masă.

[7]) Docum. monast. Sinaea No. 19.

Paraclisul mônăstirei Sinaea serbéză chramul Skimbărei la faţă a Mântuitorului. Nu mai este nici o îndoiélă, că la determinarea acestui patronu al Paraclisului, părinţii mônăstirei Sinaea s'au condusu de asĕmĕnarea, ce esistă între locul petrecerei evenimentului şi posiţiunea montósă a mônăstirei Sinaea. Vĕdêndu starițul Nicodim, că Spătarul Michaï Cantacuzin a numitu fundaţiunea sa cu numele mônăstirei Sinaea din muntele Horib, el a credutu de bine, ca Paraclisul să serbeze, ca patronu, evenimentul, petrecutu în altu munte al locurilor sânte, adecă Skimbarea la faţă din muntele Tabor.

In fine Biserica cea mare din mônăstirea Sinaea, terminată la anul 1846, pre timpul starițului Paisie, se póte considera, ca unu punctu centralisatoru al tuturor chramurilor din Bisericile mônăstirei Sinaea. Avêndu şi acésta Biserică chramul ei propriu, adecă Sânta Trĕime, ea întrunesce în sine chramurile tuturor celoralalte Biserici din mônăstirea Sinaea. Pre frontespiciul Bisericei, de asupra uşei de la intrare, staŭ zugrăvite icónele sântei Ttreimi, a Adormirei Maicei Domnului, a s-lui Nicolaŭ şi a Skimbărei la faţă. Aşa că se póte ḑice, acésta este o Biserică cu patru chramuri, séu, cum ne-am esprimatu mai sus, ea este punctul centralisatoru al tuturor chramurilor de la Bisericile din mônăstirea Sinaea.

Adăugêndu şi aici modestele nóstre reflecţiuni asupra motivelor, ce aŭ determinatu pre starițul

Paisie, ca în Biserica cea mare din mônăstirea Sinaea să concentreze tóte aceste chramurĭ, noĭ credemŭ, că s-ta Treime i s'a impusŭ, ca patronŭ al Bisericeĭ, pentru considerentul, că Trinitatea este dogma fundamentală a creştinismuluĭ şi originea tuturor sĕrbătorilor creştine, care puteaŭ fi luate, ca patronĭ. De altă parte, noĭ maĭ descoperimŭ aicĭ şi o stimă particulară pentru decisiunile predecesorilor sĕĭ. S-tulŭ Nicolaŭ a patronatŭ încă din timpurile cele maĭ antice pre Sichastriĭ munţilor Bucecĭi. Maĭca Domnuluĭ a fostŭ alésă, ca patrónă, de fundatorulŭ mônăstireĭ Sinaea; ĭar Skimbarea la faţă i s'a părutŭ stariţuluĭ Nicodim maĭ proprie pentru patronarea capeleĭ din mônăstirea, situată pe vêrful unuia din munţiĭ ceĭ maĭ înalţĭ aĭ Ţĕreĭ. Şi cu modul acesta noĭ ne resumămŭ, că *mônăstirea Sinaea are patru chramurĭ, şi că în Biserica cea mare din mônăstirea Sinaea, creştinul póte să asiste la serbarea tuturor patronilor acesteĭ mônăstirĭ.*

IV

Organisaţiunea s-teĭ monăstirĭ Sinaea. Spătarul Michaĭ Cantacuzin a ficsatŭ prin Aşeḑemêntul sĕŭ organisaţiunea s-teĭ mônăstirĭ Sinaea. Elŭ s'a condusŭ de tóte regulele vieţeĭ monachale, culese de prin mônăstirile din Orientŭ şi acele aflătóre în Ţĕră, şi a determinatŭ cu precisiune: 1. *Modulŭ vieţeĭ monachale din mônăstirea Sinaea*, 2. *Alegerea de stariţă*, 3. *Indatoririle* şi 4. *Raporturile mônăstireĭ*

Sinaea cu mônăstirea Colța. Să desfășurămŭ în parte pre fie-care din elementele, ce compun organisațiunea s-teĭ mônăstirĭ Sinaea, și care îșĭ aŭ fundamentul în Așeḑĕmêntulŭ Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin.

1. *Modul vieței monachale din mônăstirea Sinaea.* Mônăstirile Bisericeĭ ortodocse represintă viéța comunală a creștinismuluĭ din secului apostolicŭ. Aicĭ tótă averea și activitatea omuluĭ este consacrată luĭ D-ḑeŭ. Ceĭ ce locuescŭ în mônăstire subordonézŭ voĭea lor voĭeĭ superioruluĭ, și acesta comandézŭ în numele luĭ D-ḑeŭ, cu formula «pentru Domnul.» Monachiĭ contopescŭ averea lor proprie cu averea mônăstireĭ, și de avutul mônăstireĭ se bucură cu cumpătare și în modŭ egalŭ toțĭ locuitoriĭ mônăstireĭ. De aicĭ organisațiunea vieței monachale în kinoviélă [1]). Monachiĭ kinovialĭ, dupre formele vieței, nu se distingŭ între dînșiĭ. Insuși superiorul mônăstireĭ este datorŭ să mănênce, să pórte și să se bucure de usufructul avereĭ mônăstirescĭ în modul celŭ maĭ egalŭ. De aicĭ lipsa dreptuluĭ, de a testa și mônăstirea este singura ereditară a monachuluĭ kinovialŭ. Éca cum se esplică formarea averilor colosale de la mônăstirile kinoviale, unde totŭ individul lucrézŭ «pentru Domnul și în frica luĭ D-ḑeŭ» și unde tótă activitatea este desfășurată și condusă de consciința omuluĭ, sub controlul divinității. O dată cu organisațiunea vieței monachale kinoviale,

[1]) Termenŭ grecŭ de la κοινὸς=comunŭ, βίος=viéța. In totulŭ viéță comunală.

a începutŭ a se desvolta în Biserica creştină ortodocsă şi viéţa mônachală idioritmă [1]), séŭ particulară. Ea îşĭ are începutul în perfecţiunea morală a monachilor şi aceştĭ călugĕrĭ [2]) deveniaŭ în urmarea uneĭ aseminea vieţĭ sichastri. Sichastriĭ nu potŭ în nicĭ unŭ kipŭ a se atinge de averea mônăstireĭ, dar eĭ aŭ dreptul a se bucura de întreţinerea eĭ, dânduli-se separat partea, necesară pentrŭ subsistenţă. Când sichastrul se ţine pre trépta morală superióră, atuncĭ averea luĭ este maĭ modestă, de cât a monachuluĭ kinovialŭ, şi el cu tótă neaverea este ereditatŭ la mórtea sa tot de cătrĕ mônăstire. Decăderea morală a mônachuluĭ, fie el sichastru, adecă trăitorŭ în pustie, séŭ îşĭ duce viéţa în mônăstire, încetul cu încetul îlŭ deprinde la o viéţă, care de multe orĭ nu se distinge întru nimicŭ de a omuluĭ din lume. El începe a se deda la o viéţă confortabilă şi tinde a se guverna de legile societăţeĭ, din care face parte; începe a usa de dreptul, de aşĭ forma o avere proprie şi apoĭ tinde, décă se póte, să o şi testeze dupre voia sa. Aicĭ e perderea morală a monachuluĭ şi atuncĭ póte cine-va să ḑicĕ, că elŭ nu maĭ are raţiunea de a fi.

Aceste suntŭ cele doĕ forme ale vieţeĭ monachale

---

[1]) Vorbă grécă de la ἰδιόῤῥυθμος = viéţă proprie, particulară, şi acésta de la ἴδιος = propriu, si ῥυθμὸς = mişcare, tactŭ, cadenţă, apoĭ modŭ de viéţă.

[2]) Acéstă vorbă este compusă din καλὸς = bunŭ şi γέρων = bătrînŭ. In totul bunŭ bătrînŭ, séŭ unŭ tinerŭ, care are aparinţa unuĭ bunŭ bătrînŭ.

din Biserica ortodocsă, şi Spătarul Michaĭ Cantacuzin organiséză viéţă monachală din mônăstirea Sinaea sub ambele aceste forme, luându precauţiunĭ, ca să nu degenereze. Astŭ-feliŭ în Aşeḑemêntul seŭ el se esprimă: «Avêndŭ acestŭ obiceiŭ[1]) eĭ (monachiĭ) de obşte. Uniĭ a lŏcui prin pădurĭ în pustie afară, alţiĭ în mônăstióră, spre paza şi posluşania[2]) skituluĭ, *ca aceĭ dĕ prin pădurĭ să viĭe şi să ĭeu chrana lor din lŏcaşul acesta dumneḑeescŭ*, ce s'aŭ făcutŭ, *rônduindu-se şi obiceiul mônăstióreĭ acestia sichăstreşce.* Peste tot anul a nu mânca dulce, avêndŭ deslegare numaĭ la praznicele cele împĕrăteşcĭ şi ale sfinţilor celor marĭ, şi Sâmbetele şi Duminicele, ĭar *ceĭ ce lŏcuescŭ în pustie în viéţa lor sûntŭ tot în postŭ*[3]).» Din cele cuprinse în Aşĕḑĕmêntul Spătaruluĭ Michaĭ resultă, că *viéţa monachală din s-ta mônăstire Sinaea a fostŭ organisată în modŭ kinovialŭ, avêndŭ sichastriĭ, ce lŏcuiaŭ în pustie, dreptul, de a'şĭ căpăta o modestă întreţinere din avutul mônăstireĭ.*

2. *Alegerea de stariţŭ în sânta mônăstire Sinaea.* Superiorii şi aĭ mônăstirilor românescĭ în decursul istorieĭ aŭ purtatŭ doĕ numirĭ. Maĭ întâiŭ este numirea de egumenŭ[4]), şi acéstă numire grécă se aplica şi de Românĭ la superiorii mônăstirilor, de-

[1]) Vorbă slavonă de la обычай=datină, deprindere.

[2]) De la verbul slavonŭ послушать=a asculta, a se supune.

[3]) Veḑĭ documentul maĭ sus. Vorba postŭ este slavonă şi însemnéză ajunare.

[4]) Vorbă grécă de la ἡγοῦμαι = conducŭ. In totul conducĕtoru l mônăstireĭ.

pendente de alte mônăstirĭ. Egumenii mônăstirilor dependente eraŭ confirmaţi în alegerea lor de către stariţii mônăstirilor mame, şi esercitaŭ administraţiunea mônăstireĭ, încredinţate lor, în numele stariţilor de la mônăstirile mame. Astŭ-feliŭ de raporturĭ găsimŭ la diferite ocasiunĭ între Stariţul mônăstireĭ Némţuluĭ şi egumenii mônăstirilor Secul, Pocrovul, kĭar şi a mônăstirilor Agapia şi Varaticul din Moldova; deşi egumenii acestor mônăstirĭ purtaŭ titlul de stariţĭ, séŭ stariţe. Aicĭ aceste raporturĭ, maĭ mult morale, s'aŭ stabilitŭ pre timpul Stariţuluĭ din mônăstirea Némţuluĭ, Paisie, care cu viéţa sa a esercitatŭ o influinţă morală asupra stariţuluĭ din mônăstirea Agapia [1]) şi asupra stariţeĭ din mônăstirea Varaticul, ĭar asupra mônăstireĭ Sĕcul, stariţii mônăstireĭ Némţuluĭ, esercitaŭ încă din vekime unŭ controlŭ asupra administraţiuneĭ avereĭ mônăstireĭ şi kĭar alegerea de stariţŭ trebuea să fie confirmată de stariţii mônăstireĭ Némţuluĭ. Când însĕ o mônăstire se bucură de o autonomie complectă, şi ea îşĭ administréză de sine averile séle, alegerea superioruluĭ eĭ nu reclamă o confirmare esterióră şi stariţul mônăstireĭ conduce viéţa monachală din propria

[1]) Mônăstirea Agapia pĕnĕ la 1804 a fostŭ mônăstire de bărbaţĭ. Numaĭ de la acéstă dată cu colucrarea Metropolituluĭ Moldoveĭ şi al Suceveĭ, Veniamin, şi cu consimţimêntul Domnituluĭ Alecsandru Moruz, acéstă mônăstire s'a transformatŭ în mônăstire de maĭce. Despre acésta sperămŭ a vorbi maĭ specialŭ în istoria mônăstireĭ Agapia, pre carea, cu ajutorul luĭ D-ḑeŭ, o vomŭ presenta publiculuĭ cât de curênd.

sa iniciativă, şi numaĭ cu ajutorul prescripţiunilor s-lor părinţĭ în acéstă materie. Atuncĭ superiorul acesteĭ mônăstirĭ se numesce stariţŭ prin escelinţă[1]). Tóte mônăstirile aspiraŭ, ca superiorii lor să pórte titlul de stariţŭ, şi de multe-orĭ meritele morale ale persóneĭ unuĭ superiorŭ, séŭ independenţa luĭ în conducerea vieţeĭ monachale, eraŭ argumente satisfăcĕtóre, pentru ca superiorul aceleĭ mônăstirĭ să pórte titlul de stariţŭ. Aşa superiorul mônăstireĭ, séŭ conform Aşeḑĕmêntuluĭ, a skituluĭ Sinaea, pórtă titlul de stariţŭ în tóte documentele istorice, deşi alegerea luĭ se condiţiona cu confirmarea Epitropuluĭ specialŭ, şi gerarea avereĭ era pusă sub controlul acestuĭ Epitropŭ.

In tóte timpurile şi în tóte instituţiunile creştine s'a pusŭ preţul cel maĭ mare pre principiul electivităţeĭ. Metropoliţiĭ, Episcopiĭ, Preuţiĭ, Conducĕtoriĭ de mônăstirĭ, pĕnĕ şi lectoriĭ (citeţiĭ), în Biserica creştină trebue să fie aleşĭ, şi creştiniĭ din diversele timpurĭ, aŭ specificatŭ pĕnĕ şi detaliile diverselor alegerĭ. Mônăstirile, ca instituţiunĭ eminaminte creştinescĭ, ş'aŭ alesŭ tot-dé-una pre superioriĭ lor, şi acestŭ actŭ garanta maĭ bine independenţa mônăstireĭ, conservarea datinelor şi observaţiunea intereselor stabilimentuluĭ. Éca cuvêntul, pentru care

[1]) Vorbă slavonă старецъ, şi acésta de la старый=bătrînŭ. Adecă persóna cea maĭ bătrînă din mônăstire şi prin urmare şi maĭ esperientă în viéţa monachală şi cu facultatea, de a conduce şi pre alţiĭ în acéstă viéţă.

fundatorii unei mônăstiri s'aŭ conformatŭ pre deplin acesteĭ dorinţe a monachilor şi Spătarul Michaĭ Cantacuzin a statuatŭ prin Aşeḑĕmêntul sĕŭ, ḑicêndŭ: «Şi când se va întâmpla a muri stariţul, care va fi altul din strĕinĭ să nu se puĭe, *făr' de cât din obşte*, din ceĭ din mônăstióră, pre carele-lŭ va arăta D-ḑeŭ, *ca să-lŭ afle sorţul*, de a fi vrednicŭ, şi acésta a se păzi tot aşa, s'aŭ făcutŭ şi blestemŭ, după cum arată chrisovul prea fericituluĭ Papeĭ şi Patriarchŭ al Alecsandrieĭ, kir Samuil şi al prea fericituluĭ Patriarchŭ al Ierusalimuluĭ, kir Christan. Şi când va fi acéstă întâmplare a morţeĭ, *ca să-lŭ alégă din ceĭ de obştea skituluĭ cine să fie, să se facĕ ştire şi Epitropuluĭ s-teĭ mônăstirĭ Trisfetitelor* [1]) unde este făcutŭ şi spitalŭ cu săracĭ, care şi acéstă s-tă mônăstire şi spitalul, din dumneḑeésca pronie, cu mila şi cu darul sfinţieĭ séle celŭ mare ĭarăşĭ noĭ le-am făcutŭ. Unde dară pĕnĕ se va face ştire la ḑisa şi numita sfânta mônăstire, acésta de sus a nóstră, să stea jos lucrul, nicĭ de cum chotărîre, pentru a se pune stariţŭ în locu-ĭ altul, să nu se pótĕ face [2]).» Pre lôngă cele statuate de Spătarul Michaĭ Cantacuzin, şi confirmate de Patriarchiĭ de Alecsandria şi de Ierusalemŭ, însuşĭ Domnitorul Grigorie Ghica, la 1752 Maĭ 11, motivatŭ de unŭ Dionisie, ce se impusese, ca stariţŭ al mônăstireĭ

[1]) Vorbă slavonă compusă din три=treĭ, святитель = sânţitorŭ. In totul Treĭ-sânţitorĭ, sĕŭ Treĭ-ierarchĭ.

[2]) Vedĭ docum. de maĭ sus.

şi despre care vomŭ tracta maĭ jos, restabilesce dreptul de alegere al mônăstireĭ, când se esprimă: «Asemenea şi când se va întâmpla petrecania [1]) stariţuluĭ, ĭarăşĭ din obştea mônăstireĭ să se puĭe stariţŭ şi cu ştirea Epitropuluĭ de la mônăstirea Colţa, ĭară nu din alţiĭ streinĭ, s'aŭ făr' de ştirea Epitropuluĭ Colţiĭ [2]).»

Cu modul acesta, în virtutea stipulaţiunilor de maĭ sus, sûntemŭ autorisaţĭ, ca să stabilimŭ, că *alegerea de stariţŭ în s-ta mônăstire Sinaea, trebuea să se limiteze între părinţiĭ mônăstireĭ şi că superiorul acestuĭ sântŭ lŏcaşŭ pórtă titlul de stariţŭ* numaĭ pentru cuvêntul, că elŭ era conducĕtorul independentŭ al vieţeĭ monachale din mônăstire. Déca însĕ fundatorul ar fi legatŭ sórta mônăstireĭ Sinaea de a Colţeĭ prin egumenul acesteĭ din urmă, şi nu prin Epitropĭ comunĭ, atuncĭ superiorul Sinaeĭ s'arŭ fi numitŭ numaĭ egumenŭ, şi el conducea pre părinţiĭ din mônăstirea Sinaea în numele şi din ordinele egumenuluĭ din mônăstirea Colţa.

3. *Indatoririle s-teĭ mônăstirĭ Sinaea.* Nicĭ una din mônăstirile românescĭ nu esistă, care să nu fi fostŭ legate de societate, prin una séŭ maĭ multe îndatoririĭ. Fundatoriĭ şi maĭ alesŭ înşestrătoriĭ mônăstirilor românescĭ, fiindŭ tot-dé-una unŭ Domnitorŭ, séŭ

[1]) Vorbă românéscă cu terminaţiune slavonă şi însemnéză mórte. Ea vine de la infinitivul a petrece, adecă a trece pe lumea ceĭalaltă, séŭ póte a trece prin lumea acésta în ceĭalaltă.

[2]) Docum. môn. Sinaea No. 34.

unul din boerii Ţĕreĭ, adecă membri aĭ societăţeĭ românescĭ, aŭ luatŭ tóte precauţiunile, ca fundaţiunile lor să fie tot-dé-una folositóre societăţeĭ. Pre lângă scopurile religióse, mônăstirilor nóstre li s'aŭ impusŭ, ca să aĭbă şi scopurĭ curat umanitare; adecă să serviascĕ, ca case de ospitalitate pentru călătorul fatigatŭ, ca stabilimente pentru infirmiĭ séŭ alienaţiĭ societăţeĭ, séŭ să ajute pre săracĭ în nevoile vieţeĭ etc. In genere, toţĭ fundatoriĭ afectaŭ pre lângă fie-care mônăstire câte una séŭ maĭ multe din instituţiunile de charitate creştină, ĭar mônachiĭ, singurĭ eĭ de la sine, îşĭ impuneaŭ, pre lângă viéţa monachală, tendinţa de a cultiva literele române şi de a propaga rĕspândirea lor prin înfiinţare de tipografiĭ. Mônăstirea Némţuluĭ din Moldova a formatŭ pre Dositeiĭ Moldoveĭ şi pre Grigoriiĭ Ţĕreĭ muntenescĭ, ĭar mônăstirea Cozia a produsŭ pre Teodosiiĭ şi Snégovul pre Antim Iverénul, şi tótă literatura românéscă, întîmpinându miĭ de obstacule în societate, şĭ-a găsitŭ desvoltarea sa numaĭ în mônăstirile Ţĕreĭ, kĭar pĕnĕ la începutul secululuĭ curentŭ. Acésta a fostŭ sórta românismuluĭ în decursul istorieĭ; ca munţiĭ Carpaţĭ să aibă meritul, pentru conservarea şi desvoltarea vieţeĭ românescĭ din stânga Dunăreĭ, ĭar Emul să conserve şi pĕnĕ astă-dĭ românismul din drépta Dunăreĭ; şi maĭ 'nainte de a putea avea cultură şi viéţă românéscă prin câmpiĭ şi oraşe, Românii aŭ avut'o încă de mult prin munţĭ şi mônăstirĭ.

Şi Spătarul Michaĭ Cantacuzin, fiindŭ şi el unul din membriĭ influinţĭ şi culţĭ aĭ societăţeĭ românescĭ din secului al XVII-lea, n'a uĭtatŭ, ca fundaţiunilor séle să li prescrie şi îndatoriri sociale. Făcêndŭ din mônăstirea s-lor Treĭ-ierarchĭ, supra-numită Colţa, unŭ stabilimentŭ pentru îngrijirea săracilor, şi aşeḑând'o, pentru o maĭ bună realisare a menireĭ eĭ, în centrul vieţeĭ românescĭ, adecă în Bucureştĭ, el, ca fundatorŭ şi al mônăstireĭ Sinaeĭ, s'a gânditŭ la îndatoririle curat sociale, ce trebuea să impunĕ şi acestuĭ sântŭ stabilimentŭ. Mônăstirea Sinaea era prea departe de orĭ-ce centru de vieţă socială, şi căile de comunicaţiune, precum şi periculele, ce o încunjuraŭ, eraŭ aşa de marĭ, în cât o făcéŭ inaccesibilă pentru totŭ creştinulŭ, ce arŭ fi doritŭ a primi ajutorul şi bine-facerea eĭ. Comunicaţiunea cu mônăstirea Sinaea, dupre cum ni spune staritulŭ Ioasaf la 1829, se face numaĭ pre caĭ [1]), ĭar împrejurimele mônăstireĭ eraŭ dominate de făcĕtoriĭ de rele, conform indicaţiunilor fundatoruluĭ prin Aşeḑemêntul luĭ. Fiindŭ astŭ-feliŭ circumstanţele mônăstireĭ Sinaea, Spătarul Michaĭ Cantacuzin a legat'o de societatea românéscă printr'unŭ mijlocŭ, care învingea tóte obstaculele, adecă prin legăturĭ spirituale. El prin Aşeḑêmêntul mônăstireĭ éca, cum specifică îndatoririle monachilor faţă cu societatea românéscă: «*Dar să fie supt datorie şi călugĕraşiĭ*

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 17.

cu starițul din preună, atât ceĭ din lăuntru din skitŭ, cum şi ceĭ dupre afară din pustie, *a se ruga Domnuluĭ Christos necurmat*, pentru bună-starea blagorodnicilor [1]) Domnĭ şi a Mitropoliților aĭ scaunuluĭ Țĕreĭ aceştia şi *pentru tótă Țéra nóstră* şi pentru ertarea pĕcatelor ctitorilor, atât a celor rĕposaţĭ, cât şi a celor viĭ, şi pentru totŭ némul şi celŭ de aprópe şi celŭ de departe şi pentru toţĭ făcĕtoriĭ de bine aĭ mônăstióreĭ [2]).» Cu modul acesta, noĭ vedemŭ, că îndatoririle mônăstireĭ Sinaea, impuse eĭ de fundatorŭ, eraŭ, *de a ruga pre D-ḑeŭ «necurmat» pentru Țéră şi pentru persónele eĭ administrative, precum şi pentru bine-făcĕtoriĭ mônăstireĭ.*

4. *Raporturile s-teĭ mônăstirĭ Sinaea cu mônăstirea Colța; Epitropiĭ.* — In dicționarul vieţeĭ monachale esistŭ treĭ terminĭ, cu care se determină rangul fiecăria mônăstirĭ între celelalte. Unele mônăstirĭ se numescŭ *skiturĭ*, altele *mônăstirĭ*, propriŭ ḑise şi a treia speță *lavre*. Lavrele sûntŭ tot-de-una independente, şi aŭ sub dirigerea lor în viéța mônachală maĭ multe mônăstirĭ şi skiturĭ. Pentru a nu cita aicĭ, de cât unŭ singurŭ esemplu românescŭ, vomŭ numi pre lavra mônăstireĭ Némțuluĭ, carea avea în timpurile maĭ din urmă sub ascultarea sa pre mônăstirile Secul, Agapia şi Varaticul, şi administra skiturile Vovedenia, Pocrovul şi altele. Mônăstirile

[1]) Vorbă slavonă de la благій=fericitŭ, bunŭ şi родъ=némŭ. In totul némŭ fericitŭ, alesŭ, séŭ nobilŭ.

[2]) Vedĭ Docum. No. 1.

sûntŭ de ordinarŭ independente, dar de multe-orĭ, conform trecutuluĭ lor istoricŭ, sûntŭ sub dirigerea uneĭ lavre şi aŭ unul, séŭ maĭ multe skiturĭ sub administraţiunea lor. Skiturile sûntŭ tot-de-una stabilimente monachale, dependinte de o mônăstire, séŭ lavră. La acéstă posiţiune caută acum a aduce pre mônăstirea românéscă din muntele Atonuluĭ Lavra cea mare de acolo. Dar trebue să amintimŭ şi acésta, că monachiĭ cu mônăstirile lor nu-şĭ sacrifică independenţa şi nicĭ se reducŭ la posiţiunea de skitŭ în modŭ întâmplătorŭ. Trebue tot-de-una să determine acéstă posiţiune nisce legăturĭ de modul, cum s'a fundatŭ, séŭ s'a înzestratŭ mônăstirea. Numaĭ popularea skituluĭ, séŭ a mônăstireĭ cu monachĭ din o lavră, séŭ fundarea unuĭ asemenea stabilimentŭ monachalŭ cu spesele uneĭ lavre, precum şi voinţa fundatoruluĭ a doĕ mônăstirĭ, precum s'a întâmplatŭ în casul cu Spătarul Michaĭ Cantacuzino, póte să reducĕ pre o mônăstire la posiţiunea de skitŭ dependentŭ. In genere vorbindŭ, orĭ-ce mônăstire, ce nu se găsesce în aseminea condiţiunĭ, este independentă de altă mônăstire şi ea îşĭ conservă cu multă îngrijire posiţiunea de independenţă.

S-ta mônăstire Sinaea este maĭ veke, de cât mônăstirea Colţa din Bucureştĭ, şi prin urmare ea se află în imposibilitatea, de a depinde de mônăstirea Colţa. Nicĭ cuvêntul, că monachiĭ mônăstireĭ Colţa ar fi populatŭ când-va mônăstirea Sinaea, séŭ acésta ar fi fundată de mônăstirea Colţa, nu

îndreptățescŭ nisce raporturĭ de dependinţă între ambele mônăstirĭ. *Raporturile de legătură dintre mônăstirea Sinaea şi Colţa din Bucureştĭ sûntŭ stabilite de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin, fundatorul mônăstireĭ Colţa şi ctitorul Sinaeĭ şi aceste raporturĭ sûntŭ concentrate în persóna Epitropilor, cariĭ aŭ avutŭ şi aŭ dreptul, acordatŭ de ctitorul comunŭ, a gera administraţiunea ambelor mônăstirĭ, în respectul materialŭ şi a confirma alegerea stariţilor din mônăstirea Sinaea.*

Décă întórcemŭ din noŭ privirile nóstre asupra Aşĕdementuluĭ mônăstireĭ Sinaea, şi îlŭ privimŭ din punctul de privire al numirilor, de care se servesce fundatorul, pentru a esprima privirile séle faţă cu mônăstirea Colţa şi Sinaea, vedemŭ, că mônăstirea Colţa este desemnată cu numele de mônăstire, de óre-ce Sinaea este tot-de-una numită mônăstióră, skitişor şi skitŭ. Terminaţiunile diminutive din aceste numirĭ represintă, dupre opiniunea nóstră, modestia Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin pentru fundaţiunea sa, ĭar terminiĭ de mônastire şi skitŭ arată pre cât dirigerea în modŭ independentŭ a vieţeĭ monachale din mônăstirea Sinaea, tot pre atâta şi raporturile eĭ de legăturĭ cu mônăstirea Colţa. Cu alte cuvinte, mônăstirea Sinaea, în ce privesce gerarea averilor séle, trebue să şĭ-o eserciteze numaĭ sub controlul Epitropuluĭ comunŭ. Acésta se vede fórte apriat din stipulaţiunile Aşeḑĕmêntuluĭ, care, după ce determină, ca fie-care alegere de staritŭ

să fie confirmată de Epitropŭ, adaugă în respectul controluluĭ, ce are a esercita Epitropul comunŭ: «Şi la luatul sămeĭ stariţuluĭ şi la ale skituluĭ, ce vor fi, pentru ca să nu pótĕ alţiĭ a intra streinĭ, am rônduitŭ canonesce [1]) şi am chotărîtŭ, să fie purtătorŭ de grijă Epitropul s-teĭ mônastirĭ Colţa, să ĭea sama. De vreme ce pre amândoĕ aceste case dumneḑeescĭ pe noĭ ne-aŭ învrednicitŭ D-ḑeŭ, de le-am făcutŭ. Făcêndu-se doĕ catastişe [2]), unul să rĕmâĭe la skitŭ iscălitŭ, şi altul să lŭ aducĕ la s-ta mônastire Colţa, şi acéstă orânduélă tot-de-una să se păzĭască şi orânduéla, ce am făcut'o şi am orônduit'o, de la s-ta mônăstire Colţa a nóstră să aĭbă tot-de-una a o lua stariţul să le fie de kivernisélă [3]), ca să se ajute la slăbiciunile şi la neputinţele părinţilor călugĕraşĭ şi de vreme ce starea skituluĭ este sichăstreşce, fiindŭ ziditŭ la locŭ greŭ şi de pustie [4])». Iar Domnitorul Grigorie Ghica, la 1752 Maĭ 11, dându chrisovul, prin care restabilesce ordinea din s-ta mônăstire Sinaea, turburată de stariţul grecŭ, Dionisie Tirulois, éca cum se esprimă, respectiv de raporturile mônăstireĭ Sinaea cu a

---

[1]) Alusiune la confirmările Aşeḑemêntuluĭ de cătrĕ patriarchiĭ Bisericeĭ ortodocse.

[2]) Vorbă grecéscă, compusă din κατὰ = dupre şi στίχος = şirŭ, rôndŭ. In totul notarŭ pentru compturĭ, bugetŭ.

[3]) Vorbă grécă de la verbul κυβερνάω-ῶ = a guverna, a administra. In românesce este luată în sensul de a se economisi, îngriji.

[4]) Veḑĭ Aşeḑĕmêntul maĭ sus.

Colţeĭ: «De vreme ce sfânta şi dumneḍeéscа mônăstióră Sinaea, carea este supt muntele Bucecĭuluĭ ot sud (de la judeţul) Prachova, unde se cinstesce şi se prăznuesce chramul Adormireĭ Prea Sfinteĭ Stăpâneĭ nóstre, Născătóreĭ de D-ḍeŭ şi pururea Fecióreĭ Maria, fiindŭ zidită şi înălţată din temelie dĕ răposatul Michaĭ Cantacuzin vel. Spătarŭ, în locŭ dĕ munte pustiŭ şi sichastrescŭ. După ce aŭ sŏvêrşit'o şi aŭ înḍestrat'o şi ĭ-aŭ făcutŭ Aşeḍĕmêntŭ prin cartea Dumiséle, întru care arăta cum şi în ce kipŭ să fie şi să păzéscă stariţul şi cu alţĭ părinţĭ, ce se vorŭ afla locuitorĭ întrînsa, tocmelele şi aşĕḍĕmênturile, ce sûntŭ spre paza s-teĭ mônăstirĭ, cât şi spre kiverniséla vieţeĭ lor. Arăta şi acésta, cum că fiindŭ starea mônăstióreĭ la locŭ, ca acela, de neputinţă, spre a se kivernisi de sineşĭ, fŏră de altŭ ajutorŭ, *aŭ lăsatŭ supt Epitropia mônăstireĭ Colţiĭ de aicĭ din Bucureşti*, care şi acéstă sfântă mônăstire este zidită şi înălţată cu tóte împregiurimele, ĭarăşĭ de maĭ sus pomenitul Michaĭ Spătarŭ, şi chotărasce, că ceĭ ce după vremĭ se vorŭ afla stariţĭ şi purtătorĭ de grijă sfinteĭ maĭ sus numiteĭ mônăstióre, la vremea ce va fi, de a se arăta socotéla mônăstireĭ, să aibă a o arăta la Epitropul mônăstireĭ Colţiĭ, *făcêndŭ doĕ catastişe, asemenea unul ca şi altul, din carele unul să fie iscălitŭ dĕ stariţul mônăstireĭ Sinăi, şi altul dĕ Epitropul mônăstireĭ Colţiĭ, ca celŭ iscălitŭ dĕ stariţul să rĕmâie la mônăstirea Colţiĭ, ĭar celŭ iscălitŭ dĕ Epitropul să-lŭ ĭea stariţul, să-lŭ*

duce la mônăstirea Sinaea. [1])» *Din cele espuse de noĭ maĭ sus se probézĕ în modul celŭ maĭ evidentŭ, că s-ta mônăstire Sinaea îşĭ avea gradul seŭ de independenţă, în ce privesce dirigerea vieţeĭ monachale, numindu-se superiorul eĭ stariţŭ şi nu egumenŭ, ĭar în ce privesce administraţiunea averilor, mônăstirea Sinaea trebuea să se supunĕ controluluĭ Epitropilor, comunĭ ambelor mônăstirĭ, asemenea şi alegerea de stariţŭ al mônăstireĭ Sinaea trebuea să obţină confirmarea Epitropilor.*

Din documentele, de care dispunemŭ, nu putemŭ să arătămŭ norma, dupre carea Spătarul Michaĭ Cantacuzin ar fi statuatŭ alegerea de Epitropĭ aĭ fundaţiunilor séle. Dintr'o carte însĕ de judecată a ispravnicilor scaunuluĭ Bucureştilor, — Şerban Năsturel vel. banŭ, Pană Negoescul vel. vornicŭ, Grigorie vel. vistierŭ, Nicolae Ruset vel. pacharnicŭ, i Enaki Stama biv. vel. agă, cu data de la 1721 Maĭ 30, se vede, că Epitropiĭ, aşeḑaţĭ de Spătarul Michaĭ, se numiaŭ Trandafir şi jupânŭ Michalake, «pre care ĭ-aŭ fostŭ făcutŭ rĕposatul Michaĭ Spătarul Epitropĭ la mônăstirea, ce se kĭamă Trisfetitele, de aicĭ din oraşul Bucureştĭ [2]).» Aceştĭ doĭ Epitropĭ întrase în judecată cu «egumenul» mônăstireĭ Sinaea, Nicodim, pentru 100 talere, pre care Epitropiĭ da-

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 34.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 32. Aceştĭ Epitropĭ sûntŭ menţionaţĭ şi de unŭ chrisovŭ al Domnituluĭ Constantin Brâncovénul, citatŭ în acéstă carte de judecată.

toraŭ, conform stipulaţiunilor Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, ca să-ĭ elibereze mônăstireĭ anual din «ḑeciuéla de la ocna Slăniculuĭ», şi pre carii nu-ĭ eliberase acum de patru anĭ. Nu scimŭ cât aŭ maĭ continuatŭ a controla aceştĭ doĭ Epitropĭ administraţiunea averilor mônăstireĭ Sinaea, dar la 1721 eĭ avéŭ în Epitropie celŭ puţin un-spre-ḑece anĭ, avêndŭ tot-de-una ca controlorĭ moralĭ aĭ administraţiuneĭ lor pre membriĭ din familia Cantacuzinilor. Aşa în judecata egumenuluĭ Nicodim cu Epitropiĭ Trandafir şi jupânŭ Michalake întervine fiiul Spătaruluĭ Michaĭ, Michaĭ Cantacuzin, şi alţĭ membriĭ aĭ acesteĭ familiĭ şi mărturiile lor aŭ înaintea judecătorilor o valóre documentală[1]). La 1802 Septemvrie 13, Mitropolitul Dositeĭ, prin cartea de «chirotonie» a ieromonachuluĭ Justin, în calitate de Archimandritŭ şi egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea, ni spune, că epitropia mônăstirilor Colţa şi Sinaea a trecutŭ la familia Racoviţă, ca ctitorĭ aĭ monastirilor, şi anume în persóna biv. vel. banŭ Dimitrie Racoviţă[2]). Familia Racoviţă a continuatŭ a ţinea pentru sine epitropia acestor doŭ mônăstirĭ pênĕ în timpurile de pre urmă; căcĭ la 1829 Noemvrie 21 stariţul Joasaf, urmândŭ la egumenia mônăstireĭ Sinaea după Justin, se pune în corespondenţă cu familia Racoviţă, pentru confirmarea alegereĭ séle de stariţŭ şi cu

[1]) Ibidem.

[2]) Docum. Eforieĭ spitalelor civile din Bucureştĭ, relative la mon. Sinaea No. 1.

loco-ţiitorul de Metropolitŭ, Neofit, unde Joasaf arată abusurile, ce familia Racoviţă face cu averea mônăstireï Sinaea [1]).

In genere vorbindŭ, *Spătarul Michaï Cantacuzin a organisatŭ mônăstirea Sinaea dupre tóte condiţiunile uneï sichastriï.* Stabilindŭ, ca viéţa monachală să aïbă caracterul uneï vieţï comunale, el a luatŭ tóte precauţiunile, ca organisaţiunea eï să nu fie alterată, acordându-ï independenţa necesară în privinţa alegereï de stariţŭ şi a guvernăreï de sine, rĕmânêndŭ, ca Epitropiï după timpŭ să controleze numaï aplicaţiunea consciinţiósă a prescripţiunilor Aşĕdĕmêntuluï.

V.

Inḑestrarea s-teï monăstirï Sinaea. In timpurile vekï tótă Ţéra românéscă era pămêntŭ domnescŭ, şi prin concesiune domnéscă putéŭ avea moşiï şi familiile boerescï, care se distingéŭ prin serviciile lor credincióse cătrĕ Domnŭ. Alăturea cu boeriï se bucuraŭ de dreptul de proprietate fonciară şi mônăstirile, precum şi casele de pietate creştină; ceilalţï însĕ locuitorï fiind de ordinarŭ streinï de origine, «veneticï», eï se bucuraŭ de usufructul pămênturilor, concedate lor pentru chrană pre moşiile domnescï, boereştï, séŭ mônăstirescï. Averile domnescï încetul cu încetul s'aŭ distribuitŭ la familiile

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 11 şi 17.

boerescĭ şi la mônăstirĭ, aşa că pre la începutul secululuĭ curentŭ casa domnéscă în ambele Ţerĭ românescĭ rĕmăsese cu salinele şi câte-va locurĭ maĭ mult virane; ĭar splendórea domnéscă se întreţinea cu contribuţiunĭ, puse asupra poporuluĭ. Boerĭĭ ş'aŭ demicatŭ moşiile lor la succesorĭ şi de aicĭ în istoria poporuluĭ românescŭ, privită în dreptul de proprietate, avemŭ clasa «răḑeşilor séŭ a moşnenilor [1])», carĭĭ sûntŭ tot-de-una decoborîtorĭ din familiile vekĭ boerescĭ, séŭ celŭ puţin din ostaşiĭ ceĭ maĭ bravĭ aĭ diferiţilor Domnitorĭ. Singure mônăstirile nu şĭ-aŭ demicatŭ averile lor, fiind private de dreptul de ale instreina, séŭ ale testa cuĭ-va; şi acésta pentru cuvêntul, că averile mônăstirescĭ eraŭ considerate, ca averĭ ale luĭ D-ḑeŭ. Din contra, mônăstirile, bucurându-se de dreptul de donaţiune, ele tóte şĭ-aŭ crescutŭ averile lor, şi pre la începutul secululuĭ curentŭ vedemŭ, că întregŭ domenul Ţereĭ era distribuitŭ între mônăstirĭ, familiĭ boerescĭ şi răḑeşĭ, séŭ moşnenĭ.

S'a ḑisŭ maĭ sus, că Domnitorĭĭ aveaŭ dreptul, de a pune asupra poporuluĭ feliurite dărĭ şi contribuţiunĭ, şi ele crescéŭ în proporţiune cu înmulţirea

[1]) Vorbe vekĭ românescĭ. Una vine de la radius=raḑă şi celalaltă de la moşŭ. In Moldova moşiile maĭ ales cele micĭ se numĭaŭ raḑe, dupre cum în Muntenia se numĭaŭ sforĭ. De aicĭ în Moldova răḑeşie însĕmnéză proprietatea rurală mică, ĭar răḑeşul este proprietarul acesteĭ moşiĭ. Moşŭ însémnă bunicul şi proprietatea, ereditată de la acesta. De aicĭ espresiunea din Muntenia «unŭ moşŭ» însĕmnéză o «răḑeşie moldovenéscă.»

veneticilor din Ţéră şi cu împuţinarea avereĭ fonciare domnescĭ. Domnitoriĭ pre lôngă alte biruri, «care se punéŭ pre Ţéră» pentru suportarea keltuelelor statuluĭ, întreţinerea armatelor în timpŭ de resbelŭ şi plata tributurilor cătrĕ Pórtă etc. etc., trăgéŭ contribuţiunĭ regulate, precum ḑeciuélă din pămênturile, cultivate de cătrĕ veneticĭ şi maĭ în urmă şi de moşneni, sboruri [1]) séŭ tacse de la neguţitoriĭ, ce se adunaŭ la bâlciurĭ, séŭ ĭarmaróce [2]) şi altele. Dreptul de a pune diferite biruri, şi de a aduna sboruri de la poporŭ, aparţinea în modŭ esclusivŭ Domnitorilor Ţĕreĭ şi eĭ le concedaŭ pentru diverse consideraţiunĭ şi în modŭ particularŭ familiilor boerescĭ şi mônăstirilor. Mônăstirile, ca şi familiile boerescĭ, în virtutea dreptuluĭ, concedatŭ de cătrĕ Domnitorŭ prin anume chrisóve, se bucuraŭ de ḑĕciuéla pămêntuluĭ, cultivatŭ de veneticiĭ, aşeḑaţĭ pe domeniile lor, şi strîngéŭ sborurile de la aceĭ, ce vindéŭ şi cumpăraŭ la bâlciurile, adunate pre moşiile lor.

Insuşĭ posiţiunea socială a locuitorilor Ţĕreĭ era

---

[1]) De la cuvêntul slavonŭ собирать séŭ сбирать=a aduna; apoĭ adunătură, tacsă.

[2]) Vorbă germană, împrumutată de cătrĕ Moldovenĭ prin limba slavonă. Vine de la germanul Iahrmarkt=târgŭ anualŭ. Noĭ aicĭ ne unimŭ cu privirile D-luĭ Cihac, deşi uniĭ slaviştĭ pretindŭ acéstă vorbă a fi de origine tatară. Iar Bâlciu este vorbă magiară şi însĕmnéză patronul uneĭ Biserici séŭ oraşŭ, de unde în românesce tôrgurile, făcute în aseminea ocasiunĭ.

privită, ca o crescere séŭ descresce a avereĭ. Singura persóna Domnitoruluĭ era liberă în tótă estensiunea cuvêntuluĭ; şi pentru totŭ timpul, cât unŭ Domnitorŭ se afla pre tronul Ţĕreĭ, el era scutitŭ de orĭ-ce obligaţiunĭ sociale şi avea numaĭ drepturĭ. Domnitorul crea familiile boerescĭ, fundându-se tot-de-una pre idea de meritŭ, care nu tot-de-una era realŭ şi totŭ elŭ le dota cu domeniĭ, acordându-le maĭ multe privilegiĭ, séŭ scutirĭ, care domeniĭ şi privilegiĭ li se rădicaŭ boerilor, când cădéŭ în disgraţia Domnitoruluĭ. Mônăstirile şi în acéstă privinţă se aflaŭ pre acelaşŭ nivelŭ cu familiile boerescĭ şi tótă deosebirea sta întru aceia, că averea şi privilegiile domnescĭ, acordate uneĭ mônăstirĭ, nu se putéŭ atăca, fŏrĕ de a fi privite tot-de-una, ca unŭ actŭ de sacrilegiŭ. Veniaŭ după aceştia răşĕşiĭ séŭ moşneniĭ, cariĭ, avêndŭ tot-dé-una o porţiune de pămêntŭ, crescéŭ veniturile numaĭ ale domnieĭ, prin dările, ce li se impunéŭ, fŏrĕ ca vre-o-dată să pótĕ adăuga veniturile boerescĭ séŭ mônăstirescĭ. Veneticiĭ însĕ, şi cu robiĭ, din cariĭ cestĭ din urmă se compunéŭ din prisonieriĭ de resbelŭ şi din ţiganĭ, eraŭ meniţĭ, de a cresce averea domnéscă şi prin concesiune pre cea boeréscă şi mônăstiréscă. Şi anume, robiĭ aparţinéŭ şi aceştia de dreptŭ numaĭ Domnitoruluĭ, şi el la diferite ocasiunĭ şi cu chrisóve iĭ dăruia boerilor séŭ mônăstirilor cu dreptul, de a usa de munca, averea şi kĭar de persóna lor dupre placŭ. Robiĭ putéŭ să fie întrebuinţaţĭ la tóte

serviciile, să fie vênduţi cu tótă progenitura şi averea lorŭ; eĭ nu eraŭ consideraţi, ca membri aĭ societăţeĭ; eĭ trăĭaŭ prin proprietarul lor, care nu putea decide singurŭ numaĭ asupra morţeĭ robilor sĕĭ. Veneticiĭ, adecă locuitoriĭ veniţi de dinafară de Ţéră, eraŭ o adevĕrată bogăţie pentru clasele sociale românescĭ din timpurile vekĭ. Eĭ cultivaŭ pămênturile domnescĭ, boerescĭ şi mônăstirescĭ şi alţiĭ eraŭ afectaţi la diferite servicii domestice ale domnieĭ, ale boerilor şi ale mônăstirilor. Ceĭ, ce cultivaŭ moşiile, eraŭ aşeḑaţi pre moşiile respective şi formaŭ satele; tot eĭ cu timpul aŭ datŭ locŭ la numirea de clăcaşĭ. Aceştia înavuţaŭ pre Domnitorĭ, boerĭ şi adăugaŭ averile mônăstirescĭ. Eĭ suportaŭ tóte birurile, ce «eşiaŭ pre Ţéră» şi tótă lupta lor, în decursul seculelor era pentru libertatea personală şi pentru respingerea tendinţeĭ din partea proprietarilor, de aĭ ficsa la proprietate. A doa clasă de veneticĭ o formaŭ scutelniciĭ, cariĭ eraŭ afectaţi pre lônga mônăstirĭ şi familiile boerescĭ cu anume chrisóve domnescĭ, şi eĭ tótă munca lor o proaduceaŭ în folosul patronuluĭ lor, scutiţi fiindŭ de tóte dările cătrĕ statŭ, séŭ maĭ drept, cătrĕ domnie. Aceştia adăugaŭ averea patronuluĭ lor maĭ mult prin serviciĭ domestice, şi eĭ de multe-orĭ îşĭ avéŭ locuinţa pre lônga casele şi stabilimentele, la care eraŭ afectaţĭ. De aicĭ şi pĕnĕ astă-ḑĭ vedemŭ, că maĭ pre lônga fie-care mônăstire esistă câte-va locuinţe de sătenĭ, care prin locurĭ s'aŭ înmulţitŭ pĕnĕ la

formarea de sate întregĭ; că maĭ tóte satele de lângă curţile vekĭ boerescĭ, séŭ de lângă mônăstirĭ s'aŭ începutŭ în formarea lor cu scutelniciĭ, şi în fine în Bucurescĭ şi alte oraşe kĭar, esista şi pĕnĕ astă-dĭ suburbiĭ cu numirea de «mahalaoa Vlădikiĭ.»

S-ta mônăstire Sinaea s'a bucuratŭ de tóte aceste speţe de averĭ; adecă şĭ-a avutŭ averea sa fonciară, s'a bucuratŭ de diferite privilegiĭ, acordate de Domnitoriĭ Ţĕreĭ, şi în fine şĭ-a avutŭ şi ea încă din timpurile cele maĭ vekĭ scutelniciĭ sĕĭ. In respectul avereĭ fonciare, lăsată de Spătarul Michaĭ Cantacuzin, ne putêndu-se face distincţiune, din causă că elŭ lasă aseminea averĭ sub adminastraţiunea Epitropilor, comunĭ ambelor mônăstirĭ, noĭ avemŭ alte averĭ fonciare ale mônăstireĭ Sinaea, provenite de la alţĭ donatorĭ. Aşa la 1708 Antonie Bornaz, numindu-se în călugĕrie Atanasie, înkină mônăstireĭ tótă moşia Groşaniĭ cu văile eĭ din judeţul Buzĕuluĭ [1]). Asemenea se maĭ vede, că mônăstirea Sinaea a avutŭ în «sud Saac» (judeţul Prachova) moşiile Kizeştiĭ şi Matiţa [2]), pre care moşiĭ se esploata păcura. Din multele domeniĭ, ce mônăstirea Sinaea a adunatŭ de la diferiţiĭ donatorĭ, vomŭ maĭ cita moşia Câmpina, «dăruită de popa Preda de aicĭ din Câmpina» şi confirmată de Domnitorul Stefan Cantacuzin, la

[1]) Documentele mônăst. Sinaea, plicul pentru moşia Căldăreştiĭ. Vedĭ şi Documentul luĭ Constantin Brâncovénul de la 7202 (1694) Iunie 13.

[2]) Docum. môn. Sinaea plicul No. 19. Vorba судъ este slavonă şi însemnéză judecată, ĭar în românesce cu accepţiunea de judeţŭ.

1714 Iunie 23, nepotul Spătaruluĭ Michaĭ[1]), şi în fine moşia Dudeştiĭ din judeţul Ialomiţa [2]). In genere vorbindŭ, *s-ta mônăstire Sinaea a fost înzestrată cu moşiĭ de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin şi alţĭ donatorĭ.*

Mônăstirea Sinaea s'a bucuratŭ şi de maĭ multe privilegiĭ, acordate şi confirmate de Domnitoriĭ Ţĕreĭ. Aşa celŭ maĭ vekiŭ privilegiŭ, de care s'a bucuratŭ mônăstirea Sinaea, este dĕciuéla anuală de 100 talere, carea ĭ-a fostŭ acordată de Spătarul Michaĭ Cantacuzin şi confirmată de Domnitorul Constantin Brâncovénul, precum şi de toţĭ Domnitoriĭ următorĭ [3]). Patriarchul Gavriil al Constantinupoluluĭ, ni spune prin o carte a sa de la 1702 Octomvrie 18, că Domnitorul Constantin Brâncovénul a scutit'o de tóte dăjdiile, séŭ maĭ specialŭ: «Purtândŭ grijă pentru acéstă cinstită mônăstire, precum D-dĕŭ iubesce, şi cu multe domnescĭ daruri şi bogate dăruele împodobind' o pre ea, a fi de tot slobodă şi fŏr' de nicĭ o dajde, precum şi luminóse aceléşĭ domnescĭ cărţĭ cu amăruntul scriŭ [4]).» Şi maĭ jos:

---

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 7.

[2]) Docum. môn. Sinaea plicul No. 20.

[3]) Docum. môn. Sinaea No. 1, 3, 12, 15, 32 şi alte documente fŏrĕ numĕrŭ. Documentul cu No. 15, care este al patriarchuluĭ de Ierusalem, Dositeĭ, specifică fórte bine dreptul de esploatare alŭ minelor Ţĕreĭ, şi 'lŭ atribue numaĭ Domnitoruluĭ, când dice: «Şi fiindŭ ocna pre locul, numitŭ Slănic, care este moşie şi proprietate a nobleţeĭ séle (Cantacuzin) şi cu tóte că Domnia ĭea tótă sarea de la acéstă ocnă, dar nobleţa sa boerul Spătarŭ ĭea dĕciuélă.»

[4]) Docum. môn. Sinaea No. 2.

«Nimuluĭ nimica să nu fie datóre a da nicĭ unŭ banŭ micŭ. Nicĭ Mitropolituluĭ celuĭ de pe locŭ, nicĭ altuea cuĭ-va. Destul numaĭ Archiereuluĭ celuĭ de pe locŭ să-lŭ pomenéscă după canonicescul obiceiŭ, ĭar altŭ nimicŭ să nu céră nicĭ de cum. Avêndŭ tărire şi putere şi de cătrĕ a nóstră mare a luĭ Christos Biserică scrisorile cele domnescĭ, care s'aŭ datŭ s-teĭ mônstirĭ Sinaea întru lucrare nemişcată şi neprefăcută [1]).» Pre lângă aceste privilegiĭ, dupre care mônăstirea este scutită de orĭ-ce dare către statŭ şi kiriarchia locală, Domnitoriĭ după timpŭ ĭ-aŭ acordatŭ şi alte privilegiĭ, ca să ţicemŭ aşa, mărunte. La 1731 Michaĭ Racoviţă confirmă tacsa dè la bâlciul Urlaţilor, pre carea mônăstirea Sinaea o avea acordată din partea Domnitoruluĭ Constantin Brâncovénul [2]); asemenea este şi sborul a patru joĭ dela tôrgul, ce se făcea în valea Negovenilor şi altele. In genere şi în acéstă privinţă *mônăstirea Sinaea a avutŭ privilegiŭ şi scutirĭ, cu care îşĭ crescea veniturile séle.*

In fine mônăstirea Sinaea n'a fostŭ lipsită nicĭ de a treia sistemă de crescere a veniturilorŭ eĭ; adecă de dreptulŭ de a avea şi ea scutelniciĭ séĭ. Domnitorul Constantin Brâncovénul prin chrisovul, de la 1701 Martie 9, scutesce patru-ţecĭ ómenĭ puşcaşĭ, carĭĭ, *fiindŭ de origine streinĭ*, aŭ datoria de a

[1]) Ibidem.

[2]) Docum. môn. Sinaea No. 14.

păzi mônăstirea Sinaea [1]). Aicĭ sûntŭ demne de notatŭ scutirile, acordate acestor scutelnicĭ şi pre care noĭ le înşirămŭ dupre cuprinderea aceluĭaşĭ chrisovŭ, sperândŭ, că vomŭ contribui şi cu aceste detaliurĭ la clarificarea stăreĭ economice a Ţĕreĭ de pre timpul Domnitorilor respectivĭ. Şi în specialŭ, Constantin Brâncovénul apără pre scutelniciĭ mônăstireĭ Sinaea de birŭ măruntŭ de Ţéră [2]), demĭere şi de céră [3]), de gălétă şi de fênŭ [4]), de zaharele [5]), de sursaturĭ [6]), de care de óste, de birul oştiĭ şi al lefilor [7]), de birul untuluĭ [8]), de rônduéla vacilor şi a oilorŭ, de plata chanuluĭ şi a Sultanuluĭ [9]), de

---

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 12.

[2]) Vorba «birŭ» este, dupre opiniunea D. Cihac, de origine magiară. Iar birul măruntŭ de Ţéră» era scutirea, acordată mônăstireĭ, de tóte ḑeciuelele, ce domnia avea dreptul, de a lua din tóte produsele eĭ şi ale ómenilor eĭ.

[3]) Scutire de darea, impusă pre apicultură.

[4]) Vorbă slavonă, ce însemnéză baniţă, cu care se mĕsuraŭ tóte producţiunile câmpuluĭ, ce avéŭ seminte. Iar scutirea consta în a nu lua ḑeciuélă din aceste produse, precum şi din fênul mônăstireĭ.

[5]) Vorba zahara séŭ zachere este turcéscă şi însemnéză cereale, apoĭ provisiunĭ de resbelŭ.

[6]) Vorba sursatŭ, în plural sursaturĭ, nu-ĭ cunóscemŭ sensul.

[7]) Rekisiţiunĭ şi contribuţiunĭ pentru formarea batalióneloŕ, ce compunéŭ miliţiile streine.

[8]) Turciĭ îşĭ procuraŭ o cantitate fórte mare de untŭ în Ţĕrile române. Când însĕ locuitoriĭ nu avéŭ untŭ în natură, séŭ cantitatea de untŭ, ce se stringea din Ţéră, era maĭ mică, de cât acea cerută, atunci acéstă dare se transforma în banĭ sub denumirea de «birul untuluĭ.»

[9]) Debilitarea Domnitorilor adusese pre ţéră totŭ felulŭ de contribuţiunĭ, între care era şi o plată ilegală, ce se da din când în când nu numaĭ Sultanului, dar şi chanuluĭ tătărăscŭ.

charací, de lipsa characiuluĭ [1]), de velikiĭ sémă, de séma a doa şi a trea [2]), de keltuéla vistieriei [3]), de rônduelele şi sataralele, care se punŭ pre siliste [4]), de podvóde [5]), de mertice [6]), de conace şi de caĭ de olacŭ [7]) şi de altele de tóte dăjdiile şi rônduelele, orĭ-câte arŭ eşi de la vistiria domnieĭ mele preste anŭ în Ţéră, nimicŭ valŭ şi bântuélă să n'aibă. Aşijderea şi de oeritŭ ale lor drepte bucate pĕnĕ la 1000 şi de dijmăritŭ, stupĭ 300, râmătorĭ 400, să fie ertaţĭ, nicĭ o dată de nimene bântuiţĭ séŭ traşĭ să nu fie [8]). Aceştĭ scutelnicĭ cu scutirile acordate

---

[1]) Characiu vorbă turcéscă şi însemnéză tributul, ce Ţéra plătea curţeĭ suzerane. Când funcţionariĭ turcĭ declaraŭ, că characiul era lipsă, atuncĭ Ţéra era obligată, de a complecta lipsurile.

[2]) Velikiĭ samă=comturile marĭ séŭ generale ale Ţĕreĭ. Aceste eraŭ contribuţiunĭ, care se impunéŭ Ţĕreĭ de cătrĕ elementul administrativŭ de îndată, ce baniĭ eraŭ delapidaţĭ şi nu se ajungéŭ la ekilibrarea comturilor.

[3]) «Keltuéla vistieriei» era contribuţiunea pentru întreţinerea Ministeriuluĭ de finanţe, séŭ a vistieriei. Vorba vistierie este veke românéscă.

[4]) Dărĭ puse asupra satelor. Vorba silisce este slavonă şi vine de la селение=locuinţă, aşedare, apoĭ în românesce satŭ.

[5]) Vorbă slavonă, подвода=transportŭ. Aicĭ contribuţiune pentru carele de transportul armateĭ.

[6]) Merticŭ de la slavinescul мѣра=mĕsură, porţiune. Şi însĕmna porţiunea, dată spre întreţinerea amploĭaţilor turcĭ, veniţĭ în Ţĕră.

[7]) Conac este vorbă turcéscă şi însĕmnéză casă de ospitalitate, ĭar olacŭ curierŭ. Serviciul postalŭ, care era numaĭ ocasionalŭ, se întreţinea cu caĭ de rekisiţiune, ĭar casă de ospitalitate eraŭ datorĭ să ofere armatelor şi amploiaţilor turcĭ toţĭ locuitoriĭ Ţĕreĭ.

[8]) Docum. môn. Sinaea No. 4, 6, 15 şi 12. Acestŭ din urmă se datoresce luĭ Alecsandru Nicolaŭ Mavroçordat, cu data de la 1711 şi este copiétŭ dupre celŭ dintâiŭ.

nu numaĭ, că aŭ fostŭ confirmaţĭ de Domnitoriĭ următorĭ, dar eĭ aŭ fostŭ şi adauşĭ. Nicolaŭ Alecsandru Mavrucordat la 1711 a adausŭ mônăstireĭ încă ḑece familiĭ de scutelnicĭ, ĭar la 1723 Maĭ 13, acordă mônăstireĭ încă unŭ numĕrŭ de cincĭ-spre-ḑece scutelnicĭ[1]). La 1735 Iunie 20, Grigorie Ghica a crescutŭ numĕrul scutelnicilor mônăstireĭ cu treĭ-ḑecĭ, ĭară Michaĭ Constantin Şuţu, la 1783, a maĭ înmulţitŭ numĕrul scutelnicilor încă cu doĕ-ḑecĭ şi patru [2]). In resumatŭ, *numĕrul scutelnicilor s-teĭ mônăstirĭ Sinaea a mersŭ tot crescêndŭ pĕnĕ la finele secululuĭ al XVIIIlea şi acésta pentru cuvêntul, că scutelniciĭ cultivaŭ moşiile mônăstireĭ şi efectuaŭ tóte serviciile caseĭ.*

In genere vorbind, mônăstirea Sinaea în decursul secululuĭ al XVIII-lea, şĭ-a *formatŭ averea sa prin fundatorul mônăstireĭ, prin Domnitoriĭ Ţĕreĭ şi în fine prin donatorĭ, ĭar formele avereĭ eraŭ bunurĭ fonciare, privilegiĭ şi ómenĭ de serviciŭ, numiţĭ scutelnicĭ.*

VI.

Confirmarea fundaţiuneĭ. Nu e de ajunsŭ, ca voia unuĭ omŭ să se deciḑĕ pentru dispoşiţiunile cele maĭ bune sociale. Acéstă voĭe, deşi este condiţiunea fundamentală a fie-căria dispoşiţiunĭ umane, ea trebuesce să fie şi confirmată; şi confirmaţiunea voĭeĭ omuluĭ se efectuă, conform organisaţiuneĭ sociale a unuĭ statŭ. Astă-ḑĭ, când ideea de statŭ este

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 8 şi 14.
[2]) Idem. No. 5 şi 16.

limitată în elementul activŭ pur-socialŭ, orĭ-ce confirmaţiune a voĭeĭ omuluĭ este restrînsă între elementele active şi curat-sociale ale statuluĭ. In secului al XVIII-lea însĕ, şi maĭ ales la Romînĭ, unde Biserica era privită, ca paladiul societăţeĭ, ĭar persónele active ale Bisericeĭ de multe-orĭ ţinéŭ locul persónelor de statŭ; unde Metropolitul cu Episcopiĭ Ţereĭ în capul divanurilor obştescĭ eraŭ regenţiĭ de dreptŭ aĭ Domnitorilor, ĭar preuţiĭ prin sate de ordinar făcéŭ prĕ judecătorul de pace [1]); şi în fine unde Codicele Justinian era în tótă vigórea, ĭar dreptul de: «audienţia episcopală» se estindea asupra tuturor cestiunilor de dreptŭ; ḑicemŭ, în faţa uneĭ asemenea organisaţiunĭ sociale, elementul religiosŭ se considera tot-de-una ca indispensabilŭ, pentru confirmarea orĭ-căreĭ dispositiunĭ şi maĭ ales religióse. Spătarul Michaĭ Cantacuzin face mônăstirea Sinaea, o organiséză cu Aşeḑĕmêntul seŭ, putea el să nu facĕ usŭ de tóte acele elemente, care îĭ presentaŭ maĭ multe garanţiĭ, pentru realisarea în perpetuitate a dispositiunilor séle? Eca cuvêntul, pentru care el, în confirmarea Aşeḑĕmêntuluĭ seŭ, s'a servitŭ atât de elementul socialŭ al timpuluĭ, cât şi de cel religiosŭ, şi a căutatŭ, încă fiind în viéţă, ca Domnitoriĭ Ţereĭ, cât şi prelaţiĭ Bisericeĭ să confirme

[1]) Poporul nostru a iubitŭ tot-de-una judecata prin arbitriĭ, şi arbitriul celŭ maĭ de încredere în certurile luĭ este preutul. Şi pĕnĕ astă-ḑĭ preutul de stimă pentru sătenĭ resolvă cele maĭ multe diferinţe dintre parochienĭĭ seĭ, ĭar sătenĭĭ aŭ espresiunile tipice: «să vedemŭ ce ḑice şi Părintele, séŭ Tata popa».

cele dispuse de dînsul în favórea s-teĭ mônăstirĭ Sinaea. Aicĭ însĕ voimŭ să adăugămŭ, că Spătarul Michaĭ Cantacuzin nu s'a servitŭ nicĭ direct şi nicĭ indirect de autoritatea Metropolituluĭ Teodosie, pre timpul căruia s'a fundatŭ mônăstirea Sinaea şi încă în Eparchia s-teĭ Metropoliĭ a Ungro-Vlachieĭ. Dar acésta provine, credemŭ noĭ, nu din óre-care cause de indisposiţiune a Spătaruluĭ cătrĕ persóna Metropolituluĭ, ci simplu numaĭ din aceia, că singurĭ Domnitoriĭ Ţereĭ putéŭ să ruineze Aşeḑĕmêntul luĭ pentru mônăstirea Sinaea, şi de aceia a trebuitŭ să facĕ usŭ de autoritatea religiósă, carea pre acele timpurĭ era impunĕtóre şi pentru Domnitoriĭ Ţerilor române.

Abia terminată construcţiunea mônăstireĭ Sinaea şi Spătarul Michaĭ Cantacuzin a îngrijitŭ, ca să obţinĕ din partea Domnituluĭ Constantin Brâncovénul doĕ chrisóve, unul de la 1698 şi al doilea de la 1701 Martie 9, cu care confirmă dania de una sută talere, făcută mônăstireĭ Sinaea de la ocnele Slăniculuĭ [1]). Făcêndŭ în fine Spătarul Michaĭ şi Aşeḑĕmêntul mônăstireĭ Sinaea, el obţine alte doĕ chrisóve din partea Domnituluĭ Nicolaŭ Alecsandru Mavrucordat, tot în interesul fundaţiuneĭ séle [2]). Nepotul Spătaruluĭ, Domnitorul Ştefan Cantacuzin, cu chrisóvele de la 1714 Iunie 23, 24 şi 25, acórdă şi confirmă maĭ multe scutirĭ mônăs-

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 3 şi 4.
[2]) Idem No. 8 şi 12.

tireĭ Sinaea [1]). In documentul de la 23 Iunie, Domnitorul ne spune, că părinţiĭ monastireĭ Sinaea la acéstă dată eraŭ: Moldoveni, Ungureni, Arbănaşi (Albanezĭ) şi Sêrbĭ. Maĭ toţĭ Domnitoriĭ, următoriĭ luĭ Ştefan Cantacuzin, pênê la Alecsandru Ipsilant, 1805, aŭ edatŭ chrisóve, cu care aŭ confirmatŭ esistenţa, averea şi privilegiile mônăstireĭ Sinaea; dar noĭ aicĭ să întórcemŭ atenţiunea particulară asupra chrisóvelor, provenite de la Domnitoriĭ din familiile Ghica şi Racoviţă, cariĭ cu dispositiunile lor aŭ obţinutŭ titlul de ctitoriĭ aĭ mônăstireĭ Sinaea. Domnitorul Michaĭ Racoviţă a emisŭ treĭ chrisóve din anul 1731, cu data de la 30 Martie, altul de la 15 Maĭ şi al treilea fórê dată, prin care confirmă tóte privilegiile, stabilite de Domnitoriĭ anterioriĭ [2]). In fine Grigorie Ghica dă chrisovŭ la 1735 Iunie 20 şi aicĭ se adaugă scutirile şi privilegiile mônăstireĭ [3]), ĭar la 1752 Maĭ 11, se emite unŭ al doilea chrisovŭ din partea familieĭ Ghica, unde, trebue să o recunóscemŭ, că mônăstirea Sinaea a fostŭ din noŭ restaurată în privinţa avereĭ şi kĭar a Aşeḑêmêntuluĭ eĭ. Incă de pre la 1720, unŭ Episcopŭ grecŭ, cu numele Dionisie Tirulois, a intratŭ în mônăstirea Sinaea «in silnicie» şi vênḑêndŭ averea monastireĭ, a nimicitŭ chrisóvele şi «a stricatŭ aşeḑêmênturile mônăstireĭ [4]).» Grigorie Ghica prin

[1]) Idem No. 6, 7 şi 12 bis.
[2]) Docum. mon. Sinaea No. 1 bis, 15 şi paket. 46.
[3]) Idem No. 11.
[4]) Docum. mon. Sinaea No. 17 şi 34.

chrisovul menţionatŭ a dispusŭ maĭ întâiŭ înfierarea usurpatoruluĭ şi a luatŭ mĕsurĭ, ca să se rĕscumpere averea înstreinată şi să se restabilĕscă Aşeḑĕmêntul de pre al doilea esemplarŭ, depusŭ de Spătarul Michaĭ Cantacuzin în mônăstirea Colţa, spre păstrare [1]). Da, *Spătarul Michaĭ Cantacuzin a îngrijitŭ*, cât a trăitŭ, *ca fundaţiunea sa să fie confirmată de cătrĕ Domnitoriĭ Ţereĭ, şi o asemine confirmaţiune a obţinutŭ mônăstirea Sinaea şi din partea Domnitorilor următorĭ.*

Al doilea elementŭ, de care însuşĭ Spătarul Michaĭ Cantacuzin a făcutŭ usŭ, pentru confirmarea fundaţiuneĭ séle, a fostŭ elementul eclesiasticŭ. Spătarul s'a gânditŭ şi la mijlocul, cum póte să subjuge consciinţele succesorilor seĭ, în respectarea dispoziţiunilor séle; şi pentru acésta îlŭ vedemŭ, că el încă de la 1698 luna Martie recurge la Patriarchul Ierusalemuluĭ, Dositeĭ, şĭ-lŭ rógă, ca să emitĕ unŭ actŭ, cu care să supunĕ blestemurilor celor maĭ înfiorătóre pre Domnitoriĭ, Metropoliţiĭ, boeriĭ séŭ şi rudele séle, care ar voi să desfiinţeze fundaţiunea sa, séŭ să atace dispoziţiunile, relative la organisaţiunea şi dotaţiunea mônăstireĭ [2]). Tot Patriarchul

[1]) Documentul No. 34 este de tótă importanţa, respectiv de faptele luĭ Dionisie şi de rolul luĭ Dimitrie Ghica, faţă cu mônăstirea Sinaea.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 15. Aicĭ observămŭ, că blestemurile patriarchale aŭ fostŭ despreţuite de doĭ egumenĭ, grecĭ de origine, Dionisie şi Damascen, carĭĭ s'aŭ făcutŭ egumenĭ în contra dispoziţiunilor Aşeḑĕmêntuluĭ şi ale actuluĭ patriarchalŭ şi aŭ despoĭétŭ mônăstirea de averĭ. Detaliurĭ asupra acestor egumenĭ maĭ jos.

Dositeĭ, dar numaĭ la 1702 Iulie 15, îĭ dă unŭ al doilea actŭ patriarchalŭ, cu care acum în patru puncte confirmă tóte cele dispuse de Spătarul Michaĭ şi confirmate de Domnitorul Constantin Brâncovénul şi care privescŭ pre ḑestrea şi organisaţiunea mônăstireĭ Sinaea [1]). Tot în anul 1702, dar numaĭ la Octomvrie 18, Spătarul Michaĭ Cantacuzin obţine unŭ al treilea actŭ din partea Patriarchuluĭ de Constantinupolŭ, Gavriil, cu care ĭarăşĭ supune sub blestemŭ pre persónele, ce ar cuteza să atace averea, prerogativele şi organisaţiunea mônăstireĭ. Aicĭ mônăstirea Sinaea este scutită şi de dările cătrĕ kiriachia locală, obligându pre mônăstire, de a fi în legăturĭ numaĭ morale cu Metropolitul Ţereĭ [2]). In fine Spătarul Michaĭ ne spune prin Aşeḑĕmêntul seŭ, că el a maĭ obţinutŭ doĕ acte patriarchale, cu care confirmă totŭ, ce a dispusŭ el pentru mônăstirea Sinaea. «Şi acésta, ḑice Spătarul, a se păzi tot aşa, s'aŭ făcutŭ blestemŭ, după cum arată chrisovul Papeĭ şi Patriarchŭ al Alecsandrieĭ, kir Samuil [3]) şi al prea fericituluĭ Patriarchŭ al Ierusalimuluĭ, kir Chrisant [4]).» Cu modul acesta înkeĭemŭ acestŭ apitul stabilindŭ, că *Spătarul Michaĭ Cantacuzin în confirmarea dispositiunilor séle, relative la mônăstirea Sinaea, s'a servitŭ pre cât de autoritatea civilă a*

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 2.

[2]) Idem No. 3.

[3]) Acestŭ documentŭ noĭ nu l'am pututŭ găsi nicĭ în mônăstirea Sinaea şi nicĭ la Eforia Spitalelor civile din Bucurescĭ.

[4]) Veḑĭ documentul de maĭ sus şi Docum. mon. Sinaee No. 5.

timpului, tot pre atâta și de autoritatea eclesiastică superióră, pentru ca astŭ-feliŭ fundațiunile séle să pótĕ deveni respectate de societate, și obligătóre pentru consciințele ómenilor.

VII.

Stariții. Prosperitatea uneĭ instituțiunĭ se condiționézĕ și cu meritele personale ale superioruluĭ eĭ. In mônăstirea Sinaea și în nisce epoce, când tótă societatea era dispusă, de a contribui la desvoltarea unor aseminea instituțiunĭ, stariții eraŭ persónele, care făcéŭ, ca mônăstirea să prospereze, și alte orĭ să o vedemŭ într'o posițiune de regresŭ și redusă kĭar pĕnĕ la ruină. Eca cuvêntul, care aicĭ ne impune, ca făcêndŭ usŭ de documente și avêndŭ în vedere și pomelnicul[1]) celŭ mare al mônăstireĭ Sinaea, să dămŭ cea maĭ mare posibilă desvoltare espuneréĭ, ce ni prestă, căutândŭ a da totŭ meritul, ce trebuesce atribuitŭ fie-căruĭ stariț̆ŭ.

Făcêndŭ usŭ de espunerea chronologică a stariților monastireĭ Sinaea, noĭ vomŭ maĭ observa și o altă particularitate, adecă, de a da fie-căruĭ superiorŭ acelŭ titlu, pre care i-lŭ atribuea vederile timpuluĭ. Noĭ amŭ vĕd̆utŭ maĭ sus, că superiorii mônăstirilor în Ț̆éra românéscă purtaŭ când titlul de «stariț̆ŭ» și alte orĭ eĭ se titulaŭ cu celŭ de

[1]) Cuvêntul pomelnicŭ este slavonŭ. El vine de la verbul поминать séŭ помянуть = a menționa, a numi, a celebra memoria unuĭ defunctŭ. In totul «Memoriu.»

«egumenŭ.» Acésta nu fŏră distincţiune şi el denotă pĕnĕ la unŭ punctŭ privirile timpuluĭ asupra caracteruluĭ mônăstireĭ, precum şi posiţiunea de dependenţă a uneĭ mônăstirĭ, faţă cu alta. Şi noĭ pentru acésta vomŭ căuta, ca, conform documentelor, să păstrămŭ titlurile, ce se atribuiaŭ fie-căruĭ superiorŭ al mônăstireĭ Sinaea.

1. *Nicodim.* Acesta este superiorul cel maĭ vekiŭ din epocha mônăstireĭ Sinaea, începută cu Spătarul Michaĭ Cantacuzin. Pomelnicul mônăstireĭ Sinaea, recunoscêndŭ şi el pre Nicodim de celŭ maĭ vekiŭ superiorŭ al mônăstireĭ, îlŭ pune de la anul 1695, data construireĭ mônăstireĭ celeĭ vekĭ de Spătarul Michaĭ, pĕnĕ la 1735, când, ca egumenŭ, a urmatŭ unŭ Episcopŭ grecŭ, cu numele de Dionisie Tirulois[1]). Administraţiunea mônăstireĭ Sinaea de către stariţul Nicodim în timpŭ de patru-ḑecĭ anĭ se opune datelor positive, ce ni le-aŭ păstratŭ documentele acestuĭ sântŭ locaşŭ. Inceputul stareţieĭ luĭ Nicodim cu anul 1695 se confirmă şi de documentele istorice, dar termenul acesteĭ stăriţiĭ, adecă anul 1735, este contraḑisŭ maĭ de tóte documentele. Intăiŭ, Dionisie în stariţia mônăstireĭ Sinaea este în adevĕrŭ următorul luĭ Nicodim, dar nu la anul 1735, ci pre la 1721. O ḑicemŭ acésta; fiind că de la 1721 documentele nu menţionézĕ maĭ mult de stariţul Nicodim, ĭar la 1721 Maĭ 30 ele punŭ, ca stariţŭ

[1]) Pomelnicul mon. Sinaea.

al mônăstireĭ Sinaea, pre Dionisie. Domnitorul Nicolaŭ Alecsandru Mavrucordat, prin chrisovul de la 1723 Septemvrie 5, face menţiune despre Episcopul Dionisie, ca egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea şi kĭar se esprimă astŭ-feliŭ, încât se întrevede, că Dionisie era egumenŭ şi încă în favóre la Domnitorŭ; adecă: «Şi sfinţieĭ séle părinteluĭ Episcopuluĭ, proin Trilois, năstavnicul acestiaşĭ mônăstirĭ» [1]). Pre lângă aceste, décă întórcemŭ privirile nóstre şi asupra unuĭ altŭ documentŭ al luĭ Grigorie Ghica, de la 1752 Maĭ 11, maĭ constatămŭ şi acésta, că stariţul Nicodim a fostŭ înlăturatŭ din stăriţie de cătrĕ Dionisie într'unŭ modŭ contrarŭ Aşeḑĕmêntuluĭ. Adecă, ḑice Domnitorul Grigorie Ghica: «întâmplându-se de aŭ mersŭ la numita mônăstióră, spre lŏcuinţă, unŭ Dionisie Tirolois, Episcopŭ Sacâzlâu, care *silnicesce luândŭ mônăstirea asupra luĭ, ca să o iconomiséscă*» etc. [2]). Cu modulŭ acesta, noĭ ne vedemŭ obligaţĭ de documente, ca să admitemŭ, că stariţul Nicodim a administratŭ mônăstirea Sinaea numaĭ pĕnĕ pre la anul 1721 Maĭ 30, când «silnicesce» a fostŭ înlocuitŭ de cătrĕ Dionisie.

Fŏrĕ a putea ficsa originea stariţuluĭ Nicodim, adecă décă el a fostŭ românŭ din Valachia, Moldova, séŭ Transilvania, constatămŭ între altele şi

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 29. Vorba năstavnicŭ este slavonă de la verbulŭ наставить = a supra pune, a învĕţa. In totul superiorŭ, séŭ învĕţătorŭ. Iar vorba proin este grécă şi vine de la adverbul πρώην = predecesorŭ, fostŭ.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 34.

acéstă particularitate, că pre timpul acestuĭ stariţŭ mônăstirea Sinaea era populată cu părinţĭ de diferite naţionalităţĭ. Domnitorul Ştefan Cantacuzin, nepotul de frate al fundatoruluĭ mônăstireĭ Sinaea, cu documentul de la 1714 Iunie 23, confirmându moşia Câmpina, făcută danie mônăstireĭ de către «popa Preda din Câmpina», şi arătându modul, cum Spătarul Michaĭ a construitŭ mônăstirea din temelie, constată, că în mônăstirea Sinaea se află «călugĕraşĭ Moldovenĭ, Ungurenĭ, Arbănaşĭ (Albanezĭ) şi Sêrbĭ[1]).» De unde resultă, că şi stariţul Nicodim în mônăstirea Sinaea nu făcea distincţiune între Moldovenĭ şi Muntenĭ, şi acésta pentru cuvêntul, că şi pre la începutul secululuĭ ai XVIII-lea în relaţiunile Românilor domina principiul religiosităţeĭ, care introducea bunele relaţiunĭ între creştinĭĭ de diferite naţionalităţĭ, şi cu atâta maĭ mult între Românĭ.

Nicodim în unele documente, contimpurane luĭ, pórtă titlul de stariţŭ, ĭar în altele, el se numesce egumenŭ; şi acésta ne face să înţelegemŭ, că mônăstirea Sinaea, fiindŭ sub dependinţa celeĭ de la Colţa, ea tindea sub stariţul Nicodim şi la independenţă, maĭ ales după mórtea Spătaruluĭ Michaĭ, şi când ea ajunsese a-şĭ avea averile séle. Şi în adevĕrŭ, stariţul Nicodim, colucrându cu Spătarul Michaĭ Cantacuzin la construirea mônăstireĭ, şi contribuindŭ la formularea Aşĕdĕmêntuluĭ, el a lucratŭ şi singurŭ după mórtea acestuia, la prosperitatea mônăstireĭ.

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 7.

A înmulțitŭ averea mônăstireĭ prin maĭ multe donațiunĭ, câscigate de la diferite persóne pióse, a obținutŭ de la Domnitoriĭ Constantin Brâncovénul, Ștefan Cantacuzin, Nicolaŭ și Ioan Mavrocordat maĭ multe chrisóve, prin care a confirmatŭ donațiunile câscigate, și a căpătatŭ maĭ multe privilegiĭ și scutirĭ pentru mônăstirea Sinaea [1]). Și ca să se vadă și maĭ bine activitatea starițuluĭ Nicodim, față cu mônăstirea Sinaea, precum și posițiunea mônăstireĭ Sinaea în raporturile eĭ cu mônăctirea Colța, estragemŭ aicĭ o parte din Cartea de judecată a ispravnicilor scaunuluĭ Bucureștiĭ, de la 1721 Maiŭ 30, care este celŭ maĭ de pre urmă actŭ al starițuluĭ Nicodim și din care avemŭ maĭ multe date, relative la mônăstirea Sinaea și maĭ ales stăruința cea mare a luĭ Nicodim pentru interesele mônăstireĭ Sinaea: «Dat-am acéstă carte a nóstră, ḑicŭ ispravniciĭ, sfințieĭ séle părinteluĭ Nicodim, *egumenŭ* de la s-ta și dumneḑeésca mônăstire, ce se kĭamă Sinaea, după apa Prachoveĭ, care mônăstire ĭéste din temeiŭ [2]) făcută și înfrumusețată de rĕposatul Michaĭ Cantacuzin, biv. vel. Spătarŭ, pentru că aicĭ înaintea nóstră aŭ avutŭ judecată și întrebăciune de față cu Trandafir și cu jupânul Michalake, pre care ĭ-aŭ fostŭ făcutŭ rĕposatul Michaĭ Spătarul Epitropĭ la mô-

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 1, 3, 4, 6, 8, 9, 11, 12, 12 bis, 3 bis și 15. Docum. Efor. Spitalelor civile din Bucurescĭ, No. 26, 32, 33 și 34.

[2]) Vorbă gréckă de la θεμέλιον = temelie, și apoĭ prin înmuĭerea și eluderea kĭar a luĭ *l*, temeiŭ.

năstirea, ce se kĭamă Tresfetitele de aicĭ din oraşŭ din Bucureştĭ, care mônăstire ĭarăşĭ din temeiŭ este făcută şi 'nfrumuseţată de rĕposatul Michaĭ Spătarul, ḑicêndŭ sfinţia sa, părintele Nicodim egumenul, cum că dĕn ḑĕciuéla săreĭ dĕ la ocna Slăniculuĭ a fostŭ daţŭ rĕposatul Michaĭ Spătarul milă s-teĭ mônăstirĭ Sinaea să ĭea pĕ anŭ talere o sută, ca să fie pentru chrana şi kiverniséla [1]) călugĕraşilorŭ, ce se vorŭ afla lŏcuitorĭ la Sinaea, şi pentru acéstă milă ne-aŭ datŭ părintele şi unŭ chrisovŭ al rĕposatuluĭ Constantin vodă Brâncovénul voevodŭ, în care chrisovŭ scriea, în toţĭ timpiĭ să ĭea mônăstirea Sinaea acea milă, ce scriemŭ maĭ sus. Iar când ĭéste acuma Epitropiĭ nu-ĭ daŭ banĭ dĕ sûntŭ patru anĭ [2]).» Stariţul Nicodim, câştigândŭ acéstă judecată şi făcêndŭ pre Epitropĭ ca să platĭascĕ către mônăstirea Sinaea darea anuală de una sută talere, el la anul 1721 între lunele Maĭ şi Septemvrie, după ce a înavuţitŭ mônăstirea Sinaea, a trebuitŭ să o cedeze «silniceşce» luĭ Dionisie.

Cu modul acesta noĭ stabilimŭ pentru partea positivă a istorieĭ, că *stariţul Nicodim este celŭ întâiŭ stariţŭ al mônăstireĭ Şinaea, din epocha Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, el a colucratŭ la construirea şi organisarea mônăstireĭ, ĭ-a înmulţitŭ averea şi privilegiile şi a administrat'o de la anul 1695 pĕnĕ la 1721, adecă 26 de anĭ.*

[1]) Vorbă intrată în limba română prin cea grécă, şi anume prin verbul κυβερνάω-ῶ = guvernezŭ, administrezŭ, economisescŭ.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 32.

Partea tradițională. Puindule Spătarul Michaĭ și staritŭ, anume pre unŭ Nicodim, alesŭ dintre călugĕriĭ adunați, regulându-le și legĭ, cum să'și petrécĕ vieţuirea cu postire, și întărindŭ aceste cu marĭ legăturĭ archierescĭ, după cum se arată în ctitoricescul Așeḑĕmêntŭ. Ca în mônăstire să fie pĕnĕ la doĭ-spre-ḑece călugĕrĭ pusnicĭ, ĭar sichastri prin păduri să fie cât de mulți, care și aceștia să-și primiască chrana din mônăstire. Toți sûntŭ îndatorați a fi rugătorĭ pentru ctitorĭ, pentru Impĕrați și Domnĭ și pentru tótă lumea. Și orĭ-care dintre urmașiĭ vieţuitorĭ stariți după vremĭ sûntŭ datorĭ întocmaĭ ale păzi; ĭar cine va îndrăzni ale skimba și ale călca, trecêndu-le cu vederea, atât din stariți, cât din autoritatea bisericéscă și politicéscă, să fie supt blestemul archierescŭ. Care Așeḑĕmêntŭ să vede întăritŭ și cu chrisovŭ domnescŭ.

Și s'aŭ rônduitŭ șése ómenĭ scutelnicĭ din satul Bréza, carĭĭ, drept dajdie séŭ birŭ, să mérgĕ fie-care la rôndul seŭ a transporta cu caĭĭ la acéstă mônăstire de la Țéră nutrimentul de chrană pentru pusnicĭ. Iar maĭ pre urmă s'aŭ maĭ cumpăratŭ pentru Sinaea din partea ctitoruluĭ o sfóră de moșióră în apa Teléjenuluĭ de la unĭĭ din moșneniĭ Manecenĭ, de-avalma cu alțĭ moșnenĭ din satul Isvórele; și după vremĭ aŭ maĭ și căpătatŭ danie staritul de la unĭĭ făcĕtorĭ de bine moșnenĭ. După care acéstă moșie s'a chotărnicitŭ, făcêndu-se unŭ trupŭ.

Luândŭ numitul Nicodim grija de stăriție, și fiindŭ tînĕrŭ de anĭ, dar vêrtosŭ în ideile séle, și cu frica luĭ D-ḑeŭ, s'aŭ învrednicitŭ chirotonieĭ în preotŭ și aŭ staritŭ patru-ḑecĭ și opt de anĭ [1]). In timpul stariției luĭ, Nicodim s'aŭ arătatŭ vrednicŭ de laudă, că, cu purtările și cu sfătuirile séle du-

[1]) Tradițiunea în acestŭ puntŭ este în opositiune cu datele documentale și kĭar cu pomelnicul monastireĭ, care acordă luĭ Nicodim o stăriție de patru-ḑecĭ de anĭ.

chovnicescĭ, pre mulţĭ făcĕtorĭ de bine creştinĭ ĭ-aŭ trasŭ, de aŭ dăruitŭ danii de moşii, adăugându ḑestrea mônăstireĭ, despre care multŭ s'aŭ bucuratŭ ctitorul Michaĭ. Şi pre lôngă ceĭa, ce aŭ căpătatŭ, aŭ maĭ şi cumpăratŭ munţiĭ cu micŭ preţŭ, adecă muntele Şeţu, lôngă valea luĭ Bogdan, muntele Gagu mare şi Pétra arsă, unde după vremĭ s'aŭ ivitŭ Vulcan, şi alte trupurĭ de moşiĭ.

2. *Dionisie.* Acesta este grecŭ de origine şi s'a introdusŭ în mônăstirea Sinaea, pre timpul stariţuluĭ Nicodim, maĭ întâiŭ, ca locuitorŭ al acesteĭ mônăstirĭ. Fiindŭ pre tronul Ţĕreĭ Nicolaŭ Alecsandru Mavrucordat, în domnia a doa (1719—1730), celŭ care a supusŭ mônăstirile şi pre preuţĭ la diferite dărĭ şi a omorîtŭ şi pre renumitul Metropolitŭ Antim, supranumitŭ Iverénul[1]), era fórte uşorŭ unuĭ streinŭ, ca Dionisie, să nimicĭascĕ prescripţiunile Aşĕḑĕmêntuluĭ Spătaruluĭ Michaĭ, care interḑicéŭ «orĭ-căruĭ streinŭ, de a deveni stariţŭ în mônăstire,» să despreţuĭască jurămênturile şi legăturile Patriarchilor, cu care se obligaŭ posteriorii la respectarea acelor prescripţiunĭ, şi kĭar să înlăture pre stariţul legitimŭ, apucându mônăstirea, dupre cum ḑice Domnitorul Grigorie Ghica, «silnicesce, ca să o iconomiséscă[2]).» Pre lôngă aceste, Dionisie nĭ-a lăsatŭ unŭ documentŭ muralŭ, din care se vede, că la 1720 Maĭ 10, el se află în mónăstire, fŏră ca totŭ-o-dată să fie şi stariţŭ. Eca acestŭ documentŭ, săpatŭ pre pétra, ce se află de-asupra uşeĭ, carea dă din casele

[1]) Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας Δ. Φωτεινοῦ, T. II, pag. 311—312.
[2]) Docum. môn. Sinaea No. 14.

stăriţieĭ în curtea a doa a mônăstireĭ: «Acéstă pórtă şi tóte înoiturile, ce se vĕdŭ aci, aŭ făcutŭ părintele Dionisie, proin Tirulois, în ḑilele luĭ Iω. Nicolaĭ voevoda, anul de la Adam 7228 (1720) Maĭ 20.» In genere, documentele istorice ne obligă, ca să recunóscemŭ, că Dionisie s'a întrodusŭ în mônăstirea Sinaea cam de pre la 1719 şi a devenitŭ stariţŭ alŭ mônăstireĭ Sinaea într'unŭ modŭ cu totul neregulatŭ.

Pomelnicul mônăstireĭ Sinaea pune pre Dionisie, ca stariţŭ, de la anul 1735 pĕnĕ la 1737. Că Dionisie a ocupatŭ unŭ timpŭ scurtŭ mônăstirea Sinaea, acésta este adevĕratŭ, dar probele documentale se opunŭ în cât privesce aniĭ, în cariĭ Dionisie a ţinutŭ pentru sine mônăstirea Sinaea. De la 1721, documentele mônăstireĭ Sinaea nu menţionézĕ maĭ mult de Stariţul Nicodim. La 1723 Septemvrie 5, Domnitorul Nicolaŭ Alecsandru Mavrucordat dă chrisovŭ mônăstireĭ Sinaea pentru viile călugĕruluĭ Atanasie Burnaz, şi de aicĭ, dupre tóte espresiunile îngrijite ale documentuluĭ, se vede, că Dionisie era în tótă splendórea administraţiuneĭ mônăstireĭ Sinaea. Dar maĭ specialŭ: «sfinteĭ şi dumneḑeescĕ mônăstirĭ, ce se kĭamă Sinaea, unde se cinstesce şi se prăznuĭasce (serbézĕ) chramul Adormireĭ Prea sfinteĭ de D-ḑeŭ Născĕtóreĭ şi pururea Fecĭóreĭ Marieĭ, care mônăstire ĭéste pre apa Prachoveĭ, supt muntele Buceciul, şi sfinţieĭ séle părinteluĭ Episcopuluĭ Proin Tirolois, năstavnicul acestiaşĭ mônastirĭ şi tuturor

călugĕraşilor, câţi se află lŏcuitorĭ la acestŭ sfântŭ lŏcaşŭ, ca să aĭbă a ţinea şi a stăpâni viile luĭ Atanasie călugĕrul, carele s'aŭ kiematŭ pre nume mirenescŭ Anton Burnaz, fecĭorul luĭ Enake Burnaz, care viĭ se află în délul valea Ténculuĭ» [1]). De unde se vede, că Dionisie, apucândŭ mônăstirea Sinaea «silnicesce» de la stariţul Nicodim, elŭ, la 1723 Septemvrie 5, se afla egumenŭ la acéstă mônăstire.

De altă parte, pomelnicul mônatireĭ Sinaea este în eróre şi atuncĭ, când afirmă, că Dionisie a ţinutŭ stăriţia mônăstireĭ Sinaea pĕnĕ la 1735, şi că luĭ Dionisie ĭ-a urmatŭ în stăriţie Nifon. Maĭ întâiŭ numaĭ singure doĕ documente facŭ menţiune despre Dionisie, ca stariţŭ al mônăstireĭ Sinaea, şi anume cele de la 1723 Maĭ 13 şi Septemvrie 5, emanate de la Nicolaŭ Al. Mavrocordat. Pre lôngă aceste, Domnitorul Grigorie Ghica, prin chrisovul de la 1752 Maĭ 11, vorbindŭ despre Dionisie, ca despre unŭ usurpatorŭ al stăriţieĭ mônăstireĭ Sinaea, se esprimă astŭ-feliŭ în privinţa alungăreĭ luĭ din mônăstire: «Ale căruea dar fapte înţelegêndu-le Domnia sa, rĕsposatul întru fericire, unkiul Domnieĭ mele, Nicolaĭ Alecsandru Voevodŭ, nicĭ într'unŭ kipŭ n'aŭ pututŭ suferi fapte ca acelea, *ci cu mare mânie l'aŭ lipsitŭ de acolo* [2]).» De unde urméză, că alungarea luĭ Dionisie din mônăstirea Sinaea trebue să se fi petrecutŭ înainte de

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 29.
[2]) Docum. môn. Sinaea No. 34.

anul 1730, data morţeĭ luĭ Nicolaŭ Al. Mavrucordat [1]). Documentele, de care dispunemŭ în privinţa mônăstireĭ Sinaea, ne autorizĕ, ca să stabilimŭ alungarea luĭ Dionisie din mônăstirea Sinaea înainte şi de anul 1729, când stăriţia acesteĭ mônăstirĭ era ocupată de cătrĕ egumenul Mitrofan [2]). Cu modul acesta, avêndŭ în vedere, că documentele menţionézĕ de Dionisie numaĭ în anul 1723, şi că elŭ a ţinutŭ mônăstirea Sinaea unŭ timpŭ scurtŭ, trebue să admitemŭ, că Dionisie, ca egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea, a fostŭ întrodusŭ de Nicolaŭ Al. Mavrucordat şi alungatŭ de acolo tot de acestŭ Domnitorŭ, şi anume, *cam de pre la anul 1720 şi pênĕ pre la 1723, când a fostŭ înlocuitŭ cu egumenul Mitrofan.*

Luândŭ Dionisie administraţiunea mônăstireĭ Sinaea contra Aşĕdĕmêntuluĭ Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, care era confirmatŭ de doĭ Patriarchĭ aĭ Ierusalemuluĭ Dositeĭ şi Chrisat, precum şi de ceĭ l'alţĭ treĭ Patriarchĭ aĭ Bisericeĭ ortodocse; fiindŭ Dionisie ajutatŭ la înlăturarea starituluĭ Nicodim de cătrĕ Domnitorul Nicolaŭ Al. Mavrucordat, care supusese mônăstirile şi pre preuţĭ la dărĭ şi care, din causa protestuluĭ contra unor astŭ-feliŭ de abnormităţĭ, a distituitŭ pre renumitul Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, Antim Iverénul şi a dispusŭ,

[1]) Nicolaŭ Al. Mavrucordatŭ a ocupatŭ domnia a doa óră de la 1719–1730, când a muritŭ şi s'a înmormêntatŭ în môn. s-teĭ Treimĭ de lôngă Bucureştĭ, supra-numită Văcăreştiĭ, şi care a fostŭ construită de dînsul. (ἱστορ. τῆς πάλαι Δακίας Δ. Φωτεινοῦ, T. II, p. 31).

[2]) Docum. môn. Sinaea No. 46.

ca să fie înecatŭ în Dunărea[1]; introducêndu-se acolo cu scopŭ de vieţuire monachală, Dionisie a renunţatŭ pentru unŭ timpŭ la trépta de Episcopŭ Tirulois, s'a făcutŭ egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea, şi în locŭ de administraţiune a adusŭ asupra mônăstireĭ Sinaea o complectă devastaţiune. Fiindŭ mônăstirea Sinaea bine dotată încă de Spătarul Michaĭ Cantacuzin, şi înmulţită fiindŭ averea mônăstireĭ de cătrĕ stariţul Nicodim prin donaţiunĭ de la diferitele persóne pióse, Dionisie a obţinutŭ de la Domnitorul Nicolaŭ Al. Mavrucordat doĕ chrisóve din anul 1723, cu care a adausŭ şi el averea mônăstireĭ; adecă cu chrisovul de la 13 Maĭ adaugă mônăstireĭ cincĭ-spre-ḑece scutelnicĭ[2], ĭar cu celŭ de la 5 Septemvrie confirmă pentru mônăstirea Sinaea dania călugĕruluĭ Atanasie Burnaz, care consta din o vie, situată pre unŭ délŭ la valea Ténculuĭ[3]. Aceste fapte ar da administraţiuneĭ luĭ Dionisie unŭ caracterŭ recomandabilŭ, décă n'ar esista altele, care să o compromită, şi să o represinte, ca pre o curată devastaţiune a mônăstireĭ. Aşa egumenul Mitrofan este nevoitŭ a rescumpăra muntele Dómnele din Bucecĭĭ, vêndutŭ de cătrĕ Dionisie unuĭ Coman[4]. Iar Domnitorul Grigorie Ghica, nepotul luĭ Nicolaŭ Al. Mavrucordatŭ, éca cum represintă administraţiunea luĭ Dionisie prin

[1]) Loc. cititŭ maĭ sus din Dionisie Fotino.

[2]) Docum. môn. Sinaea fŏrĕ numĕrŭ.

[3]) Idem No. 29.

[4]) Docum. Eforieĭ Spitalelor civile din Bucurescĭ. Condica môn. Sinaea, pag. 32–33.

chrisovul de la 1752 Maĭ 11: «Aşijderea, şi când se va întâmpla petrecania stariţuluĭ, ĭarăşĭ din obştea mônăstireĭ să se puĭe stariţŭ cu ştirea Epitropuluĭ de la mônăstirea Colţa, ĭar nu din alţĭ streinĭ, séŭ fŏră de stirea Epitropuluĭ Colţiĭ. Dar după vremĭ întâmplându-se, de aŭ mersŭ la numita mônăstióră spre lŏcuinţă unŭ Dionisie Tirolois, Episcopŭ Sacâzlâŭ, carele *silnicesce* luându şi sfânta mônăstióră asupra luĭ, ca să o iconomisĭască, şi fiind *omŭ năpasnicŭ* [1]) şi de D-ḑeŭ *netemĕtorŭ*, nu numaĭ că aŭ *stricatŭ tóte aşeḑĕmênturile şi tocmelele*, ce făcuse rĕposatul Michaĭ Spătarul, ctitorul mônăstióreĭ, ci *aŭ prăpăditŭ mônăstióreĭ orĭ-ce aŭ avutŭ* întru atâtŭ, cât n'aŭ rĕmasŭ mônăstióra cu nimicŭ.

«Ale căruia dar fapte înţelegêndu-le Domnia sa, rĕposatul întru fericire, unkiul domnieĭ mele, Nicolaĭ Alecsandru voevodŭ, nicĭ într'unŭ kipŭ n'aŭ pututŭ suferi fapte, ca acelea, ci *cu mare mânie l'aŭ lipsitŭ de acolo*, dar pĕnĕ a eşi el de acolo, pĕ lângă alte multe, ce făcuse, *aŭ luatŭ şi chrisóvele şi alte scrisorĭ de ale mônăstireĭ, maĭ vêrtos cele, ce aŭ fostŭ de aşeḑĕmêntul mônăstireĭ*, şi întru atât n'aŭ pututŭ nimene sti, *în focŭ le-aŭ băgatŭ, séŭ ce le-aŭ făcutŭ, că nicĭ de cum nu s'aŭ pututŭ afla* [2]).»

[1]) Vorbă slavonă напрасный=vanŭ, nedreptŭ, cumplitŭ. Aicĭ cu sensul de cumplitŭ.

[2]) Docum. môn. Sinaea No. 34 cfr. Docum. No. 17. Acéstă afirmaţiune a chrisovuluĭ se probézĕ şi prin starea actuală a documentelor mônăstireĭ Sinaea. Maĭ tóte documentele mônstireĭ Sinaea sûntŭ copiĭ séŭ reproduceriĭ. Insuşĭ Aşeḑĕmêntul Spătaruluĭ Michaĭ s'a păstratŭ tot în copie.

Dionisie Tirulois, ca egumenŭ, are, în genere vorbindŭ, unŭ rolŭ negativŭ faţa cu sânta mônăstire Sinaea. *S'a introdusŭ aicĭ «silnicesce,» şi «fiindŭ unŭ omŭ năprasnicŭ şi de D-ḑeŭ netemĕtorŭ», a «economisitŭ» mônăstirea numaĭ în profitul sĕŭ*, şi póte şi al acelor ce l'aŭ toleratŭ, fiind-că sistema lor de jăfuire a introdus'o şi în mônăstirea Sinaea.

Partea tradiţională. După rĕposarea acestuĭ staritŭ Nicodim, aŭ intratŭ altul prin mijlóce siluite, anume Dionisie Archiereul, cu porecla Terlois, séŭ Sacâzlâŭ, de naţie grecŭ. Acesta aŭ vrutŭ să strice, călcândŭ ctitorescul Aşeḑĕmêntŭ, şi nu aŭ stăriţitŭ mult; că, jăluindu-se călugĕriĭ pentru dînsul la Epitropia Colţiĭ, l'aŭ lipsitŭ, şi cu fugirea luĭ multe lucruri, documente şi alte obĭecte le-aŭ sfeterisitŭ[1]).

3. *Mitrofan.* Despre acestŭ egumenŭ nu face nicĭ o menţiune pomelnicul s-teĭ mônăstirĭ Sinaea. Ilŭ găsimŭ însĕ în alte documente ale mônăstireĭ, relative la averea imobiliară. Aşa la 1729 egumenul Mitrofan face înscrisŭ cu unŭ Draghiciu, pentru cumpărarea uneĭ viĭ[2]). Şi la 1731 Maĭ 15, când pre tronul Ţereĭ se afla Michaĭ Racoviţă, care în respectul mônăstireĭ Sinaea pórtă titlul de ctitorŭ, egumenul Mitrofan face unŭ actŭ, în urmarea căruia el rĕmâne cu mônăstirea Poéna, care pĕnĕ la acéstă dată şi în persóna luĭ Mitrofan avéŭ unŭ egumenŭ

---

[1]) Vorbă grécă de la σφέτερος = altul şi σφετερίζω = alterezŭ. De aicĭ în românesce alterezŭ destinaţiunea unuĭ lucru, mĭ-lŭ impropriezŭ.

[2]) Docum. mon. Sinaea fŏrĕ numĕrŭ.

şi o administraţiune comună[1]). Din tóte aceste date positive resultă pentru istotia mônăstireĭ Sinaea, că *egumenul Mitrofan a primitŭ administraţiunea mônăstireĭ Sinaea după Dionisie, cam de pre la anul 1723 şi a ţinutŭ'o pênĕ la anul 1731 Maĭ 15, când Mitrofan a rĕmasŭ, ca egumenŭ pentru mônăstirea Poéna*, ĭar la mônăstirea Sinaea *s'a alesŭ Partenie.*

Egumenul Mitrofan în respectul mônăstireĭ Sinaea este persóna, carea a restabilitŭ multe din cele, ce deteriorase Dionisie. Rĕscumpărându parte din averea mônăstireĭ, pre carea o înstreinase Dionisie prin vênḑare, séŭ în altŭ modŭ, el s'a gânditŭ şi la restabilirea documentelor şi a Aşeḑĕmêntuluĭ, nimicite, cum am vĕḑutŭ maĭ sus, de cătrĕ Dionisie. Căcĭ în privinţa restabilireĭ Aşeḑĕmêntuluĭ, lăsatŭ mônăstireĭ de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin şi nimicitŭ de cătrĕ Dionisie, éca cum se esprimă Domnitorul Grigorie Ghica, prin chrisovul de la 1752 Maĭ 11: «Dar părinţiĭ călugĕraşĭ, încă pênĕ a nu se lipsi numitul Episcopŭ de acolo, cunoscêndu-i-se faptele în ce feliŭ sûntŭ şi spre ce mergŭ, şi dorindŭ de învĕţăturile rĕposatuluĭ Michaĭ Cantacuzin, ctitorul acesteĭ s-te mônăstióre, ca să nu se repuie şi să se uĭte, aŭ fostŭ scosŭ izvodŭ[2]) neskimbatŭ după cartea, ce aŭ fostŭ făcută de Aşeḑĕmêntul sfinteĭ mônăstióre[3]).» Da, egumenul Mitrofan, deşi

[1]) Docum. mon. Sinaea, paketul No. 46.

[2]) Vorbă slavonă de la изводъ = espunere, listă, catalogŭ. Aicĭ cu sensul de copie.

[3]) Docum. mon. Sinaea No. 34.

pare a nu fi fostŭ călugĕrŭ din mônăstirea Sinaea, *are meritul de restabilitorŭ al uneĭ părţĭ din averea s-teĭ mônăstirĭ Sinaea, înstreinată de cătrĕ Dionisie.*

4. ***Partenie.*** Nicĭ despre egumenul Partenie nu menţionézĕ pomelnicul s-teĭ mônăstirĭ Sinaea. Noĭ însĕ cunóscemŭ pre Partenie, de egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea, din doĕ documente. Maĭ întâiŭ din documentul Domnitoruluĭ Michaĭ Racoviţă, de la 1731 Maĭ 15, prin care se reguléza, ca mônăstirea Poéna să se separe în administraţiunea eĭ de mônăstirea Sinaea, rĕmânêndŭ la Poéna, ca egumenŭ, Mitrofan, ĭar la mônăstirea Sinaea se alege Partenie, care pare a fi dintre călugĕriĭ acesteĭ mônăstirĭ[1]). După aceste, Partenie, la 1744 Septemvrie 1, pre timpul Domnitoruluĭ Grigorie Ghica, reguléză, dar acum în calitate de egumenŭ al Poeneĭ, cu Coman posiţiunea munteluĭ Dómnele, pre care Mitrofan îlŭ luase de la Coman, fĕrĕ de vre o regulă şi numaĭ în puterea dreptuluĭ de proprietate al mônăstireĭ. Astŭ-feliŭ, că noĭ, pentru partea positivă a istorieĭ mônăstireĭ Sinaea, avemŭ începutul egumenieĭ luĭ Partenie la anul 1731 Maĭ 15, nu putemŭ însĕ nicĭ în modŭ probabilŭ a ne pronunţa şi asupra terminuluĭ acesteĭ egumeniĭ. Pomelnicul mônăstireĭ Sinaea punĕ stăriţia luĭ Nifon, succesoruluĭ luĭ *Partenie de la anul 1737*, ĭar documentele menţionézĕ de stariţul Nifon numaĭ de la anul 1741.

---

[1]) Docum. mon. Sinaea, paketul No. 46.

De aceia noĭ ne vedem nevoiţĭ, ca să stabilimŭ aicĭ, *că Partenie a devenitŭ egumenŭ la 1731 Maĭ 15, ţinêndŭ egumenia pênĕ când s'a alesŭ stariţul Nifon.*

Doĭ anĭ de egumenie aĭ luĭ Dionisie aŭ fostŭ prea de ajunsŭ, ca să dea de lucru la maĭ mulţĭ superiorĭ aĭ s-teĭ mônăstirĭ Sinaea. Noĭ am vĕḑutŭ maĭ sus, că egumenul Mitrofan a fostŭ ocupatŭ în totŭ timpul egumenieĭ séle cu restabilirea deteriorărilor luĭ Dionisie. Acestŭ rolŭ îlŭ are în mônăstirea Sinaea, noĭ vomŭ vedea, şi stariţul Nifon, şi cu regularea avereĭ, înstreinate de cătrĕ Dionisie, este ocupatŭ şi egumenul Partenie. In anul 1744 Septemvrie 1, când acum nu maĭ era egumenŭ al Sinaeĭ, este kĭematŭ de interesele caseĭ, ca să reguleze posiţiunea munteluĭ Dómnele, pre care Coman îlŭ cumpărase de la Dionisie pentru una sută talere, şi de la care egumenul Mitrofan îlŭ luase cu dreptul de veke proprietate a mônăstireĭ, fĕrĕ de a face vre unŭ aranjamentŭ[1]). Cu modul acesta noĭ trecemŭ la stăreţia luĭ Nifon, ficsândŭ *pentru Partenie în respectul mônăstireĭ Sinaea tot rolul de restabilitorŭ al deteriorărilor luĭ Dionisie.*

Partea tradiţională [2]). După Dionisie aŭ intratŭ îngrijitorŭ altul, unŭ bătrînŭ dintr'acéstă mônăstire, cu numele necu-

[1]) Docum. Eforieĭ Spitalelor civile din Bucurestĭ. Cond. mon. Sinaea pag. 32 şi 33.

[2]) Faptele, petrecute cu mônăsrirea Sinaea, şi espuse de tradiţiunea nóstră, concadŭ maĭ bine cu stăriţia luĭ Partenie, de cât cu a luĭ Nifon. Ele, cum vomŭ vedea, tractézĕ despre fapte, petrecute cu ocasiunea resbeluluĭ dintre Turcĭ şi Ruşi şi care s'a înkeĭétŭ prin pacea de la Belgrad 1739, când armatele austriace, luândŭ parte în resboiŭ, aŭ fostŭ în adevĕr bătute de cătrĕ Turcĭ.

noscutŭ, de naţie românŭ şi de locŭ din Transilvania. In dilele acestuĭ bătrînŭ stariţŭ s'aŭ începutŭ resboiul între Turcia şi Austria, când s'aŭ trămisŭ din partea Austrieĭ salachorĭ printre munţĭ, ca să facĕ drumul pre apa Temeşu şi Prachova, pentru trecerea oştirilor în Valachia. Atuncĭ acestŭ stariţŭ vĕdêndŭ, că o să încépĕ resboiŭ, înspăimêntaţĭ fiindŭ asemenea şi sichastrĭĭ de prin pustie şi călugĕrĭĭ din mônăstire, aŭ începutŭ să fugă; căcĭ acum se vedea primejdia, ce era să vinĕ asupra mônăstireĭ Sinaea. Şi vĕdêndu-se singurŭ el rĕmasŭ, numaĭ cu doĭ călugĕrĭ, aŭ luatŭ clopotele din clopotniţă şi argintăriile de prin Biserică şi alte odóre ctitoricescĭ şi le-aŭ îngropatŭ în pământŭ necunoscutŭ. Şi fugindŭ în Transilvania, la pământul nascereĭ séle, împreună cu aceĭ doĭ călugĕrĭ, în apropiere de ţinutul Ungarieĭ, unde aŭ şi rĕposatŭ, ĭar aceĭ doĭ călugĕrĭ s'aŭ dusŭ de acolo la s-tul Munte.

După aceia s'aŭ întăritŭ rĕsboiul între aceste doĕ împĕrăţiĭ fórte înspăimêntatŭ. Şi venindŭ oştirile austriace printre munţĭ, spre a trece în Valachia, aŭ cuprinsŭ şi mônăstirea Sinaea, unde îşĭ avea stanţia lor de adăpostire. Şi după arătarea bătrînuluĭ Bucur, séŭ Bogoslov monachul, care în timpul acestuĭ rĕsboiŭ era băĕtŭ de ḑece anĭ, şi care s'aŭ născutŭ în ţinutul Braşovuluĭ, satul Răsnovuluĭ, şi a trăitŭ la skitul Lespeḑele, acestŭ rĕsboiŭ s'aŭ întâmplatŭ astŭ-feliŭ. Trecêndŭ dar oştirile Nemţescĭ în Valachia pĕnĕ în apropiere de oraşul Ploescĭ, séŭ Tôrşor, s'aŭ întimpinatŭ cu oştirile turcescĭ. Nemţiĭ în acéstă bătae aŭ fostŭ respinşĭ de Turcĭ, şi venindŭ în fuga lor, aŭ intratŭ pĕ apa Prachoveĭ printre munţĭ, pĕnĕ la Sinaea. Şi lăsândŭ Nemţiĭ ca la 400 ostaşĭ în mônăstire, grosul oştireĭ s'aŭ dusŭ pĕnĕ la graniţa, numită Predélŭ şi aŭ pusŭ lagĕrul acolo. Insĕ spionul, care îlŭ avéŭ Turcĭĭ, cunoscea potecele fórte bine printre munţĭ, pre apa Prachoveĭ, şi s'aŭ pornitŭ nóptea cu oştirile turcescĭ,

în urma Nemţilor, de la satul Comarnic în sus, prin orăţiĭ, pĕnĕ la apa numită izvorul, şi aflându că în mônăstire sûntŭ Nemţĭ, aŭ intratŭ pĕ apa părîuluĭ în sus, şi pĕ apa, numită Zgârbora, carea este de la vale de Sinaea, şi mergêndŭ prin pădure, aŭ încunjuratŭ mônăstirea fŏrĕ veste de diminéţă, şi aŭ intratŭ, în lăuntru, tăindŭ fórte reŭ pre ostaşiĭ nemţĭ, din care puţinĭ scăpându cu fuga, aŭ datŭ veste la lagĕrŭ, în Predélŭ. Şi mergêndŭ Turciĭ cu grabă după eĭ, pĕnĕ în graniţă, s'aŭ făcutŭ rĕsboiŭ şi vărsare de sânge mare, biruindŭ Turciĭ pre Nemţĭ. Şi înapoindu-se oştirile turcescĭ în Sinaea, aŭ îngropatŭ pre toţĭ soldaţiĭ morţĭ, în dosul mônăstireĭ despre munte, unde, pĕ la anul 1841, vrêndŭ eŭ, ca economŭ, să facŭ grópă pentru stinsul varuluĭ, trebuitorŭ la Biserica făcută din noŭ, s'aŭ găsitŭ o mulţime de óse de ómenĭ, cât nu am pututŭ a sĕvêrşi, ce am avutŭ a face; ceia, ce ne-aŭ datŭ o dovadă sigură la spunerea bătrînuluĭ Bucur. Iar Paşa, ce era cu oştirile turcescĭ, aŭ poruncitŭ şi ĭ-aŭ datŭ focŭ mônăstireĭ şi aŭ găuritŭ zidăria cetăţueĭ prin doĕ locurĭ. Fostaŭ poruncă să o răsipĭască de tot, dar mijlocirea vătafuluĭ de plaiŭ aŭ mijlocitŭ să o lase, că în urmă va fi el împlinitorŭ poruncĭĭ. Iar trăgêndu se oştirile de acolo, aŭ rĕmasŭ numaĭ cu stricăciunea ceĭa, ce s'aŭ urmatŭ pre cât aŭ fostŭ Paşa faţă.

5. ***Nifon.*** Nifon, fŏrĕ contestaţiune, este unul din stariţiĭ ceĭ maĭ de frunte aĭ mônăstireĭ Sinaea. Rădicatŭ la trépta de stariţŭ, dupre cum ţice pomelnicul mônăstireĭ Sinaea la 1737, ĭar dupre documente la 1741, el a continuatŭ a administra mônăstirea pĕnĕ la venirea stariţuluĭ Isidor, care pare a se fi petrecutŭ cam pre la începutul ţecimeĭ a şeptea din secului al XVIII-lea. Chronologia stariţieĭ luĭ Nifon este fórte contraţisă. Pomelnicul mônăstireĭ

Sinaea pune pre Nifon de la anul 1737 şi pĕnĕ la 1773, când ca succesorŭ urméză Ieromonachul Visarion ; de unde ar urma, că Ieromonachul Nifon a administratŭ mônăstirea Sinaea timpŭ de treĭ-ḑecĭ şi şése de anĭ. Documentele însĕ, relative la acestŭ stabilimentŭ, facŭ menţiune de Nifon numaĭ de la 1741, după terminarea resbeluluĭ dintre Turcĭ, Ruşĭ şi Austriacĭ, şi continuă al menţiona pĕnĕ la anul 1767; ceĭa ce ni impune, ca să admitemŭ, că Nifon a fostŭ stariţŭ numaĭ doĕ-ḑecĭ-şi-şése de anĭ. Ce se atinge de o altă particularitate, observată kĭar în documente, că adecă la anul 1743 pare a fi fostŭ egumenŭ unŭ Silvestru [1]), apoĭ acésta, dupre opiniunea nóstră, se esplică prin aceia, că Silvestru era dikiu [2]) al mônăstireĭ, şi nu egumenŭ, şi ca astŭ-feliŭ şi-a permisŭ a cumpăra o vie pre numele seŭ pentru mônăstire. De aceia noĭ rĕmânemŭ pre lôngă opiniunea, *că Ieromonachul Nifon a primitŭ stăriţia mônăstireĭ Sinaea după Partenie şi anume după înkeĭerea păceĭ de la 1739, póte kĭar în anul 1741, şi a continuatŭ cu administraţiunea eĭ pĕnĕ la anul 1767, când, ca egumenŭ, a urmatŭ Isidor.*

Documentele, de care dispunemŭ, îlŭ represintă pre egumenul Nifon, ca pre omul, care, în timpul

---

[1]) Docum. môn. Sinaea paket. No. 46. Aicĭ Silvestru cumpără unŭ pogonŭ şi jumĕtate de vie pentru mônăstire.

[2]) Dikiu este vorbă grécă şi se derivă de la δίκη = judecată. In totul judecătorŭ, avocatŭ şi prin consecinţă şi administratorŭ al avereĭ mônăstirescĭ.

staritiei séle de doĕ-decĭ şi şése de anĭ, s'a ocupatŭ cu vinderea tuturor loviturilor, aduse mônăstireĭ Sinaea de cătrĕ Dionisie şi cu restaurarea mônăstireĭ în urmarea devastărilor, causate de armatele turce. Intentându procese tuturor persónelor, care impresuraseră moşiile mônăstireĭ[1]), obţinêndŭ chrisóve de la diferiţiĭ Domnitorĭ, pentru confirmarea unor donaţiunĭ nouĕ, cu care se adăuga averea mônăstireĭ [2]) şi i-se acorda diferite scutirĭ şi privilegiĭ [3]); egumenul Nifon n'a uĭtatŭ nicĭ restabilirea Aşeḑĕmêntuluĭ, lăsatŭ mônăstireĭ de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin şi nimicitŭ de cătrĕ Dionisie. Şi pentru ca să vedemŭ şi maĭ bine meritul luĭ Nifon, faţă cu mônăstirea Sinaea, să lăsămŭ pre Domnitorul Grigorie Ghica, ca să istorisĭască el faptele timpuluĭ, care ne preocupă: «Care isvodŭ, găsindu-lŭ acum cuviosul kir Nifon, staritul acestuĭ sfântŭ lŏcaşŭ, şi dorindŭ de nisce învĕţăturĭ dulcĭ, ca aceste, cu bunŭ aşĕḑĕmêntŭ, să nu lipsĭascĕ de la sfânta monăstióră, aŭ venitŭ, de ne-aŭ adusŭ la domnia mea acestŭ isvodŭ după cartea rĕposatuluĭ Michaĭ Spătarul Cantacuzino, şi cu rugăciune aŭ cerşutŭ, ca să întărimŭ şi cu cartea Domnieĭ mele, arătându cum-că ĭéste izvodul adevĕratŭ după cartea

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 39, Docum. Eforiĭ Spitalelor civile din Bucurescĭ, Cond. mon. Sinaea pag. 2, 3, 4, 17–19, 31.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 63, 64 şi 87; Docum. Eforiĭ Spital. civile din Bucurestĭ, Condica mon. Sinaea pag. 21–23, 30.

[3]) Docum. mon. Sinaea No. 76, 98.

răposatuluĭ Michaĭ Spătarul, unde şi Domnia mea neîncreḑêndu-ne dĕsăvârşitŭ numaĭ din spusa stariţuluĭ, cum-că ĭéste isvodŭ adevĕratŭ, amŭ cerutŭ Domnia mea, ca să arăte şi altă dovadă, cu care să ne putemŭ încredinţa.

„Decĭ dar, după starea loculuĭ, unde este zidită maĭ sus numita mônăstióră, fiindŭ locŭ sichăstrescŭ şi pustiiŭ, de atuncĭ aŭ socotitŭ răposatul Michaĭ Spătaru, ca nu cum-va după vremĭ, din vre o pricină să se răpunĕ scrisorile şi se va strica pomenirea cea cu bună orânduélă săvârşită, aŭ fostŭ datŭ şi la mônăstirea Colţiĭ izvodŭ neskimbatŭ după cartea Dumiséle, ce aŭ făcut'o de aşeḑĕmêntul mônăstióreĭ, maĭ vêrtos, că avea şi datorie, a face una ca acésta, de vreme că aŭ lăsat'o supt epitropia şi kiverniséla mônăstireĭ Colţiĭ, care şi pĕnĕ acum se află şi se păzeşce. Şi potrivindu-se izvodul, ce ni l'aŭ adusŭ stariţul, cu izvodul, ce s'aŭ aflatŭ la mônăstirea Colţiĭ, s'aŭ vĕḑutŭ, că este izvodul adevĕratŭ şi la tóte neskimbatŭ, spre acésta dar ne-am încredinţatŭ şi Domnia mea cum-că este izvodul adevĕratŭ. Decĭ cunoscêndŭ şi Domnia mea, că tóte, câte sûntŭ scrise în izvodul acesta, ce ni l'aŭ adusŭ stariţul numiteĭ mônăstióre Sinaea, sûntŭ cu bună orânduélă şi tóte tocmite bine şi cu cale, ca să nu se strămute, nicĭ să se calce vre una, din câte sûntŭ chotărîte de ctitorŭ să se păzească, şi pentru ca să avemŭ şi Domnia mea pomenire la acestŭ s-tŭ lŏcaşŭ, amŭ întăritŭ şi Domnia mea sus numitul izvodŭ cu

acestŭ cinstitŭ domnescul nostru chrisovŭ, cu carele am şi chotărîtŭ, ca atât stariţul şi cu părinţiĭ călugĕrĭ, ce se vorŭ afla după vremĭ lŏcuitorĭ la acestŭ sfântŭ lŏcaşŭ, cât şi Epitropul, ce se află la mônăstirea Colţiĭ, să păzascĕ şi să urmeze nestrămutat învĕţătura şi chotărîrea pomenituluĭ ctitorŭ, care tóte numitulŭ izvodŭ le cuprinde, întărindu-se şi izvodul cu iscălĭturile ctitorilor, ce cûnt din némul Spătaruluĭ Michaĭ. Drept aceĭa şi domnia mea, pentru maĭ bună întemeĭere, amŭ întăritŭ chrisovul acesta cu toţĭ cinstiţiĭ şi credincĭoşiĭ boerĭĭ divanuluĭ Domnieĭ mele»[1]). Resumând acum activitatea stareţuluĭ Nifon, cuprinsă prin diferitele acte şi chrisóve; şi avêndŭ în vedere şi starea de ruină, în care Nifon a găsitŭ mônăstirea Sinaea; noĭ trebue să recunóscemŭ, *că Nifon cu activitatea sa este unul din stariţiĭ ceĭ maĭ de frunte aĭ mônăstireĭ Sinaea şi că el a predatŭ mônăstirea egumenuluĭ Visarion în starea cea maĭ prosperă;* adecă *restaurată, avută, cu scutirĭ şi privilegiĭ.*

Partea tradiţională. Făcêndu-se pace între aceste doĕ împĕrăţiĭ, Turcia şi Austria, Epitropia spitaluluĭ Colţa şi cu urmaşiĭ, numiţiĭ ctitorĭ, voindŭ ca să nu rĕmăĭe în ruinare ctitoricia rĕposatuluĭ Michaĭ despre Sinaea, aŭ pusŭ în lucrare, făcêndu-ĭ reparaţie din venitul ḑestreĭ mônăstireĭ; însĕ nu întocmaĭ, după cum zidiurile aŭ fostŭ din începutŭ, ci după cum s'aŭ pututŭ a face. Care luândŭ sŏvêrşire reparaţia şi adunându-se călugĕriĭ, s'aŭ alesŭ dintre dînşiĭ

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 34, cfr. No. 17.

staritu unu călugerasu tînerŭ, anume Nifon, făcêndu-lŭ preutŭ, care îsĭ avea nascerea în pămêntul Rumânieĭ, districtul Muscelŭ. Acestŭ staritŭ avea mare dorintă, de a putea afla ctitorescul Asedĕmêntŭ, si al pune în aplicare, pentru regula si petrecerea călugĕrilor si a sichastrilor. Asemenea doria, ca să afle odórele Bisericeĭ si documenturile pentru destrea mônăstireĭ, dată de ctitorŭ, vĕdêndŭ că lipsescŭ cu totul.

Si cercetândŭ nu s'aŭ pututŭ dovedi, si aŭ fostŭ silitŭ, de s'aŭ făcutŭ tóte odórele al doilea din noŭ. Iar cât pentru Asedĕmêntul ctitorescŭ si alte chărtiĭ, atingătóre de drepturile mônăstireĭ, s'aŭ găsitŭ în archiva spitaluluĭ Coltei, puse în păstrare de rĕposatul ctitorŭ Michaĭ Spătaru, după care s'aŭ si scosŭ copiĭ, vrêndŭ ale avea în mônăstire.

Stărităndŭ acestŭ Nifon maĭ multĭ anĭ, si pĕ timpul stărităeĭ luĭ multă silintă aŭ întrebuintatŭ pentru folosul caseĭ; mosiile, găsite la mônăstire, le-aŭ regulatŭ prin chotărniciĭ si aŭ maĭ si cumpăratŭ si danie aŭ căpătatŭ, din care este si mitocul Slobodieĭ, lôngă orasul Câmpina, dania luĭ papa Stroea, partea sa de mosie, ce aŭ avutŭ în trupul mosieĭ Câmpina, de-avalma cu boeriĭ mosnenĭ, D. Câmpinénu, D. Bojorénu si D. Lipoeanul. Iar în urmă, prin îndemnul acestuĭ staritŭ, s'aŭ regulatŭ, mărginindŭ dreptul mônăstireĭ, unde astă-dĭ stăpânesce.

In timpul staritului Nifon, după maĭ multĭ anĭ, aŭ venitŭ doĭ ómenĭ din lăuntrul Transilvanieĭ, înfătisândŭ unŭ înscrisŭ, în care se cuprindea o dovedire, spuindŭ si verbalŭ, că unŭ călugerasŭ, ce aŭ fostŭ, ca staritŭ la acéstă mônăstire Sinaea, venindŭ în casa nóstră, rudenie fiindŭ cu noĭ, unde aŭ si muritŭ. La acestŭ călugĕrŭ s'aŭ găsitŭ înscrisul arătatŭ, dicêndu-se într'însul cele următóre:

«Incepêndu-se rĕsboiul între Austria si Turcia, si maĭ 'nainte prevĕdêndu-se primejdia, ce era să viie asupra acesteĭ

mônăstirĭ, am luatŭ clopotele din clopotniță și argintăriile din Biserică și alte odóre și doĕ miĭ leĭ argintŭ turcescŭ și regulându-le tóte în clopotul celŭ mare, le-am îngropatŭ în pămêntŭ, în apropiere de mônăstire, lôngă drumul Brașovuluĭ, despre apa Peleșul, de la vale de fôntâniță, ce este lôngă drumŭ, puindu-se o lespede de pétră peste dînsele și dându-se curgerea apeĭ pĕ de-asupra lor. Iar eŭ m'am trasŭ în Transilvania la rudele mele, însoțitŭ de doĭ călugĕrĭ, care mĭ-aŭ fostŭ de ajutorŭ la punerea obĭectelor în pămêntŭ, ĭară acești doĭ călugĕrĭ se dovedesce, că s'aŭ dusŭ la sfântul Munte.»

Despre care aflare starițul Nifon aŭ căutatŭ, împreună cu aceĭ doĭ ómenĭ, peste totŭ locul arătatŭ și nu s'ŭ pututŭ găsi; căcĭ, că și acele semne aŭ fostŭ preschimbate; curgerea apeĭ fôntâniței lipsită după vremĭ, și maĭ datŭ locul uĭtăreĭ; drumul Brașovuluĭ prefăcutŭ pre altă parte, adecă pre matca gârleĭ Prachova, pentru trăsurĭ, după cum se vede adĭ. Și aŭ rĕmasŭ aceste obĭecte ne dovedite pĕnĕ astă dĭ.

In aniĭ staritieĭ luĭ Nifon se dovedesce, că îșĭ avea protie de stăpânia tóte pólele munților, de la Oratiĭ în sus, cuprinse în albia Prachoveĭ pĕnĕ unde se numesce în genune, séŭ în fundul Prachoveĭ, cu pașiunea vitelor și cu cósa fênuluĭ.

6 și 7. *Visarion* și *Isidor.* Noĭ amŭ vĕdutŭ maĭ sus, că documentele mônăstireĭ Sinaea facŭ mențiune de starițul Nifon numaĭ pĕnĕ la anul 1667. De altă parte, noĭ în privința datelor positive chronologice, relative la mônăstirea Sinaea, nu dispunemŭ, de cât de documente de la anul 1791, séŭ 1792. Și cu modulŭ acesta pentru timpul de doĕ-decĭ și patru de anĭ, firul istoricŭ al mônăstireĭ Sinaea ar părea întreruptŭ. De aceĭa, pentru ca să putemŭ

continua firul istoricŭ, ne vomŭ folosi de indicaţiunile, fie şi indirecte ale documentelor, căutând a le lămuri cu istoria generală a Ţĕreĭ, adecă cu circumstările eĭ politice; şi anume:

Pomelnicul mônăstireĭ Sinaea pune pre Visarion staritŭ de la anul 1773 pĕnĕ la 1779, adecă şése anĭ. Iar o petiţiune a staritului Ioasaf, presentată Loco-ţiitoruluĭ de Metropolitŭ, Episcopuluĭ de Rômnicŭ, Neofit, ni spune între altele şi aceia, că în acestŭ intervalŭ a fostŭ staritŭ şi unŭ Isidor, despre care nu menţionézĕ pomelnicul, şi care pare a fi muritŭ de bătrîneţă în anul 1804 séŭ 1805, lăsându succesorŭ în egumenia mônăstireĭ Sinaea pre unŭ grecŭ, anume Damascen, care sub Isidor a fostŭ maĭ mulţĭ anĭ economŭ al mônăstireĭ Sinaea, şi care şĭ-a împropiétŭ multe din actele superioruluĭ seŭ. Éca cuvêntul, pentru care noĭ am pusŭ pre amândoĭ aceştĭ egumenĭ într'o singură rubrică; şi anume pentru că din documente nu putemŭ să scimŭ, când fie-care din dînşiĭ au primitŭ stăriţia mônăstireĭ Sinaea.

Venindŭ la faptele, care parŭ a fi petrecute maĭ ales pre timpul stăriţieĭ luĭ Isidor, noĭ observămŭ, că mônăstirea Sinaea pre la anul 1788 a suportatŭ o catastrofă, cândŭ s'a ruinatŭ de cătrĕ armatele turcescĭ Biserica s-luĭ Nicolaŭ din vêrful munteluĭ Furnica [1]) şi s'a devastatŭ tótă mônăstirea Sinaea.

[1]) Despre acésta în modŭ specialŭ maĭ josŭ.

împrăştiindu-se părinţii mônăstireĭ. Cu acéstă ocasiune aŭ suferitŭ kiliile părinţilor cu paraclisul mônăstireĭ, şi Biserica cea veke, construită de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin. Şi anume, în anul 1787 August în 3, Turcia, declarândŭ resbelŭ Rusieĭ şi maĭ pre urmă şi Austrieĭ, Domnitorul Nicolaŭ Mavrogene în decursul acestuĭ resbelŭ a rĕmasŭ credinciosŭ Turcieĭ şi kĭar a adunatŭ oştĭ, cu care a atăcatŭ armatele austriace în maĭ multe puncte ale Ţĕreĭ. Séŭ maĭ bine să lăsămŭ pre D. Fotino, ca să istorisĭascĕ faptul: «Intre aceste aŭ întratŭ în Valachia şi nisce corpurĭ de armată austriacă, prin strîmtorile munţilor Carpaţi, pre care le-aŭ sfărămatŭ Mavrogene cu oştile luĭ în diferite locurĭ, şi anume *la mônăstirea Sinaea*, precum şi dincolo de Olt, la mônăstirea Cozia,... Tóte acestea aŭ fostŭ lucrurĭ micĭ din partea luĭ Mavrogene, faţă cu Pórta otomană, séŭ maĭ bine ţicêndŭ, nisce începuturĭ, căcĭ el a atrasŭ atenţiunea Impĕrăţieĭ asupra unor lucrurĭ şi maĭ marĭ; adecă, a presentatŭ mônăstirile Sinaea şi Cozia, unde s'aŭ petrecutŭ resbelele cu Austriacĭĭ, ca pre nisce cetăţĭ tarĭ, şi kĭar a numitŭ pre Sinaea «calesi-fortifiaţiune» asemenea şi pre Cozia, şi a adaosŭ, că el a pututŭ să le cuceriascĕ numaĭ prin atacŭ» [1]). De aicĭ se vede fórte bine, că mônăstirea Sinaea a servitŭ, ca teatru de resbelŭ între oştile austriace şi cele ale luĭ Mavrogene. Iar

[1]) Ιστ. τῆς πάλαι Δακίας Δ. Φωτεινοῦ 1818. Τ. II, 366–367.

din petiţiunea luĭ Iosaf, menţionată maĭ sus, se vede, că mônăstirea Sinaea sub ęgumenul Isidor a fostŭ arsă şi devastată; adecă «deskiędêndu-se rĕsboiul cu Nemţiĭ, ḑice Ioasaf, în ḑilele luĭ Mavrogene, *s'aŭ împrăştiatŭ părinţiĭ călugĕraşĭ, fiindŭ că s'aŭ arsŭ skitul Sinaea* [1].» Aicĭ trebue să adăugămŭ şi meritele luĭ Isidor, pre care cu tótă ocasiunea caută aile nega economul Damascen, care a fostŭ întrodusŭ în mônăstirea Sinaea de cătrĕ Isidor şi pusŭ în funcţiunea de economŭ al mônăstireĭ tot de dînsul. Voimŭ, să ḑicemŭ, că mônăstirea Sinaea, fiindŭ ruinată de cătrĕ armatele resbeluluĭ din 1787, ea a fostŭ rĕparată de cătrĕ Isidor, prin economul Damascen. Isidor, cu dorŭ de mônăstire, a pusŭ de s'a rĕparatŭ Biserică cea mare la 1795, paraclisul la 1792, şi a pusŭ de s'a făcutŭ clopotul celŭ micŭ al mônăstireĭ la 1796. Tóte aceste fapte se datorescŭ luĭ Isidor, dar Damascen, deşi lucra în numele şi cu baniĭ superioruluĭ sĕŭ, nu încetézĕ, de a 'şĭ pune numele seŭ pre toţĭ pĕreţiĭ mônăstireĭ, profitândŭ se vede de bătrîneţa luĭ Isidor, şi ajutatŭ fiindŭ şi de circumstările favorabile ale timpuluĭ, când Domnitorŭ şi Metropolitŭ eraŭ de aceĭaşĭ naţionalitate cu Damascen [2].

Cu modul acesta noĭ înkeĭemŭ timpul egumenieĭ luĭ Visarion şi maĭ ales al luĭ Isidor prin aceia, *că*

[1] Docum. môn. Sinaea No. 17.

[2] Despre reparaţiunile, făcute de cătrĕ Damascen, pre timpul luĭ Isidor, maĭ jos în modŭ specialŭ.

mônăstirea Sinaea a suferitŭ ardere din partea oştirilor, ĭar părinţiĭ mônăstireĭ s'aŭ împrăştiatŭ. Acestŭ evenimentŭ politicŭ întroduce şi aicĭ o pausă în istoria mônăstireĭ Sinaea.

Partea tradiţională. După mórtea acestuĭ stariţŭ Nifon, s'aŭ rônduitŭ altŭ bătrînŭ schimnicŭ, fórĕ chirotonie ; anume Visarion. Acesta aŭ stariţitŭ patru cincĭ anĭ, şi, lipsindu-ĭ vederile okilor, aŭ dimisionatŭ.

8. *Damascen.* Imprăştiaţĭ fiind părinţiĭ mônăstireĭ pre la metócele [1]) şi moşiile mônăstireĭ, eĭ, s'aŭ reintorsŭ în mônăstire şi aŭ reparatŭ stricăciunile resbeluluĭ în dată după înkeĭerea păceĭ, adecă în anul 1791. Tóte reparaţiunile, precum şi reîntórcerea părinţilor în mônăstire, s'aŭ petrecutŭ sub egumenia luĭ Isidor, care însĕ, fiind prea bătrînŭ, a esecutatŭ aceste acte prin economul şi dikiul seŭ, monachul Damascen.

Monachul Damascen s'a întrodusŭ în mônăstirea Sinaea, atrasŭ de averea mônăstireĭ. Dupre cum Dionisie, fiindŭ grecŭ de origine, a venitŭ în mônăstirea Sinaea pentru averile eĭ, care eraŭ adunate de către stariţul Nicodim, asemenea şi Damascen vine în mônăstirea Sinaea atuncĭ, când tóte daunele, causate mônăstireĭ de Dionisie, eraŭ reparate de către Stariţul Nifon, şi când ea, materialminte vorbindŭ, se afla într'o stare prosperă. Oamenĭi de esploatare, ca şi parasitele, se adună în jurul sta-

[1]) Vorba metochŭ se derivă de la verbulŭ grecŭ μετέχω=participezŭ. In totul μετόχιον=parte, séŭ posesiune mônăstirescă.

bilimentelor şi a corpurilor numaĭ atunci, când eĭ găsescŭ mijlóce de satisfacţiune a eseginţelor lor. De aceia şi Damascen vine în mônăstirea Sinaea pre timpul stariţuluĭ Isidor, se alipesce aicĭ în calitate de simplu monachŭ, dar în agerimea spirituluĭ seŭ găsesce mijlóce, pre care punêndu-le în practică cu abilitatea raseĭ, din care făcea parte, se însinuéză pre lôngă stariţul Isidor şi maĭ întâiŭ în calitate de economŭ, apoĭ şi de dikiŭ al mônăstireĭ ilŭ vedemŭ administrândŭ mônăstirea pênĕ la anul 1805 Martie 15, când este confirmatŭ de cătrĕ Metropolitul Dositeĭ egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea[1]). Nu trebui multŭ timpŭ, pentru ca apucăturile luĭ Damascen să fie cunoscute şi Metropolituluĭ Dositeĭ. El în mônăstirea Sinaea acum era bine cunoscutŭ de cătrĕ părinţĭ, carii îĭ îndurase administraţiunea timpŭ de treĭ-spre-ḑece anĭ, în calitate de economŭ şi dikiu al mônăstireĭ, pusŭ de cătrĕ stariţul Isidor. El a trebuitŭ să devinĕ şi egumenŭ, pentru ca astŭ-feliŭ, avêndŭ datoria «de a se îngriji de cele din lăuntru şi din afară ale mônăstireĭ», să fie cunoscutŭ şi de cătrĕ Metropolitul Dositeĭ, că acestŭ omŭ nu numaĭ că e cu inima sa departe de mônăstirea Sinaea, în care se adăpostise şi trăise acum maĭ mulţĭ anĭ, dar că el este interesantŭ şi caută kĭar a reduce mônăstirea la aceĭaşĭ stare, la care o redusese şi Dionisie. Şi aicĭ zace cuvêntul, pentru care tot Me-

[1]) Docum. môn. Sinaea, fórĕ numĕrŭ.

tropolitul Dositeĭ îlŭ distitue şi lasă părinţilor mônăstireĭ Sinaea facultatea, ca, aplicândŭ Aşeḑĕmêntul, să alégă de stariţŭ tot pre Justin, care maĭ fusese încă o dată alesŭ, la 1802 Septemvrie 13.

Ne putêndŭ determina cu precisiune timpul destituireĭ luĭ Damascen şi al alegereĭ de a doa óră a luĭ Justin, noĭ sûntemŭ în stare de a afirma, pre basa documentelor, că Damascen a continuatŭ a se impune, ca egumenŭ, maĭ mulţĭ anĭ, a torturatŭ mônăstirea cu felurite procese, făcêndu-se şi suditŭ [1]) francesŭ, şi a încetatŭ cu desŏvêrşire, de a levi mônăstirea, din despoĭerea căria se înavuţise, numaĭ la mórtea sa, care dupre tóte probabilităţile s'aŭ petrecutŭ pre la anul 1822 séŭ 1823.

Dar, ca să nu păremŭ părtinitorĭ, să lăsămŭ pre stariţul Ioasaf, ca să ne descrie el pre Damascen, fiindŭ contimpuranŭ faptelor: «In urmă, după acésta, ĭarăşĭ s'aŭ maĭ întâmplatŭ o urmare ca acésta. Căcĭ fiindŭ stariţŭ Isidor, călugĕrŭ tot al kinovieĭ Sinăeĭ, şi pentru că s'aŭ aflatŭ omŭ bătrînŭ, *aŭ orônduitŭ unŭ iconomŭ şi Dikiu, pĕ unŭ Damaskin*, ce-lŭ avea afară la Sloboḑia dĕ lôngă Câmpina, a fi alergătorŭ la treburile moşiilor, şi aŭ fostŭ vre o câţĭ-va anĭ iconomŭ, şi dĕskiḑêndu-se rĕsboiul cu Nemţiĭ, în ḑilele luĭ Mavroghene, s'aŭ împrăştiatŭ

[1]) Vorba suditŭ este românéscă, formată din o vorbă slavonă судъ=judecată, şi însemnéză supusŭ streinŭ. Ea datéză din secolul al XVIII-lea, şi anume de când se introdusese şi la noĭ sistema juridicţiuneĭ consulare (veḑĭ opera «Resbelele Ruşilor cu Turcĭĭ.» Xenopulu. 1880. Iaşi).

părinții călugărași, fiind că s'au arsu skitul Sinaea. Și întâmplându-se dă aŭ muritŭ părintele Isidor staritul, cu ce mijlociri nu scimŭ, că ne-am pomenitŭ a ne fi stareță, acelŭ iconomŭ, părintele Damaskin grecul, *carele, fiind câți-va ani staritŭ, după urmările séle luândŭ pliroforie*[1]*), răposatul părintele Mitropolitul Dositeĭ, și vădêndŭ, că este staritŭ și în protiva testamentuluĭ*, aŭ făcutŭ davațilacŭ [2]) la răposatul întru fericire biv. vel. ban. Dumitrake Racoviță, tatăl D-lor boerilor Racoviță̆scĭ ceĭ de acum, și l'aŭ lipsitŭ, orânduindŭ staritŭ, după testamentŭ, ĭarăși unŭ călugĕrŭ al kinovieĭ, anume Justin, ĭar acelŭ Damaskin grecul, vădêndŭ că l'aŭ lipsitŭ, *s'aŭ făcutŭ suditŭ franțuzescŭ și aŭ băgatŭ skitul la o mare datorie, în cât după multele judecăți*, ce aŭ pătimitŭ staritul cu părinții călugărași, ca să scape dă cererile cele multe, *aŭ datŭ o moșie a skituluĭ, ce se numesce Măneciu amanetŭ* [3]) precum și o casă din Câmpina, dă le-aŭ stăpânitŭ vre o dece anĭ, pănă când aŭ muritŭ și așa aŭ scăpatŭ skitul dă supt jugul datorieĭ, petrecêndŭ împreună cu staritul, Archimandritul Justin, întru o liniscire, pănă când aŭ răposatŭ banul Dumitrașcu Racoviță [4]).»

---

[1]) Vorbă grécă de la πλήρης = plinŭ și φέρω = aducŭ. In totul aducŭ întru împlinire și apoĭ informezŭ.

[2]) Acéstă vorbă este kĭar neînțelésă. Din contestŭ se vede a însĕmna raportŭ, mijlocire. Póte că e terminŭ juridicŭ turcescŭ.

[3]) Vorbă românéscă de la latinul manere = a rĕmânea. Adecă obĭectul rĕmasŭ, séŭ depusŭ pentru o sumă luată cu împrumutare, apoĭ ca în casul de față, garanție.

[4]) Doc. mon. Sinaea No. 17. Suplica staritului Ioasaf, cătră loco-țiitorul de Metropolitŭ al Ungro-Vlachieĭ, Episcopul de Rômnic, Neofit.

Aceste sûntŭ faptele *luĭ Damascen, ca egumenŭ al mônăstireĭ Sinaea, şi ele*, cum am vĕḑutŭ, *nu diferă mult de ale luĭ Dionisie*, predecesorul seŭ dupre némŭ şi apucăturĭ. De aceia şi posiţiunea stariţuluĭ Justin are să fie, cum vomŭ vedea imediat, grea şi încă şi turburată, din causa acestuĭ óspete al Orientuluĭ, care, în numele s-lor principiĭ ale religiuneĭ, venise în mônăstirea Sinaea, ca să o prade şi să o devasteze, dupre cum făcuse şi compatriotul seŭ Dionisie cu câţi-va anĭ maĭ înainte.

Partea tradiţională. Şi stăriţându Visarion, aŭ venitŭ unŭ grecŭ, subt cuvêntŭ, că vrea să se facĕ călugĕrŭ; şi stându o vreme, aŭ poruncitŭ bătrînul, de l'aŭ făcutŭ rasoforŭ [1]) numindu-lŭ Damaskin, tot-o-dată luându şi îngrijirea de stăriţie, fŏrĕ să aĭbă chirotonia în preoţie. Şi câtă vreme aŭ stăriţitŭ acestŭ Damaskin grecŭ, ĭ-aŭ fostŭ şederea maĭ tot-deuna în mitochul Sloboḑia, îndeletnicindu-se cu comerţul în folosul seŭ. Aicĭ, în Sloboḑia, el aŭ ziditŭ nisce case de zidiu înalte, supt care era unŭ beciu în faţa pămêntuluĭ şi de-asupra cu cincĭ încăperĭ, cu balconŭ, scosŭ afară. El a făcutŭ tot la Sloboḑie, lôngă mitochŭ. Biserică de zidiu; ĭar în mônăstire a ziditŭ casele, cele înalte de la altarul Bisericeĭ dospre Rĕsăritŭ, în rôndŭ cu clopotniţa, şi pre care le-aŭ orânduitŭ pentru archundaricŭ [2]).

9. ***Justin.*** Justin este românŭ de origine, venitŭ în mônăstirea Sinaea de la mônăstirea Némţuluĭ,

[1]) Rasoforia, séŭ dreptul de a purta rasă, este trépta cea maĭ inferióră din viéţa monachală. După acésta urméză mantioforia, séŭ dreptul de a purta mantie, şi în fine schimnicia, séŭ îmbrăcarea în schimă.

[2]) Vorba archundaricŭ vine de la grecescul ἄρχων = boerŭ. In totul localŭ pentru boerĭ şi în genere ospătărie.

încă pre timpul starițului Isidor. El, judecându dupre documentele Eforiei Spitalelor, este alesu încă de la 13 Septemvrie 1802, fără însă a putea esercita administrațiunea asupra mônăstirei, din causa lui Damascen, care ședea în Câmpina și de acolo turbura mônăstirea prin totu feliul de acte. Așa Metropolitul Dositei, la 1802 Septemvrie 13, rădică pre Ieromonachul Justin la rangul de Archimandritu și egumenu al mônăstirei Sinaea, și acestu actu se petrece cu consimțimêntul Epitropului de la mônăstirea Colța, biv. vel. Banu Dimitrie Racoviță[1]). Cu tóte aceste tot Dositei este nevoitu, ca, pre tăcute să anuleze egumenia lui Justin și să confirme de egumenu pre Damascen [2]). De unde pentru partea positivă a istoriei mônăstirei Sinaea urmézá, că starițul Justin fiindu alesu și confirmatu de egumenu încă de la 1802, și agreatu și de Epitropul mônăstirei Colța, a avutu o egumenie întreruptă și fórte turburată, din causa pretențiunilor lui Damascen. Sprijinitu însă de banul Dimitrie Racoviță, Epitropul mônăstirei Colța, el a ținutu lupta cu veneticul de Damascen, pênă când acesta, perdêndu încrederea Metropolituluĭ Dositei, a alergatu la protecțiunea francesă, prin mijlocul căria a smulsu de la starițul Justin transacțiunea, în virtutea căria

[1]) Docum. Eforiĭ Spit. civ. din Bucuresti paket. No. 1, al mon. Sinaea.—Esplicămu aicĭ și vorbele slavice scurtate, întrebuințate în documentele române biv. vine de la бывшій=fostu, si vel. de la великій = mare.

[2]) Locul citatu.

el deveni stăpânŭ pre casa mônăstireĭ din Câmpina şi arendaşul pênĕ la mórte al moşieĭ Măneciul.

Judecândŭ dupre petiţiunea stariţuluĭ Ioasaf, dată loco-ţiitoruluĭ de Metropolitŭ, Episcopuluĭ de Rômnic, Neofit, unde se ḑice, că Damascen a stăpânitŭ pênĕ la mórtea sa, timpŭ de ḑece anĭ, imobilele de maĭ sus, trebue să stabilimŭ, că stariţul Justin a făcutŭ transacţiunea cu Damascen, cam pre la 1812, data demisionăreĭ luĭ Dositeĭ din trépta de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, şi tot de la acéstă dată stariţul Justin a pututŭ, ca să rĕmânĕ linişcitŭ în egumenia mônăstireĭ Sinaea. Avêndŭ stariţul Justin o egumenie, disputată timpŭ de ḑece anĭ de cătrĕ Damascen, el pênĕ la mórtea sa, carea s'a petrecutŭ la 1829 Septemvrie 14 [1]) a avutŭ alte turburărĭ, provenite din partea D-neĭ Smaragda, vĕduva banuluĭ Dimitrie Racoviţă şi a fiilor acestuia, Dumitrake şi Michalake Racoviţă, deveniţĭ Epitropĭ aĭ mônăstirilor Colţa şi Sinaea prin dreptul de succesiune. Căcĭ, éca în ce modŭ represintă stariţul Ioasaf starea de lucrurĭ din mônăstirea Sinaea de pre timpul stariţuluĭ Justin: «Iar după mórtea sa, (Banulŭ D. Racoviţă) rĕmâindŭ fiiĭ rĕposatuluĭ, Dumnéluĭ biv. vel. dvornicŭ [2]) Dumitrake şi Dumnéluĭ

[1]) Pomelnicul mon. Sinaea.

[2]) Vorbă românéscă de la slavonul дворъ = aula, curtea domnéscă. In totul ómeniĭ curţeĭ domnescĭ. Apoĭ Vornicŭ însemnéză, în cursul istorieĭ guvernatorŭ, judecătorŭ: «vornicŭ de ţéra de sus, şi de jos.» «Vornicul satuluĭ» însémnă primarul, ĭar «vornicelŭ» este persóna de încredere a mireluĭ, care învită pre nuntaşĭ la nuntă.

biv. vel. logofĕtŭ[1]) Michalake Racoviță, cu cuvêntŭ, că se află ctitorĭ, aŭ căḑutŭ pĕ acestŭ skitŭ, și cu feliurĭ de siluirĭ, aŭ apucatŭ pĕ starițul, Archimandritul Justin, dĕ le-aŭ datŭ rônduri rônduri banĭ prin zapise cu cuvêntŭ dĕ împrumutare, care se adună maĭ multă parte talerĭ 34,000 capete, bez[2]) dobânda lor, după care zapise, scoțêndŭ copiĭ, le empericlisimŭ [3]) și pĕ aceste, a se vedea de cătrĕ Prea osfinția ta, cu ce înkipuire s'aŭ făcutŭ.»

După ce espune modul, cum familia Racoviță vine în toțĭ anii la mônăstire și profită de cele ale mônăstireĭ, apoĭ adaugă: «Acum la luna luĭ Iulie, ce aŭ trecutŭ, ne-am pomenitŭ cu Dumnélor, că aŭ adusŭ acolo, la Sloboḑia, pĕ starițul, Archimandritul Iustin, și *nu numaĭ că în siluire l'aŭ apucatŭ, de ĭ-aŭ luatŭ zapisele de banĭ din mânĭ și le-aŭ ruptŭ,* nesocotindŭ că sûnt copiĭ scóse după dînsele, *dar ĭarăși în silă l'aŭ pusŭ, dĕ aŭ făcutŭ doĕ zapise,* unul pentru arenda munților și altul pentru arenda moșieĭ Maneciu, și le-aŭ iscălitŭ și Dumnélor cu cuvêntŭ, că banii arenḑilor a acestora sûntŭ aĭ Dumnélor... Și părintele Archimandritŭ Iustim, starițul, cum aŭ scăpatŭ din mânile Dumnélor, viindŭ la

---

[1]) Vorbă românéscă de la grecescul λογοθέτης = înșirătorŭ de cuvinte, secretarŭ. In cursul istorieĭ nóstre «logofĕtŭ mare» însémnă Ministru și maĭ ales celŭ de interne și de culte. «Logofĕtŭ și logofițelŭ» maĭ însemnéză și amploiatŭ, scriitorŭ.

[2]) Vorbă slavonă de la безъ = fŏrĕ.

[3]) Vorbă grécă de la ἐν = în și περικλείω = înkidŭ. In totul le înkidŭ, le alăturezŭ.

skitŭ la Sinaea, la soborŭ, dĕ inimă rea bolnăvindu-se, aŭ şi muritŭ» [1]).

Că în adevĕrŭ, mônăstirea Sinaea şi specialminte starițul Justin a împrumutatŭ cu banĭ de aĭ mônăstireĭ pre Racoviţăscĭ şi a înduratŭ din partea lor kĭar amerinţărĭ de a fi depărtatŭ din stăreţie, acésta se maĭ vede şi dintr'o copie de pre unul din zapisele menţionate maĭ sus, unde, după ce Racoviţăscĭĭ declară, că datorescŭ luĭ Justin suma de 28,000 talere, se pune între altele şi acéstă condiţiune, ca Justin «să fie egumenŭ la Sinaea nestrămutatŭ pĕnĕ la sfĕrşitul vieţeĭ séle, precum şi dĕ rĕposatul părintele nostru, Ban Racoviţă, aŭ fostŭ aşĕdatŭ cu cartea Dumnéluĭ [2]).»

In genere, *egumenia luĭ Justin este o luptă perpetuă a intereselor mônăstireĭ Sinaea cu pretenţiunile streine, venite maĭ întâiŭ din partea luĭ Damascen şi apoĭ din partea epitropilor din familia Racoviţă.*

Partea tradiţională. Pĕ timpul stăriţieĭ luĭ Damaskin grecul, aŭ venitŭ în mônăstire unŭ Ieromonachŭ Justin duchovnicŭ, ucenicŭ [3]) al starițuluĭ Paisie din mônăstirea Némţuluĭ, şi încă cu treĭ călugĕrĭ, pre carĭĭ primindu-ĭ Damaskin, s'aŭ statornicitŭ în acéstă mônăstire, ĭar Justin s'aŭ făcutŭ schimnicŭ. Pre vremea acésta, vrêndŭ a trece din Bucurestĭ la Braşov Clucerul [4]) Dumitrake Racoviţă,

[1]) Docum. mon. Sinaea No. 17.

[2]) Docum. mon. Sinaea No. 18. Acesta este o copie de pre înscrisul familieĭ Racoviţă pentru datoria de 28,000 talere.

[3]) Vorbă slavonă şi însemnéză discipulŭ.

[4]) Vekĭe boerie românéscă, şi funcţiune la palatul domnescŭ. Clucerul era intendentul palatuluĭ domnescŭ, ĭar numirea vine de la vorba slavonă ключь = keĭe.

s'aŭ abătutŭ la mônăstire, unde a şi şedutŭ treĭ ḑile. Şi intrându în vorbire cu duchovnicul Justin, mult s'aŭ folositŭ de la dînsul, şi ca ctitorŭ, urmaşŭ al răposatuluĭ Michaĭ Spătarul, ĭ-aŭ făgăduitŭ, că, cu întórcerea Dumnéluĭ în Bucurestĭ, îlŭ va regula ca stariţŭ al Sinăeĭ; dupre cum s'aŭ şi întâmplatŭ în curêndŭ timpŭ, lipsindŭ pre grecul Damaskin, care aŭ stărițitŭ ḑece anĭ.

Şi rônduindu-se Justin stariţŭ, multă nevoinţă aŭ pusŭ a se aduna supt comanda (îngrijirea) sa soborŭ de călugărĭ, şi cu sfaturile séle cele duchovnicescĭ aĭ face bunĭ monachĭ sichastri, potrivit duchuluĭ ctitoricesculuĭ Aşeḑământŭ; şi la a luĭ dorinţă D-ḑeŭ ajutându-ĭ, s'aŭ adausŭ în ḑilele stariţiei luĭ în mônăstire numĕrŭ, tcecutŭ de 70 călugărĭ, care toţĭ îşĭ avea mulţĕmirea de sfaturile cele duchovnicescĭ, cât şi cu cele ale chraneĭ trupescĭ eraŭ mulţumiţĭ, fĕră a umbla în cerşutŭ, după cum urma în alte mônăstirĭ şi skiturĭ din Rumânia. Iar masa de milă era întinsă ḑiua şi nóptea pentru sermaniĭ călătorĭ, cariĭ în totŭ césul nu lipsiaŭ.

In ḑilele stariţuluĭ Justin s'aŭ datŭ voĭe a se zădi [1]) skitul numitŭ Susana, în proprietatea Sinaeĭ, numitŭ Maneciu, în apa Teléjenuluĭ, pre la anul 1822, cu blagoslovenia Episcopuluĭ de Buzeŭ, Gherasim, fiindŭ întâiă stariţă Susana Călugĕriţa [2]).

Aŭ stariţitŭ Justin anĭ 24 şi după calităţile, cu care natura îlŭ îndestrase, întâiŭ aŭ datŭ cinste Sinăeĭ cu rangul de archimandriţie, care rangŭ urmaşiĭ luĭ stariţĭ îlŭ primescŭ pĕnĕ acum. Printr'însul s'aŭ căpătatŭ daniĭ, doĕ trupurĭ de

---

[1]) Vorbă slavonă de la кладить = a supra pune, a aşeḑa. In românesce cu accepţiunea de construi.

[2]) Acestŭ skitŭ este situatŭ tot în districtul Prachova, preste munţiĭ Sinaeĭ. Maĭcele acestuĭ skitŭ, care astă-ḑĭ are rangul de mônăstire, împreună cu stariţa lor, sûntŭ maĭ tóte venite din Transilvania.

moșie, și anume muntele Dómnele în obârșia Ialomițeĭ și moșia Țigoiu, séŭ Coțăetul în apa Rômniculuĭ săratŭ.

Pĕ timpul anilor stărițieĭ Archim. Justin, pe la anul 1819 séŭ 1820, s'aŭ începutŭ unŭ complotŭ al Grecilor, a se lucra în secretŭ contra împărățieĭ otomane, care s'aŭ descoperitŭ, aflându-se scoposul lor și începêndu-se o mare tăere asupra Grecilor, care primejdie nu aŭ fostŭ numaĭ pre ținutul Turcieĭ, ci aŭ urmatŭ și prin principatele Rumânieĭ, Moldova și Valachia, gonindŭ pre Grecĭ, numițĭ vŏlintirĭ și tăindu-ĭ. Acéstă primejdie a intratŭ și pre apa Prachoveĭ, printre munțĭ, gonindŭ Turcii pĕ volintirĭ; când atuncĭ aŭ fugitŭ toțĭ călugĕriĭ din Sinaea în Transilvania și unde aŭ pututŭ a se adăposti. Și înkidêndu-se mônăstirea, aŭ rĕmasŭ doĭ călugĕrĭ pentru străjuire pĕ din afară, Iconomul Roman monachul și cu Bogoslov, carii ḑiua și nóptea străjuiaŭ, apărând'o, a nu se primejdui mônăstirea de cătrĕ tălcharĭ. Tot de o dată se pomenescŭ, că vine vătaful de plaiŭ cu veste, să gătïascĕ conacŭ în Sinaea, că vine unŭ Pașă cu 1000 de turcĭ, aducêndŭ boĭ grașĭ și cele-l'alte trebuincĭóse de conacŭ. Și deskidêndu-se mônăstirea ĭ-aŭ primitŭ, dându-le pentru o ḑi și o nópte mulțĕmirea. Apoĭ luându din mônăstire pĕ iconomul Roman călăuză, aŭ pornitŭ Pașa cu oștirile peste muntele Buceciul, mergêndŭ de-a dreptul la vama Branuluĭ și la Câmpul lungŭ, de unde scăpându călugĕrul Roman s'aŭ înapoiatŭ ĭarăș în mônăstire. Și aŭ ținutŭ acéstă spăimêntătóre revoluție de la anul 1819 pĕnĕ la Octomvrie anul 1820, și s'aŭ dămolitŭ, scăpându călugĕriĭ de primejdia arderieĭ focului, și adunându-se călugĕriĭ cu starițul lor în mônăstire se urma armonia cuviincĭósă cu serviciul Bisericeĭ.

După împăciuirea revoluțieĭ, proprietariĭ munților din albia apeĭ Prachova, căutându-și dreptul de stăpânire pentru pólele munților pĕnĕ în apă, aŭ rĕspinsŭ protia mônăstireĭ de stăpânitóre vecĭnică, mărginind'o numaĭ în ceia-ce aŭ cumpăratŭ

și aŭ căpătatŭ cu înscrisurĭ regulate. Atunci găsindu-se și vatra Sinăeĭ, numită muntele Furnica, proprietate atârnătóre de moșia Bréza, silitŭ aŭ fostŭ a face preskimbare cu muntele, numitŭ Piscu-Câneluĭ, ce este în fața Sinăeĭ, care era proprietate a mônăstireĭ. Asemenea Podul-Izvoruluĭ, cu cârcĭma din drumŭ, s'aŭ datŭ caseĭ spitaluluĭ Brâncovenescŭ, pentru munții Gagutu micŭ și Valea rea, în șirul munților Gârbova, pentru a nu se nedreptăți lŏcașul luĭ D-deŭ, ce stăpânea acești munți maĭ mult de 30 anĭ.

10. *Ioasaf.* La 1829 Septemvrie 14, murindŭ Justin, părinții mônăstireĭ Sinaea, conform prescripțiunilor Așeđĕmêntuluĭ, alegŭ de stariță pre Ieromonachul Ioasaf, unul dintre părinții acesteĭ mônăstirĭ. Acéstă alegere, fiindŭ efectuată îndată după mórtea luĭ Justin, părinții mônăstireĭ aŭ venitŭ în Bucurestĭ în numĕrŭ de noĕ și prin petițiune a supusŭ casul la cunoscința Loco-țiitoruluĭ de Metropolitŭ, Episcopuluĭ de Rômnic, Neofit, esprimându-se în terminiĭ următorĭ: «Cum aŭ muritŭ (Justin), am alergatŭ noĭ părinții cu o scrisóre din partea tuturora cătrĕ P. S. Ta, rugându-ne, ca prin scirea Epitropuluĭ Colții, să ni se orânduĭascĕ stariță, pe unŭ Ioasaf, părinte de aĭ noștri din kinovie. Și P. S. Ta, cerêndŭ de la Epitropul Colții testamentul ctitorilor, și vĕđêndŭ cuprinderea, ni s'aŭ și orânduitŭ [1]).»

Fiindŭ alegerea luĭ Ioasaf făcută în tótă regula din partea mônăstireĭ; și avêndŭ acéstă alegere și

[1]) Docum. môn. Sinaea No. 17.

aprobarea kiriarchiei [1]) respective; ea nu a întimpinatŭ cu uşurinţa, priscrisă de Aşĕḑĕmêntŭ, şi aprobarea Epitropului de la mônăstirea Colţa. Căcĭ în aceĭaşĭ suplică, écă cum se esprimă părinţiĭ mônăstireĭ cătrĕ Loco-ţiitorul de Metropolitŭ: «Şi Dumnélor boeriĭ Racoviţăscĭ, aflândŭ, aŭ făcutŭ davaţilâcŭ la Prea Sfinţia ta, de ce să se orânduĭascĕ stariţŭ pĕ Ioasaf, fiindŭ că nu-lŭ scie, rugându-se, ca să-ĭ scriĭ a veni aicĭ. După poruncă, ca nisce supuşĭ, am venitŭ, dĕ sûntŭ doĕ-ḑecĭ dĕ ḑile cu stariţul celŭ noŭ, şi viindŭ la Prea o sfinţia ta, ne-aĭ povăţuitŭ, ca să mergemŭ şi la Dumnélor boeriĭ Racoviţăşcĭ, unde mergêndŭ, am şĕḑutŭ doĕ césurĭ, cu cuvêntŭ că nu sûntŭ gata, apoĭ aŭ eşitŭ la noĭ şi ne-aŭ izgonitŭ [2]), ḑicêndu-ne, că nu sûntemŭ primiţĭ» [3]).

Deşi Epitropiĭ de la Colţa aŭ contestatŭ alegerea luĭ Ioasaf, şi eĭ, dupre cum ni spune Ioasaf, prin petiţiunea sa, doriaŭ, ca să râdice la stăriţie pre unŭ străinŭ de mônăstire, cu tóte aceste Ioasaf a fostŭ recunoscutŭ de stariţŭ al mônăstireĭ Sinaea totŭ în anul 1829. Acésta a provenitŭ, credemŭ noĭ, din stăruinţele părinţilor mônăstireĭ cătrc autorită-

[1]) Vorba kiriachie este grecéscă, compusă din Κύριος = Domnŭ şi Ἀρχή=începutŭ. Κύριος represintă aicĭ pre Domnul, căpitenia uneĭ administraţiunĭ, pre Episcopŭ, ĭar Ἀρχή pre căpitenia acestor Domniĭ, adecă pre Metropolitul. In totul căpitenia Domniilor, adecă Metropolia.

[2]) Vorba izgoni este slavonă, de la verbul изгонить=a alunga.

[3]) Docum. môn. Sinaea No. 17.

țile timpului. De la Ioasaf mai avemŭ o copie și de pre petițiunea, ce elŭ a adresatŭ unuia din membriĭ familieĭ Cantacuzinilor. Aicĭ se spune a priatŭ, că părinții mônăstireĭ Sinaea aŭ petiționatŭ la Metropolie, către Președintele divanurilor Moldoveĭ și al Valachieĭ [1]), către Divanŭ și către acestŭ membru al familieĭ Cantacuzinilor. Prin tóte aceste petițiuni eĭ reclamă respectarea «Așĕdĕmêntuluĭ» și prin urmare și recunóscerea alegereĭ luĭ Ioasaf, și rógă pre acestŭ boearŭ, ca el să mijlocĭască la locurile competente, spre mănținerea drepturilor mônăstireĭ Sinaea, conform prescripțiunilor ctitoruluĭ. Și în adevĕr, că Ioasaf a fostŭ recunoscutŭ în stărița mônăstireĭ Sinaea, și a continuatŭ a fi staritŭ pĕnĕ la mórtea sa, care s'a petrecutŭ la anul 1843 Septemvrie 24, când apoĭ a urmatŭ, ca staritŭ, Paisie [2]).

Judecatŭ dupre documente și amintirile, ce a lăsatŭ după sine, Archimandritul Ioasaf ni se presintă ca o persónă omnilaterală, care a lucratŭ pĕnĕ în ultimele momente ale vieței séle, pentru râdi-

[1]) Încă de la 1829, Fevruarie 8, Metropolitul Grigorie era deținutŭ în Basarabia de către oștirile rusescĭ, care se aflaŭ în resbelŭ cu Turcii și locul de Metropolitŭ era ocupatŭ de către Episcopul de Rômnicŭ, Neofit. Pre lângă aceste, oștirile înființase în țĕră o președințe preste divanurile ambelorŭ Principate, în capul căria era pusŭ graful Palin, și anume la dînsul se face alusiune, când prin documentul de mai sus se dice: «că aŭ petiționatŭ la Președintele divanurilor Moldoveĭ și alŭ Valachieĭ» (vedĭ docum. în Archiva Metrop. și Resbelele Turcilor cu Rușiĭ, Xenopulu. 1880).

[2]) Pomelnicul môn. Sinaea. Dosarul Ef. Spitalelor civile din București No. 15.

carea şi înflorirea mônăstireĭ. Venindŭ la stăriţia mônăstireĭ Sinaea după evenimentele eterieĭ grecescĭ, el a trebuitŭ să aibă de lucru cu regularea chotarelor moşiilor mônăstireĭ, care acum eraŭ împresurate de vecinĭ, să repare stricăciunile de la ecaretele moşiilor mônăstirescĭ şi kĭar să facĕ construcţiunĭ noĭ, şi în fine să nu lipsĭascĕ aşĭ maniferta şi calităţile séle psichice, precum charitatea şi altele. Dar maĭ special:

Cândŭ în Ţéra românéscă se întâmpla vre unŭ resbelŭ, séŭ o rĕscólă, ca cea de la 1820, proprietăţile fonciare daŭ locŭ la o sumă de neînţelegerĭ între proprietariĭ lor din causa chotarelor de moşiĭ. Mônăstirea Sinaea nu putea să fie esclusă de la acéstă regulă generală şi de aceĭa şi vedemŭ pre stariţul Ioasaf încurcatŭ în maĭ multe procese de chotărniciĭ, dintre care noĭ vomŭ cita aicĭ procesul cu Episcopia de Argeş pentru chotarele moşieĭ Dudesciĭ [1]), petrecutŭ la 1838 Decemvrie 10; procesul care s'a terminatŭ între mônăstire şi postelnicul George Bibescu cu skimbul, în urmarea căruia mônăstirea a priimitŭ muntele Gagu şi Valea rea pentru nisce livedĭ de la pólele munteluĭ pădukiosul [2]). In genere vorbindŭ, stariţul Ioasaf a regulatŭ chotarele tuturor posesiunilor mônăstireĭ, atât acelor de la munte, cât kĭar şi acelor de la câmpŭ, fiindŭ tărîtŭ

[1]) Docum. Ef. Spit. Civile din Bucureşti, Dos. No. 15.

[2]) Docum. Ef. Spit. Civile din Bucureşti. Condica môn. Sinaea, pag. 36—37.

în anul 1841 luna Septemvrie prin Bucureşti, din ordinul Domnitoruluĭ Grigorie Sc. Ghica, pentru a se înfăţişa la Divanŭ în «pricina cu Sardarul Iancu Negrescu» [1]).

Ca constructorŭ şi restauratorŭ, Archimandritul Ioasaf are tótă importanţa pentru mônăstirea Sinaea, şi din timpul luĭ datézĕ maĭ tóte reparaţiunile şi construcţiunile noĭ, ce se vĕdŭ pre la moşiile mônăstirescĭ, precum kĭar şi în interiorul mônăstireĭ Sinaea. Aşa la moşia Maneciu a făcutŭ Biserica satuluĭ din noŭ, la Ţigoiŭ, Valea largă şi Mănecii Ungurenĭ ĭarăşĭ aŭ pusŭ de s'aŭ construitŭ Bisericile comunale. Numaĭ cu scólele sătescĭ staritul Ioasaf n'a avutŭ, cum se ḑice, nicĭ o tragere de inimă, deşi spre acésta Regulamentul organicŭ conţinea o dispositiune specială, în virtutea căria eraŭ obligaţĭ toţĭ proprietariĭ de moşiĭ, de a construi pentru poporŭ şcóle pre proprietăţile lor. Dar trebue să o mărturisimŭ, că staritul Ioasaf era şi el omŭ al timpuluĭ seŭ şi nu putea să devieze de la privirile epoceĭ, când scóla era considerată, ca unŭ «reŭ necesariŭ», ĭar pentru poporŭ specialminte, ca «unŭ ce periculosŭ»... Cu tóte că în acéstă privinţă Ioasaf ar părea, faţă cu istoria, defectuosŭ, elŭ nu încetézĕ, de a fi mare pentru mônăstirea Sinaea, când noĭ îlŭ privimŭ din laturea, pentru care el a fostŭ capabilŭ şi ise permitea a fi astŭ-

[1]) Docum. Ef. Spit. Civ. Dosar. No. 15.

feliŭ de către circumstările istorice, în care a trăitŭ. Fiindŭ acum mônăstirea Sinaea sub controlul Eforieĭ şi al Logofeţieĭ bisericescĭ, conform Regulamentuluĭ organicŭ; şi avêndŭ Ioasaf obligaţiunea, ca să presinte comturĭ anuale atât Eforieĭ, cât şi Legofeţieĭ, şi să nu începĕ, fŏrĕ o aprobare prealabilă, nicĭ o keltuélă, orĭ cât de folositóre şi necesară ar fi fostŭ; el la 1837 Noemvrie 26, cu raportul No. 17, face cunoscutŭ Eforieĭ Spitalelor, starea de ruină a mitoculuĭ de la Slobozia [1]) şi în adevĕrŭ, că în curênd vedemŭ pre Ioasaf, reconstruindŭ mitochulŭ cu Biserica satuluĭ şi făcêndŭ şi o móră pre apa Doftaneĭ. Apoĭ îşĭ întórce privirile séle constructóre şi asupra mônăstireĭ Sinaea. Ioasaf, în anul 1840, construesce rôndul de case, ce formézĕ patru-laterul al doilea al mônăstireĭ Sinaea, şi scoţêndŭ din interiorul mônăstireĭ, séŭ din cetăţue, cum îĭ maĭ ḑicŭ, archundaricul, îlŭ aşéḑă în casele, ce represintă laturea despre Méḑă-nópte a patru-lateruluĭ, ĭar casele din interiorul cetăţeĭ le reservézĕ pentru lŏcuinţa părinţilorŭ mônăstireĭ, carĭĭ, pre timpul luĭ Ioasaf, se râdicaŭ pênĕ la numĕrul de 70 persóne. Cu începerea primăvereĭ anuluĭ 1842, Ioasaf începe cu Eforia corespundenţa necesară, pentru construirea Bisericeĭ celeĭ marĭ din mijlocul patru-lateruluĭ al doilea alŭ mônăstireĭ Sinaea. La 19 Martie, anul citatŭ, cu raportul No. 87, Ioasaf cere învoire pen-

[1]) Docum. Ef. Sp. Civ. Dosar. No. 15.

tru începerea construcţiuneï [1]). La 26 ale aceliaşï luniï, Eforia cu adresa No. 36 aprobă clădirea, cu condiţiunea ca să permitĕ acésta veniturile mônăstireï [2]). Cu raportul No. 106 de la 2 Iunie presintă planul şi divisul construcţiuneï [3]), ĭar cu raportul No. 115 din 6 Iunie cere permisiunea, de a începe construcţiunea pre basa planuluï şi a divisuluï presentatŭ [4]). Cu modul acesta, tot stariţuluï Ioasaf ise datoresce şi construcţiunea Bisericeï celeï marï din mônăstirea Sinaea, pre carea pĕnĕ în anul 1843 luna Septemvrie 24, data morţeï séle, a terminat'o din roşu şi cu învălitórea, lăsândŭ ca restul construcţiuneï să fie terminatŭ de cătrĕ succesorul seŭ, stariţul Paisie, care, în calitate de economŭ alŭ mônăstireï, a ajutatŭ fórte mult pre stariţul Ioasaf.

In fine, ca să complectămŭ activitatea stariţuluï Ioasaf şi datele biografie, ce noï presentămŭ aicï, citămŭ încă unŭ faptŭ, care denotă pĕnĕ la evidenţă, că Ioasaf avea şi acea calitate psichică, carea îlŭ represintă şi ca omŭ charitabilŭ, pentru omenirea suferindă. Logofeţia bisericéscă cu adresa sub No. 2776 din anul 1835 luna Decemvrie 17, limitézĕ pre stariţul Ioasaf în actele séle de charitate, şi îï impune ca el să pótĕ face «*milosteniï*» numaï pĕnĕ

[1]) Docum. Efor. Spit. Civ. Dosarŭ No. 15.
[2]) Ibidem.
[3]) Ibidem.
[4]) Ibidem.

la suma de 50 séŭ 100 leĭ, ĭar pentru sumele maĭ marĭ este datorŭ «a cere învoirea Logofeţieĭ şi a Epitropilor» [1]).

Resumându-ne stabilimŭ, că *Archimandritul Ioasaf a devenitŭ stariţŭ al mônăstireĭ Sinaea la 1829 Septemvrie 14, şi a continuatŭ cu stăriţia acesteĭ mônăstirĭ pênĕ la anul 1843 Septemvrie 24, data morţeĭ séle. Iar timpul de 14 anĭ şi 10 ḑile Ioasaf l'a întrebuinţatŭ în regularea vcniturilorŭ mônăstireĭ şi ficsarea proprietăţilor eĭ, în construcţiunĭ şi reparaţiunĭ, precum şi în acte de charitate.*

Partea tradiţională. Rĕposându Justin Archimandritul în anul 1829, s'aŭ alesŭ altul din soborul mônăstireĭ, Ioasaf Archimandritul şi aŭ stariţitŭ pênĕ în anul 1843 luna Septemvrie, anĭ patru-spre-ḑece. Şi luându îngrijirea de stăriţie, s'aŭ găsit tóte acareturile mônăstireĭ învekite şi în mare ruinare. Silitŭ aŭ fostŭ, ca, tot-o-dată cu luarea îngrijireĭ, să începĕ şi prenoirea acareturilor, în ocolul mônăstireĭ şi pĕ la moşiĭ, Bisericile găsite în dărăpănare. Intăiŭ, la moşia Măneciu aŭ făcutŭ Biserică din noŭ; al doile, Biserică de zidiŭ la moşia Ţigoiŭ; idem la Valea largă, moşia Maneciu Ungurenii şi alte reparaţiĭ pĕ la tóte moşiile. La mitochul Slobodia, casele, făcute de Damaskin, egumenul grecŭ, aflându-se în ruinarę şi de cutremurŭ dărîmându-se, s'aŭ făcutŭ din noŭ, cu beciu de pétră şi în pământŭ, pentru vinurĭ, şi de-asupra cu cincĭ încăperĭ, după cum se vedŭ şi astă-ḑĭ. Aŭ făcutŭ din noŭ móră de zidiu cu doĕ róte umblătóre supt malul mitochuluĭ, în apa Doftana, şi doĕ odăĭ de zidiu, pĕ care le aŭ stricatŭ la 1868 urmaşul seŭ, sta-

[1]) Docum. Efor. Spit. Civ. din Bucureştĭ, paketul No. 1, relativ la môn. Sinaea.

riţul Onufrie, prefăcêndu-le în gustul seŭ. Asemenea în curtea mitochuluĭ chambare regulate cu maĭ multe încăperĭ, pentru pusŭ bucate. Aŭ maĭ făcutŭ grajdiurĭ pentru boĭ şi caĭ.

Găsindu-se şi moşiile din partea câmpuluĭ maĭ tóte călcate şi cotropite de cătrĕ veciniĭ răpeşĭ, silitŭ aŭ fostŭ de aŭ intratŭ în keltuele, regulându-le prin chotărniciĭ şi prin judecăţĭ cu advocaţĭ, împetrindu-le chotarele lor.

Pĕ la anul 1840 s'aŭ începutŭ în mônăstire casele despre apa Peleşŭ, despre Méđă-nópte cu 15 încăperĭ, kiliĭ, pentru părinţĭ, care aŭ luatŭ sŏvêrşire pĕ la anul 1842. Apoĭ s'aŭ pusŭ în lucrare începerea Bisericeĭ, ce se vede zidită din noŭ, afară de cetăţuea mônăstireĭ vekĭ, şi aŭ luatŭ sŏvêrşire zidăria din roşŭ şi cu învălitórea eĭ în anul 1843 luna Octomvrie.

Tóte aceste binale însĕmnate sŏverşindu-le prin îndemnul şi dorinţa, ce avea pentru înaintarea mônăstireĭ, Ioasaf Archimandritul, el s'aŭ slujitŭ de ajutorul şi vredniciile iconomuluĭ Paisie şi ale altor călugĕraşĭ din mônăstire osîrduitorĭ şi ascultătorĭ.

Şi cu aceste isprăvite acareturĭ ale mônăstireĭ i s'aŭ sfêrşitŭ şi viéţa şi după mórte s'aŭ cunoscutŭ, că nimicŭ lui-şĭ nu s'aŭ agonisitŭ în tótă viéţa, fŏrĕ numaĭ dorinţa a îndeplini înaintarea lŏcaşuluĭ Maĭceĭ Domnuluĭ şi fapta bună a milostenieĭ şi datoriile séle călugĕrescĭ, potrivitŭ dupre duchul ctitoricesculuĭ Aşeđĕmêntŭ.

In anul acesta, pĕ când era Biserica în lucrare, aŭ venitŭ Domnitorul Ţĕreĭ, Gheorge Bibescu, cu Mariţa Dómna, şĕđêndŭ treĭ đile în Sinaea, şi dorindŭ să vađĕ lucrarea Biserice. Tot atunci s'aŭ kibzuitŭ, ca să se încépĕ lucrarea şoseleĭ pĕ drumul Braşovuluĭ, printre munţĭ, pĕ apa Prachoveĭ, de la Câmpina pĕnĕ în graniţa Austrieĭ. Acéstă şosea aŭ începutŭ a se face în anul 1846.

11. *Paisie.* Părinții mônăstirei Sinaea, imediat după mórtea stariţului Ioasaf, se constituescŭ, conform Aşeḑĕmêntuluĭ, în corpŭ electoralŭ şi la 20 ale lunei Septemvrie alegŭ de stariţŭ al mônăstirei pre demnul economŭ al luĭ Ioasaf, adecă pre Ieromonachul Paisie. Acéstă alegere a şi fostŭ supusă la aprobarea Eforiei Spitalelor cu raportul de la 1843 Septemvrie 27, şi în care raportŭ se vĕdŭ subsemnaţi 23 de părinţi aĭ mônăstirei Sinaea [1]). Deşi în alegerea stariţuluĭ Paisie s'aŭ observatŭ tóte prescripţiunile Aşeḑĕmêntuluĭ şi alegerea luĭ a fostŭ confirmată, conform aceloraşĭ prescripţiunĭ; şi de altă parte, meritele personale ale luĭ Paisie aŭ fostŭ recunoscute de activul stariţŭ Ioasaf şi susţinute în faţa Eforiei de cătrĕ 23 părinţi; cu tóte aceste merite şi regularităţi stăriţia luĭ Paisie n'a fostŭ în totul scutită de nemulţĕmiţi, cariĭ îşĭ manifestaŭ pretenţiunile lor sub felurite forme. Intre altele vomŭ cita pretenţiunile Ieromonachuluĭ Doroteĭ, care cerea de la Epitropie, ca economul mônăstirei să nu fie numitŭ de stariţŭ, ci alesŭ de călugĕrĭ. Deşi acéstă reclamă s'a făcutŭ din cancelaria mônăstireĭ, cu adresa sub No. 28, de la 1845 luna Octomvrie 25, totuşĭ Epitropia a înţelesŭ spiritul eĭ. Şi în convingerea, că alegerile nu tot-de-una sûntŭ o garanţie, pentru a se avea persóna cea maĭ meritósă; şi de altă parte, în casul de faţă,

[1]) Docum. Eforiĭ Spit. civile din Bucurescĭ. Dos. No. 15.

se mai introducea unŭ elementŭ activŭ în administraţiunea mônăstireĭ, care nu tot-de-una putea să mérgĕ în acordŭ cu stariţul; de aceia Epitropia a lăsatŭ reclama citată fŏrĕ de atenţiune, presentându cu modul acesta stariţuluĭ Paisie posibilitatea, de a continua în linisce cu administraţiunea mônăstireĭ, şi a brava circumstările, de care mônăstirea a fostŭ încunjurată în timpul stăriţieĭ séle de şése-spre-ḑece anĭ. Şi în adevĕrŭ, stariţul Paisie a sciutŭ să facĕ faţă la doĕ invasiunĭ de armate streine, să se arate demnŭ de predecesorul şi părintele seŭ spiritualŭ, stariţul Ioasaf, şi să ţinĕ cu demnitate administraţiunea mônăstireĭ pĕnĕ în ultimele momente ale vieţeĭ séle; ceĭa ce s'a întâmplatŭ în anul 1859 luna Ianuarie 30, când administraţiunea mônăstireĭ a trecutŭ la stariţul Onufrie [1]).

Atenţiunea principală a stariţuluĭ Paisie a fostŭ îndreptată spre punctul, de a se arăta succesorŭ demnŭ al părinteluĭ seŭ spiritualŭ. Rĕmânêndŭ de la stariţul Ioasaf Biserica cea mare, din patru-laterul al doilea al mônăstireĭ Sinaea, lucrată numaĭ din roşŭ şi acoperită, el, îndată după intrarea în stăriţia mônăstireĭ, s'a ocupatŭ cu adunarea de mijlóce şi cu terminarea Bisericeĭ. Cu raportul sub No. 19 din 1844 Aprilie 20, raportéză Epitropieĭ, că Biserica, lucrată în véra trecută, a crăpatŭ şi cere, ca să trămitĕ meşteriĭ, spre a o studia [2]). Cu al doilea

[1]) Docum. Eforiĭ Spitalelor civile din Bucurescĭ. Dosarul No. 59 adresa No. 14 din 1864 Martie 30.

[2]) Idem Dos. No. 15.

raportŭ, sub No. 24 din acelaşĭ anŭ luna Aprilie 30, arată, că stricăciunile se potŭ repara şi cere totodată spese pentru zugrăvirea Bisericeĭ şi facerea catapetesmeĭ [1]). In fine cu raportul No. 65 din 28 Septemvrie acelaşĭ anŭ cere a i se da din partea Epitropieĭ ajutorul anualŭ de 100 leĭ, care este ficsatŭ prin Aşeḑĕmêntul ctitoruluĭ Michaĭ Cantacuzin [2]). Astŭ-feliŭ preparându-se stariţul Paisie, se pune pre lucrul Bisericeĭ şi în anul 1846 ea este terminată cu tóte cele trebuincĭóse şi kĭar sânţită.

Maĭ rĕmăsese din timpul stăriţieĭ luĭ Ioasaf încă o latură de construcţiunĭ neterminată şi acésta a trebuitŭ să caḑĕ tot în sarcina stariţuluĭ Paisie; voimŭ să vorbimŭ despre casele de la Méḑă-ḑi, ce formézĕ patru-laterul al doilea al mônăstireĭ Sinaea. Stariţul Ioasaf construise, cum am vĕḑutŭ, şirul de case din acestŭ patru-laterŭ, ce represintă laturea despre Méḑă-nópte. Laturea patru-lateruluĭ despre Méḑă-ḑi era nefăcută, şi cu acésta se da patru-lateruluĭ unŭ aspectŭ cu totul diformŭ. Stariţul Paisie, după terminarea Bisericeĭ, şi anume în anul 1847, complectézĕ şi acéstă construcţiune; în cât în anul 1848 se găsesce mônăstirea Sinaea adausă încă cu unŭ numĕrŭ de unŭ-spre-ḑece camere, care, după ce se mobiléză, sûntŭ destinate a servi, ca casă de ospătărie pentru călătorĭ. Eca construcţiunile, efectuate de stariţul Paisie în mônăstirea Sinaea,

[1]) Ibidem.
[2]) Ibidem.

şi el, făcêndŭ archundaricul, ca casă pentru realisarea ideeĭ de ospitalitate creştină, n'a prevĕdutŭ, că construcţiunea sa are să fie rădicată la rangul de palatŭ regalŭ, care în modŭ provisoriu va servi cu timpul, ca reşedinţă pentru *Maĭestăţile Lor Regale* şi ca punctŭ de întâlnire pentru totŭ, ce are România maĭ ilustru.... De aceĭa în religiunea creştină se profesază, că planurile Provedinţeĭ divine sûntŭ nestrăbătute!...

Abĭa terminate de Paisie construcţiunile, întreprinse de stariţul Ioasaf, şi a şi survenitŭ anul 1848, cu mişcarea naţională din România şi cu rescularea Ungurilor din Imperiul austriacŭ. In faţa acestor evenimente, mônăstirea Sinaea şĭ-a avutŭ partea sa de suferinţă, provenită din partea armatelor de invadiune. Fiindŭ mônăstirea Sinaea situată în calea cea maĭ scurtă de la Bucurestĭ spre Apusul Europeĭ, ea a servitŭ ca casă de ospitalitate pentru toţĭ Românĭĭ, carĭĭ în reorganisaţiunea nóstră socială avéŭ relaţiunĭ continue cu Europa. Dar greutatea pentru mônăstirea Sinaea nu sta în ospătarea óspeţilor românĭ; armatele rusescĭ, care venise în ajutorul Austrieĭ, pentru a umili rescularea Ungurilor, aŭ impusŭ mônăstireĭ Sinaea sacrificiĭ, care întrecéŭ puterile eĭ. Lăsândŭ la o parte, că stariţuluĭ Paisie i s'aŭ impusŭ, ca să distribue pre părinţiĭ mônăstireĭ pre la mitócele şi moşiile mônăstirescĭ, şi cu acésta să desorganizeze viéţa monachală, dar el a trebuitŭ să sacrifice tóte încăperile mônăstireĭ cu

veniturile eĭ de pre unŭ anŭ şi maĭ bine, pentru adăpostirea maĭ întâiŭ a armatelor ruse şi apoĭ a celor austriace, şi în fine pentru refugiaţiĭ neunguri, cariĭ aŭ părăsitŭ locuinţele lor în faţa insurgenţilor unguri devastatoriĭ. Scăderea mônăstireĭ Sinaea şi suferinţele eĭ din anul 1848 sûntŭ destul de bine descrise de către adunătorul tradiţiuneĭ, Ieromonachul Doroteĭ şi de aceĭa noĭ nu insistămŭ maĭ mult.

N'aŭ apucatŭ bine părinţiĭ mônăstireĭ a se reîntórce şi a se aşeda prin kiliile lor, ĭar stariţul Paisie să repare stricăciunile, causate de armatele învădătóre, şi de o dată mônăstirea a fostŭ espusă la noue suferinţe. Rusia declară Turcieĭ resbelul din 1853 şi mônăstirea Sinaea a fostŭ transformată în casarmă pentru armata, ce avea destinaţiunea, de a păzi acéstă intrare a Românieĭ despre Austria. Unŭ anŭ întregŭ mônăstirea Sinaea este deturnată de la scopul eĭ, şi veniturile eĭ acum trebuéŭ să fie împărţite între părinţiĭ mônăstireĭ, cariĭ dupre raportul către Epitropie al stariţuluĭ Paisie, din 1850 Iulie 4 sub No. 45, se urcaŭ la cifra de 64 persóne[1]) şi cu generaliĭ şi colonelĭĭ ruşĭ, cariĭ ocupaŭ mônăstirea cu dreptul de cuceritoriĭ. Suferinţele şi din acestŭ timpŭ ale părinţilor mônăstireĭ Sinaea le-aŭ pututŭ simţi numaĭ unŭ marturŭ ocularŭ, şi de aceĭa noĭ şi în acéstă parte atragemŭ atenţiunea lectorilor noştri asupra părţeĭ tradiţionale, ce urméză aicĭ.

[1]) Docum. Ef. sp. civ. din Bucuresci, Dos. No. 14.

Incă de la votarea Regulamentului organicŭ s'a dispusŭ, ca mônăstirile Ţĕreĭ să se reguleze în clase, conform venitului, de care dispunea fie-care mônăstire, ĭar veniturile lor să se concentreze într'o casă, numită centrală, de unde se dispunéŭ keltuelele pentru fie-ce clasă de mônăstirĭ şi se esercita administraţiunea supremă a mônăstirilor. Mônăstirea Sinaea, cu afisul No. 130 al Domnitoruluĭ Barbu Stirbeĭ din 1850 Aprilie 8, s'a regulatŭ între mônăstirile de clasa III, şi acéstă dispositiune atâta a mişcatŭ pre părinţii mônăstireĭ Sinaea şi în special pre stariţul Paisie, că el a căḑutŭ greŭ bolnavŭ. Li venĭa fórte greŭ părinţilor, ce dispunéŭ pĕnĕ acum de averea mônăstirilor fórĕ nicĭ unŭ controlŭ, să se vaḑă limitaţĭ între nisce regule, să fie necesitaţĭ a cere deslegărĭ prealabile pentru fie-care keltuélă, şi a presenta comturĭ pentru keltuelele efectuate. Insuşĭ stariţul Paisie, la 1854 Martie 4, cu raportul sub No. 19, se vede obligatŭ, de a cere deslegarea Epitropieĭ pentru desfacerea unor vite cornute, care eraŭ de prisosŭ mônăstireĭ, ĭar cu raportul No. 15, din 1857 Fevruarie 26, se vede necesitatŭ a cere întreţinerea părinţilor pentru trimestrul luĭ Ianuarie din anul citatŭ. Şi tóte aceste dispositiunĭ din Regulamentul nostru organicŭ, referitóre la mônăstirĭ, eraŭ copiate de pre legile ruse, care secularisase averile mônăstirescĭ încă de pre timpul Ecaterineĭ II-a.

Maĭ amintindŭ şi acésta, că stariţul Paisie pentru

serviciile, aduse armatelor de invaḑiune din 1848 şi 1853, era decoratŭ cu ordine din partea Imperatorilor Austrieĭ şi al Rusieĭ, ne resumămŭ, că *acestŭ staritŭ a fostŭ în fruntea administraţiuneĭ mônăstireĭ Sinaea de la 1843 Septemvrie 27 pĕnĕ la 1859 Octomvrie 13 şi că activitatea luĭ s'a limitatŭ în terminarea Bisericeĭ celeĭ marĭ, în construirea caselor pentru archundaricŭ şi în întimpinarea armatelor din 1848 şi 1853.*

Partea tradiţională. După mórtea luĭ Ioasaf Archimandritul, s'aŭ alesŭ staritŭ fostul iconomŭ Paisie, în luna Octomvrie 1843, care, însoţitŭ cu totŭ soborul călugĕrilor, aŭ silitŭ şi aŭ isprăvitŭ Biserica, cu tóte cerutele podóbe, atât în lăuntru, cât şi pĕ din afară. Şi în anul 1846, s'aŭ sĕvêrşitŭ şi s'aŭ sfinţitŭ. Totŭ în cursul anilor acestora, s'aŭ făcutŭ şi şirul caselor de zidiu, despre Méḑă-ḑi, pĕ malŭ, asupra drumuluĭ Braşovuluĭ, arfundaricŭ cu 11 odăĭ, înmobilându-le pĕ din lăuntru şi pĕ din afară, cu tóte aparţialele cerute după cum astă-ḑĭ se vĕḑŭ, silindŭ sĕvêrşirea acareturilor, maĭ sus arătate, pĕnĕ în anul 1848.

Apoĭ pentru mônăsirea Sinaea şi a călugĕrilor dintr'însa s'aŭ începutŭ aniĭ durerilor; că din anŭ în anŭ rĕul s'aŭ înmulţitŭ, că n'aŭ maĭ fostŭ pace şi linisce. In anul acesta 1848, s'aŭ suspĕndatŭ din domnia Ţĕreĭ George Bibescu. Rĕul s'aŭ începutŭ din luna luĭ Fevruarie anul curentŭ de la poporul Franţieĭ, care, cerêndŭ ase legiui constituţie de liberare, şi aŭ cerutŭ, ca să caḑĕ aristocraţia şi să nu se maĭ numĭască boerĭ cu ranguri de boerie. Acestea, ivindu-se în Franţia, s'aŭ trasŭ, ca din maşină iuţala turburăreĭ prin totŭ poporul Evropeĭ şi maĭ mult prin Austria, Ungaria şi în principatele Românieĭ nóstre. Şi când s'aŭ scosŭ din domnie George Bibescu, la Iunie în 10 anul curentŭ, aseme-

nea și în Moldova Domnitorul Michaĭ Sturza, și s'aŭ regulatŭ caĭmăcămie, care aicĭ în România s'aŭ regulatŭ loco-tenenți treĭ boerĭ și anume Ioan Eliad, Magheru și Tel.

După acéstă turburare, la luna luĭ Septemvrie, venitaŭ în Țéră, pentru liniscea poporuluĭ oștirĭ turcescĭ și muscălescĭ, ședêndŭ aceste oștirĭ din anul 1848 Septemvrie pĕnĕ la 1850. Atuncĭ mônăstirea Sinaea aŭ fostŭ izbită cu furióse supărărĭ și marĭ turburărĭ, peste totŭ cursul timpuluĭ acestuia; că ḑioa și nóptea întimpina pasagerĭ, carĭĭ se transportaŭ, fugindŭ și nevrêndŭ din România în Transilvania și din Transilvania în România, când aristocrații, când liberalĭĭ constituționalĭ, unde își aveaŭ la Sinaea unŭ micŭ conacŭ [1]) de rĕsuflare, dându-li-se odichnă și cele trebuincĭóse ale chraneĭ.

In timpul acesta alŭ turburăreĭ poporuluĭ, Ungurĭĭ, ș'aŭ găsitŭ vreme, după a lor dorință, vrêndŭ ase putea libera de supt protecția Impĕratuluĭ némțŭ și sculându-se cu rĕsboiŭ în contrariŭ, făcéŭ marĭ crime și vĕrsărĭ de sânge asupra Nemților și a Românilor din Transilvania. Atuncĭ comersanții români din Brașovŭ și Sibiiu aŭ alergatŭ în România, unde era oștirile rusescĭ, le-aŭ făcutŭ cerere, ca să trécĕ în Transilvania, pentru apărarea Românilor și a Nemților comersanți despre Unguri. Decĭ pornindu-se ĭarnă, fiind în luna luĭ Ianuarie anul 1849, s'aŭ dusŭ pĕ drumul Prachoveĭ, și își avéŭ stanția în mônăstirea Sinaea și casarmie de mulțumire kiliile călugĕrilor, ĭar dînșiĭ aŭ fugitŭ, adăpostindu-se care unde aŭ pututŭ, pre la mitócele și viile mônăstireĭ în România. Și de la 10 Ianuarie peste totŭ șirul anuluĭ cu trecerea în Austria și înapoĭerea oștirile aŭ fostŭ prin mônăstirea Sinaea. Iară în luna luĭ Martie în 7 ḑile, totŭ anul 1849, ne pomenirămŭ cu oștirile rusescĭ, ce eraŭ în Transilvania, înapoindu-se cu grăbnicie ĭarăși în România, și venindŭ în

[1]) Vorbă turcéscă și însemnéză otelŭ, ospătărie.

Sinaea ginarari treĭ cu oștirile lor, care ne-aŭ spusŭ, că sûntŭ ca 15,000, aŭ cuprinsŭ mônăstirea cu încăperile și împrejmuirea, care pĕ unde aŭ pututŭ ase adăposti pentru o ḑi și o nópte; căcĭ se afla o vreme primejdiósă cu viforŭ și gerŭ. Totŭ de o dată ne pomenirămŭ și cu oștirile nemțescĭ cu ginĕrariĭ lor, călărețiĭ, pedestrașiĭ și cu tótă muniția de resbelŭ, fugindŭ cu grăbnice după Rușĭ în România, numĕrul de soldațĭ pĕnĕ la 24,000. Pĕ lôngă aceștia, maĭ era o sumă nenumĕrată de comersanțĭ și de țĕranĭ cu familiile și calabalâcul lor, care cum aŭ pututŭ scăpa, alțiĭ numaĭ cu trupurile, arătândŭ că ginărarul Bem cu oștirile Ungurilor, venindŭ din lăuntrul Transilvanieĭ, ĭ-aŭ rĕspinsŭ cu putere pĕ Rușĭ și oștirile împĕratuluĭ nemțescŭ din cetatea Brașovuluĭ, pĕ apa Temeșul printre munțĭ, trecêndŭ granița în România. Iar fugariĭ se vaĭcaraŭ, că Unguriĭ le-aŭ apucatŭ mulțime multă de căruțe cu calabalâcul lor încărcate, ĭar eĭ aŭ fugitŭ prin pădurĭ, numaĭ cu ceia, ce aŭ fostŭ pĕ trupurile lor, ḑicêndŭ că aŭ rĕmasŭ săracĭ și muritorĭ de fóme. Acéstă mulțime de suflete omenescĭ eraŭ întrate printre munțĭ, în timpŭ de ĭarnă, care pĕnĕ ase strecura trăgêndu-se în România, aŭ trecutŭ peste șépte séŭ optŭ ḑile, în care timpŭ viforul nu maĭ înceta, ĭar drumul Prachoveĭ nu era încă regulatŭ, pentru care acéstă omenire se afla în mare lipsă pentru chrana mâncăreĭ și décă mila luĭ D-ḑeŭ nu ĭ-ar fi întărituŭ, ĭar Sinaea și pădurile munților nu ĭ-arŭ fi adăpostitŭ, arŭ fi muritŭ de fóme și de gerŭ, dupre cum se istorisesce, că aŭ pătimitŭ Franțujiĭ în Rusia. In timpul acesta, furiosŭ de primejdie, polcovnicul de cazacĭ ruși aŭ regulatŭ unŭ căpitanŭ cu 30 de cazacĭ pentru pază, pĕ granița Austrieĭ, în urma oștirilor, trecute în România. Și pĕ când era numĕrul omenireĭ, maĭ sus arătatŭ în mônăstire și preste totŭ locul și prin munțĭ, de odată ne pomenirămŭ la 5 césurĭ, după améḑă-ḑi, séra la 10 Martie, că vine unŭ

cazacŭ cu veste, că aŭ trecutŭ Ungurii granița și vinŭ în Sinaea. Cândŭ o ce spaimă se ivi! Unŭ polcovnicŭ rusŭ, rĕmasŭ în mônăstire cu 200 soldați, porunci să încépĕ tobele și muzicele de rĕsboiŭ. Soldații se înformară! Se făcu un sgomotŭ înfricoșatŭ! Tótă omenirea, aflată prin mônăstire, comersanții cu muerile și copiĭ lor văetându-se și țipându! Ostașii nemți cu spaimă mare fugindŭ la pădure! Gerulŭ și viforul nu maĭ înceta și toți aceștia prin păduri nópteа aŭ rĕmasŭ pĕnĕ a doa ḑi! Iar la 11 césurĭ, aprópe de medul nopțeĭ, ne-am pomenitŭ cu căpitanul, rônduitŭ pĕ granță în urma trecereĭ oștirilor în România, numele Daniil Crâsnopol, arătându că aflându-se elŭ cu Cazacii, unde se ḑice între Prachove, vede venindŭ unŭ polcŭ de Unguri călărețĭ, în numerŭ pĕnĕ la 1000, care căpitanŭ, cu meșteșugurile séle ostășescĭ, s'aŭ presentatŭ înaintea Ungurilor, în cât ĭ-aŭ învălmășitŭ, aflându-se zăpadă mare și făcêndŭ însușĭ cu iuțală pĕ pârtea drumuluĭ, ĭ-aŭ înapoiatŭ. Dintre Unguri s'aŭ răpitŭ cinci soldați, unŭ căpitanŭ și treĭ caĭ, ĭar pĕ ceĭ maĭ mulțĭ ĭ-aŭ gonitŭ unŭ sergentŭ cu cinci cazacĭ pĕnĕ ĭ-aŭ trecutŭ granița și pĕ ceĭ prinșĭ ĭ-aŭ adusŭ la mônăstire și așa s'aŭ dămolitŭ frica.

După aceste în grabă aŭ venitŭ ginărarul Corpuluĭ, anume Lidărs, și aŭ stăruitŭ treĭ ḑile în Sinaea, poruncindŭ ca drumulŭ Brașovuluĭ la strîmtórea de la genune să se strice, astupându-lŭ cu pădure, copacĭ marĭ tăiațĭ, aŭ maĭ rônduitŭ unde se ḑice Trăistea, să stăruiască una sută cazacĭ de strajă și a doa sută de cazacĭ în préjma mônăstireĭ, și călugĕriĭ din mônăstire să fugă toți la țĕră, nerĕmâindŭ nicĭ unul, ĭar prin casele călugĕrilor aŭ pusŭ unŭ polcovnicŭ cu polcul sĕŭ de oștire, numĕrul de ḑoĕ-spre-ḑece sute. Atuncĭ, mergêndŭ noĭ preoțiĭ Dorofteĭ, Visarion, Duchovnicul Irodion și monachul Onufrie, aflându-ne acum numaĭ aceștia în mônăstire, am întrebatŭ de ginărarul Lidărs, décă Biserica are

ase închide, séŭ are ase urma serviciul înainte, la care aŭ ordonatŭ să ne oprimŭ unŭ cvartirŭ micŭ și să nu se închidă Biserica. Regulându-se dar oștirile în străjuire printr' acești munți și în mônăstire, ginărarul Lidărs s'aŭ trasŭ la țéră și oștirile aŭ stăruitŭ cu străjuirea pênă la luna luĭ Iunie. Atunci s'aŭ trasŭ totŭ corpul luĭ Lidărs în Transilvania, și aŭ smeritŭ pĕ Unguri cu rĕsboiu. De unde înapoindu-se peste totŭ șirul anuluĭ cu mergerea și întórcerea, Sinaea se ocupa cu oștiri, stanție fiindŭ și casarma lor.

Urmându-se dar transportul de oștiri pênă la anul 1850 luna Fevruarie, călugĕriĭ aŭ începutŭ a se aduna după unde aŭ fostŭ risipiți pĕ la țéră, dorindŭ așĭ dobândi liniscea prin kiliile lor, deși le-aŭ găsitŭ în mare derăpănare. Atunci starițul Paisie le făgădui, că ajutându-i D-ḑeŭ în vara viitóre, va face reparații; pentru care toți se mângâiaŭ, dar călugĕrașiĭ bătrînĭ mult se bucuraŭ. Dar în scurtŭ timpŭ aŭ fostŭ bucuria lor; căcĭ în anul 1849, puindu-se Domnitorŭ Țĕreĭ Barbu Știrbeĭ, aŭ luatŭ înțelesŭ cu Eforiĭ spitaluluĭ Colțeĭ pentru mônăstirea Sinaea, ca să se scóță dintre mônăstirile kinoviĭ, vrêndŭ să o trécă în rôndul mônăstirilor regulate, numindu-se atunci poliție cu Egumenŭ. Lucrul acesta s'aŭ și urmatŭ, că în luna luĭ Fevruarie în 20, anul 1850, aŭ eșitŭ manifestŭ séŭ ordinŭ domnescŭ, că mônăstirea Sinaea se va pune în rôndul mônăstirilor reformate de clasa a treia, puindu-se totŭ avutul în licitație de arendare, și din fondul eșitŭ se va regula bugetŭ, ĭar prisosul se va pune în fondul spitaluluĭ Colțeĭ. Acéstă sciință s'aŭ primitŭ între călugĕrĭ, formal prin Eforia Colțeĭ, tocmaĭ în sĕptĕmâna cea mare a postuluĭ. O! ce mare întristare se făcu în soborul călugĕrilor, în cât starițul Paisie aŭ căḑutŭ într'o bólă de atacŭ, de care nu s'aŭ maĭ pututŭ tămădui, ĭar uniĭ din călugĕrĭ, din ceĭ aĭ Bisericeĭ, aŭ eșitŭ din mônăstire.

Deși ĭ-aŭ venitŭ, drept parigorie [1]), în anul acesta, decorațiĭ de la Impĕratul Rusieĭ și Impĕratul Austrieĭ, după a luĭ vrednicie, pentru întimpinarea oștirilor, trecute printre munțiĭ aceștia, aseminea și monachuluĭ Onufrie i s'aŭ datŭ atestaturĭ dĕ pĕ la maĭ mulțĭ gĕnararĭ aĭ Rușilor și Nemților, la vredniciile, ce aŭ întrebuințatŭ în trecerea oștirilor, dar întristarea și supărarea aŭ rĕmasŭ neșterse din inimele monachilor, aflătorĭ în numĕrŭ de 60.

In anul acesta, 1850, aflându-se Mitropolia și Episcopiile tóte din Țĕră vacante de păstorĭ, s'aŭ rônduitŭ prin Domnitorul Barbu Nifon Mitropolitŭ, staritul de la Cernica Calinic la Episcopia de Rômnic, Filofteĭ la Episcopia Buzeuluĭ și Climent la Episcopia Argeșuluĭ.

In mônăstirea Sinaea nu se isprăvise reparația de stricăciunea, făcută de oștirile trecute și șĕdute, ca la cazarmie, și rĕul ĭar s'aŭ ivitŭ. Pĕ la anul 1853 și 1854, s'aŭ începutŭ rĕsboiul Rusieĭ cu Turcia și trecerea oștirilor rusescĭ le-aŭ fostŭ prin România la Turcia. Și pĕ când era Țĕra plină de oștirĭ, trecute și peste Dunărea în Turcia, le-aŭ venitŭ ordinŭ grabnicŭ, să se înapoeze în Rusia, la cetatea Sevastopoluluĭ, unde se adunase puterile Europeĭ cu oștirĭ de rĕsboiŭ asupra Rusieĭ. In timpul acesta ĭarăși aŭ venitŭ Sinăeĭ mare greutate cu trecerea oștirilor austriace în România, unde îșĭ avĕŭ stanție și cazarmie, în cursŭ de unŭ anŭ și maĭ bine cu trecerea și înapoiarea lor.

Statornicindu-se pacea între Rusia cu puterile Europeĭ, și în aniĭ aceștia curățindu-se Țĕra de oștirĭ streine, aŭ lipsitŭ și Barbu Știrbeĭ din domnie, cârmuindu-se Țĕra de cămăcamie, și ĭar s'aŭ sguduitŭ poporul prin tótă România. In anul 1858, alegêndu se de Domnitorŭ în Moldova Ioan Alecsandru Cuza, tot în anul acesta, Camera dintr'acestŭ

[1]) Vorbă grécă de la verbul παρηγορέω-ῶ = mângâiŭ, sfătuescŭ. De aicĭ parigorie însĕmnézĕ mângâere.

Principatŭ, cu dorinţă de se a uni Principatele Moldova şi România, la alegerea lor de Domnitorŭ aŭ votatŭ tot pĕ Cuza a fi Domnŭ, unindu-se amândoĕ Principatele şi numindu-se România. In anul 1859 Fevruarie, aŭ venitŭ în Capitala Bucurestiĭ şi aŭ fostŭ Domnitorŭ Principatelor unite pĕnĕ la anul 1866 Fevruarie 11 ḑile. Pĕ timpul domnieĭ luĭ s'aŭ luatŭ ḑestrea agonisită a mônăstirilor de la tóte Bisericile, făcênd'o ḑestre a Statuluĭ, atât a mônăstirilor şi Bisericilor, înkinate la s-tele locurĭ, ce era supt protecţia cleruluĭ grecescŭ, cât şi a mônăstirilor pământescĭ, kinoviile călugĕrilor.

Iar suspendarea luĭ din domnie ĭ-aŭ fostŭ, unindu-se din partea liberalilor şi a aristocraţilor complotŭ, făcutŭ în secretŭ, la care unire aŭ fostŭ traşĭ ghinărariĭ, polcovniciĭ şi căpitaniĭ oştireĭ României. Decĭ luându-lŭ din aşternutŭ şi nevrêndŭ, a depusŭ dimisia şi l'aŭ rădicatŭ nóptea cu caĭ de poştă, scoţîndu-lŭ din Capitala Bucurestiĭ, fĕrĕ să cunóscĕ poporul, l'aŭ trecutŭ în Transilvania fórte grabnic. Iar după depărtarea luĭ din domnie, aŭ şi pusŭ în lucrare România aşĭ aduce Domnitorŭ streinŭ; şi la 10 ḑile ale luneĭ luĭ Maĭ anul curentŭ, aŭ sositŭ pĕ pământul Românieĭ Domnitorŭ din ţinuturile Germanieĭ, numitŭ Carol I.

12. *Onufrie.* Staritul Onufrie este unul din părinţiĭ mônăstireĭ Sinaea, care a luatŭ parte la tóte suferinţele mônăstireĭ din timpul stărițieĭ luĭ Paisie şi a urmatŭ la stăriția acesteĭ mônăstirĭ în anul 1859 Ianuarie 30, cu ocasiunea morţeĭ predecesoruluĭ seŭ, petrecută la 13 Octomvrie acelaşĭ anŭ. Onufrie, dupre cum o spune singurŭ prin raportul cătrĕ Eforia spitaluluĭ Colţa No. 14 din 1864 Martie 30, a primitŭ administraţiunea mônăstireĭ Sinaea

din mânele Ministeruluĭ de Culte [1]). Acésta se esplică prin faptul, că desfiinţându-se Casa centrală a cl-ruluĭ, pĕnĕ la regularea mônăstireĭ Sinaea sub administraţiunea Eforieĭ Spitalelor civile din Bucurestĭ, Ministerul de Culte esercita dreptul de controlorŭ supremŭ asupra tuturor mônăstirilor din Ţĕră şi specialminte şi asupra mônăstireĭ Sinaea. Stariţul Onufrie a continuatŭ cu stăriţia mônăstireĭ Sinaea pĕnĕ la anul 1877 luna August în 27 ḑile, când a căḑutŭ sub povóra uneĭ alienaţiunĭ mintale, carea, făcêndu-lŭ nepropriu pentru stăriţia mônăstireĭ şi împunêndu-ĭ, ca să se strămute în oraşul Câmpina pentru căutare, l'a pusŭ în posiţiune de a ceda administraţiunea mônăstireĭ Sinaea actualuluĭ stariţŭ, adică Archimandrituluĭ Germano.

Cu ocasiunea desfiinţăreĭ Caseĭ centrale a Cleruluĭ, stariţul Onufrie cércă la Ministerul de Culte, cu raportul din 26 Septemvrie anul 1859, ca să facĕ din mônăstirea Sinaea cu averea eĭ o casă independentă şi liberă de orĭ-ce controlŭ supremŭ [2]). Cererea luĭ Onufrie se opunea planuluĭ, ce guvernul românŭ urmăria pentru mônăstirile Ţĕreĭ, şi de altă parte, acéstă cerere tindea şi la ruinarea dispositiuneĭ din Aşeḑĕmêntulŭ Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, în virtutea căria mônăstirea Sinaea era pusă sub controlul supremŭ al Epitropilor de la mônăstirea Colţa. De aceia şi vedemŭ pre stariţul

[1]) Docum. Ef. Sp. civ. Dos. No. 59.

[2]) Docum. Ef. Sp. civ. din Buc. Dos. No. 29.

Onufrie rĕmasŭ în posiţiunea, ce ĭ-o crease Ministerul de Culte şi în decursul anuluĭ 1864 cu raporturile sub N-le 15 şi 31 din Martie 30 şi Iulie 31[1]), cere de la Ministerŭ, ca să scóţĕ din licitaţiune vatra mônăstireĭ şi de altă parte, să-ĭ acordeze sumele necesare pentru facerea de vestminte.

Cu tótă limitaţiunea, în care stariţul Onufrie părea a fi pusŭ de cătrĕ Ministerul de Culte, noĭ observămŭ, că activitatea acestuĭ stariţŭ al mônăstireĭ Sinaea nu este maĭ puţin fecundă, de cât a predecesoruluĭ seŭ, stariţul Paisie. Sub administraţiunea luĭ Onufrie şi cu controlul de acum al Eforieĭ spitalelor civile din Bucurestĭ, el a reparatŭ Biserica cea veke a Spătaruluĭ Cantacuzin cu casele din cetăţue, a refăcutŭ mitochul de la Sloboţia, înţestrându-lŭ cu o móră cu şése petre în apa Doftana. Şi pentru a îndepărta dupre putinţă de mônăstire aglomeraţiunea visitatorilor, el a făcutŭ sub inspecţiunea Eforieĭ unŭ otelŭ, cu destinaţiunea de a întimpina aicĭ pre visitatorĭ cu tóte cele trebuincióse. Astŭfeliŭ se póte afirma, că fundarea acestuĭ otelŭ, în una din posiţiunile cele maĭ igienice şi maĭ încântătóre ale Ţĕreĭ, a fostŭ motivul chotărîtorŭ, pentru ca Sinaea să devină periodicŭ punctul de întâlnire pentru totŭ, ce are Ţera maĭ de frunte şi cu timpul să întruniască în sine pre toţĭ potentaţiĭ popórelor....

In genere vorbind, *stariţul Onufrie a administratŭ mônăstirea Sinaea timpŭ de opt-spre-ţece anĭ şi în*

[1]) Ibidem Dos. No. 59.

acestŭ timpŭ, sub controlul autorităţilor respective, a făcutŭ, ca mônăstirea Sinaea să întrécĕ în tóte privinţele pre mônăstirile întreţinute de Statŭ.

Partea tradiţională. Iar rĕposândŭ starițul Paisie, care aŭ stărițitŭ şése-spre-ḑece anĭ, s'aŭ alesŭ din soborul mônăstireĭ altŭ staritŭ, anume Onufrie, care aŭ stărițitŭ şi acesta pĕnĕ în anul 1877. In timpul stăriţieĭ acestuĭ Onufrie s'aŭ modificatŭ cu totul legile mônăstireĭ Aşeḑĕmêntuluĭ ctitoricescŭ; căcĭ, vrêndŭ el a apăra mônăstirea de primirea pasagerilor şi ospitalitatea de milă a obiceiuluĭ vekiŭ, aŭ învitatŭ pre Domniĭ Eforĭ aĭ Spitaluluĭ Colţa, ca să facĕ unŭ otelŭ, supt Sinaea, lôngă şoséoa drumuluĭ Braşovuluĭ, unde să se adăpostïascĕ pasageriĭ în folosul spitaluluĭ. Care otelŭ, luândŭ sĕvêrşire cu tóte cele necesare, şi venindŭ adese-orĭ vara, ca voĭajorĭ, boeriĭ Românieĭ spre petrecere, s'aŭ îndemnatŭ, de aşĭ cumpăra locurĭ în pogóne, unde fie-care în parte şĭ-aŭ clădităŭ case mobilate. Asemenea şi Domnitorul Românieĭ Carol I, s'aŭ înduplecatŭ la plăcerea boerilor şi cumpărându-şĭ locŭ în pogóne cu păduri, s'aŭ făcutŭ palatŭ domnescŭ, încunjuratŭ cu arborĭ, braḑĭ, fórte frumoşĭ la ceĭ, ce îlŭ privescŭ.

După acésta puţinŭ timpŭ trecêndŭ, pĕ starițul Onufrie l'aŭ găsitŭ obştescul sfârşitŭ, dar într'unŭ modŭ neobicĭnuitŭ şi care maĭ rar se vede la omenire, cuprinsŭ fiindŭ de o slăbiciune şi furiósă ecsaltaţie de minte cu nebunie. El fiindŭ depărtatŭ din stăriţie, s'aŭ avutŭ mórtea în oraşul Câmpina.

Pre timpul stăriţieĭ luĭ Onufrie, prin înlesnire de keltuelĭ de la Eforia Colţeĭ, s'aŭ reparatŭ zidiurile cetăţueĭ mônăstireĭ cu tencuirea şi învelitórea cu şindrilă preste tot, şi Biserica veke şi alte micĭ reparaţiĭ la casele din afară. Asemenea s'aŭ prefăcutŭ móra de la mitocul Sloboḑia, în apa Doftana, lôngă Câmpina, cu şése róte umblătóre.

In cursul anilor aĭ Archimandrituluĭ Onufrie s'aŭ începutŭ

resbelul Rusiei cu Turcia, când pe la anul 1876 şi 1877 s'aŭ desrobitŭ Bulgaria de supt protecţia Turciei, în care resbelŭ aŭ venitŭ chiar şi Impĕratul Rusiei, Alecsandru II, şi trecêndŭ prin România, aŭ stătutŭ în oraşul Ploeştĭ, maĭ mult de doĕ-spre-ḑece ḑile, la care resboiŭ aŭ luatŭ parte şi oştirile României cu Domnitorul Carol I.

13. *Germano.* Cu decretul Eforiei Spitalelor civile din Bucureştĭ No. 5961 din anul 1877 luna August 27 şi cu decretul sânteĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ No. 1821 din 31 August acelaşŭ anŭ, s'a rădicatŭ la trépta de stariţŭ al mônăstireĭ Sinaea Ieromonachul Germano, care în urmă a devenitŭ Archimandritŭ, avêndu-şĭ metania[1]) în mônăstirea de lôngă Ploeştĭ, Ghighiŭl. El în timpŭ de maĭ mulţĭ anĭ a servitŭ ca economŭ al mônăstireĭ Sinaea, şi faptele acestuĭ demnŭ stariţŭ se vorŭ espune atuncĭ, când şi el va deveni persónă istorică pentru mônăstirea Sinaea.

Partea tradiţională. Murindŭ stariţul Onufrie, s'aŭ rônduitŭ în anul 1877, unŭ eromonachŭ Germano, călugĕritŭ în skitul Ghighiŭ, aflându-se iconomŭ în acéstă mônăstire Sinaea. Despre acesta va urma viitorul de însĕmnatŭ pentru ale luĭ vrednicĭi, ce va jetfi în folosul mônăstireĭ, dupre cum ceĭ-l'alţĭ stariţĭ aĭ timpurilor trecute s'aŭ ostenitŭ.

C.

EPOCHA ACTUALITĂŢEĬ.

Localitatea, care în timpurile pre-istorice s'a numitŭ Molomoţŭ, apoĭ Buceciŭ, astă-ḑĭ de la sânta mônăstire Sinaea se numesce cu numele mônăstireĭ.

[1]) Vorba metanie vine de la verbul grecŭ μετανοέω-ῶ=recunoscŭ. De aicĭ μετάνοια = penitenţă, închinăciune. Pentru monachŭ locul, unde-şĭ face penitenţa, unde s'a închinatŭ viéţa sa.

Când noĭ astă-ḑĭ ḑicemŭ Sinaea, înţelegemŭ munţiĭ Bucecĭĭ, în care se află mônăstirea cu acestŭ nume. Sinaea de astă-ḑĭ nu maĭ séměnă întru nimicŭ nicĭ kĭar cu Sinaea de la finele Secululuĭ al XVII-lea. Déckă natura cu micĭ modificaţiunĭ a rĕmasŭ aceĭaşĭ, déckă zidurile vekĭ ale mônăstireĭ, construite de cătrĕ Spătarul Michaĭ Cantacuzin, n'aŭ primitŭ nicĭ o modificaţiune esenţială, adăugându-se numaĭ cu construcţiunile despre Rĕsăritŭ, şi reparându-se în părţile deteriorate; déckă, ḑicemŭ, Sinaea a rĕmasŭ aceĭaşĭ în părţile eĭ constitutive, câte însĕ modificaţiunĭ nu s'aŭ operatŭ de la anul 1846, data înfiinţăreĭ celeĭ întăĭ căĭ de comunicaţiune, adecă a şoseleĭ naţionale, ce duce pre omenire de la Ploĭestĭ la Braşov şi vice-versa? O dată întrodusŭ acestŭ mijlocŭ de civilisaţiune încă primitivŭ al omenireĭ, Sinaea într'unŭ modŭ naturalŭ a atrasŭ privirile trecĕtorilor, carĭĭ, maĭ întăiŭ pentru scopurĭ de pietate religióse, apoĭ pentru ameliorarea sânătăţeĭ, aŭ începutŭ a se aduna în jurul Sinaeĭ, unde corpul omuluĭ debilitatŭ se îmbalsama de profumul aeruluĭ vivifăcĕtorŭ, ĭar sufletul luĭ, desgustatŭ de contactul cu semeniĭ seĭ, se reînforţa sub influinţa agenţilor religioşĭ şi aĭ aspectuluĭ natureĭ celeĭ maĭ sublime şi maĭ variate a Sinaeĭ. La aceste consideraţiunĭ, propriĭ ale localităţeĭ, numite Sinaea, déckă maĭ adăugămŭ şi considerentul, că Sinaea este situată pre una din liniile de comunicaţiune cele maĭ principale ale Ţereĭ cu Occidentul Europeĭ, avemŭ, dupre opi-

niunea nóstră, suma tuturor consideraţiunilor, ce aŭ determinatŭ pre partea activă a societăţeĭ nóstre, ca să facĕ din Sinaea unŭ centru de civilisaţiune românéscă şi cu încetul să devinĕ unul din punctele cele maĭ principale ale Românieĭ.

Esistă unŭ proverbŭ românescŭ, că «Omul sânţesce locul» şi noĭ pentru complectarea acesteĭ ideĭ adăugămŭ, că *locul atrage pe omŭ*. Nicĭ una din localităţile Ţereĭ nóstre nu întrunesce atâtea condiţiunĭ de atracţiune, ca Sinaea. Situată pre calea cea maĭ scurtă dintre capitala Ţereĭ şi Imperiul, ce ne duce în Occidentŭ; dotată de frumuseţele natureĭ celeĭ maĭ încântătóre din tótă România; Sinaea a smulsŭ óre-cum, fórĕ de voĭa omuluĭ, îngrijirea luĭ particulară, şi a facutŭ, ca în persóna *Maĭestăţilor Lor*, ***Regele şi Regina*** *României*, să devinĕ capitala de vară a Ţereĭ, în persóna *guvernuluĭ Românieĭ* să capete maĭ multe prerogative sociale, în persóna *Eforieĭ Spitalelor civile din Bucurescĭ* să impună multe sacrificiĭ, pentru dotarea acestuĭ locŭ şi în fine în persóna *notabililor Ţereĭ*, a reeşitŭ, ca să-ĭ facĕ a îşĭ depune şi obolul lor, pentru ca Sinaea, locul de predilecţiune al Românilor, să devinĕ demnŭ de locuitoriĭ acesteĭ Ţerĭ. De aceia, noĭ în acéstă secţiune, unde ni propunemŭ a presenta starea actuală a Sinaeĭ, vomŭ tracta despre: I ***Rolul*** **Maĭestăţilor Lor** ***faţă cu Sinaea,*** II ***Prerogativele guvernelor Ţereĭ, acordate Sinaeĭ,*** III ***Solicitudinea Eforieĭ pentru Sinaea*** şi IV ***Con-***

cursul particularilor față cu Sinaea. Şi cu tóte că în aceste patru capitole s'ar presenta în de ajunsŭ starea actuală a Sinaeĭ şi s'ar vedea fórte bine cum «omul a sânţitŭ Sinaea», noĭ însĕ pentru complectarea planuluĭ, ce urmărimŭ, vomŭ maĭ adăuga unŭ *capitul introductivŭ,* care va presenta o descripţiune a Sinaeĭ din punctul de privire topograficŭ şi alŭ proprietăţilor, ce o compunŭ.

I.

Capitul introductivŭ. Sinaea, ce o dată representa numaĭ pre mônăstirea cu acéstă numire, astă-dĭ a devenitŭ unŭ nume genericŭ, şi el esprimă o localitate în munţiĭ Bucecĭi, care este compusă din maĭ mulţĭ munţĭ. Puşĭ dinaintea găreĭ drumuluĭ de ferŭ, ce duce de la Ploĭescĭ spre Predélŭ, şi care este gara staţiuneĭ Sinaeĭ; şi aşedaţĭ cu faţa spre-cursul rîuluĭ Prachova; noĭ avemŭ în faţa şi în dosul nostru curentul apeĭ, ce se scurge de la Méḑă-nópte spre Méḑă-ḑi, în stânga nóstră şi spre Rĕsăritul sóreluĭ avem muntele Piscul câneluĭ, care representând forma unuĭ triunghiŭ, este pĕnĕ în vêrfŭ acoperitŭ de pădure tînĕră şi fórte frumósă la privire, ĭar la drépta nóstră şi Apusul Sóreluĭ, vomŭ avea muntele Furnica, care în vekime s'a numitŭ Molomoţ, dealul s-luĭ Nicolaŭ, şi de la Spătarul Michaĭ Cantacuzin Sinaea. Acesta este muntele celŭ cu norocul Sinaeĭ! Pre dînsul s'a întronatŭ pietatea creştină de cătrĕ sichastriĭ românĭ aĭ seculilor, anteriore celuĭ alŭ XVII-lea! Aicĭ Spătarul Michaĭ Cantacuzin şĭ-a rea-

lisatŭ votul, datŭ Maĭceĭ Domnuluĭ pre muntele Horiv. Şi tot aicĭ Eforia Spitalelor civile din Bucurestĭ, în persóna *Principeluĭ Dimitrie Ghica*, demnul descedentŭ al Cantacuzinilor şi în persóna colegilor seĭ Eforĭ, a făcutŭ, ca Sinaea de altă dată locŭ sĕlbaticŭ şi plinŭ de nesiguranţă şi pericule pentru omŭ, să devinĕ astă-dĭ locul de atracţiune şi admiraţiune pentru totŭ feliul de ómenĭ. Sinaea de astă-dĭ nu cuprinde numaĭ rîul Prachova şi ceĭ doĭ munţĭ, citaţĭ aicĭ. Décă rĕmânemŭ în aceĭaşĭ positiune, ce nĭ-am luat'o pre albia Prachoveĭ, avemŭ la spatele nostru şi în rôndŭ cu muntele Piscul câneluĭ, spre Méḑă-nópte unŭ părîŭ, numitŭ valea rea [1]), care curge despre Rĕsăritŭ spre Apusŭ şi se varsă în Prachova, puţin maĭ sus de staţiunea căeĭ ferate, numită Sinaea, şi care desparte muntele Piscul Câneluĭ de muntele Cumpătu. Spre Apusul sóreluĭ, şi spre Méḑă-nópte de la muntele Furnica, avemŭ munţiĭ Petra arsă şi Jepiĭ, cariĭ se despartŭ de Furnica prin rîul Peleş, ce se varsă tot în Prachova, faţă în faţă cu rîul din Valea rea. Aceştia

[1]) Valea rea, séŭ rourată cuprinde unŭ rîuleţŭ cu aceiaşĭ numire, care curge din munţiĭ Gârbova spre rîul Prachova. Valea pórtă numele de rourată din causa multelor izvóre, ce curgŭ din ceĭ doĭ munţĭ, cariĭ formézĕ laturele eĭ; ĭar numirea de rea provine de la mulţimea vênturilor violente, ce în timpŭ de ĭarnă suflă în Sinaea pre acéstă vale, carea este dispusă de la Rĕsăritŭ spre Apusŭ. Vênturile norduluĭ oprite de munţiĭ Gârbova, îşĭ găsescŭ curentul lor violentŭ numaĭ pre valea rea, carea apoĭ li înlesnesce curentul pre valea Prachoveĭ. De aceia vêrfurilor munţilor Gârbova sûntŭ lipsite de păduri, ĭar locuitoriĭ de aicĭ maĭ numescŭ valea rea cu vêrfurile munţilor Gârbova «vêrtejul draculuĭ».

sûntŭ munţiĭ şi localităţile, ce compunŭ pre Sinaea de astă-dĭ, şi ele abundéză în puritate şi sublimitate naturală, şi unde omul şĭ-a pusŭ în activitate şi inteligenţa sa, pentru ca să le facĕ şi frumóse şi acomodate la trebuinţele séle.

Éca Sinaea, dupre cum o vedemŭ noĭ, din punctul de privire topograficŭ, acum să cunóscemŭ şi pre proprietariĭ acestor localităţĭ admirabile. Celŭ maĭ vekiŭ proprietarŭ al localităţeĭ, numită Sinaea, este Eforia spitalelor civile din Bucureştĭ. Ea astă-dĭ posedă ceĭ maĭ mulţĭ munţĭ aĭ acesteĭ localităţĭ, între cariĭ şi muntele Furnica, ca proprietate pendintă de mônăstirea Sinaea. Vine în ordine cronologică proprietăţile familiilor Bibescu şi Creţulescu, cariĭ posedŭ cea întăia munţiĭ Piscul câneluĭ, ĭară familia Creţulesciĭ muntele Cumpătu. Proprietariĭ ceĭ maĭ noĭ, cariĭ aŭ datŭ totŭ avêntul localităţeĭ Sinaea, şi cariĭ lucréză pentru rădicarea Sinaeĭ la rangulŭ de capitală de vară a Regatuluĭ, sûntŭ *Maĭestăţile Lor* ***Regele şi Regina*** *Românilor*. Munţiĭ Pétra arsă şi Jepiĭ aŭ trecutŭ cătrĕ *Maĭestăţile Lor* prin bună învoială de la D. Creţulescu, care a luatŭ de la Eforie muntele Pétra arsă în skimbul munteluĭ Petricica, Păraele, Cazacu şi doĕ izvóre minerale. Cu modul acesta, noĭ am presentatŭ aicĭ şi proprietăţile, ce compunŭ localitatea, numită Sinaea; pentru ca cu modul acesta să se pótă vedea şi maĭ bine partea de activitate, depusă de fie-care proprietarŭ în folosul şi spre înfrumuseţarea Sinaeĭ.

II.

Rolul Maĭestăţilor Lor faţă cu Sinaea. Sinaea, cum amŭ arătatŭ în espunerea nóstră istorică, a fostŭ favorisată de Provedinţa divină, ca să devinĕ locul celŭ maĭ capitalŭ din tóte posiţiunile pitorescĭ, de care abundézĕ Ţéra nóstră. Alésă fiindŭ Sinaea de cătrĕ sichastriĭ românĭ pentru scopurile lor de pietate creştină; unindŭ în sine Europa cu Asia, prin construcţiunile luĭ Cantacuzin, fundatorul mônăstireĭ Sinaea; atrăgêndŭ cu aspectele séle pre Domnitorul Valachieĭ, George Bibescu; Sinaea, cu plinirea timpurilor, a fostŭ menită, ca să se onoreze cu meritul de a adăposti şi a delecta, idealele cele maĭ înalte ale Românilor, pre *Regele şi Regina* lor, pre ***Carol I şi Elisabeta,*** pre *Conductorul* Românilor la vekĭa glorie românéscă şi pre *Protectóra* românismuluĭ, pre *Prodromiĭ* civilisaţiuneĭ şi aĭ progresăreĭ Românilor. Şi în adevĕrŭ, Sinaea s'a bucuratŭ de visita *Maĭestăţeĭ Séle* ***Regeluĭ*** încă din primiĭ anĭ aĭ suireĭ Séle pre tronul Românieĭ, ĭar de la 1870 şi pĕnĕ în presentŭ Sinaea n'a încetatŭ, de a atrage pre *Maĭestăţile Lor* în sînul seŭ regulat şi în fie-care vară. De aicĭ trebue să esceptămŭ numaĭ aniĭ de pre urmă şi de glorie aĭ Românilor, când *Maĭestatea Sa* ***Regele,*** atunci nnmaĭ Domnitorŭ, s'a pusŭ în fruntea armatelor române, ca să dovedĭascĕ lumeĭ, că Românul merită unŭ nume şi o sórtă maĭ bună, ĭar *Maĭestatea Sa* ***Regina,*** atunci Dómna Românilor, a întrodusŭ mângâerea în sufletul ostaşuluĭ rănitŭ

şi a vĕrsatŭ balsamul vindecăreĭ preste suferinţele luĭ, alinându în suferinḑĭ durerea şi încurajându la lupta pentru lege şi independenţă pre combatanţĭ. Da! In anul 1877—1878 Românul s'a desceptatŭ din letargia, în carea îlŭ târîse Fanarul! Atunci el a reînceputŭ lupta cu curagiŭ şi glorie, avêndŭ la drépta pre *Maĭestatea Sa* ***Regele,*** care îlŭ conducea pre căile Provedinţeĭ şi la stânga pre *Maĭestatea Sa* ***Regina,*** carea îlŭ înspira şi îĭ vindeca vultreraţiunile resbeluluĭ, redându-lŭ Prea Iubituluĭ Seŭ Soţŭ reînforţatŭ, spre al conduce maĭ departe la glorie, independenţă şi la destinul seŭ!... Aceste aŭ fostŭ causele, pentru care Sinaea n'a fostŭ onorată, în anii 1877—1878, cu visita *Maĭestăţilor Lor;* dar o dată terminată furia luĭ Marte, şi ajunşĭ Românii la realisarea unuia din idealele lor cele maĭ înalte, Sinaea şĭ-a reluatŭ locul de onóre şi astă-ḑĭ ea servesce în modŭ regulatŭ, ca reşedinţă de vară a *Maĭestăţilor Lor*, şi maĭ mult, ea a devenitŭ unŭ centru al cultureĭ române. Dar maĭ specialŭ.

Maĭestatea Sa ***Regele*** din Sinaea conduce în timpul vereĭ Statul românŭ pre calea progresuluĭ şi a civilisaţiuneĭ, şi în limitele constituţiuneĭ nóstre realizară totŭ, ce este bine-făcĕtorŭ şi folositorŭ naţiuneĭ, lăsându pre fie-care Ministru să aĭbă deplină libertate în actele séle, pentru ca în ḑioa judecăţeĭ să se pótĕ bucura singura numaĭ de cununa virtuţeĭ, séŭ de rĕsplata dupre demnitate a faptelor séle. In reşedinţa de vară, ca şi în capitala Regatuluĭ,

afacerile mai înalte ale Statului se conducŭ cu aceĭaşĭ regularitate, şi acésta este cu atât mai uşorŭ de efectuatŭ, căcĭ distanţa dintre Bucureştĭ şi Sinaea trenurile ordinare o percurgŭ numaĭ în patru ore şi jumĕtate. Tot cu uşurinţa, cu care DD. Miniştriĭ presintă la sancţionarea regală decretele Domniilor lor şi *Maĭestatea Sa* **Regele** îşĭ efectuă fórte des ispecţiunile séle pre la diferitele autorităţĭ şi centrurĭ de armată. Astŭ-feliŭ, am putea ḑice, că din acestŭ punctŭ de privire lucrurile mergŭ în ordinea lor naturală. Dar rolul specialŭ, moralŭ şi comunŭ al *Maĭestăţilor Lor* faţă cu Sinaea, noĭ îlŭ vomŭ arăta după ce vomŭ espune în trăsurĭ generice şi lucrările propriĭ ale *Maĭestăţeĭ Séle* **Regina** *Românilor*.

Maĭestatea Sa **Regina** îşĭ are timpul ḑileĭ împărţitŭ dupre o anumită programă, carea póte să fie cunoscută din regulata eĭ efectuare pĕnĕ şi de cătrĕ ómeniĭ ceĭ maĭ puţin reflectătorĭ. In órele acesteĭ programe de ocupaţiune se potŭ distinge óre ficse, ḑilnic regulate, şi destinate pentru cultivarea artelor frumóse ale Românilor. Acésta se póte cunósce şi de pre persónele, ce încunjură pre *Maĭestatea Sa*. Aicĭ vede observatorul persóne, care se ocupă cu studiile etnografice ale Românismuluĭ, cu datinele şi costumurile Românilor, cu peisagele natureĭ Românieĭ, şi cu cea maĭ mare bună-voinţă, precum şi cu o simplitate de admiratŭ súntŭ primiţĭ toţĭ ómeniĭ, cariĭ aducŭ *Maĭestăţeĭ Séle* buna nuvelă, că s'a ocupatŭ de cutare ramură din cultura séŭ

istoria Românilor. Sinaea, e prea adevĕratŭ, sub impulsiunea numaĭ a *Maĭestăţeĭ Séle*, **Regina** *Românilor* are să devinĕ în curêndŭ unŭ focarŭ al literilor şi al arţilor române. Scimŭ în modul celŭ maĭ positivŭ, că acum kĭar se lucrézăă unŭ *Albumŭ* de tóte peisagele maĭ frumóse ale Ţĕreĭ, cu note istorice despre localităţile, ce le încunjură. Acésta cu scopul, de a face pre Românĭ să scie aprecia avutul Ţĕreĭ lor, şi pre streinĭ de aĭ pune în posiţiune, ca să cunóscĕ, că la Dunărea de jos, pre malul stângŭ al eĭ, se află o Ţĕră frumósă, încântătóre şi cu meritul, de a desvolta în omŭ gustul frumosuluĭ. Tot în Sinaea şi sub direcţiunea *Maĭestăţeĭ Séle* **Regineĭ** ţeseturile şi costumurile românescĭ aŭ primitŭ o impulsiune minunată. Aicĭ numaĭ ţĕranca română de la Rucăr, Argeş, Némţu etc. póte să vadĕ pre descendenta mameĭ luĭ Ştefan celŭ mare, pre *Dómna* Ţĕreĭ séle, învestmêntată în costumurile diferitelor porturĭ românescĭ. De aicĭ şi din partea *Maĭestăţeĭ Séle* **Regineĭ** de acum aŭ să se premieze Româncele, din a cărora minte va eşi costumul celŭ maĭ frumosŭ şi din degetele lor ţesĕturile cele maĭ fine. Şi aicĭ adăugămŭ o rugăciune, ḑicêndŭ: «*O! de s'ar reîntórce timpurile, când Dómna caseĭ române era o mică regină; când ea, în casa sa, în decursul nopţilor lungĭ ale ĭerneĭ, în mijlocul*, nu maĭ ḑicŭ al róbelor, dar *al servitórelor séle, îşĭ va aplica facultăţile inteligenţeĭ numaĭ la torsul celŭ finŭ al lâneĭ, cânepeĭ, bumbaculuĭ, inuluĭ şi al buran-*

giculuĭ; când de mulţimea acestor torseturĭ se vorŭ umplea casele cu valurĭ de pânză traĭnică şi fină; şi când salónele şi chorele satelor vorŭ strălucĭ de iĭ şi peştimane, care vorŭ concura industria strĕină şi vorŭ realţa spiritul femeeĭ!....» Atunci şi numaĭ atunci va domina adevĕrata fericire în familie! Atunci Românca va deveni adavĕrata «soţie» a bărbatuluĭ eĭ! Atunci mama română va avea, ce să presinte fiicelor eĭ, ca modele de imitatŭ!....

Ocupaţi *Maĭestăţile Lor* în Sinaea cu afacerile Statuluĭ şi cultivarea arţilor frumóse, aicĭ spectatorul criticŭ distinge unŭ şirŭ de acte, care sûntŭ strîns legate de localitatea, numită Sinaea şi care se condiţionézĕ numaĭ cu dînsa. Voĭescŭ să vorbescŭ în modŭ particularŭ de: 1) *Simplitatea vieţeĭ* **Maĭestăţilor Lor** *în Sinaea* şi 2) *Construcţiunile Sinaeĭ, ce aparţinŭ* **Maĭestăţilor Lor.**

1. *Simplitatea vieţeĭ Maĭestăţilor Lor în Sinaea.* Orĭ-cine a vĕdutŭ viéţa unuĭ suveranŭ al Europeĭ, fŏrĕ de a ne maĭ gândi la ceĭ aĭ Asieĭ, cunósce câtă îngrijire se pune, pentru ca viéţa luĭ să fie asigurată şi isolată de poporŭ. Câte cercetărĭ prealabile şi dilnice? Câte regule de conduită în relaţiunile ómenilor cu Suveranĭĭ lor? Câţĭ poliţaĭ marcaţĭ şi degisaţĭ furnică în jurul locuinţeĭ unuĭ Suveranŭ aĭ Europeĭ civilisate? La Sinaea nimicŭ din tóte aceste. Déçă *repausatul Imperatorŭ al Rusiilor,* ***Alecsandru al II-lea,*** s'a impresionatŭ de modul, cum poporul românŭ încunjură pre *Suveranĭĭ* luĭ la

eşirea acestora pre stradă, apoĭ ar trebui să fie la Sinaea, ca să vaḑĕ cum *Suveraniĭ* Prea Iubiţĭ aĭ poporuluĭ românŭ trăiescŭ în simplitate. Şi pentru ca lectoriĭ noştri să se convingă de simplitatea, în care *Suveraniĭ* noştri trăĭescŭ la Sinaea, să observămŭ *locuinţa Maĭestăţilor Lor, garda de onóre, preumblările* şi *distracţiunile.*

Maĭestăţile Lor Regele şi Regina Românilor, numaĭ în timpŭ de vară ocupă, pĕnĕ la terminarea palatuluĭ regalŭ, casele mônăstireĭ Sinaea, destinate pentru archundaricŭ, şi vr'o câte-va kiliĭ de ale părinţilor mônăstireĭ din patru-laterul al doilea al mônăstireĭ, construitŭ de stariţiĭ Ioasaf şi Paisie. Acéstă ocupaţiune a unora din kiliile părinţilor se face fŏrĕ de cercetărĭ şi sondărĭ prealabile ale localurilor, fŏrĕ de îngrijirĭ speciale şi asigurătóre persónelor suverane. De la părinţiĭ mônăstireĭ kiliile, mobilându-se cu cele necesare, trecŭ în posesiunea *Maĭestăţilor Lor* şi suitelor respective, pentru timpul vereĭ şi după acéstă se reîntorcŭ pentru timpul ĭerneĭ iarăşĭ la vekiĭ posesorĭ aĭ kiliilor, adecă la monachiĭ mônăstireĭ. Acéstă skimbare de domiciliu efectuându-se de câte-orĭ *Maĭestăţile Lor* îşĭ strămută reşedinţa de vară în Sinaea, localul reşedinţeĭ regale maĭ presintă o particularitate, care trebue să umple de bucurie pre Românĭ şi să pună în uĭmire pre streinĭ. La ce Suveranĭ aĭ lumeĭ se toleréză, ca, în rôndŭ cu locuinţa Suveranilor, alăturea cu camera lor de dormitŭ, să locuiascĕ doĭ ómenĭ din poporŭ,

doĭ monachĭ? Sinaea ne presintă şi acéstă trăsură de simplitate regală, şi părinţiĭ, cariĭ locuescŭ între camerele, ocupate de *Maĭestăţile* şi suitele *Lor*, n'aŭ fostŭ numaĭ toleraţi, dar ordonaţi kĭar să nu-şĭ părăsiască locuinţele....

Gardele de onóre, ce se postézĕ pre la curţile Suveranilor, nu sémănă întru nimicŭ cu garda de onóre, ce se vede în fie-care anŭ la *Suveraniĭ Românilor* în Sinaea. Décă s'ar crede, că militariĭ postaţi la porţile patru-lateruluĭ, ocupatŭ de *Maĭestăţile Lor*, precum şi la doĕ uşĭ ale intrărilor în locuinţa regală, aŭ sarcina de a păzi localul, atuncĭ acéstă credinţă trebue să cadĕ, când vomŭ lua în consideraţiune, că intrarea despre Rĕsăritŭ, este cu totul nepădită. Nu, gărdile, ce se postézĕ în fie-care anŭ la reşedinţa de vară a *Maĭestăţilor Lor*, **Regele şi Regina** *Românilor* şi care anul trecutŭ aŭ fostŭ compuse din Dorobanţiĭ séŭ Curcaniĭ satelor vecine, ĭar în anul acesta dintr'unŭ detaşamentŭ de vênătorĭ, sûntŭ nisce *adevĕrate garde de onóre* şi ele la Sinaea aŭ misiunea numaĭ de a saluta cu respectŭ şi iubire pre *Suveraniĭ* poporuluĭ românŭ.

Lucru, usitatŭ la Românĭ, dar uĭmitorŭ pentru streinĭ, trebue să fie *preumblările dilnice* ale *Maĭestăţilor Lor* prin munţiĭ Sinaeĭ. Se duce *Maĭestatea Sa* **Regele Carol I** la casa de vênătóre, séŭ cascadă[1])

[1]) Casa de vênătóre este o construcţiune de lemnŭ aşedată pre muntele Pétra-Arsă şi făcută în stilŭ elveţianŭ, începută de la anul 1876 şi mobilată la 1880, cu mobile de artă, sculptate în lemnŭ, pétră şi marmură. La drépta acesteĭ case se află cascada, operă de artă, şi făcută cu o parte din apă, estrasă din rîul Peleş, şi la stânga o mică grădiniţă de florĭ.

cum se mai numesce ea, merge singurŭ pre jos, de multe orĭ kĭar fŏrĕ de adiutantul de serviciu. Merge *Maĭestatea Sa* **Regina Elisabeta** la atelierul seŭ de lucru, care este aşedatŭ tot în casa de vênătóre, companiónele séle de călătorie pedestră nu sûntŭ, de cât una séŭ doĕ din Dómnele de onóre şi une-orĭ este însoţită numaĭ de D-şóra Doris Hiţ, carea are sarcina a se ocupa de artele frumóse ale Românilor, de desemnarea costumurilor naţionale, de peisagele maĭ însemnate ale Ţĕreĭ; kĭar în vara acestuĭ anŭ D-şóra Hiţ a călătoritŭ din ordinul *Maĭestăţeĭ Séle* **Regina** *Românilor* prin Oltenia, culegêndŭ datele necesare şi desemnândŭ peisagele cu localităţile de distincţiune. Eca, în trăsurĭ generice, modul, cum umblă în Sinaea *Maĭestăţile Lor* **Regele şi Regina** *Românilor*, şi în faţa acesteĭ simplităţĭ, şi prin mijlocul asociaţiuneĭ ideilor ne vine în minte viéţa artificială, paza şi duplicitatea, în care sûntŭ condemnaţĭ să trăĭască ceĭ maĭ mulţĭ Domnitorĭ şi kĭar Suveraniĭ popórelor celor maĭ marĭ ale Europeĭ civilisate....

Pre lôngă preumblările, efectuate, cum am vĕdut, în modul celŭ maĭ simplu, la Sinaea îşĭ aŭ locul şi nisce *acte de distracţiune. Suveraniĭ Romunilor* se distréză pre platoul din faţa reşedinţeĭ de vară şi împreună cu poporul lor. Militariĭ din corpul de gardă, flăcăiĭ şi fetele din satele vecine se adună pre acestŭ platoŭ şi aicĭ în presenţa *Maĭestăţilor Lor* desfăşură chora românéscă, sub influinţa tonu-

rilor vióreĭ şi a cobzeĭ, mânuite de către militarĭ, séŭ de sătenĭ. Aicĭ este momentul supremŭ, când poporul românescŭ gustă din bunătatea şi iubirea *Suveranilor* luĭ, şi când el vede înaintea sa unŭ *Domnitorŭ* şi o *Dómnă*, care daŭ preţul celŭ maĭ mare tuturor fenomenelor vieţeĭ populare. Militarul se animézŭ de sonurile instrumentelor muzicale ale poporuluĭ, şi de multe-orĭ în cursul joculuĭ se vede alăturea cu ofiţerul seŭ. Flăcăiĭ satelor în acéstă petrecere se deprindŭ a simţi, că viéţa nu este numaĭ o datorie, ĭar boeriĭ, ce une-orĭ se prindŭ la choră, le arată, că *Maĭestăţile Lor* apreciază şi iubéscŭ pre toţĭ cetăţeniĭ în modŭ egalŭ. Fetele, cele de maĭ multe-orĭ în choră cu Dómnele de onóre, se deprindŭ a cunósce, că distincţiunea socială la Românĭ constă numaĭ în meritele personale ale fie-căruia, şi că fie-care fată, devenindŭ o dată mamă, este datóre să desvolteze în copilaşiĭ seĭ tóte facultăţile luĭ, pentru ca o dată, meritândŭ, să pótĕ deveni şi Ministru al *Regeluĭ Carol I.* Bătrîniĭ, părinţiĭ flăcăilor şi aĭ fetelor, judecândŭ maĭ mult, sûntŭ aceia, cariĭ admiră bunătatea *Suveranilor* lor. Eĭ nu-şĭ credŭ okilor lor, că vĕdŭ înaintea lor pre *Regele* şi *Regina* Ţĕreĭ lor. Bătrîniĭ ceĭ maĭ mulţĭ aŭ auditŭ de la părinţiĭ lor modul, cum se purta Domnitorul fanariotŭ cu ţĕrănimea, şi multŭ timpŭ lĭ-a tremuratŭ inima de frică, ca nu cum-va acestă bunătate şi iubire din partea maĭ marilor lor să fie-o cursă. Acum însĕ, după ce chorele de

la Sinaea s'aŭ repetatŭ în maĭ multe verĭ, şi după ce Ţĕranul românŭ a avutŭ ocasiunea, ca de maĭ multe-orĭ pre vară să aprecieze bunătatea şi iubirea *Suveranilor* pentru poporŭ, el a devenitŭ încreḑĕtorŭ, şi atât el cât şi copiĭ luĭ în tóte chaĭnele lor de sĕrbătóre alérgă la petrecerea, ce lĭ-o oferă bunătatea domnéscă. Românul are unŭ simţŭ naturalŭ fórte desvoltatŭ, şi el se sacrifică pre sine însu'şĭ pentru persóna, ce-ĭ oferă cea maĭ mică consideraţiune. Ecă cuvêntul, pentru care la Plevna ţĕranul românŭ s'a luptatŭ cu atâta devotamentŭ; şi lucrurile aŭ avutŭ succesul sciutŭ, numaĭ pentru că ţĕranul a fostŭ consideratŭ maĭ de timpuriŭ de bunĭĭ şi iubitorĭĭ luĭ *Suverani*....

Voindŭ să resumămŭ cele, ce amŭ espusŭ aicĭ, şi care privescŭ pre viéţa *Suveranilor* noştri la Sinaea, ne vedemŭ obligaţĭ, de a implora graţia *Maĭestăţilor Lor*, căcĭ ne-am lăsatŭ în particularităţĭ, ce privescŭ maĭ multŭ pre viéţa lor de rĕpausŭ. Dar, ***Maĭestate,*** cunósceţĭ maĭ bine, de cât mine; căcĭ trăiţĭ în conformitate cu acésta cunoscinţă. Omenĭĭ marĭ nu sûntŭ nicĭ o dată aĭ lor! Eĭ cu calităţile, cu care ĭ-a înḑestratŭ D-ḑeŭ, aparţinŭ în totul poporuluĭ lor!... Şi de aceia, ḑicemŭ: *fenomenele vieţeĭ regale din Sinaea, prin care se manifestéză simplitatea şi bunătatea, sûntŭ capabile, de a apropiea pre poporŭ de* ***Suveranĭ,*** *şi merită de a fi transmise preste mărĭ şi ţĕrĭ, precum şi preste secule în viitorŭ, pentru ca ele să servĭască de modelŭ pentru*

toţi aceia, cărora D-ḑeŭ le încredinţézǎ guvernarea popórelor.

2. *Construcţiunile Sinaeĭ, ce aparţinŭ* **Maiestăţilor Lor.** De mult Sinaea, ca multe alte localităţi din Ţéra nóstră, merita solicitudinea omuluĭ, dar Providenţa divină a reservatŭ decretul seŭ şi în acéstă privinţă *Maĭestăţilor Lor,* **Regeluĭ Carol I şi Regineĭ Elisabeta.** Domnitorul George Bibescu, precum şi Principele Ioan Alecsandru Cuza, aŭ visitatŭ locurile Sinaeĭ, dar pre timpurile lor în Ţéra nóstră era încă dominantă datina, de a nu se aprecia în de ajuns frumuseţa şi sublimitatea posiţiunilor Românieĭ. Sinaea pre acele timpurĭ avea valórea unuĭ simplu locŭ muntosŭ, cu o mônástire de călugĕrĭ. Astă-ḑĭ Sinaea a devenitŭ reşedinţa de vară a *Maĭestăţilor Lor,* şi ea cu frumuseţele şi sublimitatea natureĭ séle a atrasŭ privirile şi ale Românilor şi ea le stórce în fie-care anŭ sume considerabile, pentru ca la frumuseţele natureĭ să se maĭ adaugă şi frumuseţele arteĭ. Décă se aplică unde-va ḑicĕtórea, că «esemplele Domnilor facŭ fericirea popórelor», apoĭ acéstă ḑicĕtóre se aplică maĭ ales la Sinaea. *Maĭestatea Sa* **Regele,** visitându, în primiĭ anĭ aĭ suireĭ séle pre tronul Românieĭ, localitatea Sinaea, s'a impresionatŭ de proprietăţile acesteĭ localităţĭ, a chotărîtŭ, ca Sinaea să devină reşedinţă de vară a *Maĭestăţilor Lor,* şi pentru acésta s'a dispusŭ, ca pre proprietatea *Maĭestăţeĭ Séle* de la Sinaea să se construiascĕ maĭ multe edificiĭ. Inşirându-le aicĭ în

ordinea lor chronologică, noĭ trebue să vorbimŭ despre «*casa de vênătóre*», «*dependinţele palatuluĭ*» şi în fine «*palatul regalŭ.*»

«*Casa de vênătóre*» este o construcţiune de lemnŭ, făcută în stilŭ elveţianŭ. Ea s'a pusŭ în lucrare la anul 1876, dotându-se cu o mică grădiniţă, situată la stânga caseĭ, cu aleĭe de preumblare în faţa caseĭ, şi cu o cascadă, carea cade în partea dréptă a localuluĭ. Acéstă casă este aşeḑată la pólele munteluĭ Pétra-arsă şi cu o mobilă simplă de lemnŭ, servesce astă-ḑĭ maĭ mult, ca atelierŭ pentru *Maĭestatea Sa* **Regina Elisabeta,** unde, în tăcerea cea maĭ profundă a natureĭ şi sub inspiraţiunile frumuseţelor eĭ, este predată ḑilnic cultivăreĭ arţilor frumóse ale Românilor. In casa de vênătóre, avemŭ informaţiunĭ positive, se lucréză «*Albumul*» peisagelor Românieĭ cu localităţile eĭ de distincţiune. Aicĭ se reflectéză şi se combină moda română a vestmintelor Dómnelor române, care în timpul ĭerneĭ aŭ a străluci prin salónele capitaleĭ şi ale altor oraşe române. De aicĭ ţĕranca română îşĭ primesce regulele, dupre care ea îşĭ complectéză în frumuseţă costumul seŭ. «Casa de vênătóre» de la Sinaea este localul, unde *se cultivă arţile frumóse ale Românilor.*

«*Dependinţele palatuluĭ*» se află aşeḑate pre malul stângŭ al rîuluĭ Peleş, şi aicĭ sûntŭ şi grajdurile celuĭ maĭ frumosŭ animalŭ al natureĭ, ale aceluĭ animalŭ, care din timpurile cele maĭ primi-

tive a însoţitŭ pre omŭ în resbelŭ şi în pace, ale animaluluĭ, pre care românul l'a numitŭ «Calŭ»; adecă calea vieţeĭ luĭ. Dependinţele în ornamente înclină cătrĕ stilul elveţianŭ, şi ele sûntŭ compuse din locuinţe pentru servitoriĭ palatuluĭ şi din încăperĭ pentru caĭ. Curiositatea ne-a împinsŭ şi pre noĭ, ca să visitămŭ acestŭ localŭ şi aicĭ ne-aŭ impresionatŭ sistema construcţiuneĭ grajdurilor, care, dupre cum se ḑice, ar fi făcute dupre planul grajdurilor imperiale din Viena. Aicĭ, în mijlocul uneĭ curăţenieĭ, apropiétă fórte multŭ de curăţenia locuinţelor omenescĭ, şi cu o ventilaţiune, dătătóre de viéţă, calul în mulţĕmirea sa, spune visitatoruluĭ kĭar şi celuĭ indiferentŭ, că «aicĭ găsescŭ adevĕrata rĕsplată a ostenelelor, ce depunŭ şi eŭ în profitul omuluĭ.» Dependinţele sûntŭ construite în anul 1874, şi ele ocupă unŭ spaţiŭ de maĭ mulţĭ metri pătraţĭ.

«*Palatulŭ regalŭ*» de la Sinaea s'a începutŭ a se construi în anulŭ 1875 şi în vara viitóre este cu totul terminatŭ. Lucrarea, începută în anul citatŭ, n'a fostŭ întreruptă, de cât în aniĭ 1877 şi 1878, când *Maĭestăţile Lor* eraŭ cu totul predate grijilor resbeluluĭ. Terminându-se resbelul turco-ruso-românŭ, construirea palatuluĭ a reînceputŭ şi sûntŭ tóte dispoşiţiunile luate, ca în anul viitorŭ să pótĕ ospitaliza pre *Maĭestăţile Sĕle* cu suitele Lor. Palatul reşedinţeĭ de vară de la Sinaea este situatŭ pre o rădicătură a munteluĭ Pétra arsă şi cuprinde unŭ

spaţiŭ de doĕ miĭ cinci-sute metri pătraţi. Planul primitivŭ al palatuluĭ a fostŭ la începutŭ mult maĭ mare, dar în urmă s'a constatŭ, ca terenul munteluĭ Pétra arsă, nu este propriu pentru greutăţi maĭ marĭ. Solul munteluĭ fiindŭ compusŭ din petre mĕrunte, amestecate cu nisipŭ, nu îndură presiunĭ marĭ, şi acésta a motivatŭ reducerea dimensiunilor planuluĭ. In totŭ casul palatul şi astă-ḑĭ este fórte măreţŭ şi el represintă prin combinaţiunile liniilor, ce-lŭ compunŭ, stilul architectonicŭ şi ornamentalŭ al Elveţienilorŭ cu înclinaţiunĭ cătrĕ stilul goticŭ reformatŭ. Palatul are forma unuĭ patru-laterŭ, unde laturea despre Méḑă-ḑi este deskisă. In lăuntru are doĕ etaje şi cuprinde şépte-ḑecĭ şi doĕ încăperĭ, din care patru salóne şi şése-ḑecĭ şi opt camere cu coridórele, antreurile şi scările necesare. In genere palatul este măreţŭ şi demnŭ de *Regele şi Regina Românilor*, şi el este menitŭ, de a da impulsiune Românilor, ca să scie a-şĭ valora cu maĭ multŭ preţŭ frumuseţele patrieĭ lor.

III.

Prerogativele guvernelor române, acordate Sinaeĭ. Sinaea, dupre cum am vĕḑutŭ, întrunesce doĕ condiţiunĭ, în virtutea cărora şi guvernele Ţereĭ n'aŭ pututŭ să rĕmânĕ indiferente faţă cu acéstă localitate. Incă de pre timpul Domnitoruluĭ George Bibescu, Sinaea a fostŭ apreciată, ca calea cea maĭ scurtă, ce unesce Occidentul cu capitala Ţereĭ. Maĭ pre urmă, acestŭ considerentŭ a fostŭ rădicatŭ de

către Imperiul Austro-Ungarŭ, şi în convenţiunea, elaborată pentru unirea căilor nóstre ferate de Sudŭ cu căile ferate austriace, şi noĭ cu toţiĭ scimŭ, că unirea căeĭ ferate Vârciorova s'a admisŭ de Austria numaĭ cu condiţiunea, ca căile ferate austriace să se unĭască cu cele românescĭ şi pre la punctul Predél. De aicĭ la Sinaea avemŭ de notatŭ *doĕ căĭ de comunicaţiune*, pre care noĭ le considerămŭ, ca prerogative, acordate de guvernele Ţereĭ Sinaeĭ.

Apoĭ luându-se în consideraţiune, că Sinaea devine reşedinţa de vară a *Maĭestăţilor Lor;* şi maĭ observându-se, că atât Eforia Spitalelor civile din Bucureştĭ, cât kĭar şi particulariĭ îşĭ impunŭ totŭ feliul de sacrificiĭ, pentru ca acéstă localitate să devinĕ din ce în ce maĭ avută şi maĭ corespundĕtóre cu necesităţile vieţeĭ; Ţéra, apreciându aceste consideraţiunĭ şi prevĕdându şi viitorul strălucitŭ şi apropiétŭ al Sinaeĭ, dotézĕ acéstă localitate cu maĭ multe *imunităţĭ séŭ prerogative*, care tóte concurgŭ, ca Sinaea să devinĕ o localitate de o consideraţiune particulară pentru Românĭ.

1. *Căile de comunicaţiune.* Pĕnĕ la anul 1846, Valachia pre drumul Braşovuluĭ nu avea nicĭ o cale de comunicaţiune sistematică, deşi Româniĭ din tóte timpurile şi locurile aŭ fostŭ în legăturile cele maĭ strînse cu Braşovul [1]). Tradiţiunea ni-a conservatŭ,

[1]) Braşovul, oraşŭ lŏcuitŭ de Românĭ şi la graniţa Transilvanieĭ despre Valachia, a fostŭ fórte de timpuriŭ în legăturĭ comerciale cu Româniĭ din ambele Ţerĭ ale Regatului. Aceste relaţiunĭ aŭ

că comunicaţiunea cu Austria pre la Braşovŭ se efectua pre cărări strîmte şi numaĭ cu caĭ. Cu edificarea Bisericeĭ celeĭ marĭ din mônăstirea Sinaea, Domnitorul Valachieĭ, George Bibescu, a visitatŭ Sinaea şi tot cu acéstă dată se condiţionézĕ şi înfiinţarea şoseleĭ naţionale Ploescĭ-Braşov şi putemŭ dice şi a primeĭ şosele din Valachia. Arŭ fi fostŭ o negligenţă prea culpabilă; s'ar fi pututŭ asĕmăna domniile naţionale ale Valachieĭ cu cele fanariote; décă Braşovul, în faţa unor asemenea relaţiunĭ continue şi importante, nu se unia cu capitala Ţereĭ printr'o cale sistematică, ce ar fi pututŭ înlătura dificultăţile comunicaţiuneĭ, şi ar fi presentatŭ Românilor posibilitatea, de a uni şi maĭ mult legăturile lor cu Braşovul şi prin Braşov cu Occidentul Europeĭ întregŭ. Pre la Braşov, boeriĭ Cantacuzinescĭ ş'aŭ scăpatŭ viéţa de persecuţiunile Domnilor din secolul al XVII-lea; pre la Braşov toţĭ boeariĭ românĭ aĭ secoluluĭ al XVIII-lea îşĭ găsiaŭ adăpostul faţă cu furia Domnitorilor speculanţĭ şi lacomĭ aĭ Fanaruluĭ; şi totŭ prin Braşov Româniĭ de la 1848 aŭ făcutŭ cunoscutŭ Europeĭ naţionalitatea şi păsurile lor politice. Pre lângă aceste, calea dintre Ploĭestĭ-Braşov întrunia, ca şi calea dintre Focşénĭ-Roman, tóte

datŭ nascere la clasa de negutătorĭ românĭ, cunoscutĭ în România şi pĕnĕ astă-dĭ cu numirea de Braşovenĭ, adecă negutătorĭ, carĭĭ speculézĕ maĭ ales cu uneltele de ferŭ, intrebuinţate în viéţa casnică şi agricolă a Românilor. In Moldova specialminte, Românii, vecsaţĭ de neadevĕrurile şi falsurile negutitorilor braşovenĭ, aŭ creatŭ termenul de braşóve, sinonimŭ cu neadevĕrul, minciuna.

condițiunile unei efectuări ușóre, care în resulsatŭ să presinte și o cale, plăcută pentru călătorŭ. Aicĭ calea de comunicațiune se putea face numaĭ pre valea Prachoveĭ, precum cea din Moldova s'a făcutŭ pre valea Siretuluĭ. Frumusețele naturale ale văilor Prachoveĭ dispensa pre architecțĭ de orĭ-ce înfrumusețare a căeĭ și aicĭ materialul de construcțiune al șoseleĭ se află la îndĕmâna lucrătoruluĭ. De aceia vedemŭ și pĕnĕ astă-dĭ, că șoséoa Ploĭești-Brașov este una din șoselele cele maĭ bine așternute ale Românieĭ și frumusețele naturale ale căeĭ întrecŭ cu mult frumusețele arteĭ, pre care le întâlnesce cine-va pre șoséoa dintre Focșéni-Roman. Aicĭ natura ĭ-a oferitŭ omuluĭ planitatea loculuĭ, cu fertilitatea șesuluĭ Siretŭ, reclamându-ĭ arta numaĭ în ce privesce înfrumusețarea căeĭ; pre calea Sinaea însĕ l'a dispensatŭ dĕ grija pentru înfrumusețarea căeĭ, dar ĭ-a reclamatŭ arta în ceĭa-ce privesce soliditatea căeĭ, obligându-lŭ, ca să o întărĭascĕ cu arcade și lucrărĭ de artă, care se observă la totŭ pasul. Da, *șoséoa Ploești-Brașov este una din șoselele cele maĭ artistice ale Țereĭ*, unde natura singură a îngrijitŭ de înfrumusețarea căeĭ.

Calea ferată Ploĭești-Predél este al doilea mijlocŭ de comunicațiune al Românieĭ cu Sinaea și al Sinăeĭ cu streinătatea. Acéstă cale, începêndŭ ase construi în 1876, ea a fostŭ terminată la 1879 și de când a fostŭ pusă în circulațiune, ea servesce nu numaĭ ca calea cea maĭ scurtă de unire a Țereĭ cu strei-

nătatea, dar cu apropierea eĭ de aerul celŭ curatŭ şi de natura cea sublimă a Sinaeĭ, ea servesce şi ca locŭ de distracţiune pentru capitală. Construită pre albia Prachoveĭ, calea ferată Ploĭeşti-Predél este linia, carea de la Ploĭeşti pĕnĕ la Orăţiĭ percurge şesul Prachoveĭ, ĭar de aicĭ întrându în munţi, nu părăsăsce albia Prachoveĭ penĕ la Sinaea, percurcurgêndŭ distanţa acésta când pre drépta, când pre stânga rîuluĭ. Acéstă cale ferată la noĭ este aceĭa, carea a reclamatŭ cele maĭ multe lucrărĭ de artă la construirea şi kĭar pentru întreţinerea eĭ. Numaĭ pre acéstă cale ferată românéscă călătorul întâlnesce doĕ tunelurĭ, din care celŭ întâiŭ în mergerea spre Sinaea reclamă cu trenul o călătorie de doĕ minute şi maĭ bine. Fiindŭ calea ferată Ploĭeşti-Predél construită în modul celŭ maĭ artificialŭ, şi pre albia Prachoveĭ, a căria unde şi împrejurimĭ farmecă privirile pĕnĕ şi ale ómenilor celor maĭ indiferenţi; de altă parte, guvernul instituindŭ pre acéstă cale trenurĭ de plăcere; locuitoriĭ capitaleĭ, precum şi aĭ Ploĭeştilor, pentru unŭ preţŭ redusŭ la jumĕtate, şi într'unŭ timpŭ de celŭ multŭ 4 1/2 óre, sûntŭ puşĭ în posiţiune, de a skimba aerul oraşelor cu celŭ de munte, de ase bucura de frumuseţele călătorieĭ pre acéstă cale şi în fine de a vedea Sinaea, locul încântătorŭ şi devenitŭ astă-dĭ celŭ maĭ popularŭ. Instituite trenurile de plăcere pentru Sinaea numaĭ de doĭ anĭ, noĭ nu esagerămŭ când vomŭ afirma, că Sinaea a rĕmasŭ nevisitată

numaĭ de locuitoriĭ infirmĭ aĭ Capitaleĭ şi reduşĭ la estrema sărăcie. Numaĭ într'o singură Duminică din vara anuluĭ curentŭ trenul de plăcere din Bucureştĭ a transportatŭ preste 2000 persóne la Sinaea. Acéstă linie, deşi dupre cum se ḑice, ar reclama din partea Statuluĭ cele maĭ multe keltueliĭ de întreţinere, noĭ însĕ avemŭ convicţiunea, că transitul celŭ mare, făcutŭ pre acéstă cale, acopere nu numaĭ keltuelele, dar lasă şi escedente considerabile. Eca cuvêntul pentru care noĭ în acéstă descripţiune a stăreĭ actuale a Sinaeĭ privimŭ la calea ferata Ploĭeştĭ-Predél nu numaĭ, ca la unŭ mijlocŭ de comunicaţiune, dar şi ca la o prerogativă, acordată de guvernul Ţereĭ Sinaeĭ; adecă, sacrificându-se maĭ multe spese de construcţiune şi întreţinere, să se aĭbă în resultatŭ rădicarea Sinaeĭ şi desvoltarea eĭ tot maĭ mare.

2. *Prerogativele Sinaeĭ.* Ajunsă Sinaea a fi reşedinţa de vară a *Maĭestăţilor Lor;* avêndŭ doĕ căĭ, din care cea ferată înlesnesce într'unŭ modŭ uĭmitorŭ comunicaţiunea; dispunêndŭ de unŭ aerŭ purŭ şi de nisce frumuseţĭ naturale atrăgĕtóre; Sinaea maĭ întâiŭ a impusŭ Eforieĭ Spitalelorŭ civile din Bucureştĭ sacrificiĭ considerabile, şi particularilor o consideraţiune specială, ĭar guvernelor Ţereĭ lĭ-a smulsŭ maĭ multe prerogative. Cea întâia prerogativă din partea guvernuluĭ Ţereĭ, acordată Sinaeĭ, a fostŭ rădicarea eĭ la rangul de comună urbană. Făcêndu-se din partea Eforieĭ maĭ multe construcţiunĭ marĭ şi fórte bine aranjate; venindŭ în ajutórul

Eforieĭ şi maĭ mulţĭ particularĭ cu construcţiunile lor alese; Sinaea devenise unŭ oraşŭ prin sine însuşĭ, şi guvernul Ţereĭ de la 1880 Aprilie 8, n'a făcutŭ, de cât pre calea legală a confirmatŭ aspiraţiunile Sinaeĭ şi ale locuitorilor eĭ. O dată acordată acéstă prerogativă, celelalte aŭ trebuitŭ să urmeze de sine. Şi Sinaea astă-ḑĭ se bucură de *o staţiune telegrafico-postală*, de o *scóla urbană*, şi în curênd are să posédă şi unŭ *spitalŭ comunalŭ*, care are a fi aşeḑatŭ în patru-laterul din faţă alŭ mônăstireĭ Sinaea. Şi Sinaea, dupre opiniunea nóstră, în faţa uşurinţelor comunicaţiuneĭ şi a celor cinci-ḑeci de pogóne pămêntŭ, acordate de cătrĕ Eforie locuitorilor, ce s'ar aşeḑa din noŭ în acéstă comună, ar deveni în curênd fórte populată, décă s'ar organiza a avea unul séŭ doĕ bâlciurĭ pre anŭ, unde locuitoriĭ munţilor Prachoveĭ şĭ-arŭ putea desface producţiunile industrieĭ lor; şi décă, de altă parte, Sinaea cu ferestraele, de care dispune, precum şi cu acele, ce s'ar maĭ institui în munţĭ, prefăcêndŭ braḑiĭ secularĭ aĭ Bucecilor în kerestea, arŭ deveni unŭ centru de lemnărie, de unde comercianţiĭ Bucureştilor şi aĭ altor oraşe şi le-ar putea procura cu cea maĭ mare uşurinţă. Şi cu tóte că nu suntemŭ industrialĭ prin ocupaţiune şi în acéstă ramură putemŭ fi priviţĭ, ca celŭ maĭ profanŭ, maĭ ales ca şi posiţiunea socială ni crează o asemenea stare, dar Mântuitorul lumeĭ a încurajatŭ spiritul umanŭ, dându atenţiune pĕnĕ şi pruncilor, şi în reflecsiunile nóstre asupra

Sinaeĭ ni vine în minte şi acéstă idee. Ore fabrica de kibriturĭ din Bucureştĭ şi specialminte atelierul de făcutŭ beţele, n'ar fi maĭ nemerit să se strămute la Sinaea, unde lemnul este în abundenţă, ĭar braţele sătenilor din comunile vecine s'ar oferi fabriceĭ cu unŭ costŭ redusŭ, maĭ ales în timpul de ĭarnă? Acéstă instituţiune şi altele de feliul eĭ s'arŭ putea institui la Sinaea, şi locuitoriĭ, aşeḑaţĭ aicĭ pre teritorul, oferitŭ de Eforie, ar avea în permanenţă mijlócele de subsistenţă, şi nu ar fi reduşĭ, ca astă-ḑĭ, la posiţiunea, de a dori venirea maĭ curêndă a vereĭ, pentru ca să pótĕ şi eĭ găsi de lucru şi astŭ-feliŭ să-şĭ pótĕ duce viéţa. Supunêndŭ aceste opiniunĭ la apreciaţiunea guvernuluĭ şi a persónelor competente, noĭ înkeiemŭ acestŭ capitul cu credinţa, că *Sinaea, bucurându-se de prerogativele, ce ĭ-aŭ acordatŭ guvernele Ţereĭ de pĕnĕ acum, are necesitate de o solicitudine particulară din partea Ţereĭ şi a ómenilor de acţiune.*

IV.

Solicitudinea Eforieĭ pentru Sinaea. Eforia Spitalelor civile din Bucureştĭ, şi specialminte *Principele Dimitrie Ghica*, sufletul Eforieĭ, are onórea distinctivă faţă cu starea actuală a Sinaeĭ. Nu voimŭ prin acésta să diminuămŭ meritele şi solicitudinea, ce o depunŭ în profitul Sinaeĭ D-niĭ Gr. C. Cantacuzino şi generalul Davila, omul celŭ maĭ popularŭ din România. Dar voimŭ numaĭ să stabilimŭ veri-

tatea, că *Principele Dimitrie Ghiçă* regulat în fie-care ḑi orele de diminéţă şi le are consacrate pentru solicitudinea Sinaeĭ. Orĭ-ce călătorŭ la Sinaea îlŭ póte vedea în fie-care ḑi şi la anumite óre în pavilionul de lôngă locuinţa sa din Sinaea, unde cu superiorul mônăstireĭ, cu architecţĭ, ingineriĭ şi cu diferite persóne se consultă asupra planurilor şi mĕsurilor de luatŭ pentru îmbunătăţirea Sinaeĭ; pentru ca în urmă, împreună cu colegiĭ seĭ în Eforie, să găsiascĕ mijlócele de sacrificatŭ, în cât Sinaea în fie-care anŭ să devină tot maĭ frumósă şi maĭ avută. Dar să studiemŭ în modŭ maĭ specialŭ actele Eforieĭ, faţă cu Sinaea; fiind că din acésta are să resulte cunóscerea maĭ de aprópe *a stăreĭ actuale a mônăstireĭ Sinaea, a stabilimentelor, propriĭ ale Eforieĭ*, şi în genere *a sacrificiilor, făcute de Eforie*, pentru prosperitatea Sinaeĭ.

1. *Starea actuală a mônăstireĭ Sinaea.* Cu secularisarea averilor bisericescĭ, mônăstirea Sinaea a intratŭ sub controlul şi îngrijirea Ministeruluĭ de Culte, fiindŭ clasată între mônăstirile de clasa III-a. Acéstă stare de lucrurĭ a duratŭ pĕnĕ la anul 1864 Noemvrie 1, când mônăstirea Sinaea cu tótă averea eĭ a trebuitŭ să cadĕ, conform stipulaţiunilor Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, sub administraţiunea Epitropilor de la Colţa, adecă a Eforieĭ Spitalelor civile din Bucurestĭ. Acéstă reîntórcere a mônăstireĭ Sinaea sub administratoriĭ eĭ legalĭ a fostŭ avan-

tajósă atât pentru mônăstire, cât kĭar şi în genere pentru localitatea Sinaea.

Şi în adevĕrŭ, mônăstirea Sinaea, privită maĭ întâiŭ ca construcţiune, este astă-dĭ fórte bine întreţinută. Eforia Spitalelor civile, luându administraţiunea averilor şi îngrijirea mônăstireĭ, a făcutŭ maĭ întâiŭ, ca veniturile moşiilor mônăstireĭ să fie crescute într'unŭ modŭ simţitorŭ şi în privinţa administraţiuneĭ a respectatŭ prescripţiunile fundatoruluĭ, făcêndŭ, ca acaretele mônăstireĭ să fie bine întreţinute şi kĭar asigurate contra incendiuluĭ. In puţine mônăstirĭ, întreţinute de Statŭ, se va putea observa acurateţa întreţinereĭ acareturilor, ca în mônăstirea Sinaea. Nicĭ cea maĭ mică urmă de stricăciune nu póte visitatorul să găsiéscă, atât la acoperişurile Bisericilor şi ale caselor, precum şi la zĭdiurile lor. Totul este îngrijitŭ în modŭ particularŭ, şi nu ca o avere publică. Eforia privesce la acaretele mônăstireĭ, ca la avutul eĭ, ce trebuesce crescutŭ şi nu ruinatŭ, ficsându anualŭ keltueli de întreţinere; ĭar stariţul actualŭ, părintele Archimandritŭ Germano Vălénu, îngrijesce de avutul mônăstireĭ, ca de averea Domnuluĭ, şi tóte acţiunile de întreţinere ale acaretelor mônăstireĭ se esecută cu consciinţă sub controlul divinităţeĭ. Acestŭ modŭ de îngrijire, făcutŭ în numele Domnuluĭ şi pentru Domnul, nĭ-aŭ transmisŭ preste secule cele maĭ multe din mônăstirile românescĭ în stare prosperă, şi a impusŭ şi îngrijitorilor mônăstireĭ Sinaea, ca

nu numaĭ să întreţiné în stare bună moscenirea primită, dar să o şi créscă, adăugând'o cu aceia, ce s'a creḑutŭ necesarŭ şi indispensabilŭ.

Mônăstirea Sinaea, e prea adeverătŭ, se află încunjurată cu isvóre şi rîurĭ, abundente în apa necesară omuluĭ; dar s'a creḑutŭ, că este maĭ bine a se alimenta curtea mônăstireĭ cu apă maĭ în apropiere, şi de aceia în anul 1880 Eforia a depusŭ sumele necesare, ca să se aducă pre olane de tuciu din munte unŭ isvorŭ cu apă fórte bună şi abundentă, carea, concentrată într'unŭ reservoriu, să se di-tribue la fôntâna din sala de mâncare a părinţilor, (trapeză)[1]) la cuchne şi la cele doĕ fôntânĭ din ambele curţĭ ale mônăstireĭ. Acésta este unŭ adausŭ la acaretele mônăstireĭ Sinaea, făcutŭ cum amŭ ḑisŭ în anul 1880 de către Eforia Spitalelor civile şi prin îngrijirea stariţuluĭ actualŭ.

Intorcêndŭ privirile nóstre şi asupra disciplineĭ şi a vieţeĭ monachale din mônăstirea Sinaea, trebue să recunóscemŭ, că aicĭ s'aŭ respectatŭ tóte prescripţiunile Spătaruluĭ Michaĭ Cantacuzin, stipulate prin Aşeḑĕmêntul seŭ. Stariţiĭ se alegŭ de către părinţiĭ mônăstireĭ şi déca staritul actualŭ nu este cu metania din mônăstirea Sinaea, apoĭ el este aşeḑatŭ aicĭ încă din tinereţe şi a sacrificatŭ o mare parte din viéţa sa în calitate de economŭ al mônăstireĭ Sinaea. Persónele, atăşate la serviciile

[1]) Τράπεζα este vorbă grecéscă şi însemnéză maĭ întâiŭ masă, iar în viéţa monachală sala de mâncare.

eclesiastice, sûntŭ: Superiorul cu treĭ preuţĭ, unŭ Eclesiarchŭ, unŭ Confesorŭ, unŭ Diaconŭ cu patru cântăreţĭ şi doĭ paraclisieri, ĭar ómeniĭ, ataşaţĭ la serviciile curţeĭ şi ale mônăstireĭ în genere, sûntŭ în astŭ-feliŭ de numĕrŭ, în cât se póte întreţinea curăţenia cea maĭ recomendabilă a curţeĭ şi a împrejurimilor mônastireĭ, şi tot-o-dată se póte avea şi viéţa kinovială a părinţilor mônăstireĭ. Adecă, ceĭ 20 părinţĭ aĭ mônăstireĭ Sinaea şi cu personalul de serviciu îşĭ primescŭ îmbrăcămintea şi nutrimentul din bugetul Eforieĭ, disposându-se ca masa părinţilor, conform prescripţiunilor Aşeḑĕmêntuluĭ, Duminicile şi în Serbătorĭ să se aĭbă în comunŭ, şi anume în trapeza mônăstireĭ, ĭar în ḑilele de lucru prin kiliĭ, unde părinţiĭ de astă-ḑĭ, precum sichastriĭ de odată, îşĭ primescŭ ratiĭ de îndestulare din kelarul şi cuchnea mônăstireĭ. Acéstă regulă de îndestulare a mônăstireĭ Sinaea se póte avea numaĭ în virtutea sumeĭ bugetare, alocate prin bugetul Eforieĭ pentru chrana părinţilor, şi care sumă în vedere cu scumpetea, ce domină pieţele nóstre de astă-ḑĭ, este rădicată la unŭ leŭ noŭ pre ḑi pentru fie-care părinte. In genere vorbind, *mônăstirea Sinaea este fórte bine întreţinută, ca localŭ şi viéţă monachală*, şi acésta mulţămită îngrijireĭ Eforieĭ şi okiuluĭ veghetorŭ al *Principeluĭ Dimitrie Ghica.*

2. *Construcţiunile Sinaeĭ, datorite Eforieĭ.* Eforia Spitalelor civile din Bucurestĭ meritä şi maĭ multă stimă din partea naţiuneĭ, când ne gândimŭ la con

structiunile Sinaeĭ. Făcêndŭ din Sinaea o comună, rădicată maĭ în urmă la rangul de comună urbană, Eforia ĭ-a construitŭ o capelă cu cimitirul respectivŭ, situatŭ pre o rădicătură a maluluĭ Prachoveĭ, ĭ-a făcutŭ unŭ localŭ propriu pentru Primărie, treĭ oteluri marĭ pentru visitatorĭ, din care celŭ al treilea cu 90 încăperĭ este o construcţiune fórte mare şi frumósă, în stilul clădirilor moderne şi care în vara viitóre va putea fi pusă la dispositiunea publiculuĭ. Pentru înlesnirea locuitorilor Sinaeĭ, precum şi a visitatorilor eĭ, Eforia a pusŭ de s'a făcutŭ unŭ localŭ de pĭaţă cu o măcelărie, compusŭ de o cam dată din încăperĭ, construite din lemnŭ. Am arătatŭ maĭ sus, că Eforia Spitalelor civile din Bucurestĭ face tóte sacrificiile, pentru ca Sinaea să devinĕ în curênd o localitate, care să ofere visitatoruluĭ tóte comoditătile vieţeĭ, dar ea tinde, ca Sinaea să ajungĕ a fi şi o statitiune balineară şi kĭar pentru suferinţiĭ omenireĭ. Fĕcêndŭ unŭ stabilimentŭ de idroterapie, încă din anul trecutŭ, şi punêndŭ la dispositiunea visitatorilor băĭ atât calde, cât şi recĭ, Eforia a făcutŭ studiile necesare şi a pusŭ să se lucreze şi divisul, dupre care s'ar putea aduce în Sinaea şi o apă minerală. Sondagele aŭ datŭ în resultatŭ, ca, pre lôngă Predél, să se găsĭască o apă ĭodată, ĭar ómeniĭ specialiştĭ aŭ propusŭ Eforieĭ unŭ sacrificiu de 60,000 leĭ noĭ, pentru ca acéstă apă să fie adusă în Sinaea pre olane de sticlă. Acésta, se înţelege, pentru a nu se altera proprie-

tăţile apeĭ şi Eforia, se ḑice, că sub influinţa *Principeluĭ Dimitrie Ghica*, se ocupă de veniturile şi sumele necesare pentru realisarea şi a acesteĭ ideĭ. Eca şi aicĭ cuvêntul, pentru care noĭ am repetatŭ de maĭ multe orĭ, că Eforia Spitalelor civile din Bucurestĭ face tóte sacrificiile, ca *cu edificiile şi construcţiunile Sinaeĭ să rădice acéstă localitate şi să facĕ din dînsa unŭ centru de viéţă, unde omul să găsĭască tótă comoditatea, şi sănătatea şi unde okiul luĭ să se încânte de frumuseţele natureĭ şi ale arteĭ omenescĭ.*

3. *Sacrificiile Eforieĭ, faţă cu Sinaea.* Pre lôngă edificiile enumerate maĭ sus ale Eforieĭ, care edificiĭ, reclamându keltueli de construcţiune şi întreţinere, potŭ să aducĕ acesteĭ case cu timpul şi nisce venitурĭ, trebue să arătămŭ aicĭ şi actele Eforieĭ Spitalelor civile din Bucurestĭ, care aŭ caracterul, de a mări Sinaea şi a o face prosperă şi tot-o-dată care impunŭ Eforieĭ nisce adevĕrate sacrificiĭ. Eforia Spitalelor civile din Bucurestĭ a observatŭ, că oraşul Sinaea cu edificiile Eforieĭ şi ale particularilor, cu Palatul regalŭ, întrunesce tóte condiţiunile uneĭ localităţĭ, carea în timpŭ de vară este fórte animată, şi represintă viéţa umană maĭ în tóte ramurele eĭ. Acésta nu era de ajunsŭ. Viéţa animată şi condusă de interesŭ, trebue, ca într'unŭ oraşŭ să fie permanentă şi interesele variĭ ale industrieĭ, agriculturеĭ şi comerţuluĭ, precum şi ale altor ocupaţiunĭ sociale trebue să presinte omuluĭ afaceri de tóte

ţilele. Astŭ-feliŭ numaĭ fiindŭ lucrurile, omul este atrasŭ cătrĕ unŭ centru de vieţuire séŭ altul, şi oraşele în nisce aseminea condiţiunĭ se populézĕ, se mărescŭ şi se înfrumuseţézĕ, ficsândŭ pre ómenĭ la localitate. La Sinaea agricultură nu se póte face, din causa strimtoreĭ şi a înălţimeĭ terenuluĭ; industria lipsesce, fiindŭ că omul nu şĭ-a datŭ încă comtŭ precisŭ de producţiunile mùnţilor Sinaeĭ şi de usul lor; comerţul este limitatŭ numaĭ la trebuinţele de ţi ale omuluĭ; şi cele-l'alte ocupaţiunĭ ale omuluĭ sûntŭ timpurale şi condiţionate cu construcţiunile, ce se rădică în fie-care vară la Sinaea. In genere vorbindŭ, *populaţiunea oraşuluĭ Sinaea este o populaţiune maĭ mult flotantă şi compusă pĕnĕ acum cea maĭ mare parte din streinĭ.*

Eforia Spitalelor civiled in Bucurestĭ se vede, că a înţelesŭ acestŭ lucru. Ea şĭ-a ţisŭ, pentru ca să facemŭ din oraşul Sinaea unŭ centru de viéţă crescêndŭ şi progresândŭ, este necesarŭ, ca aicĭ să avemŭ o populaţiune ficsă şi permanentă; trebue să punemŭ basa suburbiilor Sinaeĭ. Şi cu acestŭ scopŭ, credemŭ noĭ, Eforia a oferitŭ cincĭ-ţecĭ pogóne de locŭ, care să fie distribuite gratis locuitorilor, ce ar voi să se aşeţe în Sinaea. Mĕsura acésta din partea Eforieĭ este fórte nemerită. Ea, cu timpul maĭ crescêndu-se, şi adăugându-se şi cu materialul de construcţiune, datŭ ĭarăşĭ gratis, va fi în stare, de a atrage maĭ mulţĭ locuitorĭ, carĭĭ se vorŭ decide de a popula Sinaea. Dar trebue

să fie bine constatatŭ, că omul se póte atrage de frumusețele natureĭ, se póte strămuta într'o localitate, când luĭ i se oferă locuința, nu se póte însĕ ficsa în acea localitate, nu póte deveni locuitorul eĭ permanentŭ, décă nu i se presintă mijlóce suficiente spre subsistență, décă nu are o ocupațiune productivă, carea să-ĭ aducĕ mijlócele de vieţuire, plus unŭ escedentŭ, capabilŭ de al atrage și al reținea. Românul în înțelepciunea sa populară ḑice; «gura scóte pre omŭ din casă». Și necesitățile vieței póte face pre omŭ să părăsiascĕ locuința sa nu numaĭ pentru unŭ timpŭ, dar și pentru tot-de-una[1]). De aceia înkeĭemŭ acéstă materie, constatândŭ, că Eforia Spitalelor civile din Bucureștĭ *a făcutŭ multe și marĭ sacrificiĭ cu Sinaea*, dar eĭ, pentru mărirea Sinaeĭ, ĭĭ prestaŭ și alte sacrificiĭ, în virtutea cărora, atrăgêndŭ populațiunea la Sinaea, să-ĭ presinte și mijlóce pentru vieţuire. Eca condițiunile ómenilor de inicititivă, și eĭ, cunoscêndŭ presentul și prevĕḑêndŭ viitorul, se bucură, că numele lor sûntŭ scrise în cartea vieței omenescĭ și divine....

---

[1]) Acésta este e veritate, probată și a posteriori. Noĭ însine am vĕḑutŭ în Rusia de Sudŭ sate întregĭ, construite din ordinul Imperatoruluĭ tuturor Rusiilor, Nicolau Pavlovici, pentru Ebreĭ și dotate cu moșiĭ fórte întinse, dar pre la 1863 rĕduse la o stare de pustietate complectă. Causa era nu lipsa de locuință, și nicĭ lipsa de pămêntŭ și fertilitatea luĭ, dar numaĭ lipsa de condițiunĭ ale vieței, proprie poporuluĭ evreescŭ. Lipsia comerțul, singura ramură, la care a Ebreiĭ se dedeaŭ și care singură este în stare, de aĭ ficsa la o localitate.

V.

Concursul particularilor, față cu Sinaea. Față cu inicitiva, luată de *Maiestățile Lor* în privința Sinaeĭ; și pre lângă sacrificiile Eforieĭ pentru înavuțirea și înfrumusețarea acesteĭ localități; particularii aŭ contribuitŭ fórte multŭ, pentru ca Sinaea să se populeze și să aibă maĭ multe vile frumóse și bine construite. La Sinaea, ca pretutindenea în tóte actele marĭ omenescĭ, ca și la Cartagena óre-când, iniciativa se póte considera, ca motivul acțiuneĭ, ĭar actul se determină numaĭ cu concursul particularilor. De la conlucrarea acestora, carii represintă mulțimea și de la sacrificiile lor, care compunŭ masa capitaluluĭ, depusŭ pentru formarea unuĭ oraș̆ŭ, depinde splendórea și mărirea oraș̆elor. Judecândŭ și pre Sinaea dupre aceste legĭ ale formațiuneĭ fie-căruĭ centru de locuință omenéscă, trebue să recunóscemŭ, că particularii n'aŭ rĕmasŭ indiferenți față cu iniciativa Didonilor Sinaeĭ, aŭ corespunsŭ la asceptările Eforieĭ Spitalelor civile din Bucuroș̆tĭ, și și-aŭ impusŭ sacrificiĭ, în virtutea cărora Sinaea a devenitŭ mare, nu prin mulțimea locuitorilor, dar prin splendórea construcțiunilor și notabilitatea proprietarilor acestor construcțiunĭ. Maĭ toți notabilii Țereĭ române posedŭ aicĭ proprietăți, și cu construcțiunile de pre dînsele formézĕ oraș̆ul Sinaea. Și noĭ aicĭ întorcêndŭ privirile nóstre asupra concursuluĭ, depusŭ de particularĭ pentru formarea oraș̆uluĭ Sinaea, vomŭ

observa: 1 *Posițiunea orașului Sinaea*, pre care se află situate vilele particularilor, 2 *Genul de construcțiune al acestor vile* și 3 *Proprietarii*, cărora le aparțină.

1 *Posițiunea orașului Sinaea.* Așeḑatŭ spectatorul la pórta despre Méḑă-ḑi a patru-laterului, ce compune curtea a doa a mônăstirei Sinaea; și avêndŭ în fața sa Rĕsăritul sórelui, la drépta Méḑă-ḑi și la stânga punctul cardinalŭ, numitŭ Méḑă-nópte; are situațiunea orașului Sinaea, care se desfășură pre clina munteluĭ Furnica, începêndŭ de la Méḑă-nópte se întinde spre Méḑă-ḑi și se lasă spre Rĕsăritŭ pĕnĕ în albia rîuluĭ Prachova. In acéstă parte se află tóte construcțiunile Eforieĭ, precum și vilele particularilor, esceptândŭ vila *Principeluĭ Dimitrie Ghica*, care vine la stânga spectatoruluĭ, așeḑatŭ în posițiunea de maĭ sus, și spre Méḑă-nópte de la întinderea cea mare a orașuluĭ. Esprimându-ne și aicĭ în terminĭ genericĭ, stabilimŭ, că *orașul Sinaea este situatŭ pe colina munteluĭ Furnica cu tendință de întindere spre Méḑă-ḑi.*

Aicĭ trebue să adăugămŭ, că palatul regalŭ nu este așĕḑatŭ pre muntele Furnica. El, dupre cum am arătatŭ maĭ sus, este situatu pre muntele Pétra arsă, dincolo de rîul Peleș și prin urmare separat de orașŭ și tot-o-dată spre Apusŭ de la posițiunea orașuluĭ Sinaea.

2 *Genul construcțiunilor* din orașul Sinaea se póte ficsa, avêndu-se de basă stilul romanicŭ modernŭ,

cu ornamentele elveţiéne. Tóte clădirile, care aŭ destinaţiunea, de a servi ca vile de vară ale particularilor, sûntŭ nisce construcţiunĭ curat-elveţiéne, maĭ ales décă întórcemŭ atenţiunea nóstră particulară asupra ornamentelor de lemnŭ, ce le înfrumuséţéză. Construcţiunile însĕ cele noĕ ale Eforieĭ şi maĭ ales otelul celŭ mare, care se construesce acum, este de stilul romanicŭ modernŭ. Insuşĭ palatul regalŭ, dupre cât putemŭ judeca şi noĭ în acéstă materie, întrunesce acestŭ genŭ de construcţiune cu înclinaţiunĭ cătrĕ stilul goticŭ renăscutŭ. Cu modul acesta ne resumămŭ, stabilindŭ, că *oraşul Sinaea se compune din construcţiunĭ de o architectură romanico-gotică cu ornamente elveţiéne.*

3 *Proprietariĭ construcţiunilor din Sinaea* sûntŭ, cum am ḑisŭ, ceĭ maĭ mulţĭ dintre notabiliĭ Ţereĭ românescĭ. Primul rangŭ şi aicĭ, trebue să o recunóscemŭ, îlŭ ocupă *Principele Dimitrie Ghica.* Posedându una din vilele cele maĭ măreţe şi maĭ bine situate ale Sinaeĭ, Principele n'a cruţatŭ nicĭ unŭ sacrificiŭ, pentru ca proprietatea sa să fie bine construită, frumósă şi dotată cu totŭ, ce este propriŭ şi necesarŭ uneĭ locuinţe omenescĭ, când omul se decide pentru o viéţă recreătóre. Fiindŭ locuinţa cea maĭ apropiétă de mônăstire, şi situată în faţa unuia din otelurile Eforieĭ, vila *Principeluĭ Dimitrie Ghica* este aşeḑată în mijlocul uneĭ grădinĭ, ce încunjură casa. Curăţenia şi ordinea sûntŭ proprietăţile

distinctive ale acesteĭ vile, şi ele impresionéză pre fie-care visitatorŭ al Sinaeĭ.

Trebue, dupe opiniunea nóstră, să punemŭ aicĭ vila *generalului I. Florescu.* Noĭ distingemŭ, décă nu ne înşelămŭ, că Domnul generalŭ la formularea planuluĭ vileĭ séle a avutŭ în vedere, ca construcţiunea pentru locuinţa de vară a sa şi a familieĭ séle, să întruniască şi scopul, de a realisa divisa *Maiestăţeĭ Séle Regelui*: «Nihil sine Deo» şi de a representa tot-o-dată şi locuinţa vekiuluĭ boerŭ românescŭ. Intre încăperile vileĭ, D. generalŭ a destinatŭ o parte din locuinţa sa pentru a servi, ca capelă, séŭ casă de rugăciune, şi cu acésta s'a desbrăcatŭ de dreptul de proprietate privată, introducêndŭ în casa sa dreptul publicŭ. Orĭ ce casă de rugăciune, décă posedă unŭ altarŭ pentru sacrificiul celŭ fŏrĕ de sânge alŭ creştinismuluĭ, este o proprietate publică şi D. generalŭ, vorbindŭ în sensŭ canonicŭ, n'a pututŭ să'şĭ aĭbă preutul capeleĭ séle, decât cu consimţimêntul Metropolituluĭ Primatŭ, în a căruia diecesă cade şi capela din cestiune. Asupra acestuĭ faptŭ noĭ ni permitemŭ reflecsiunea, că D. generalŭ I. Florescu, cu introducerea capeleĭ în vila sa, a făcutŭ unŭ actŭ de abnegaţiune, faţă cu direcţiunea interesantă a secululuĭ, în care trăimŭ, şi unŭ actŭ de cea maĭ mare consideraţiune pentru religiunea poporuluĭ românescŭ, care este şi religiunea familiilor boerescĭ române.

Alăturea cu aceste doĕ proprietăţĭ, care trebue să atragĕ atenţiunea fie-căruĭ visitatorŭ al Sinăeĭ, cu o dosă de curiositate, notămŭ vila Domnuluĭ Eforŭ Gr. C. Cantacuzin, precum şi dorinţa Domnuluĭ Eforŭ Davila, de a'şĭ construi în Sinaea o casă de locuitŭ. Apoĭ trebue să adăugămŭ vilele D-lor Gr. Suţu, V. Boerescu, a Colonelului Costescu, a Dómneĭ Paulina Creţulescu, a D-luĭ Guilox şi ale altor persóne, care s'aŭ grăbitŭ, de a rĕspunde la iniţiativa *Maĭestăţilor Lor* şi care în numĕrŭ de 29 construcţiunĭ, aŭ formatŭ oraşul, numitŭ Sinaea.

Făcêndŭ în fine o privire generală asupra stăreĭ actuale a Sinaeĭ, trebue să recunóscemŭ, că Sinaea a devenitŭ *reşedinţă de vară regală* numaĭ din iniciativa *Maĭestăţilor Lor*. Ea corespunde necesităţilor vieţeĭ omuluĭ numaĭ *în urmarea sacrificiilor Eforieĭ*. Şi a devenitŭ *unŭ oraşŭ* cu concursul particularilor, carĭĭ s'aŭ grăbitŭ a corespunde impulsiuneĭ, venite de sus. Când însĕ unimŭ toţĭ aceştĭ agenţĭ activĭ aĭ Sinaeĭ la unŭ locŭ, noĭ descoperimŭ, că *Sinaea are şi unŭ viitorŭ mare.*

Conclusiune generală. Sinaea seculelor precedente, locul sĕlbătĕciuneĭ şi codriĭ ceĭ străbătuţĭ numaĭ de făcĕtoriĭ de rele, se sânţesce pentru prima dată de către sichastriĭ Românilor naintea secululuĭ al XVII-lea. Pietatea creştină, sub forma vieţeĭ monachale regulate şi bine precisate, se întroduce

aicĭ de Spătarul Michaĭ Cantacuzin, cu finele acestuĭ seculŭ, continuându-se acésta pĕnĕ în presentŭ. Când în fine Prevedinţa divină a dispusŭ, ca Sinaea să devinĕ şi unŭ centru de civilisaţiune al Românilor, atuncĭ *Aleşiĭ naţiuneĭ*, *Maietăţile Lor* ***Carol I şi Elisabeta, Regele şi Regina*** *Românilor*, s'aŭ supusŭ decretuluĭ divinŭ şi aŭ luatŭ iniciativa. Românilor, acum nu li prestă, de cât a imita pre iubiţiĭ lor *Suveranĭ*, a le realisa dorinţa şi a face din Sinaea o localitate demnă de o naţiune, ce trebue *să aĭbă* aspiraţiunĭ maĭ înalte.

(FINE)

TABELA MATERIILOR

cuprinse și desvoltate în acéstă operă.

Pagina

1. *Dedicațiunea* V
2. *Prefața* VII

ISTORIA SANTEI MONASTIRI SINAEA

Epocha pre-istorică.

I. Inceputul vieței monachale în munții Bucecii . . 3
II. Numirile sânteĭ mônăstirĭ Sinaea 7

Epocha Spătarului Michaĭ Cantacuzin.

I. Persóna fundatoruluĭ 23
II. Construcțiunile sânteĭ mônăstirĭ Sinaea . . . 27
III. Patronii séŭ chramurile Bisericilor din mônăstirea Sinaea 38
IV. Organisațiunea sânteĭ mônăstirĭ Sinaea 44
V. Indestrarea sânteĭ mônăstirĭ Sinaea 61
VI. Confirmarea fundațiuneĭ 71
VII. Starițiĭ: 77
1. Nicodim 78, 2. Dionisie 84, 3. Mitrofan 90, 4. Partenie 92, 5. Nifon 95, 6 și 7. Visarion și Isidor 101, 8. Damascen 105, 9. Justin 109, 10. Ioasaf 116, 11. Paisie 125, 12. Onufrie 137 și 13. Germano 141.

Epocha actualităţeĭ.

Pagina

I. Capitul introductivŭ 144
II. Rolul *Maĭestăţilor Lor* faţă cu Sinaea 147
III. Prerogativele guvernelor române, acordate Sinaeĭ 160
IV. Solicitudinea Eforieĭ pentru Sinaea 167
V. Concursul particularilor faţă cu Sinaea . . . 176
Conclusiune 180